

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**EV SAHİBİ KENTLER İLE OLİMPİYAT OYUNLARI'NIN ETKİLEŞİMİ VE
ADAYLIK SÜRECİNDEKİ İSTANBUL DEĞERLENDİRMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fikriye Aslı YALÇIN

Kentsel Tasarım Anabilim Dalı

Disiplinlerarası Kentsel Tasarım Yüksek Lisans Programı

MAYIS 2014

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**EV SAHİBİ KENTLER İLE OLİMPİYAT OYUNLARI'NIN ETKİLEŞİMİ VE
ADAYLIK SÜRECİNDEKİ İSTANBUL DEĞERLENDİRMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Fikriye Aslı YALÇIN
(519111007)**

Mimarlık Anabilim Dalı

Disiplinlerarası Kentsel Tasarım Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Engin E. EYÜBOĞLU

MAYIS 2014

İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 519111007 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi **Fikriye Aşlı YALÇIN** ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “**Ev Sahibi Kentler ile Olimpiyat Oyunları'nın Etkileşimi ve Adaylık Sürecindeki İstanbul Değerlendirmesi**” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Doç. Dr. Engin E. EYÜBOĞLU**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Yrd.Doç. Dr. Gülden Demet ORUÇ**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Evrim TÖRE
İstanbul Kültür Üniversitesi

Teslim Tarihi : **5 Mayıs 2014**
Savunma Tarihi : **26 Mayıs 2014**

Babam'a...

ÖNSÖZ

Eğitim hayatımda ve kariyerimde bana eşlik eden, katkıda bulunan tüm değerli hocalarıma, desteğini esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma; ama herkesten önce hayatımın mimarı babam Melih Yalçın'a teşekkür ederim.

Mayıs 2014

F.Aslı YALÇIN
(Mimar)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xi
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xv
ÖZET.....	xix
SUMMARY	xxi
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı	2
1.2 Hipotez	2
1.3 Çalışmanın Kapsamı	3
1.4 Çalışmanın Yöntemi.....	4
2. TARİHSEL SÜREÇTE OLİMPİYATLAR VE EV SAHİBİ KENTLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	7
2.1 Mega Etkinlik Tanımı	7
2.2 Olimpiyat Oyunları Tanımı	11
2.3 Mega Etkinlik Olarak Olimpiyatlar'ın Tarihçesi ve Dünya'da Kentsel Planlama Disiplinindeki ve Sosyo-Ekonomik Düzendeki Gelişmeler ile Olimpiyat Oyunları'nın Etkileşimi	15
2.4 Olimpiyatlar'ın Ekonomik Boyutu	25
2.5 Olimpiyat Oyunları'da Uygulanan Modeller ve Olimpiyat Tesislerinin Mekansal Stratejileri	31
Olimpiyat Oyunları'nda Uygulanan Modeller.....	31
Olimpiyat Tesislerinin Mekansal Stratejileri	34
2.6 Kentler ve Olimpiyatlar'ın Etkileşimi.....	36
2.6.1.Olimpiyatlar'ın ev sahibi kentler üzerindeki olumlu etkileri	36
2.6.1.1 .Kentsel dönüşüm için katalizör	37
2.6.1.2 Küresel platformda "marka şehir" olma ve imaj yenileme	41
2.6.1.3 Uluslararası turizm	44
2.6.1.4 .İş imkanı ve ekonomik getiriler	47
2.6.1.5 Spor bilincini yayma ve eğitim	52
2.6.1.6 Ulusal gurur.....	53
2.6.2.Olimpiyatlar'ın ev sahibi kent üzerindeki olumsuz etkileri	56
2.6.2.1.Soylulaştırma	57
2.6.2.2.Dev işlevsiz tesisler (white elephants)	62
2.6.2.3 Olimpiyat Oyunları'nda 2000 sonrasında yaşanan aşırı kapasite problemi ve problemin kente yansımaları.....	75
2.6.3 Olimpik miras	86
2.7 Bölüm Değerlendirmesi	94
3. İSTANBUL 2020 OLİMPİYAT OYUNLARI ADAYLIĞI	97

3.1 Türkiye'nin Olimpiyatlar'a Adaylık Süreci.....	97
3.1.1 Olimpiyat Oyunları adaylık prosedürü ve IOC ev sahibi kent seçim kriterleri	97
3.1.2 Türkiye'deki kentsel planlama disiplinindeki ve sosyo-ekonomik düzendeki gelişmeler ile Olimpiyat Oyunları'nın etkileşimi.....	99
3.1.3 İstanbul adaylık süreci tarihçesi	102
3.1.3.1 I.Adaylık süreci (2000 Oyunları)	104
3.1.3.2 II.Adaylık süreci (2004 Oyunları)	105
3.1.3.3 III.Adaylık süreci (2008 Oyunları).....	106
3.1.3.4 IV.Adaylık süreci (2012 Oyunları)	108
3.1.3.5 V.Adaylık süreci (2020 Oyunları).....	109
3.1.4 İstanbul'un 2000-2020 adaylıklarının IOC değerlendirme kriterlerine göre karşılaştırması.....	110
3.2 İstanbul 2020 Adaylık Süreci	113
3.2.1 Vizyon ve Oyunların genel konsepti	113
3.2.2 Paralimpik Oyunlar	115
3.2.3 Olimpiyat tesisleri ve Olimpiyat köyü	117
3.2.3.1 Olimpiyat tesisleri	119
3.2.3.2 Olimpiyat köyü.....	130
3.2.4.Organizasyon yapısı ve yasal konular	139
3.2.5 Finansman yapısı.....	141
3.2.6 Kentsel miras ve çevre	142
3.3 2020 Olimpiyat Oyunları'nın IOC Değerlendirme Raporu Kapsamında Karşılaştırılması.....	147
3.3.1 2020 Olimpiyat Oyunları'na aday olan kentlerin karşılaştırılması.....	151
3.4 2020 Olimpiyat Oyunları Ev Sahibi Kent Seçimi	156
3.5 İstanbul 2020 Eleştirileri	158
3.6 Bölüm Değerlendirmesi.....	164
4. YEREL YÖNETİMLERİN İSTANBUL OLİMPİYATLARI'NA BAKIŞI. 165	
4.1 İstanbul Anket Çalışması Sonuçları Ve Değerlendirmesi	165
4.2 Bölüm Değerlendirmesi.....	179
5. SONUÇ VE ÖNERİLER..... 183	
5.1 Olimpiyat Oyunları'na İlişkin Genel Değerlendirme	183
5.2 İstanbul Adaylık Sürecine İlişkin Değerlendirme	185
5.3 Öneriler.....	188
EKLER..... 203	
ÖZGEÇMİŞ..... 223	

KISALTMALAR

COHRE	: Centre on Housing Rights and Evictions
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
IFs	: Internaitonal Federations
IOC	: International Olympic Committee
IPC	: International Paralympic Committee
NOC	: National Olympic Committee
OCOG	: Organising Committee of the Olympic Games
TMOK	: Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi
UNCESCR	: United Nations Committee on Economic Social and Cultural Rights
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1 : Ritchie'nin mega etkinlikleri sınıflandırması.	8
Çizelge 2.2 : Getz'in mega etkinlik sınıflandırması	8
Çizelge 2.3 : Roche'in kamusal etkinlikleri sınıflandırması.	9
Çizelge 2.4 : Essex ve Chalkey 'nin Olimpiyatları ev sahibi kentleri sınıflandırılması.	15
Çizelge 2.5 : Erten'in Olimpiyat Oyunları sınıflandırması.	16
Çizelge 2.6 : Olimpiyat Oyunları'nın ekonomik etki aşamaları.....	27
Çizelge 2.7 : Olimpiyat Oyunları zaman ilişkisi.	28
Çizelge 2.8 : Olimpiyat Oyunları İçin etkinlik öncesinde öngörülen bütçe ile etkinlik sonrası toplam bütçesinin karşılaştırılması.	30
Çizelge 2.9 : İnşaat tesislerinin maliyeti ve tesislerin bakım onarım masrafı.	31
Çizelge 2.10 : Olimpiyat Oyunları modelleri.....	32
Çizelge 2.11 : Olimpiyat Oyunları mekansal stratejisi ve uygulanan model ilişkisi.	35
Çizelge 2.12 : Barselona otel konaklama.	44
Çizelge 2.13 : Barselona turist sayısı.	45
Çizelge 2.14 : Ekonomik modellerine göre Olimpiyat Oyunları.	48
Çizelge 2.15 : Olimpiyat Oyunları'na katılım.	63
Çizelge 2.16 : Olimpiyat tesislerinin etkinlik sonrası kullanımı.	73
Çizelge 2.17 : Olimpiyat Kentleri, kentsel dönüşüm ve dolaylı yatırım bütçe ilişkisi.	84
Çizelge 3.1 : İstanbul'daki spor tesisleri.	101
Çizelge 3.2 : 2008 ve 2012 IOC değerlendirme raporlarına göre İstanbul ve ev sahibi kent olmaya hak kazanan kentlerin karşılaştırılması.	110
Çizelge 3.3 : İstanbul 2008,2012 Ve 2020 Olimpiyat Oyunları adaylıklarının IOC değerlendirme rapolarına göre karşılaştırması.....	111
Çizelge 3.4 : İstanbul 2008,2012 Ve 2020 Olimpiyat Oyunları adaylıklarının IOC değerlendirme rapolarına göre karşılaştırması.	112
Çizelge 3.5 : Oyunlar planıyla desteklenecek uzun vadeli hedefler	115
Çizelge 3.6 : Paralimpik tesisler	116
Çizelge 3.7 : İstanbul 2020 kentsel ve halka açık alanlar.	127
Çizelge 3.8 : İstanbul 2020 spor tesisi imarına ilişkin sorumluluklar.	137
Çizelge 3.9 : İstanbul 2020 Köy'ün finansmanı.	138

Çizelge 3.10 : Kentsel miras ve sürdürülebilirlik girişimleri.	
sürdürülebilirliği	144
Çizelge 3.11 : 2020 Olimpiyat Oyunları aday kent katrşılaştırması.	151
Çizelge 3.12 : Olimpiyat Oyunları ev sahibi kent seçimi.	156
Çizelge 3.13 : 2020 Olimpiyat Oyunları değerdirmesi.	157
Çizelge 4.1 :İstanbul 2020 önerisi ile belediye idari sınırları haritasının	
çakıştırılması ile elde edilen anket alanı.	166
Çizelge A.1 : 1960-2012 Olimpiyat Oyunları karşılaştırması.	203
Çizelge A.2 : 1960-2012 Dünya'daki gelişmeler ve Olimpiyatlar'ın etkileşimi.....	203
Çizelge A.3 : Tesis kullanımı ve mülkiyeti.	205
Çizelge A.4 : OCOG bütçesi.	207
Çizelge A.5 : OCOG-dışı bütçe.	210
Çizelge A.6 : Spor tesisi finansmanı.....	212
Çizelge A.7 : İstanbul 2020 Oyunlar konsepti ve yeni spor tesislerinin	
sürdürülebilirliği.....	217

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 : Kültür Eksenli Kentsel Dönüşüm Sınıflandırması.	12
Şekil 2.2 : Mega spor etkinlikleri.	13
Şekil 2.3 : Mega etkinliklerin karşılaştırılması.	14
Şekil 2.4 : Olimpiyat Tarihindeki Önemli Kırılma Noktaları.	25
Şekil 2.5 : Olimpiyat Oyunları'na bağlı yatırım ve ekonomi ilişkisi.	28
Şekil 2.6 : Olimpiyat Oyunları bütçe dağılımı.	29
Şekil 2.7 : 1976 Montreal: kent içi çok kümeli model.	33
Şekil 2.8 : 1992 Barselona: kent içi tek kümeli model.	33
Şekil 2.9 : 1984 Los Angeles: Yaygın model.	33
Şekil 2.10 : 1988 Seul: Çeper kümeleri modeli.	33
Şekil 2.11 : 1996 Atlanta: uydu kümeleri modeli.	33
Şekil 2.12 : 2000 Sidney: eklemlenmiş kümeler modeli.	33
Şekil 2.13 : 2008 Pekin: yaygın model.	34
Şekil 2.14 : 2012 Londra: kent içi çok kümeli model.	34
Şekil 2.15 : Olimpiyatlar'ın etkileri.	36
Şekil 2.16 : İlgüner&Asplund marka şehir.	41
Şekil 2.17 : Barselona'da otellerin doluluk oranı 1990-2005.	45
Şekil 2.18 : Sidney 2000 uluslararası turist geliş oranı.	46
Şekil 2.19 : Sidney 1998-2002 ortalama geceleme oranı.	46
Şekil 2.20 : Oyunların ekonomik modelleri.	48
Şekil 2.21 : 1960 Roma'dan 2000 Sidney'e Olimpiyatların tv haklarından gelirleri.	49
Şekil 2.22 : Münih 1972'den Pekin 2000'e toplam bilet sayıları ve satılan bilet sayıları oranı.	49
Şekil 2.23 : Olimpiyat Oyunları'na aday kent sayısı.	50
Şekil 2.24 : Pekin Olimpiyat Oyunları açılış seremonisi.2.	55
Şekil 2.25 : Olimpiyat Oyunları ve ulusal gurur.	55
Şekil 2.26 : Olimpiyat Oyunları ve ulusal gurur2.	55
Şekil 2.27 : Vancouver Kış Oyunları'nı protesto.	59
Şekil 2.28 : Sidney Oyunları'nı protesto.	59
Şekil 2.29 : Pekin Oyunları'nı protesto.	60
Şekil 2.30 : Londra Oyunları'nı protesto.	62
Şekil 2.31 : Montreal-Mirabel Uluslararası Havalimanı.	65
Şekil 2.32 : Village Olympique, Olympic Pyramids Montreal	65
Şekil 2.33 : Montreal stadyumu.	66
Şekil 2.34 : Atina Olimpiyat Oyunları süresince ve sonrasında.	66
Şekil 2.35 : Atina Olimpiyat Oyunları süresince ve sonrasında.	67
Şekil 2.36 : Atina Olimpiyat Oyunları sonrasında.1.	67
Şekil 2.37 : Atina Olimpiyat Oyunları sonrasında.2.	68
Şekil 2.38 : Atina Olimpiyat Oyunları sonrasında.3.	68

Şekil 2.39 : Atina Olimpiyat Oyunları sonrasında.4.....	69
Şekil 2.40 : Atina Olimpiyat Oyunları sonrasında.5.....	69
Şekil 2.41 : Atina Olimpiyat Oyunları sonrasında.6.....	70
Şekil 2.42 : Sürdürülebilirliğin yolları.....	71
Şekil 2.43 : Londra 2012 Oyunları basketbol salonu.....	72
Şekil 2.44 : Kentlere göre Olimpiyat Oyunları'na katılımcı ülke sayısı.	76
Şekil 2.45 : 1960-1996 ve 2000-2012 Olimpiyat Oyunları katılımcı ülke sayısı karşılaştırması.....	76
Şekil 2.46 : Kentlere göre Olimpiyat Oyunları'nda gerçekleştirilen etkinlik sayısı.....	77
Şekil 2.47 : 1960-1996 ve 2000-2012 Olimpiyat Oyunları'nda gerçekleştirilen etkinlik sayısı karşılaştırması.....	77
Şekil 2.48 : Kentlere Göre Olimpiyat Oyunları'na Katılan Atlet Sayısı.	78
Şekil 2.49 : 1960-1996 ve 2000-2012 Olimpiyat Oyunları katılımcı atlet sayısı karşılaştırması.....	78
Şekil 2.50 : 1960-1996 ve 2000-2012 Olimpiyat Oyunları bilet satışı karşılaştırması.	79
Şekil 2.51 : 1960-2012 kentlere göre Olimpiyat Oyunları'nda kullanılan ve 2020 İstanbul için önerilen tesis sayıları.	80
Şekil 2.52 : 1960-1996 ve 2000-2012 Olimpiyat Oyunları'nda kullanılan ve 2020 İstanbul öneri tesis sayılarının karşılaştırılması.	80
Şekil 2.53 : Olimpiyat Oyunları'nda mevcut tesis kullanım oranları.	82
Şekil 2.54 : 1960-1996 ve 2000-2012 Olimpiyat Oyunları ve İstanbul 2020 öneri mevcut tesis oranı karşılaştırması.	82
Şekil 2.55 : 1960-1996 Ve 2000-2012 Olimpiyat Oyunları ve İstanbul 2020 bütçe sayısı karşılaştırması.	83
Şekil 2.56 : 2004 Atina Olimpiyat Oyunları The Schinias Olympic Slalom Centre, Etkinlik öncesi ve Sonrası.	86
Şekil 2.57 : Olimpik miras sınıflandırması	88
Şekil 2.58 : 1912 Olimpiyat Oyunları'nda kullanılan stadyum 100 yıldır önemli etkinliklere ev sahipliği yapmakta.....	89
Şekil 2.59 : Sidney Olimpiyat Stadyumu ve çevresi etkinlik öncesi ve sonrası.	90
Şekil 2.60 : Londra Olimpiyat Stadyumu ve çevresi etkinlik öncesi ve sonrası.	91
Şekil 3.1 : İstanbul'daki spor tesislerinin Olimpiyat Oyunları adaylık.	102
Şekil 3.2 : 1943 tarihli 1/2000 ölçekli plan olimpiyat alanları.	103
Şekil 3.3 : İstanbul 2000 Olimpiyat Oyunları adaylığı mekansal organizasyon önerisi.	106
Şekil 3.4 : İstanbul 2008 Olimpiyat Oyunları adaylığı mekansal organizasyon önerisi.	107
Şekil 3.5 : İstanbul 2012 Olimpiyat Oyunları adaylığı mekansal organizasyon önerisi.	109
Şekil 3.6 : IOC değerlendirme raporları'na göre İstanbul 20008 ve 2020'nin karşılaştırması.	112
Şekil 3.7 : Oyunlar konsepti.	117
Şekil 3.8 : İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları önerisi.	118
Şekil 3.9 : İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları bölge önerileri.	119
Şekil 3.10 : İstanbul 2020 Olimpik şehir kümesi planı.	120
Şekil 3.11 : İstanbul 2020 Olimpiyat parkı tesis alanı planı.	121
Şekil 3.12 : İstanbul 2020 Tarihi yarımada kümesi planı.	122
Şekil 3.13 : İstanbul 2020 Ataköy kümesi planı.	122

Şekil 3.14 : İstanbul 2020 Liman kümesi planı.	123
Şekil 3.15 : İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları Haydarpaşa limanı önerisi.	124
Şekil 3.16 : İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları atıcılık tesisi önerisi.	124
Şekil 3.17 : İstanbul 2020 Olimpiyat tesisi önerisi.	125
Şekil 3.18 : İstanbul 2020 Belgrad Ormanı kümesi planı.	126
Şekil 3.19 : İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları'nda kullanılması planlanan tesislerin inşaat durumu.	128
Şekil 3.20 : İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları'nda kullanılması planlanan tesislerin etkinlik sonrası kullanımı.	128
Şekil 3.21 : İstanbul 2020 Olimpiyat tesisleri öneri uzaklık ve seyahat süreleri.....	130
Şekil 3.22 : İstanbul 2020 Olimpiyat köyü yerleşim planı.	134
Şekil 3.23 : Olimpiyat köyü yerleşim planı lejandı.	135
Şekil 3.24 : İstanbul 2020 paralimpik köy yerleşim planı.	136
Şekil 3.25 : İstanbul 2020 organizasyon yapısı-Oyunlardan sorumlu tüzel kişiler.	140
Şekil 3.26 : Atatürk Olimpiyat Stadyumu.	160
Şekil 3.27 : Zülümpiyat stadı.	160
Şekil 3.28 : Ayazma Mahallesi'nde Olimpiyat'a bağlı dönüşüm.	161
Şekil 3.29 : Ayazma Mahallesi'nde dönüşüm.	161
Şekil 3.30 : Londra 2012 Olimpiyatları için inşa edilmiş Olimpiyat Stadı kesiti (siyah) ve Pekin Olimpiyat kesiti kırmızı.	163
Şekil 4.1 : İstanbul 2020 önerisi ile belediye idari sınırları haritasının çakıştırılması ile elde edilen anket alanı.	166
Şekil 4.2 : Olimpiyatlar'ın önemi ve ev sahipliği yapılmak istenmesi nedenleri. (a)	166
Şekil 4.3 : Olimpiyatlar'ın önemi ve ev sahipliği yapılmak istenmesi nedenleri. (b)	168
Şekil 4.4 : Olimpiyatlar'ın önemi ve ev sahipliği yapılmak istenmesi nedenleri. (c)	169
Şekil 4.5 : Olimpiyatlar'ın önemi ve ev sahipliği yapılmak istenmesi nedenleri. (d)	169
Şekil 4.6 : Olimpiyat tesislerinin konumu ve mekansal modeli (a)	170
Şekil 4.7 : Olimpiyat tesislerinin konumu ve mekansal modeli (b)	171
Şekil 4.8 : Olimpiyat tesislerinin konumu ve mekansal modeli (c)	173
Şekil 4.9 : Olimpiyat tesislerinin konumu ve mekansal modeli (d)	173
Şekil 4.10 : İstanbul 2020 Oyunları adaylık süreci (a)	174
Şekil 4.11 : İstanbul 2020 Oyunları adaylık süreci (b)	175
Şekil 4.12 : İstanbul 2020 Oyunları adaylık süreci(c)	175
Şekil 4.13 : İstanbul 2020 Oyunları adaylık süreci(d)	176
Şekil 4.14 : Olimpiyat Oyunları etkinlik sonrası süreci (a)	177
Şekil 4.15 : Olimpiyat Oyunları etkinlik sonrası süreci (b)	177
Şekil 4.16 : Olimpiyat Oyunları etkinlik sonrası süreci (c)	178
Şekil 4.17 : Olimpiyat Oyunları etkinlik sonrası süreci (d)	178
Şekil 4.18 : Olimpiyat Oyunları etkinlik sonrası süreci (e)	179
Şekil A.1 : İstanbul Olimpiyat Oyunları yaklaşımı	206
Şekil B.1 : Anket çalışması.	219

EV SAHİBİ KENTLER İLE OLİMPİYAT OYUNLARI'NIN ETKİLEŞİMİ VE ADAYLIK SÜRECİNDEKİ İSTANBUL DEĞERLENDİRMESİ

ÖZET

1980ler'de ortaya çıkan endüstrisizleşme ve onu takip eden süreçte hizmet ve inşaat sektörünün öne çıkması ile birlikte, ülkelerin gelişim stratejilerinde kentler önemli bir rol oynamaya başlamıştır. Küresel platformda birbirleriyle yarışan kentler, mega etkinlikleri; kentsel dönüşüm için katalizör, küresel platformda "marka şehir" olmak ve imaj yenilemek, uluslararası turizm, iş imkanı ve ekonomik getiriler, spor bilincini yaymak ve eğitim ve ulusal gurur sağlamak için kaçırılmaz bir fırsat olarak görmektelerdir. Ancak etkinlik süresince ve kısa vadede Olimpiyat Oyunları, sosyo-ekonomik olarak kentlere önemli fırsatlar sunsa da; etkinlik sonrasında uzun vadede ev sahibi kent üzerinde; soylulaştırma, Olimpiyat tesislerinin sürdürülebilirliğinin sağlanamaması sonucu tesislerin dev işlevsiz alanlara (white elephants) dönüşmesi ve ekonomik krizlere yol açma gibi olumsuz etkileri olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın temelinde; etkinlik sonrası uzun vadede, Oyunlar'ın ev sahibi kenti tehdit ettiği hipotezi yatmaktadır. Etkinlik sonrasında Oyunlar'ın ev sahibi kentte ortaya çıkardığı olumsuz etkinin nedenleri; etkinlik sonrası sürecin, Oyunlar'a adaylık sürecinde yeterince tasarlanmamış olması ve Olimpiyat Oyunları'nın yılları içerisindeki büyümesine bağlı olarak 2000 ve sonrasındaki Oyunlar'da ortaya çıkan aşırı kapasite problemi olarak tespit edilmiştir.

Çalışmanın amacı; önceki ev sahibi kentler referans alınarak Olimpiyat Oyunları'nın ev sahibi kent üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerinin saptanması, olumsuz etkilerin ardında yatan nedenlerin ortaya çıkarılması ve gelecekte Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapacak kentlerde bahsedilen problemlerin önüne geçilebilmesi için öneriler sunmaktır. Buna ek olarak İstanbul'un 2000 yılından itibaren aday olduğu 5 Oyun'un Adaylık Dosyaları'nın incelenmesiyle, İstanbul'un süreç içerisindeki değişiminin ortaya çıkarılması ve 2000 sonrasındaki aşırı kapasite problemini oluşturan nitelikler ile 2020 Oyunları'nın karşılaştırılmasıyla 2020 İstanbul ev sahipliğinin sonuçlarının öngörüsünün yapılması ve İstanbul'un gelecekte tekrar aday olması halinde izlemesi gereken yollara ilişkin öneriler oluşturmaktır.

Çalışma, beş bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümü olan Giriş Bölümü'nde çalışmanın amacına, hipoteze, çalışmanın kapsamına ve yöntemine değinilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde Olimpiyatlar ve Ev Sahibi Kentler Üzerindeki Etkileri başlığı altında mega etkinlik ve Olimpiyat Oyunları tanımı yapılmış, mega etkinlik olarak Olimpiyatlar'ın tarihçesi açıklanmıştır. Yine bu bölümde kentler ve Olimpiyatlar'ın etkileşimi; Olimpiyatlar'ın ev sahibi kent üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri, Olimpiyat tesislerinin sürdürülebilirliği, Olimpiyatlar'ın ekonomik boyutu ve Olimpik miras boyutu alt başlıkları altında incelenmiştir. İkinci bölüm, Dünya'da kentsel planlama disiplindeki ve sosyo-ekonomik düzendeki gelişmeler ve Olimpiyat Oyunları'nın etkileşimine yer verildikten sonra bölüm değerlendirmesi ile sonlandırılmıştır. Olimpiyat Oyunları ile ilgili kuramsal ve kavramsal altyapı oluşturulmasının ardından üçüncü bölümde İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları Adaylığı ele alınmıştır. Çalışmanın bu bölümünde ilk olarak Türkiye'nin Olimpiyatlar'a ev sahipliği süreci; Olimpiyat Oyunları adaylık prosedürü ve IOC ev sahibi kent seçim kriterleri, Türkiye'deki kentsel planlama disiplindeki ve sosyo-ekonomik düzendeki gelişmeler ile Olimpiyat Oyunları'nın etkileşimi, İstanbul adaylık süreci (2000-2020) ve 2000-2020 IOC değerlendirmeleri karşılaştırmaları başlıkları altında irdelenmiştir. Bölümün devamında İstanbul 2020 Adaylık Süreci Adaylık Kitapçığı referans alınarak detaylı olarak incelenmiş, 2020 Olimpiyat Oyunları'na aday kentler IOC değerlendirme raporu kapsamında karşılaştırılmış, İstanbul 2020 hakkındaki eleştirilere yer verilmiş ve bölüm değerlendirmesi yapılmıştır. Dördüncü bölümde yerel yönetimlerin İstanbul Olimpiyatları'na bakışı; anket çalışması ile çalışması yöntemiyle ortaya çıkarılmıştır. Çalışma kapsamında İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları için önerilen tesislerin bulunduğu 17 belediye ve çeperlerde konumlanan diğer iki ilçe belediyesi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi dahil olmak üzere 19 kurum ile anket çalışması yapılmıştır. Çalışmanın son bölümünde, elde edilen tüm veriler doğrultusunda sonuçlar saptanmış ve gelecekteki Olimpiyat Oyunları'nın ev sahibi kentler için oluşturduğu tehditi, fırsata dönüştürmeye yönelik öneriler sunulmaya çalışılmıştır. Çalışmada yabancı kaynaklı literatür araştırması, karşılaştırma ve anket çalışması yöntem olarak kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Olimpiyat Oyunları, Mega Etkinlik, Etkinlik Sonrası Süreç, Aşırı Kapasite Problemi, Sürdürülebilirlik

THE INTERACTION WITH THE HOST CITY OF THE OLYMPIC GAMES AND ASSESSMENT OF ISTANBUL IN CANDIDACY PROCESS

SUMMARY

In the Post-Fordist process, the cities is seen as a strategic tool in the global platform, the city's history, quality of life, infrastructure and standards such as the level of sophistication compete with each other and with nature in this way are working to make their names. Hosting to mega events plays an important role for cities to show to be in these competition. With the five-ring logo that representing the union of five different continents, the Olympic Games is recognized by the more than 90% of the world's population and the Games as a mega event, attract the cities and provides benefits in the social aspect like city's image creation, prestige, global awareness, providing sports consciousness and national pride. In addition to this, the Olympic Games promise to the economic growth and support to the long term infrastructure projects on tourism, transportation and telecommunications and urban renewal. For the competing cities on global scale, today mega events are seen as a catalyzer for urban regeneration; a tool for having a strong "city brand" and renewing image; a perfect opportunity for the revival of international tourism, employment, economic benefits, spreading sports awareness and education; and a chance to sublimate the national pride on the global platform. Although the Olympic Games offer several socio-economic opportunities to the host cities in short terms and especially during the event, in long terms they have various important negative effects such as; gentrification, white elephants (the facilities turn to giant dysfunctional areas as they fail to ensure the sustainability of the Olympic facilities) and this brings the host cities to the edge of economic crisis. The projects like the transportation infrastructure, sports facilities, Olympic Village that is needed during the 15 days mega event process is constructed by huge investments. The Because of the programme, Olympic Games is needed mega capacity facilities and if the facilities could not be functioned after events, the facilities turn to white elephants (thrown fields-facilities) and affect host city negatively.

This study is based on the fact that, although the games have positive effects during the event and in the short terms, in post- event processes the Olympic Games threaten the host cities. The reasons of these negative effects on the host cities are; omission of the design of post event processes effectively during the candidature process and the over capacity problems depending on the growth of the Games over the years, followed in 2000.

This research firstly aims to identify the positive and negative effects of Olympic Games on the host cities through an observation of previous host cities. Secondary the study aims to uncover the reasons behind the negative effects and tries to provide recommendations for future host cities and so reoccurring of mentioned problems can be prevented. In addition, with an examination of Istanbul's five candidature booklets (from 2000 to 2020), the study uncovers the alteration of İstanbul during this period and makes predictions for a possible İstanbul 2020 scenario through

comparing 2000's over capacity problem qualifications with 2020 Games. Finally, creating recommendations for İstanbul's future candidate processes are also the aim of this study.

This thesis consists of five chapters. In the Introduction Chapter, the aim of the study, hypothesis, the scope and the method of the study are explained. Mega event and Olympic Games are defined. As a mega event, Olympic Games history is mentioned in the second chapter under the title of Olympics and The Effects on the Host Cities. Moreover, the interaction between the cities and the Olympics is studied under the subtitle of Olympic's positive and negative effects on the host cities, the sustainability of Olympic facilities, the economic dimension of Olympics and Olympic heritage dimension. The second chapter ends with the evaluation after presenting the interaction between the developments in urban planning discipline and socio-economic order and Olympic Games. After establishing the Olympic Games related theoretical and conceptual infrastructure, in the third chapter, the İstanbul's candidature of 2020 Olympic Games is analyzed. Firstly Turkey's candidature of Olympic Games host city process is examined under the titles; Olympic Games candidature procedure and IOC host city selection criteria, the interaction between the developments in urban planning discipline and socio-economic order and Olympic Games, İstanbul candidature process (2000-2020) and comparisons of 2000-2020 IOC evaluation. Accordingly, İstanbul 2020 Candidature process is studied in detail with reference to the candidature booklet, compared with the candidate cities to host 2020 Olympic Games within the IOC evaluation report. Then the critics about İstanbul 2020 candidature is mentioned and lastly the chapter is finished with the evaluation. In the fourth chapter, the local governments' approaches to the Olympica Games is reflected to the study through the questionnaire. In the scope of the study, the questionnaire is realized with 19 institutions that consists 17 municipalities which include the proposed facilities for İstanbul 2020 Olympic Games and 2 other municipalities which are located on peripheries of İstanbul and İstanbul Metropolitan Municipality and evaluated. In the last chapter, the results are determined according to the all datas which are obtained by the study and the recommendations are presented to convert the threats into opportunities for future host cities of Olympic Games. Foreign-sourced literature research, comparison and questionnaire are used as the methods in the study.

In the study literature research on conceptual and theoretical dimension of the mega events, Olympic Games and the process of the event and after-event is conducted. Chalkey & Essex's ,who have an important place in the literature, and Erten's classification of Olympic Games is based and the Olympic Games from 1960 to 2012 is examined. After this examination, with the comparison of 1960-1996 Games and 2000-2012 Games, the over capacity problem which is seen on 2000 and afters has been demonstrated. At this stage, datas like the models of the Olympic Games host cities, the Olympic facilities spatial strategies, the participant country, athletes and events numbers that depending on the Games, Olympic Stadium capacities, the total number of facilities which used in the Games, the percentage of existing facilities and new permanent facilities that used in the Games, the numbers of the TV audience and the number of tickets sold, the total budget, direct and indirect investment percentages, public / private sector investment ratios have been provided and are presented through maps, tables and graphics. These data is obtained from the the official website of the Olympic Games, the candidature booklet of Olympic Games, the work of Centre d'Estudis Olympics and the important researchers who mainly

contributing to the literature, especially Brunet and Preusse. After the creation of the general conceptual and theoretical infrastructure related to the Olympic Games, the candidature of Istanbul 2020 Olympic Games which is the focus of the study has been given detailed. In this stage of the study, the Olympic Games candidature process of Istanbul from 2000 to 2020 is examined and in line with the evaluation reports of IOC, Istanbul's different candidature process are examined comparatively. The candidature file of Istanbul which bidding to host the 2020 Olympic Games is examined and Istanbul and the other candidate cities Madrid and Tokyo is compared in the scope of the evaluation report of IOC. Istanbul 2020 Candidature File, the reports and datas of IOC which is found on the IOC's official web site are used as main sources. In the scope of the study, the criticism to the candidacy of Istanbul 2020 and also local governments' perspectives to the Games has been presented.

Key words: Olympic Games, mega events, post-event, over capacity problem, sustainability

1. GİRİŞ

Post-fordist süreçte kentler stratejik bir araç olarak küresel platformda, kentin tarihi, yaşam kalitesi, standartlara uygun altyapısı ve gelişmişlik düzeyi gibi nitelikleriyle birbirleriyle yarışmakta ve bu sayede adlarını duyurmaya çalışmaktadırlar. Kentlerin bu yarış içerisinde olduklarını göstermelerinde mega etkinliklere ev sahipliği yapmaları önemli rol oynamaktadır.

Beş farklı kıtanın birlikteliğini temsil eden beş halkalı logosu ile dünya nüfusunun %90'ından daha fazlası tarafından tanınan Olimpiyat Oyunları, bir mega etkinlik olarak kentlerin ilgisini çekmek ve sosyal açıdan kentin imajını yaratma/ güncelleme, prestij, küresel düzeyde farkındalık, spor bilincini aşılama, ulusal gurur gibi faydalar sağlamakla birlikte ekonomik büyümeyi ve fiziksel açıdan da turizm, ulaşım, telekomünikasyon gibi uzun vadeli altyapı projeleri ve kentsel dönüşümün önünü açmayı vaad etmektedir. Özellikle Türkiye gibi inşaat sektörünü öncü sektör olarak belirleyen ülkeler için Olimpiyatlar, büyük ölçekli altyapı projeleri ve kentsel dönüşümde katalizör olma niteliğiyle önemli fırsatlar sunmaktadır. Ancak etkinlik süresince sosyo-ekonomik açıdan kent ve ülke için olumlu sonuçlar doğuran Olimpiyat Oyunları'nın etkinlik sonrası etkileri de kent için büyük önem taşımaktadır.

Mega etkinlik süresince ihtiyaç duyulan ulaşım altyapısı, spor tesisleri, Olimpiyat köyü gibi projeler büyük yatırımlarla inşa edilmektedir. Olimpiyat Oyunları programı gereği yüksek kapasiteli tesislere ihtiyaç duyulmakla birlikte etkinlik sonrasında bu tesisler işlevlendirilmedikleri takdirde kullanılmayan, hatta yalnızca bakım-onarım masraflarıyla bile ekonomiyi olumsuz yönde etkileyen işlevsiz alanlara (white elephants) dönüşerek ev sahibi kenti olumsuz yönde etkilemektedir.

Bu çalışma ile; Olimpiyat Oyunları'nın etkinlik süresince ve kısa vadede ev sahibi kente sosyo-ekonomik açıdan olumlu etkileri olduğu; ancak, etkinlik sonrası süreç düşünülmeyen tasarlandığı durumlarda Olimpiyat Oyunları'nın ev sahibi kenti tehdit eden olumsuz etkilerinin ortaya çıktığı savunulmaktadır. Ayrıca Olimpiyat

Oyunları'nın 2000 yılında Oyunlar'daki büyümeye bağlı olarak aşırı kapasite problemi ile karşılaştığı ve İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı'nın bahsedilen aşırı kapasite problemine paralel veriler taşıdığı iddia edilmektedir.

1.1 Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı, Olimpiyat Oyunları'nın ev sahibi kent üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerinin saptanması;

Olumsuzlukların ardında yatan nedenlerin ortaya çıkarılması;

Olimpiyat tesislerinin kentsel mekanda etkinlik sonrasında sürdürülebilirliğinin ve kalıcı olimpik mirasın irdelenmesi sonucunda bir mega etkinlik olan Olimpiyat Oyunları'nın kentler için nasıl bir fırsata dönüştürülebileceğinin ortaya çıkarılması;

Çalışmanın bir diğer amacı da; Olimpiyat Oyunları'nın 2000 yılında aşırı kapasiteye bağlı kırılganlığının nicelik ve niteliksel olarak saptanması ve bu problemin giderilmesi için alternatif önerilerin sunulması, bu bağlamda geçicilik ve sürdürülebilirliğin incelenmesidir.

Bunlara ek olarak çalışma, 2000,2004,2008,2012 ve son olarak da 2020 Olimpiyat Oyunları'na ev sahibi olmak için aday olan İstanbul'un bir sonraki olası adaylığı için, önceki adaylık süreçlerinden ve önceki ev sahibi kentlerden dersler çıkararak etkinlik süresince ve sonrasında, Olimpiyat Oyunları'nı sosyo-ekonomik ve mekansal açıdan bir fırsata dönüştürmesi için kılavuz olma amacındadır.

1.2 Hipotez

Bu çalışmada;

Olimpiyat Oyunları'nın etkinlik süresince ve kısa vadede ev sahibi kente sosyo-ekonomik olarak olumlu etkileri olduğu; ancak, etkinlik sonrası süreç düşünülmeden tasarlandığı durumlarda Olimpiyat Oyunları'nın ev sahibi kenti tehdit eden olumsuz etkilerinin ortaya çıkacağı;

Olimpiyat Oyunları'nın 2000 yılında Oyunlar'daki büyümeye bağlı olarak aşırı kapasite problemi yaşadığı ve İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı da bu probleme paralel özellikler taşıyan önermeler bulunduğu hipotezleri öne sürülmektedir.

1.3 Çalışmanın Kapsamı

Çalışma 5 bölümden oluşmaktadır. Giriş Bölümü'nde çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi belirtilmektedir. Tarihsel Süreçte Olimpiyat Oyunları ve Ev sahibi Kentler Üzerindeki Etkileri başlıklı ikinci bölümde, literatür taraması yöntemi ile Olimpiyat Oyunları'nın süreç içerisindeki gelişimi, Olimpiyat Oyunları'nın bir spor etkinliği olmasına karşılık kentlerle ilişkisi ve etkinlik sonrasında kente bıraktığı miras sırasıyla; Mega Etkinlik ve Olimpiyat Oyunları Tanımı, Mega Etkinlik Olarak Olimpiyatlar'ın Tarihçesi, Kentler ve Olimpiyatlar'ın Etkileşimi (Olimpiyatlar'ın ev sahibi kent üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri), Olimpiyat Tesislerinin Sürdürülebilirliği, Olimpiyatları Ekonomik Boyutu ve Olimpik Miras Boyutu başlıkları altında incelenmiş ve bu doğrultuda çalışmanın kuramsal altyapısı oluşturulmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda konu hakkında literatüre önemli katkıları bulunan Chalkey ve Essex'in çalışmalarında bulunan Olimpiyat Oyunları sınıflandırılması referans alınarak 1960 ve sonrası Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmış olan kentler karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma Dünya'da kentsel planlama disiplini içindeki ve sosyo-ekonomik düzendeki gelişmeler ile Olimpiyat Oyunları'nın etkileşimi, Oyunlar'da uygulanan modeller ve mekansal stratejiler ve Olimpiyat Oyunları'nın kapasiteleri bağlamında yapılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde 2000 ve sonrasında gerçekleştirilen 2000-2012 Olimpiyat Oyunları ile 1960-1996 Oyunları karşılaştırılmış ve aşırı kapasite problemi sayısal olarak saptanmış ve problemin kente yansımaları irdelenmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde İstanbul'un Olimpiyat Oyunları adaylığı ele alınmış ve İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları Adaylığı'na odaklanılmıştır. Bu bölümde öncelikle Türkiye'nin Olimpiyatlar'a ev sahipliği süreci, Türkiye'deki kentsel planlama disiplini içindeki ve sosyo-ekonomik düzendeki gelişmeler ile Olimpiyat Oyunları'nın etkileşimi ve 2000-2020 İstanbul adaylıklarının IOC değerlendirmelerinin karşılaştırmaları incelenmiş ve İstanbul 2020 Aday Kitapçığı detaylı biçimde irdelenmiştir. Yine bu başlık altında 2020 Olimpiyat Oyunları'na aday kentlerin IOC değerlendirme raporu kapsamında karşılaştırılması yapılmış ve İstanbul'un diğer kentlerle ilişkisi ortaya koyulmuştur. İstanbul'un adaylık sürecinin detaylı incelenmesinden sonra, İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları adaylığının eleştirilen yönlerine çalışma kapsamında yer verilmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde İstanbul 2020 kapsamında önerilen Olimpiyat alanları haritalanmış ve bu

alanların içerisinde bulunduğu belediyeler ile görüşölerek yerel yönetimlerin İstanbul Olimpiyatları'na bakışı ortaya koyulmuştur.

Çalışmanın son bölümünde, elde edilen verilerden edinilen çıkarımlarla, gelecek Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliğı yapacak kentlerin, önceki ev sahibi kentlerin yaşadığı problemler dikkate alındığında, önüne geçilmesinde etkili olduğı düşünölen önerilere yer verilmiştir.

1.4 Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada mega etkinlik, Olimpiyat Oyunları, Olimpiyat Oyunları'nın etkinlik süresi ve sonrasına ait kavramsal ve kuramsal boyut ile ilgili literatür taraması yapılmıştır.

Literatürde önemli bir yere sahip olan Chalkey & Essex ve Erten'in Olimpiyat Oyunları sınıflandırmaları esas alınarak, 1960 ve sonrasındaki Olimpiyat Oyunları incelenmiş ve 1960-1996 ve 2000-2012 Olimpiyat Oyunları karşılaştırılması ile 2000 ve sonrasında oluşın aşırı kapasite problemi ortaya konulmuştur. Bu aşamada, araştırma konusu olan Olimpiyat Oyunları ev sahibi kentlerle ilgili uygulanan modeller, Olimpiyat tesislerinin mekansal stratejileri, Oyunlar'ın kapasitesine bağılı olarak katılan ülke, atlet, etkinlik sayıları, Olimpiyat stadyumu kapasiteleri, Oyunlar'da kullanılan toplam tesis sayısı, mevcut tesislerin ve yeni kalıcı tesislerin yüzdeleri, TV izleyici ve satılan bilet sayısı, toplam bütçe, doğrudan ve dolaylı yatırım yüzdeleri, kamu/özel sektör yatırım oranları gibi veriler temin edilmiş veriler, harita, tablo ve grafik yöntemi ile aktarılmıştır. Bu veriler Olimpiyat Oyunları resmi web sitesinden, Olimpiyat Oyunları adaylık kitapçıklarından, Centre d'Etudes Olympiques'in çalışmalarından ve Brunet, Preuss başta olmak üzere literatüre katkıda bulunan önemli araştırmacıların çalışmalarından elde edilmiştir.

Olimpiyat Oyunları'na ilişkin genel kavramsal ve kuramsal altyapının oluşturulmasından sonra çalışmanın odağında bulunan İstanbul Olimpiyat Oyunları adaylığına yer verilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde İstanbul'un 2000-2020 Olimpiyat Oyunları adaylığı süreci araştırılmış ve IOC değerlendirme raporları doğrultusunda İstanbul'un adaylık süreci karşılaştırmalı olarak irdelenmiştir. 2020 Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliğı yapmak için aday olan İstanbul'un adaylık dosyası detaylı olarak incelenmiş ve İstanbul diğier aday kentler Madrid ve Tokyo ile IOC Değerlendirme raporu bağlamında karşılaştırılmıştır. Bu bölümde İstanbul 2020

Adaylık dosyası, IOC resmi web sitesinde bulunan IOC rapor ve dökümanları temel kaynak olarak kullanılmıştır. Çalışma kapsamında İstanbul 2020 adaylığına yönelik eleştirilere ve yerel yönetimlerin Oyunlar'a bakış açılarına da yer verilmiştir. 2020 Olimpiyat Oyunları için önerilen tesislerin bulunduğu 17 belediye ve çeperlerde konumlanan diğer iki ilçe belediyesi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi dahil olmak üzere 19 kurum ile anket çalışması yapılmıştır.

2013 yılında Mimar Sinan Üniversitesi'nde gerçekleştirilen Olimpiyat Oyunları İstanbul İçin Fırsat Mı Tehdit Mi? adlı panel de çalışmaya yön vermiştir.

2. TARİHSEL SÜREÇTE OLİMPİYATLAR VE EV SAHİBİ KENTLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

1980'lerde endüstri üzerine kurulu ekonomiye sahip olan kentlerde ortaya çıkan endüstrisizleşme ekonomik krizi de beraberinde getirmiştir. Bu kriz, turizm, kültür endüstrileri ve hizmet sektörü gibi yeni sektörler ile aşılmaya çalışılmıştır. Bu yeni sektörler kent kavramının ele alınış biçiminde farklılıkları da beraberinde getirmiştir. Kentler bu dönemden itibaren sosyo-ekonomik olarak bir yarış unsurudur. Buna paralel olarak kentler, adlarını duyurmak, küresel yarışta markaları ile var olmak ve kentlerinin dönüşümü ve benzeri temel amaçlarla sportif ve kültürel etkinliklere ev sahipliği yapmaktadırlar.

2.1 Mega Etkinlik Tanımı

Mega etkinlikler üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında, 1970'lerdeki çalışmalar turizm alanına odaklanmakta ve sınıflandırmaları sürelerine (kısa ya da uzun süreli etkinlik) ve statülerine (prestij, hallmark...) göre yapılmaktadır. 1980'lere gelindiğinde mega etkinlikler için ayırıcı özellik, etkinliğin büyüklüğü ya da ölçeği olmuştur (Roche,1994).

Mega etkinlikler hakkında ilk çalışmaları yapan ve alanında önemli bir yere sahip olan Ritchie, mega etkinlikleri hallmark etkinlikler olarak adlandırmaktadır. Ritchie'ye göre hallmark etkinlikler, "bir defalık ya da kısıtlı bir zaman diliminde tekrarlanan etkinliklerdir ve zamana bağlı bu özellikleri; kısa ve/veya uzun vadede bir turizm destinasyonu olarak farkındalık yaratmak ve karlılığını artırmak için özellikle geliştirilmiştir" (ibid: 577). Ritchie mega etkinlikleri, 7 sınıfa ayırmıştır: dünya fuarları/ sergiler, karnavallar ve festivaller, Büyük Spor etkinlikleri, önemli kültürel ve dini törenler, geleneksel yıl dönümü/anma kutlamaları, klasik ticari ve tarıma bağlı etkinlikler ve Politik etkinlikler (Bakınız Çizelge 2.1).

Çizelge 2.1 : Ritchie'nin mega etkinlikleri sınıflandırması.

SINIFLANDIRMA	ÖRNEKLER
Dünya Fuarları/Sergileri	Knoxville'82,New Orleans'84 EXPO'67 Montreal,Vancouver'80
Özel Karnavallar Ve Festivaller	Qubec Winter Carnival/Qubec City Stampede/Calgary
Büyük Spor Etkinlikleri	Yaz Olimpiyatları, La'84 Kış Olimpiyatları Calgary'88 Dünya Kupası,İspanya'82 Marathons, Boston Grand Prix Yarışları,Monza
Önemli Kültürel Ve Dini Etkinlikler	Oberammergau,Almanya Papal Coronation,Roma Royal Wedding,Londra
Klasik Ticaret Ve Tarıma Yönelik Etkinlikler	Royal Winter Fair,Toronto Wine Purchasing,Fransa Floriade'82,Amsterdam
Büyük Politik Etkinlikler	Başkanlık Töreni Devlet Başkanı Cenazesi Papa Ziyareti Büyük Politik Liderler Görüşmesi

Ritchie'nin tanımının üzerine Getz de mega etkinlikleri; “Ev sahibi kente ya da lokasyona olağanüstü yüksek turizm, medya,prestij getirisi yada ekonomik etkisi bulunan olay” diye tanımlamaktadır (Wong 2000, Erten 2005). Getz’e göre mega etkinlikler, iş/ticaret, kültürel kutlamalar, sanat/eğlence, rekreasyonel, eğitim/bilimsel ve politik olmak üzere altı başlığa ayırmıştır (Bakınız Çizelge 2.2.).

Çizelge 2.2 : Getz'in mega etkinlik sınıflandırması.

SINIFLANDIRMA	ÖRNEKLER
İş/Ticaret	Fuarlar,Market,İndirim Sergiler, Tüketici Şovları, Buluşmalar Ve Konferanslar,Bağış Günleri
Kültürel Kutlamalar	Festivaller, Karnavallar,Dini Etkinlikler, Geçit Törenleri, Anma Törenleri
Sanat/Eğlence	Konserler,Diğer Performanslar, Sergiler,Ödül Seremonileri
Rekreasyonel	Spor Yarışmaları Rekreasyon(Oyunlar Ve Eğlence İçin Spor...)
Eğitici/Bilimsel	Seminerler,Atölyeler,Çözüm Toplantıları Atama,VIP Ziyaretleri

Urry (1995) mega etkinlikleri, kültürel homojenliği sağlayan kültürel akışın küresel şekli olarak tanımlamaktadır. Kültürün görünürlüğü sayesinde yerel kimlikler ve kültürler küresel ziyaretçilere sunulmaktadır (ibid:152).

Maurice Roche (2000) büyük ölçek kültürel (ticari ve spor da dahil olmak üzere) etkinlikleri, dramatik karakter özellikleri taşıyan, kitlesel popüler çekim gücü bulunan ve uluslararası öneme sahip etkinlikler olarak açıklamakta ve bir etkinliğin nesiller arası kültürel, politik ve ekonomik akışını ve bağlantılarının belleği desteği ve uyumluluğunu irdelemektedir. Roche (2000) mega etkinlikleri, etkinliğin önemine göre gruplandırmaktadır. Mega etkinlikleri, kamusal etkinliklerin bir alt başlığı olarak değerlendiren Roche'nin sınıflandırmasında Mega-etkinlikler, özel etkinlikler, hallmark etkinlikler ve toplumsal etkinlikler olmak üzere 4 başlığa ayrılmaktadır. Hallmark, İngilizce kökenli bir kelime olup ayırıcı özellik,kalite işareti, karakterize edilmiş gibi anlamlara gelmekte ve çalışma boyunca literatürde kullanıldığı şekliyle hallmark olarak kullanılacaktır. Çizelge 2.3'teki gruplandırmaya göre Olimpiyat Oyunları'nı, Dünya Fuarları'nı (Expo) ve Dünya Futbol Kupası'nı 3 temel mega etkinlik olarak ve Cannes Film Festivali gibi kültürel etkinlikler de küresel ölçekte en çok ilgi uyandıran etkinlikler olarak tanımlanmaktadır.

Çizelge 2.3 : Roche'in kamusal etkinlikleri sınıflandırması (Roche 2000:4).

Etkinlik Türü	Etkinlik Örneği	Hedef Katılımcı	İlgi Duyan Medya
Mega Etkinlik	EXPO,Olimpiyatlar,Dünya Kupası	Küresel	Küresel TV
Özel Etkinlikler	Grand Prix, Dünya Bölgesel Sporlar	Bölgesel/Ulusal	Uluslararası/Ulusal Tv
Hallmark Etkinlikler	Ulusal Spor Etkinlikleri	Ulusal/ Bölgesel	Ulusal, Yerel Tv
Toplumsal Etkinlikler	Kırsal Etkinlik, Yerel Toplumsal Etkinlik	Bölgesel/Yerel, Yerel	Yerel Tv/Basın,Yerel Basın

Roche, mega etkinliklerin bellekte önemli bir yeri olduğunu, nesilden nesile aktarımda referans teşkil ettiğini ve çağdaş toplumlarda bireylerin aidiyet duyguları ile yakından ilişkili olduğunu vurgulamaktadır (ibid:235, Erten 2005).

Zukin(1995), mega etkinliklerin katılımcı sayıları, medyadaki yankısının büyüklükleri ve ekonomik canlandırma potansiyelleri ile ölçülebildiğini söylemektedir. Ayrıca etkinliğin gerçekleştirildiği kentin, etkinliği çekici kılan önemli unsurlardan olduğuna da değinmektedir.

Erten(2005)'e göre mega etkinlikler, mekansal olarak uygun altyapı inşaatına ihtiyaç duymaktadır ve bu da kentte kalabalıkların oluşmasına ve kentin şişmesine neden olmaktadır. Zamansal olaraksa mega etkinlikler kısa sürelidir ve süreksizlerdir (aynı lokasyonda periyodik olarak tekrarlanmazlar). Bu yüzden mega etkinlikler sınırlı sürede ve değişen lokasyonlarda, ani ve eksra insan ve hizmet yığılmasıyla oluşan ve bu özelliğiyle de kentsel alanın mekansal ve zamansal olarak artmasına neden olan büyük ölçek etkinliklerdir. Bu etkinlik sürecince ve sonrasında oluşan artışla başa çıkılması mega etkinliğe ev sahipliği yapma tanımı ile ilişkilidir.

Yine Erten'e (2005:31-35) göre, mega etkinlikler;

- Büyük ölçekli organizasyonlardır.
- Küresel öneme sahiptirler ve kitlelerin ilgisini çekmektedirler.
- Kentsel peyzajda küresel imaj yaratmak için sembol mimari yapıların inşa edilmesini sağlarlar.
- Mega etkinlikler gündelik hayatın ötesinde olağanüstü bir durumdur.
- Zamanına ve mekanına bağlı olarak her biri tek ve benzersiz olma özelliğine sahiptir.
- Devamlılıkları yoktur, aynı lokasyonda tekrar etmemektedir.
- Kendilerini ağırlayacak bir kente ihtiyaç duymaktadırlar ve bu ev sahibi kentin dokusunu değiştiren özel mekansal alanlara gereksinimleri bulunmaktadır.
- Artan büyüklükleri ile ev sahibi kent için daha çok riskli olmakla birlikte daha çok potansiyel ve fırsat da sunmaktadır.
- Olimpiyatlar, kısmen kısa süreler için, şehrin ulaşım ağlarını oluşturan ana yollarda olağandışı bir trafiğe yol açarlar.
- Şehirde yapılacak olan mega etkinlik, belirli bir tarih ve bunun için belirlenen gereklilikleri yerine getirebilme koşullarına bağlı olarak rastlantısal olarak meydana gelir.
- Ev sahibi şehirlerin bu gereklilikleri yerine getirebilmesi için belirli bir süre belirlenir.
- Olimpiyatlar, yeni ulaşım ve toplanma yerlerinin altyapılarının inşası için büyük miktarda sermayeye ihtiyaç duymaktadır.
- Bazı beklenmedik durumlar için devlet desteği veya özel sektörden yatırımlara ihtiyaç duyulabilir.

- Mega etkinlikler, uluslararası/ulusal/yerel bazda çok karmaşık organizasyon ve kurumsallaştırmalara ihtiyaç duyarlar. Buna ek olarak iş gücünün kullanımı ve paylaşılması da çok önemlidir.
- Çok büyük ekonomik boyutları vardır.
- Teknolojinin gelişimiyle yakından alakalıdır.
- Mega etkinlikler, ev sahibi şehir veya elemeye katılan şehirlerin karakteristik özelliklerine göre farklı büyüklüklerde olabilir.

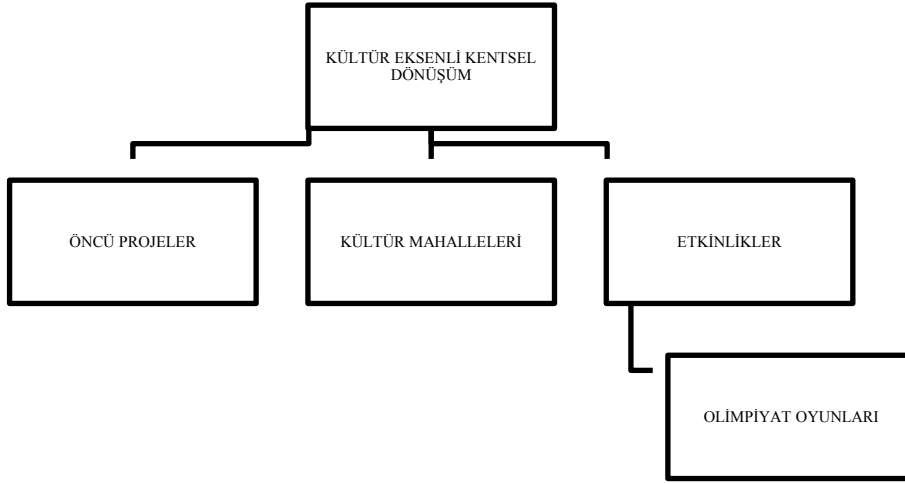
Hallmark etkinlikler, endüstriyeden post endüstriyel topluma olan post fordist geçişin bir parçasıdır. Hallmark etkinlikler, endüstrisizleşmiş kentlerin, iş imkanı ve yatırım için kentler arasındaki şiddetli yarışta daha aktif ve girişimci olmalarını sağlamaktadır. Ancak Essex ve Chalkey (2010), bu tip etkinliklerin “geçiciliği”nin kısa vadede uluslararası katılımı sağlaması ve ilgi çekmesine karşılık, uzun vadede ev sahibi için kentlerde olumlu olduğu kadar olumsuz da etkileri olduğunu altını çizmektedir. Mega etkinliğin tanımını oluşturan bu niteliklere sahip olan Olimpiyat Oyunları, dünya çapında en çok ilgi gören mega etkinliklerin başında gelmektedir.

2.2 Olimpiyat Oyunları Tanımı

1980'lerde kentler ekonomik ve teknolojik açıdan gelişmişliklerini Olimpiyat, Expo ya da Dünya Kupası gibi mega etkinliklere ev sahipliği yaparak gösterme yolunda ilerlemiştir. Üretimin tüketimin önüne geçtiği bu süreçte, metropoliten merkezler ekonominin yeni dinamosunu oluşturmuştur. Bu da Olimpiyat Oyunları'nı yalnızca bie sportif etkinlik olmanın ötesine taşımıştır.

Kültür eksenli dönüşüm projeleri; öncü projeler, kültür mahalleleri ve etkinlikler aracılığıyla hayata geçirilmektedir. Olimpiyatlar kültür eksenli kentsel dönüşümün etkinlikler kolu altında yer almaktadır (Bkz Şekil2.1).

Olimpiyat Oyunları gibi mega etkinlikler, kültürün küreselleşmesinin temel ifadesi olarak tanımlanmaktadır. Modern toplumlarda, Olimpiyat Oyunları görünürlüğü en fazla olan ve en etkileyici kamusal kültürel etkinliklerdir (Roche,2000:s.3).

Şekil 2.1 : Kültür Eksenli Kentsel Dönüşüm Sınıflandırması.

Essex ve Chalkey, Olimpiyat Oyunları'nı “hallmark” etkinlikler olarak adlandırmaktadırlar. Olimpiyatlar; hayallerde yaratılan bir etkinliği gerçekleştirme ve bunu yaparken de kamu ve Olimpiyatlar aracılığıyla kısa sürede projelere enerji, finansman sağlanmasından dolayı politikacıların desteğini alma yetisine sahiptir. Kentsel ekonomide mega etkinliklerin rolü giderek artmaktadır. Endüstrisizleşme ve küreselleşme, kentin gelişimini planlayanları yereldense küresele, üretimdense tüketime odaklanmaya zorlamaktadır (Hiller,2000; Essex& Chalkey, 2003).

Flyvbjerg (2003)'e göre, Olimpiyat alanları ile diğer mega etkinliklerin inşaat şemaları genellikle birbirlerine benzemektedirler. Prestij şeması olarak da adlandırılan bu şema, uzun vadede büyük ölçek ve yüksek riskli yatırımları içermektedir. Mega projeler öngörülen yüksek maliyetleri bile geçmeleri ile kötü bir üne sahip olmakla birlikte çoğu zaman bu durum ekonomik krizlere de neden olmaktadır. Olimpiyatlar yalnızca bir spor etkinliği değildir; Olimpiyatlar politika, ekonomi ve kentlerle ilişkilidir. Bu nedendir ki kentin yöneticileri, Olimpiyatları yalnızca bir sportif aktivite olarak değil de kentin gelişmesi için bir fırsat olarak kendi ajandalarına eklemektedirler.

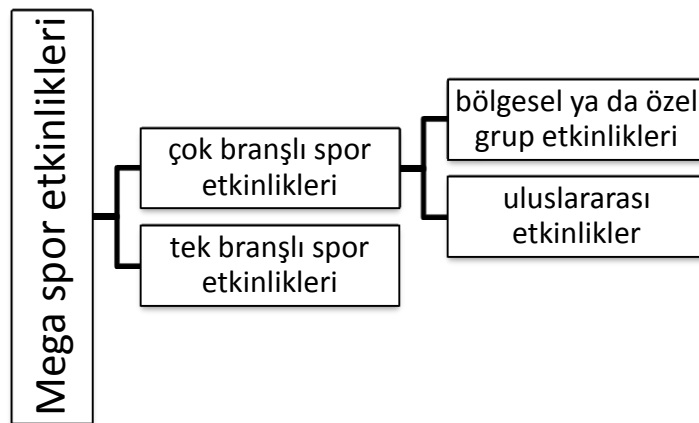
Beden, irade ve zeka arasındaki harmonik dengeyi yaratma amacıyla, spor, kültür ve eğitimin birarada bulunduğu bir yaşam felsefesi olarak "olimpizm" literatüre geçmiştir (The Olympic Movement, The Olympic Museum, 2nd Edition 2007, s.2).

Günümüz Olimpik Hareketi'ne göre Olimpizm mükemmellik, dostluk ve saygı temelleri üzerine kurulmaktadır (The Olympic Movement, The Olympic Museum, 2nd Edition 2007, s.2).

Günümüzde mega etkinlikleri sınıflandırmak oldukça karmaşıklaşmıştır. Güncel parametreler disiplinlerarasılığın etkisiyle birbirinin içerisine geçmiştir. Bu doğrultuda mega etkinlikleri kültürel, ticari ya da sportif başlıkları altında sınıflandırmak mümkün değildir. Öyle ki, Olimpiyatlar'ı Coubertin dönemindeki Olimpiyat Oyunları gibi yalnızca sportif bir etkinlik olarak değil de, sosyo kültürel ve ticari olarak da değerlendirmek gerekmektedir. Bu doğrultuda mega etkinlikleri sportif ve sportif olmayan etkinlikler olarak ikiye ayırmak mümkündür.

Sportif olmayan etkinlikler, kongre, festival, fuarlar gibi mega etkinliklerden oluşurken, sportif etkinliklerin merkezinde sportif faaliyetler bulunmaktadır.

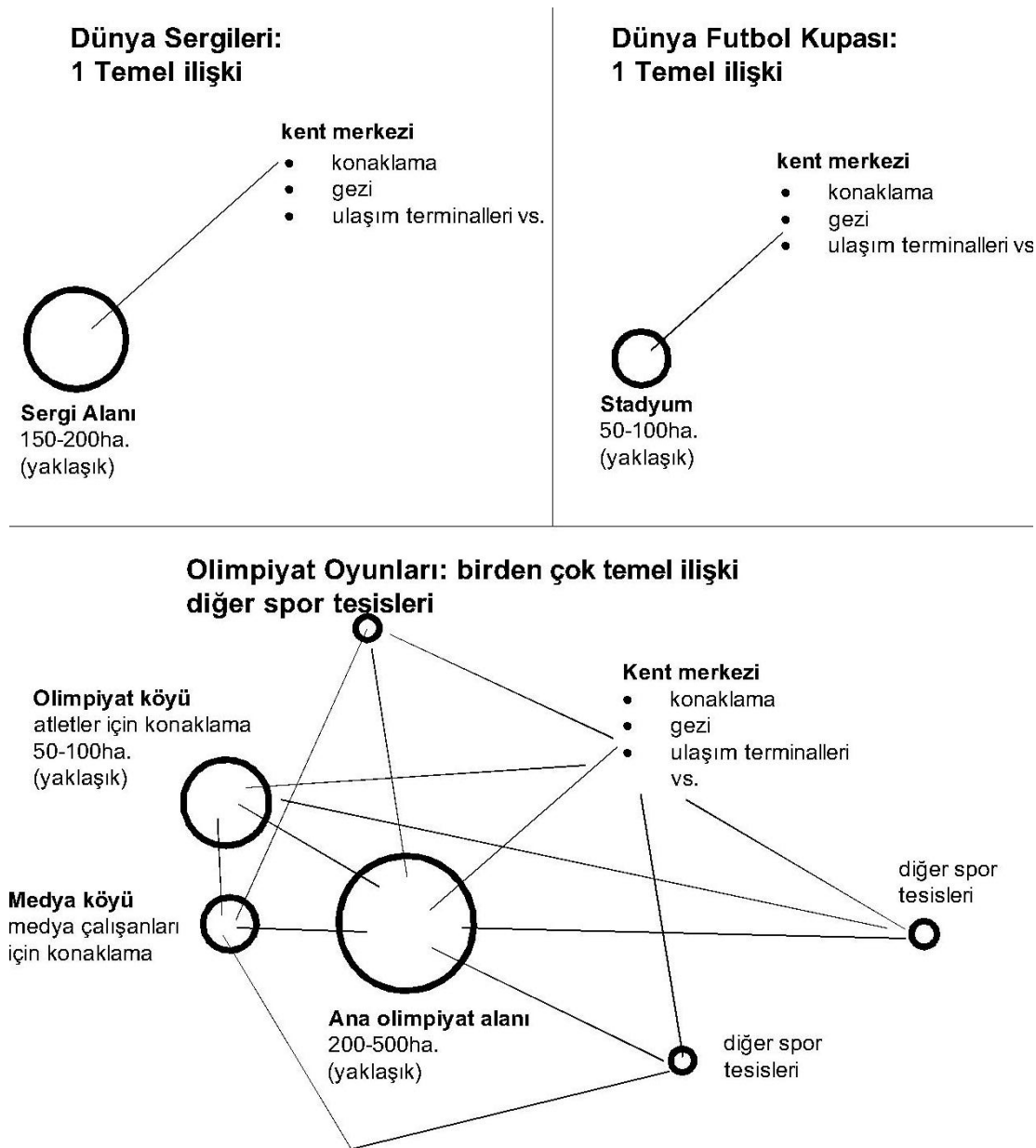
Erten (2005) mega spor etkinliklerini, çok branşlı spor etkinlikleri ve tek branşlı spor etkinliği olarak ikiye ayırmaktadır (Bkz. Şekil 2.2). Çok branşlı spor etkinliklerini de kendi içerisinde, bölgesel ya da özel grup etkinlikleri ve uluslararası etkinlikler olmak üzere iki gruba ayırmaktadır. Akdeniz Oyunları, Asya Oyunları gibi mega spor etkinlikleri "bölgesel" kategorisinde bulunurken, birden çok spor branşını ve bir çok milletten sporcunun katılımına açık olmasıyla Olimpiyatlar; uluslararası etkinlikler kategorisindedir.

Şekil 2.2 : Mega spor etkinlikleri.

Roche'un (2000) küresel ölçekte en çok dikkat çeken üç etkinlik olarak tanımladığı Dünya Fuarları, Dünya Kupası ve Olimpiyatlar karşılaştırıldığında, Dünya Fuarları

ve Dünya kupası spor etkinliği olup olmaması farketmeksizin tek bir alana odaklanmaktadır. Bu da etkinlik için gerekli olan tesislerin kentin tek bir bölgesinde kümelenmesine neden olmaktadır. Tek bir alanda gerçekleştirilen etkinliğin kurmak zorunda olduğu tek ilişki kent merkezi ve ulaşım (havaalanı, ana tren istasyonu, liman gibi) noktalarıdır. Oysa Olimpiyatlar'a bakıldığında sportif bir etkinlik olmasına rağmen, bünyesinde birçok disiplini birarada bulundurması ve Olimpiyat köyü, basın için konaklama alanları gibi ihtiyaçları ile kentin bir çok noktasına dağılmakta ve kurması gereken ilişki karmaşık bir hal almaktadır. Erten (2008), Şekil2.3'te bu ilişkiyi açıklamaktadır.

Şekil 2.3 : Mega etkinliklerin karşılaştırılması. (Erten 2008)

2.3 Mega Etkinlik Olarak Olimpiyatlar'ın Tarihçesi ve Dünya'da Kentsel Planlama Disiplinindeki ve Sosyo-Ekonomik Düzendeki Gelişmeler ile Olimpiyat Oyunları'nın Etkileşimi

Antik çağda Atina'da oynanan Olimpiyatlar'dan sonra Baron de Coubertin'in 1889 yılında Antik Oyunlar'ı canlandırma girişimi ile Modern Olimpiyat Dönemi'ne geçilmiştir. Coubertin (1906), sporla, edebiyatla ve sanatla harmoni içerisinde olan ve insanoğlu ile doğanın birlikteliğini gösteren bir kent hayal etmektedir. Ona göre Olimpiyat kenti,

1. Görünür olmalıdır.
2. İlk görüşte arzulanmalıdır.
3. Kentin formu, çevresindeki kırsal alana dahil olma kaygısıyla belirlenmelidir.
4. Tarihi kent merkezindeki kalabalığı taklit ederek boğmak da, alana çok fazla yayılmak da hatalıdır (Liao ve Pitts, 2009).

Essex ve Chalkey (2002), mega etkinliğin ev sahibi kentin tesisleri, çevresel ve altyapısı üzerindeki etkilerinden yola çıkarak Olimpiyatlar'ı Çizelge 2.4'te 4 gruba ayırmışlardır.

Çizelge 2.4 : Essex ve Chalkey 'nin Olimpiyat Oyunları ev sahibi kentleri sınıflandırması.(Essex ve Chalkey, 2002)

	Olimpiyat Ev sahibi Kentler	Yapıların Fiziksel Kapasite Özellikleri
Dönem I (1896-1904)	Atina1896,Paris1900, St.Louis1904	*küçük ölçek *zayıf organizasyon *yeni gelişime ihtiyaç yok
Dönem II (1908-1932)	Londra1908, Stockholm1912, Antwerp1920,Paris1924, Amsterdam1928,Los Angeles1932	*küçük ölçek *daha iyi organizasyon *spor tesisi ihtiyacı
Dönem III (1936-1956)	Berlin1936,Londra1948, Helsinki1952, Melbourne1956	*büyük ölçek *iyi organizasyon *spor tesisi ihtiyacı ve kentsel altyapıya <u>bir takım</u> etkiler
Dönem IV (1960-...)	Roma1960, Tokyo1964,Meksika1968,Münih1972, Montreal1976,Moskova1980, LosAngeles1984,Seul1988,Barselona1992, Atlanta1996,Sidney2000,Atina2004	*büyük ölçek *iyi organizasyon *spor tesisi ihtiyacı ve kentsel altyapıya <u>önemli</u> etkiler

Modern Olimpiyatları, Erten(2008), Essex ve Chalkey (2002) çalışmasını üzerinden geliştirerek Çizelge 2.5'te görüldüğü üzere döneme 5 ayırmıştır. Erten'e göre Essex ve Chalkey'in 4. dönemi, aşırı kapasite problemiyle birlikte 2000 öncesi ve sonrası olmak üzere ayrı iki döneme ayrılmıştır.

Çizelge 2.5 : Erten'in Olimpiyat Oyunları sınıflandırması. (Erten 2008:s.98)

Dönemler	Özellikleri
Dönem I	1896-1904
Dönem II	1908-1932
Dönem III	1932-1956
Dönem IV	1960-1996
Dönem V	2000-...

I.Dönem (1896-1904)

İlk üç Olimpiyat olan Atina 1896,Paris 1900 ve St.Louis 1904 Oyunları'nda kente müdahale yok denecek kadar azdır. Katılımcı ve seyirci sayısından dolayı kentte bulunan mevcut spor alanları Olimpiyatlar'ın gerçekleştirilmesi için yeterli olmuştur. Bu üç oyun genel olarak küçük ölçekli mevcut yapılarda, organizasyon yapısında zayıflıklar bulunduran ve herhangi bir yatırım yapılmadan gerçekleştirilmiş etkinliklerdir.

II.Dönem (1908-1932)

Atina 1896,Paris 1900 ve St.Louis 1904'dan sonra Olimpiyatlar, Dünya'nın ilgisini çekmeye başlamıştır. Bu ilgi beraberinde kentlere yeni spor tesisleri yapılmasını getirmiştir. Ancak bu dönemde inşa edilen yapıların ölçeğini sonraki dönemlerle kıyaslandığında mütevazı olarak değerlendirmek mümkündür. Bu tesisler spor amaçlı yapılan tesisler olup etkinlik sonrasında da kentli tarafından kullanılmaya devam etmekte, böylelikle sürdürülebilirliği sağlanmaktadır.

20.yüzyılın başında fuarlara olan ilgi, Olimpiyatlar'ın da bu ilgiden faydalanarak gerçekleşmesine olanak sağlamıştır. İlk kez Londra Expo 1908 ile birlikte Olimpiyat Oyunları için bir stadyum inşa edilmiştir. Expo ile birlikte tasarlanan Oyunlar'da sergi için kullanılan alan eğlence parkına, stadyum da Olimpiyatlar'da atletlerin kullandığı spor alanına dönüştürülmüştür. Bu dönemde Olimpiyatlar Dünya Fuarları'nın popülerliğinin yanında sönük kalmaktaydı. Savaş yılları olmasından dolayı ekonomik koşullar, Olimpiyat Oyunları'nın tesislerinin kapasitelerini

etkilemekteydi. Eldeki limitli imkanlar doğrultusunda, kentler mümkün olduğunca az kalıcı yapı inşa etmelerine karşılık, bir çok spor yarışması alanını geçici olarak tasarlamışlardır (Erten,2008:101).

III. Dönem (1936-1956)

Bu dönemde Olimpiyat Oyunları'na ilginin artmasıyla birlikte özelleşmiş spor tesisleri yapımına başlanmış ve ölçek büyümüştür. Kentin mevcut spor tesislerinin Oyunlar kapsamında kullanıldığı durumlarda tesislerin kapasiteleri arttırılmıştır. Organizasyon yapısı da büyük aşama kaydetmiştir. Berlin 1936 Olimpiyat Oyunları, sportif bir etkinlikten çok politik bir etkinlik olarak Olimpiyat tarihine geçmiştir. Hitler'in politik propagandası ile bir anda Dünya, Olimpiyat Oyunları'nın spor yoluyla uluslararası platformda adını duyurabilmek için önemli bir potansiyel olduğunun farkına varmıştır. Bu dönemin son ev sahibi Melbourne'de Olimpiyatlar'a ev sahipliği ünvanını almadan önce bir çok tesisin hazır olması spora karşı artan ilginin göstergesi sayılabilir.

IV.Dönem (1960-1996)

Bu dönemde Fuarlar çekiciliğini kaybederken, Olimpiyat Oyunları'na ilgi artmıştır. Bir diğer mega spor etkinliği olan Dünya Futbol Kupası'nın 1933 yılında başlamasıyla birlikte sporun küresel ölçekte önemi vurgulanmıştır. Spor üzerinden ülkelerin adlarını duyurmaları için de önemli bir platform olarak görülmüş ve bu etkinlikler için büyük ölçekte spor tesisleri inşa edilmeye başlanmış ve hatta kentsel ölçekte müdahaleler ilk kez bu dönemde ortaya çıkmıştır.

II.Dünya Savaşı'nın kaybeden tarafı Japonya, Almanya, İtalya gibi ülkeler Olimpiyatlar aracılığıyla ülkelerinin imajlarını tazelemek istemişlerdir. Bunu ilk olarak İtalya gerçekleştirmiştir.

1960 Roma Oyunları, Olimpiyat tarihi için de önemli bir kırılma noktasıdır. İlk kez Olimpiyatlar ölçeğini büyütürken kentsel ölçekte müdahalede bulunmuştur. Roma ile birlikte ev sahibi kentler Olimpiyat Oyunları tesislerinin ve altyapı projelerinin inşası için büyük bütçeler ayırmaya başlamıştır.

1964 Tokyo da Roma'nın izinden gitmiştir.Tokyo 10 yıllık gelişim planında Olimpiyatlar'a yer vermiştir. Bu aşamadan sonra Olimpiyatlar yalnızca spor tesisi

olarak değil kentin ulaşım -konaklama altyapısını da etkilemeye ve tetiklemeye başlamıştır.

Mexico City 1968 Oyunları'nda Olimpiyat odaklı kentsel dönüşümden tüm kentin maksimumda faydalanabilmesi için, Olimpiyat tesisleri kentin farklı noktalarında konumlandırılmıştır.

Bu dönemde, Münih 1972 Oyunları'nda İsrailli bir atlete karşı gerçekleştirilen terörist saldırı, Olimpiyat Oyunları'nda güvenlik başlığının öne çıkmasına neden olmuştur. Montreal Olimpiyatları'nın, ekonomik olarak öngörülenin çok üzerine mal olmasının üzerine ekonomik kriz yaşamış ve Montreal Olimpiyatlar'a ev sahipliğinin 30. yıldönümünde bu açığı ancak kapatabilmiştir. Yaşanan ekonomik kriz, halka vergi vb yollarla yansıtılmış, bu nedenle halk tarafından eleştirilmiştir.

Rusya, Amerika karşıtı tavrını sergilemek için Olimpiyatlar'ı araç olarak görmüştür ve 1980 Moskova spor etkinliğinden çok politik Oyunlara yoğunlaşmıştır. Montreal'den sonra Los Angeles dışında hiç bir kent ev sahibi olmak için aday olmamıştır. Buna karşılık, Los Angeles sponsorluklar aracılığıyla Olimpiyatlar'ı finansal olarak bir fırsata çevirmiştir.

1984 Los Angeles Oyunları ile Olimpiyatlar'ın ekonomik bir fırsat olması ulusal ölçekten küresel ölçeğe taşınmıştır. Tv yayın hakları, reklam gibi ticari başarısı ile 2.4 milyar Dolar yatırımına karşılık, Los Angeles yaklaşık 250 milyon Dolar kar ve 25.000 kişilik istihdam yaratmıştır (Essex ve Chalkey, 2001). Barselona Olimpiyatları, endüstrisizleşme sonrasında kentin atıl alanlarını dönüştürmeyi başararak kentsel dönüşümde Barselona Modeli adı altında model oluşturmuştur. Atlanta 1996 Oyunları'nda da görkemli bir spor etkinliğinin yanısıra şehir merkezinin yeniden canlandırılması hedeflenmiştir. Bu dönemde kentin bir çok noktasına dağılarak dönüşümü tüm kente yayma fikrindense Atlanta'da şehir merkezini canlandırmak öne çıkmıştır.

V.Dönem (2000-...)

Sidney 2000 Oyunları'nın en önemli noktası 'sürdürülebilirlik' kavramına odaklanmasıdır. Nitekim Oyunlar'dan 3 yıl sonra Prag'taki konferansta IOC 'nin büyüyen ölçekteki Oyunlara karşı sürdürülebilirlik kavramını öne çıkıştır (Pound,

2003). Çevresel rehabilitasyon projeleri öne çıkmış olan 2000 Sidney Oyunları, Yeşil Olimpiyatlar olarak tarihe geçmiştir.

2004 Atina Oyunları, ön görülen bütçenin 10 katına mal olan Olimpiyat Oyunları nedeniyle Atina'nın mali kriz yaşamasında önemli rol oynamıştır.

2008 Pekin Olimpiyatları, uluslararası tanınırlığını arttırmak ve imaj oluşturmak için Olimpiyatlar'a aday olan kentte, milyarlarca dolar harcanan Kuş Kafesi ve Water Cube gibi dev yapıların işlevlendiremeyerek kent içerisinde dev işlevsiz tesislerin (*white elephants*) oluşmasına neden olmuştur.

2012 Londra Olimpiyatları, önceki ev sahibi kentlerden çıkardığı derslerle Oyunları, sürdürülebilirlik,geçicilik ve olimpik miras kavramları üzerine kurulmuş ve Olimpiyatlar'ın özellikle etkinlik sonrası sürecine yeni bir bakış açısı kazandırmıştır.

1960 Oyunları'nda başlanılarak yapılan bu karşılaştırmaya kentsel planlama zaman çizelgesinde denk gelen tarihlere bakıldığında Oyunlar'ın hazırlık süreci de göz önünde bulundurularak 1950 yılı başlangıç kabul edilmiştir.

Dünya'da Kentsel Planlama Disiplinindeki ve Sosyo-Ekonomik Düzendeki Gelişmeler ile Olimpiyat Oyunları'nın Etkileşimi

1950'lere bakıldığında II.Dünya Savaşı sonrasında kentlerin fiziksel ihtiyaçları ön plandadır. Bu dönemde fiziksel ve sosyal konuların ilişkisini vurgulayan fikirler olmasna rağmen, fiziksel konular ağırlıktadır. Modernizmin baskın olduğu bu dönem yersizlik duygusundan dolayı eleştirilmektedir. 1956'da Harvard Üniversitesi'ndeki bir konferans ile Kentsel Tasarım bir disiplin olarak adlandırılmaya başlamaktadır. Ancak bu dönemde kentsel tasarımdan daha çok, savaş sonrası konut ihtiyacına cevap olarak Toplu Konut Projeleri gündemdedir (Chandigarh Master Planı 1951, Washington Master Planı 1950, Niemeyer'ın Brazilian Plan 1956-60, Cumbernauld Planı 1955...). 1950-60 yılları arasındaki 10 yılda dünyadaki ülke başkanları ve rejimleri değişmektedir. CIAM Modern Mimarlık konferansları'nın sonuncusu da yine bu 10 yıllık süre içerisinde gerçekleşip ve yerini TEAM10'E bırakmaktadır. Friedman, Soleri,Maymont,Otto gibi ütöplastler de bu yıllarda farklı kent modellerini sunmaya başlamaktadırlar.

1950-59 yılları arasında 1960 Roma Oyunları ve 1964 Tokyo Oyunları'nın hazırlık süreçleri gerçekleşmektedir. 1960 Roma Oyunları'nın, Olimpiyat Oyunları tarihinde ilk kez Oyunlar'ın kentsel dönüşüm için katalizör olarak kullanıldığına önceki bölümlerde de sıkça değinilmiştir. Nitekim Roma'nın da Tokyo'nun da Oyunlara ev sahipliği yapmak istemelerinin başlıca nedeninin de *savaş sonrası kentsel gelişime ivme kazandırmak* olduğu görülmektedir. Olimpiyat tesislerinin mekansal stratejilerinde de Roma Oyunları sonrasında spor tesislerinin gündelik kentsel hayata katılmasını amaçlarken; Tokyo da Roma'ya paralel bir biçimde 10 yıllık gelişim planlarının gerçekleştirilmesinde Olimpiyatlar'ı araç olarak kullanmayı hedeflemiştir. Bu da dönemin kentsel planlama yaklaşımı ile Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmak isteyen kentlerin stratejilerinin birbirleri ile uyum içerisinde olduğunu göstermektedir. Oyunlar kapsamında inşa edilen Olimpiyat Köyü'nün Oyunlar sonrasında konut olarak kullanılması da dönemin öne çıkan konut ihtiyacına cevap niteliğindedir. 1950-59 yılları arasında, savaş sonrasında kentlerin fiziksel olarak açıklarının bulunması, Olimpiyatlar kapsamında şehirde yapılacak olan altyapı vb. ileriye yönelik çalışmaların, etkinlik sonrasında kent tarafından rahatlıkla absorbe edilmesini sağlamaktadır. Bir başka deyişle, O tarihte Oyunlar için ev sahibi kente kısa süre içerisinde gelecek ziyaretçilerin kapasitesi öngörülerek yapılan altyapı projeleri, etkinlik sonrasında da mevcut kullanıcı tarafından kullanılmış ve bu tesisler ya da ulaşım öğeleri işlevsiz kalmamıştır.

1960'lı yıllara gelindiğinde Amerika ve Batı Avrupa'da modern mimarlığa karşı yoğun tepkiler oluşması sonucunda modern mimarlığın esneklik göstermeye başladığı görülmektedir. Temelde 60'lar, sanayi sonrası geç kapitalizm dönemi olarak; endüstrinin getirdiklerine çözüm ve modernizmin olumsuz etkilerine karşılık imaj, algı ve toplum psikolojisi kavramları ile cevap arandığı dönemdir. Güncel kent problemlerine çözüm tarihi kentlerde aranmakta ve yine bu dönemde Lynch, Mumford, Jacobs, Cullen ve diğerleri modern şehirciliğin yersizlik duygusunu gidermenin yollarını araştırmaktadırlar. Bu dönemin kent planlaması açısından bir diğer önemli özelliği de otoyolların kent hayatına katılmaya başlamasıdır. Araç kullanımının artmasıyla birlikte mesafeler de artmıştır. Bu dönemde Habermas ile birlikte kamusal alanlara dikkat çekilmekte; fakat yine de bu konut açığına ve kentin diğer fiziksel ihtiyaçlarına çözüm bulma arayışlarının devam etmesinden dolayı park, meydan vb. alanlar ikinci planda kalmaktadır. Özetle 1960'ların kentsel tasarım

yaklaşımını, entegrasyon, yol, kamusal ortak alan ilişkileri, fonksiyon, biçimlenme ve bütüncül tasarım kavramları ve insan ölçeği, kamusal alan ve otoyol oluşturmaktadır.

1960-69 yılları arasındaki 10 yıllık süreye denk gelen 1968 Meksika ve 1972 Münih Oyunları'na bakıldığında Meksika'nın Olimpiyat tesisleri stratejisi olarak yaygın modeli seçtiği ve yaygın model ile kente yayılan tesisler ve bağlantı ulaşım yollarının kentsel altyapı olarak kente miras kalmasını amaçlamışlardır. 1960'lı yıllarda kentsel yaşama dahil olan otoyolların Olimpiyat alanlarının tasarımında da etkili olduğu görülmektedir. 1972 Münih Oyunları'nda ise temel amaç 1936 Berlin Oyunları'nda yaratılan imajın yenilenmesi ve insan ölçeğine yaklaşan yapılar tasarlamaktır. Bu açıdan ele alındığında 1960'lı yılların öne çıkan konularından olan imaj, algı ve toplum psikolojisi kavramları ve insan ölçeği, 1972 Münih Oyunları'nda da uygulanmaya çalışılan bir prensiptir ve dönemin yaklaşımı ile Oyunlar büyük ölçüde paralellik göstermektedir.

1970-1979 yılları arasında kentsel planlama disiplininde fiziksel ve sosyal konuların eşit ağırlığa geldiği görülmektedir. Modernizmin eleştirisi ve değerlendirmesi ile 1960'larda ortaya çıkmaya başlayan post-modernizm bu dönemde önem kazanmaktadır ve modernizmin yıkılışı olarak da tanımlanan Pruitt-Igoe konutlarının yıkılışı 1972 yılındadır. Bu dönemde planıcı ve mimarın rolünün yeniden değerlendirilmesi, insan ölçeği-insan ve mekan ilişkisi, kentin fiziksel olarak bilinçli bir şekilde algılanması kentsel planlama disiplininde öne çıkan konulardır ve dönemin karakterini belirlemektelerdir. Kentsel tasarım rehberleri de yine bu dönemde oluşmaya başlamaktadır.

Liberal ekonomi bu dönemde ön plandadır 1970'li yıllar dünya açısından ekonomik olarak çok önemli bir kırılma noktasıdır. 1970 Petrol Krizi tüm dünyayı derinden etkilemiştir. Bu dönemde geçmişte hiç olmadığı kadar (yaklaşık 4 kat) petrol fiyatlarının yükselmesi, üretimde ve yatırımda, dolayısıyla talepte olumsuz etkileri oluşmuştur. 1970 petrol Krizi'ne ek olarak 1978 krizi de bu 10 yıllık sürece denk gelmektedir. Borçlanma kredilerinin faiz oranları bu dönemde düşürülmüş, bunun sonucunda ithalat ve tüketim hızlı bir yükseliş göstermiştir. Devletler arasında bu kredilerden oluşan borç bütünü artış arz etmiştir

1976 Montreal Oyunları'nın adaylığı 1969 yılına ve 1980 Moskova Oyunları'nın adaylığı 1973 yılına rastlamaktadır. Bu dönemde yaşanan 1970 Petrol Krizi'ne ek olarak Montreal Oyunları'nın tesislerinin tasarım kriterlerinden dolayı Montreal Oyunlar tarihine ekonomik bir kriz olarak yansımıştır. 1980 Moskova Yaz Olimpiyatları, 1979'da Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgal etmesi gerekçesiyle ABD önderliğinde boykot edilmiştir. Bu nedenle sadece 80 ülkenin temsil edildiği Moskova Olimpiyatları'nda Japonya, Batı Almanya ve ABD gibi ülkelerin takımları katılmamıştır (Url-1). Bu da Oyunların dönemin sosyo-ekonomik krizlerden etkilendiğinin bir kanıtı olarak görülmektedir.

1980'li yıllara gelindiğinde kentsel planlama disiplininde kent formu, kentlerin işleyişi, kamusal mekan, toplum, sosyal yaşam ve kayıp mekan (lost space) kavramları tartışılmaktadır. Bu dönemde kadının iş hayatına dahil olmasıyla birlikte gündelik ve kentsel yaşam da değişmeye başlamaktadır. Ortak kamusal mekanlar olduğu kadar kent dışı alanlar da önem kazanmaktadır (örneğin 1983 parc de la villette, B. Tschumi). Otoyolların yaygınlaşması ile birlikte alışveriş merkezi tipolojisi de yine bu tarihlerde Amerika'da ortaya çıkan bir diğer üründür. Bu dönemde kentsel tasarıma verilen önemin bir göstergesi olarak sergi ve yarışmalar açılmaya başlanmaktadır. 1980-89 yılları arasında eski sanayi alanı olan Londra Docklands dönüşüm projesi gerçekleştirilmektedir. Amerika'da ise Duany 1981'de Seaside projesini uygulamaktadır. Bu gelişmelere ek olarak 1981'de IBM kişisel bilgisayarları piyasaya sürmeye başlayarak mimarlık ve kentsel planlama disiplini de derinden değiştirecek bir adım atmıştır.

1985 yılı Soğuk Savaş'ın sonudur ve bu sosyo-ekonomik açıdan tüm dünyayı etkilemiştir. 1980'li yıllarda kamu-özel sektör paydaşlığı oluşmuştur ve ekonomik gelişimde girişimcilik modeli ön plana çıkmıştır.

1984 Los Angeles, 1988 Seul ve 1992 Barselona Oyunları, adaylık-hazırlık ve Oyunlar aşamalarında 1980'li yıllarda gerçekleştirilmiştir. 1984 Los Angeles Oyunları'nda 1970'lerde yaşanan ekonomik krizlerin ve Montreal Oyunları'nın olumsuz sonuçlarından kaçılmak için mevcut tesislerin kullanımı ve sponsorluk aracılığıyla Oyunların gerçekleştirilmesi yönünde bir strateji izlenmiştir. Bu da tam da 1980'li yılların kamu özel sektör paydaşlığına bir örnek olmakta ve 80'lerin serbest piyasa ekonomisini vurgulamaktadır. Los Angeles'ta Olimpiyat tesisi modeli

olarak yaygın model (Bkz Çizelge 2.15) kullanılmıştır. Burada mevcut tesislerin kullanımı bu modeli doğururken, kenti saran araç yolları da bu modelin kullanılmasını desteklemiş ve diğer Oyunlar'dan çok daha düşük bir bütçe ile gerçekleştirilmiştir. Londra Docklands örneğinde olduğu gibi kentlerin dönüşümü bu dönemde gündeme gelmiştir ve 1988 Seul Oyunları da bu yaklaşıma paralel olarak kentlerinin kötü durumdaki alanlarını dönüştürmede Oyunları katalizör olarak kullanmışlardır. 1980-89 tarihleri arasında adaylık başvurusunda bulunan 1992 Barselona Oyunları'nda kentsel dönüşüm ön plana çıkmaktadır. Sanayisizleşme sonrasında kayıp mekan olarak kentte işlevsiz olarak kalan alanların Oyunlar aracılığıyla dönüştürülmesi strateji ve yine özel sektör ile kamusal yatırımı belirli oranlarda bünyesinde bulundurmasıyla Barselona 1992, dönemin özelliklerine paralel niteliktedir.

1990'lı yıllar küreselleşmenin etkisiyle kentsel planlama disiplininde kent büyümesinin ve metropolisin getirdiği sorunların konuşulduğu yıllardır. Bu dönemde kentlerin kontrolsüz bir biçimde yayılmaları ve büyümelerinin birey ve toplum hayatına getirdiği olumsuz etkiler, bu süreç içinde kent merkezlerinin boşalması ve fonksiyonlarının yitirmeleri gibi sorunlara çözüm aranmakta ve tarihsel ve geleneksel olanın önemi bir kez daha gündemdedir. Yerellik, yere özgün olma, bölgeselcilik ve bölgesel mimari en ağırlıkta bu dönemde tartışılmakta ve yerele dönüş yaşanmaktadır. Bireysel araç kullanımı ile kentsel yayılma arasında çift yönlü bir ilişki oluşmuştur. Amerika'da Yeni Şehircilik Akımı (New Urbanism) bu dönemde öne çıkmakta ve yeni bir morfolojinin oluşmasına yol açmaktadır. Buna ek olarak bu dönemde ekoloji ve sürdürülebilirlik kavramları da kentsel planlamada konuşulmaya başlanmaktadır. Bu dönemin başlarından itibaren degrade alan kullanımı da kentsel planlama disiplininde yer bulmaya başlamıştır. Yeni Şehircilik Akımı'na ek olarak 1997 yılında Akıllı Büyüme (Smarth Growth) kavramı da Amerika'da ortaya çıkmıştır. Asya kentlerinin hızlı gelişimi ve kentleşme düzeylerinde de bu dönemde büyük bir sıçrama yaşanmıştır. Bu gelişmelerin yanı sıra internetin ve kentsel planlamada kullanılan GIS programının kullanımı da yine bu döneme denk gelmektedir. 1990'lı yılların ilk yarısında tüm dünyada ekonomik krizler görülmüştür. Bu krizler Olimpiyat Oyunları'nı direkt etkiliyormuş gibi gözükmesine de, bir mega etkinlik olan Olimpiyat Oyunları'nı ve ev sahibi kentleri etkilemiştir.

1996 Atlanta, 2000 Sidney ve 2004 Atina Oyunları 1990'lı yıllar içerisinde değerlendirildiğinde, Amerika'da bu dönemde ortaya çıkan Yeni Şehircilik akımına (1993) paralel olarak Olimpiyat Oyunları tesislerinin de kente yayıldığı görülmektedir. 1996 Atlanta Oyunları Uydu Kümeleri Modeli'ni; 2000 Sidney, Eklemlenmiş Kümeler Modeli'ni ve 2004 Atina Çeper Kümeler Modeli'ni seçmiştir. (Bkz Çizelge A1). Önceki dönemlerde görülen kent içi tek kümeli ya da çok kümeli modellerin yerini kente yayılmayı sağlayan modellerin, Yeni Şehircilik Akımına paralel olarak 90'lı yıllarda gerçekleşen Olimpiyat Oyunları'nda tercih edildiği görülmektedir. Buna ek olarak bu dönemde kentsel planlama disiplini konusuna başlanan ekolojik ve sürdürülebilir tasarım konuları, Olimpiyatlar'ın da gündemine girmiştir. Nitekim 2000 Sidney Oyunları, ekoloji açısından Oyunlar tarihinde önemli bir yere sahiptir.

2000'ler ise yerel-küresel savaşının olduğu dönemdir. Bu dönemde küresel düşün, yerel hareket et prensibi benimsenmiştir. Yine bu dönemde marka şehir kavramı ortaya çıkmaya başlamıştır ve sürdürülebilirlik önem kazanmıştır. Marka şehir kavramına paralel olarak ikonik yapıların inşa edilmeye başlanması da yine bu dönemde denk gelmektedir (Orient İstasyonu, Calatrava; Guggenheim Museum Bilbao, Gehry; Parc de la musica, R.Piano, vd.). Tüm bunlara ek olarak 2000 ve sonrasında yapı ölçeği büyümüştür.

Ekonomik olarak 2000'li yılların başında yaşanan 2001 krizi ve özellikle 2008 Küresel Ekonomik Kriz tüm dünyayı etkilemiştir.

2000'li yıllarda 2008 Pekin ve 2012 Londra adaylık ve Oyunlar süreçlerini yaşarlarken, 2000 Sidney ve 2004 Atina da bu tarihlerde Oyunlarını gerçekleştirmişlerdir. Özellikle kentlerin birbirleri ile yarıştığı ve marka şehir kavramının öne çıktığı bu dönemde 2000 Sidney'den başlayarak tüm Oyunların bu bağlamda dönemin özelliğini taşıdığı görülmektedir. Buna ek olarak 90'lı yıllarda başlayan ekoloji ve sürdürülebilirlik kavramları bu dönemde tavan yapmıştır ve bu yansımalar da Pekin ve Londra'da net olarak görülmektedir. Pekin 'yeşil Oyunlar' olarak adlandırılmakta ve Londra 2012 'de konseptini sürdürülebilirlik, olimpiik miras ve geçicilik üzerine kurarak vurgulamıştır. Ayrıca, 2000 yıllardan itibaren planlamada görülen yapı ölçeğini büyümesi, Oyunlarda da kendini hissettirmekte

ve buna önlem olarak da Londra 2012'de geçicilik kavramı geliştirilmiştir (Bakınız Çizelge A.2).

Tüm bunlara ek olarak Olimpiyat tarihindeki önemli kırılma noktaları Şekil 2.4'te açıklanmıştır. Buna göre Oyunlar özellikle 1960,1976,1984,1992,2004 ve 2012'de kırılma yaşamıştır.

OLİMPİYAT TARİHİNDEKİ ÖNEMLİ KIRILMA NOKTALARI

1960	ROMA	Büyük ölçekli kentsel dönüşüm ve altyapı projelerinin bir tetikleyicisi
1976	MONTREAL	Olimpiyatlar Sonrası mali kriz
1984	LOS ANGELES	Varolan tesislerin kullanımı özel yatırımcılar ve sponsorluk
1992	BARCELONA	Kentsel dönüşüm için rol model
2004	ATİNA	Olimpiyatlar Sonrası mali kriz
2012	LONDRA	Sürdürülebilirlik, Geçicilik, Olimpik Miras

Şekil 2.4 : Olimpiyat Tarihindeki Önemli Kırılma Noktaları.

2.4 Olimpiyatlar'ın Ekonomik Boyutu

Önceki bölümlerde değinildiği üzere Olimpiyat Oyunları'nın kapsamının ve kapasitesinin artması, tesisler ve altyapı için yapılan harcamaları da orantılı olarak arttırmaktadır. Yapılan yatırımlara karşılık , önceki ev sahibi örnekleri çoğu zaman ekonomik olarak hedeflenenleri gerçekleştirememiştir (Bakınız Şekil A1).

Bir diğer önemli konu da Olimpiyatların toplam maliyetinin, hazırlık sürecinde hazırlanan adaylık dosyalarında öngörülen rakamların oldukça üzerinde olmasıdır.

Tüm bunlara ek olarak Olimpiyatlar için inşa edilen spor tesislerinin inşa masraflarının yanısıra, bu tesislerin etkinlik sonrasında işlevlendirilmemesi durumunda devasa yıllık bakım onarım maliyeti dahi ekonomiyi olumsuz yönde etkilemektedir. Öncelikle kentlerin etkinlik öncesi-etkinlik süresi ve sonrası finansal

verilerine bakıldığında, Oyunlar'ın kısa vadede ekonomide bir canlanma yaratsa da uzun vadede olumsuz sonuçlar doğurduğu görülmektedir.

Preuss (2002), Oyunlar'ın 'pahalı' ve 'ucuz' olarak ayrılabilirliğini söylemektedir. Preuss'a göre;

" Eğer ev sahibi kentin ulaşım altyapısına, iletişim sistemlerine, konut ve spor tesisi altyapısına ihtiyacı varsa, orada gerçekleştirilen Oyunlar 'pahalı' dır. Örneğin, Sidney, Barselona, Seul, Montreal ve Münih'te spor tesisleri için yüksek bir bütçe ayrılması gerekmiştir. Diğer taraftan eğer masraflar organizasyon ve Oyunlar ile sınırlı ise, bu Oyunlar'ın 'ucuz' olması demektir. Los Angeles ve Atlanta örneklerinde yalnızca bir takım spor tesisleri inşa edilmiş ve mevcut altyapının kullanımı maksimize edilmiştir. Bu da kısa dönemde kar sağlamıştır."

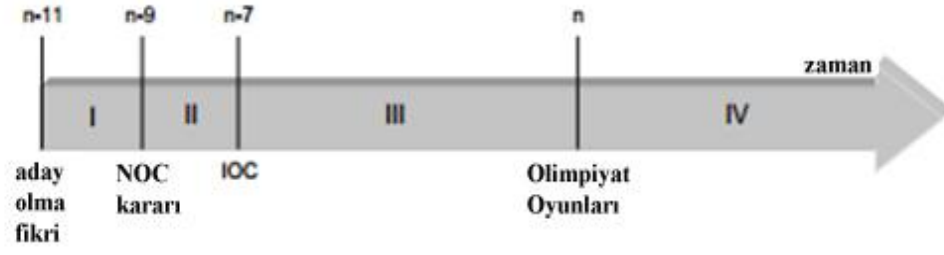
Preuss (2002), Olimpiyat Oyunları'nın ekonomik etkilerini zamana göre 5 gruba ayırmıştır. Olimpiyat yılının 11 yıl öncesinden başlayan bu sınıflandırma Olimpiyat sonrasında ucu açık bir biçimde devam etmektedir (Bkz.Çizelge 2.6).

Preuss'a göre Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapmaya aday olma kararı Olimpiyat Oyunları'nın gerçekleştiği yıldan 11 yıl önce alınmakta, NOC kararı bu ev sahipliği kararından 2 yıl sonra yani Oyunlar'dan 9 yıl önce alınmakta ve bunun devamında IOC ile ilişki Oyunlar'ın gerçekleşeceği tarihten 7 yıl önce başlamaktadır.

NOC karasından IOC kararına yani Olimpiyat Oyunları ev sahibi kent ünvanı kazanılan kadar geç sürede, aday olan kentler Olimpiyat Komitesi'nin belirlediği standartlara ulaşabileceğini ya da bu standartlara sahip olduğunu, IOC 'ye kanıtlamaya çalışmaktadır.

IOC'nin ev sahibi kenti belirlemesi ve Oyunlar'la geçem kısa maratonun ardından ucu açık bir biçimde ilerlemektedir. Bir başka deyişle, Olimpiyat Oyunları, Oyunlar sonrasında kendisine o yıl için ev sahipliği yapan kente, miras olarak kalmaktadır. Bu aşamada Oyunlar'ın ev sahibi kente yalnızca tesis ya da altyapı gibi fiziksel miraslar bırakmadığını olumlu ya da olumsuz olarak ekonomik miras da bıraktığı ve Oyunlar'ın üzerinden yıllar geçse de bu mirasın ev sahibi kenti ve hatta ülkeyi etkilediğini unutulmaması gereken bir gerçektir.

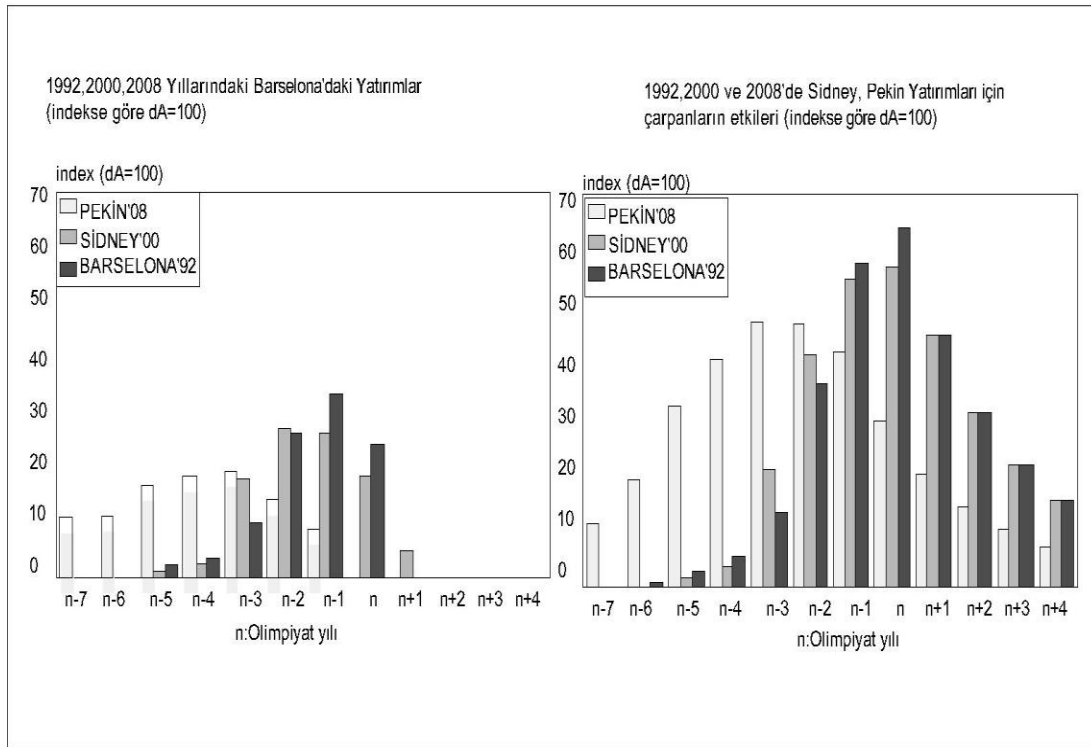
Çizelge 2.6 : Olimpiyat Oyunları'nın ekonomik etki aşamaları. (Preuss,2005)

Ekonomik etkiler Oyundan Oyuna farklılık göstermektedir çünkü her ev sahibi şehrin koşulları ve amacı farklıdır.

n: Olimpiyat yılı	Durum	
n-11	aday olma kararı – NOC kararı Aday şehir öncelikle fizibilite çalışmaları yapar. Diğer yandan bu çalışmalar için bir bütçe harcanır, ve yapılarda eksiklik olduğundan dolayı acil projeler hemen başlar. USA veya Almanya gibi ülkeler 2012 için teklif vermeyi (aday olmayı) planlamışlardı. 2003 yılında (n-9) bir şehir NOC tarafından uluslararası üyeliğe aday gösterildi.	Etki I
n-9	NOC kararı-IOC kararı Aday olan şehirler Olimpik standartlara ulaşabileceğini kanıtlamalıdır. Buna ek olarak,maliyet-yarar-analiz hazırlamalılar ve son olarak da aday-kitabı oluşturmaları. Diğer aktiviteler inşaa projelerinin, olimpik aile desteğinin ve Olimpik oyunlara en yüksek ilgiyi çekeceğine emin olunan uluslararası eventlerin başlangıcıdır.	Etki II
n-7	Adaylığı kazanma: Olimpiyat Kenti	
N	IOC Kararı-Olimpiyat Oyunları Olimpik oyunlar için spor tesisleri ve alt yapının inşa edilmesi	Etki III
n+7	Olimpiyat Oyunları - ? Olimpiyat Oyunları ev sahipliği, etkilerinin sürdürülmesi, yeni bir endüstri oluşturmak ve turizm etkileri	Etki IV

Şekil2.5'te Pekin, Sidney ve Barselona örnekleri incelenmiştir. Preuss'un zaman çizelgesine göre Oyunlar kapsamında ev sahibi kentlere yapılan yatırımların ekonomideki etkileri irdelenmiştir. bu grafiğe göre Barselona ve Sidney'e oranla Pekin'e yatırım yapılmaya daha önceden başlanmıştır; ancak sonuç değişmemiştir. sonuçta Olimpiyat'a bağlı yatırımlar durduğunda, ekonomideki canlanma da azalmakta ve zaman içerisinde de yok olmaktadır (Preuss,2002).

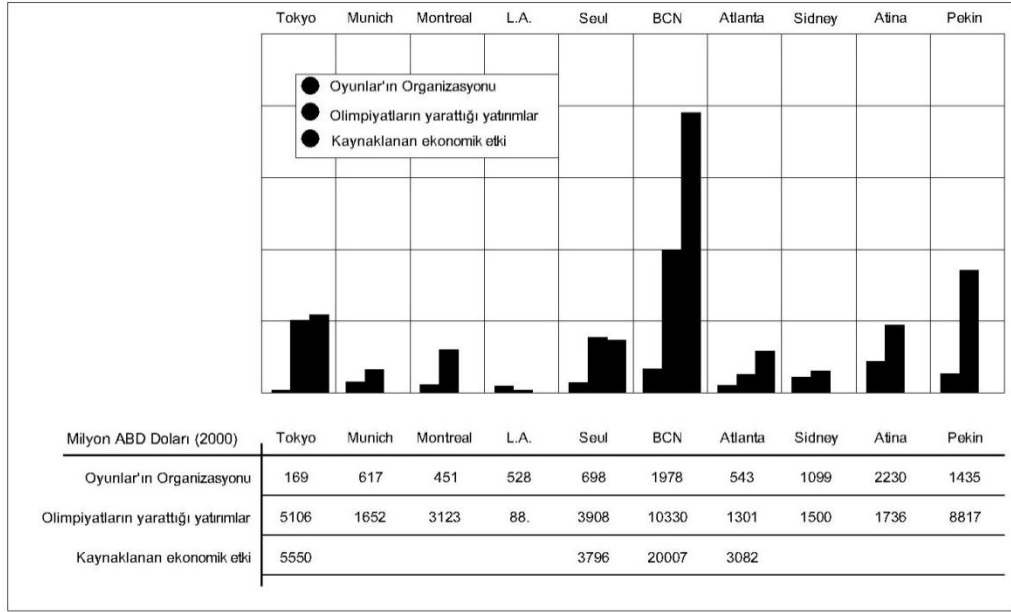
Şekil 2.5 : Olimpiyat Oyunları'na bağlı yatırım ve ekonomi ilişkisi.(Preuss,2004)

Heinemann (2002) ise Oyunlar'ın ekonomik etkilerinde zaman faktörünü şu şekilde sınıflandırmaktadır:

Çizelge 2.7 : Olimpiyat Oyunları zaman ilişkisi. (Heinemann,2002:191)

	Yatırım aktiviteleri	Oyun aktiviteleri	İzleyici etkileri
Oyunlar öncesi	Yüksek	düşük	Düşük
Oyunlar yılı	Düşük	yüksek	Yüksek
Oyunlar sonrası	bulunmamakta	bulunmamakta	düşük

Çizelge 2.7 de göstermektedir ki etkinlik öncesinde yatırım yüksek seviyede yapılırken, Oyunlar süresince izleyicilerin ilgisi ile ekonomide bir canlanma yaşanmakta ancak Oyunlar'ın bitmesiyle birlikte turistlerin ilgisi de ekonomideki etkisi de sönmektedir. Başka bir deyişle, Oyun öncesi dönemde yatırım aktiviteleri yüksek, izleyici aktiviteleri düşük iken Oyunlar yılı'nda bu tam tersine dönüşmekte ve Oyunlar sonrasında yatırım aktivitesi bulunmazken, izleyici etkileri de düşmektedir.

Şekil 2.6 : Olimpiyat Oyunları bütçe dağılımı (Brunet 2004).

Olimpiyatlar, milyarlarca dolara mal edilen bir etkinlik için yeterince verimli değildir yatırımlardaki artış genellikle geçici olmuştur ve çoğu zaman beklentinin altında kalmıştır. Sönmez(2013), Olimpiyatlar'ın ekonomiye etkilerini şöyle özetlemektedir:

“Yatırımların geri dönüşü her zaman beklendiği kadar olamamakta. ülke imajını parlatması, yabancı yatırım çekmesi, Olimpiyat Oyunları sırasında turizm patlaması yaşatması, spor ve eğlence endüstrisinden Olimpiyatlar süresince döviz girişi elde etmek, geri dönüş kalemleri olarak sıralanabilir. Ama ya sonra? Deneyimler, Olimpiyatlar için yapılan yatırımların sonrasında ekonomik olmadığını, ölü/ atıl yatırımlar olarak kaldıklarını gösteriyor.”

Ekonomik miras bölümünde de değinildiği üzere Oyunlar'ın adaylık kitapçıklarında öngörülen rakamların çok daha üzerindeki rakamlara mal olması da ekonomiyi olumsuz yönde etkilemektedir.

Cashman (2003), Olimpiyatlar'ın gerçek bütçesinin hiç bir zaman ortaya konmadığını söylemekte ve eklemektedir:

“ Olimpiyatların bütçeleri, politik, tartışmalı ve ne yazık ki güvenilirmezdir. Ev sahibi kentler,Olimpiyat'a dair harcamalarının genellikle üzerini kapatmakta ya da bu harcamaları başka bütçelere kaydırmaktadır. Olimpiyat altyapı harcamaları olimpiyat bütçesi çerçevesinde gösterilmektense devletin kamu işleri bütçesinin altında gösterilmektedir. Muhtemelen Olimpiyat Oyunları'nın toplam harcamalarının açığa

çıkmasının, etkinliğin kamusal alandaki katkısının azlığını ortaya koymasından korkulmaktadır.”

Çizelge 2.8’e göre Montreal 1976’da Olimpiyat Stadyumu 134 milyon Dolar olarak hesaplanmış ancak 1.47 milyar Dolara mal olmuştur. Seul 1988’de Olimpiyat Parkı 300 milyon Dolar ve Seul spor kompleksi 180 milyon Dolardır. Londra 2012 için adaylık dosyasında Olimpiyat Oyunları’nı 2.7 milyar Pound a gerçekleştirebileceğini öngörürken, Olimpiyatlar toplamda 11 milyar Pounda gerçekleştirilmiştir (Lovering,2013). Atina 2004’te ise adaylık kitapçığında Olimpiyat Oyunları’nda kullanılması planlanan tesislerin %50’sinin hazır olduğu ve %20’sinin ise sadece yenileme-değişiklik ihtiyacı olduğu belirtilmiştir. ancak adaylık kitapçığında hazır olduğu iddia edilen tesisin sadece stadyum üst örtü uygulaması öngörülen hesaplamanın 3 katına, 300 milyon Euro’ya mal olmuştur (Erten,2005).

Çizelge 2.8 : Olimpiyat Oyunları İçin etkinlik öncesinde öngörülen bütçe ile etkinlik sonrası toplam bütçesinin karşılaştırılması.(Baysal 2013a,2013b,2013c’den elde edilen verilerle oluşturulmuştur.)

Ev sahibi kent	Öngörülen bütçe	Toplam bütçe
1976 Montreal Atina Yaz Olimpiyatları	134 milyon USD	1,47 milyar USD
2012 Londra Atina Yaz Olimpiyatları	2,37 Milyar USD	24 milyar USD
2004 Atina Yaz Olimpiyatları	1,6 milyar dolar	16 milyar USD
2010 Vancouver Kış Olimpiyatları	660 milyon USD	5 milyar USD

Sönmez (2013), "Olimpiyat yatırımlarını, bütçedeki mevcut kaynaklarla, vergi gelirleri ile finanse etmek mümkün değil; dış kaynak bulmak gerektirmekte, dolayısıyla yatırımlar kamu dış borç stokunu arttıracak özelliktedir" sözleri ile Olimpiyat maliyetininin ekonomiye olumsuz etkisinin altını çizmektedir.

Oyunlar’ın düzenleme kurulunda bulunanlar genellikle bunların kentlerin alt yapısı için kalıcı miras olarak kullanıldığı savunsalar da, çoğu zaman gereğinden yüksek kapasitedeki alt yapı projeleri de dev işlevsiz tesisler olarak kentlerde kalmakta ve ekonomiye olumsuz etkide bulunmaktadır. Montreal havaalanını en önemli örneklerden biri olarak göstermek mümkündür. Yüksek maliyetle inşa edilen havaalanı Olimpiyatlar sonrasında işlevlendirilememiştir. Buna ek olarak bu white elephantların bakım onarım masrafı bile bütçede yeterince büyük bir yer tutmaktadır. Yerel halk yıllarca Olimpiyatlar’dan dolayı bütçede oluşan açığı kapatmak adına vergi ödemek zorunda kalmaktadır (Deng ve Poon,2011).

Çizelge 2.9 : İnşaat tesislerinin maliyeti ve bakım onarım masrafı. (Erten,2005)

TESİS	İNŞAAT MALİYETİ	YILLIK BAKIM-ONARIM MASRAFI
Bird's Nest (pekin)	423 milyon dolar	13 Milyon Dolar
Atınadaki tüm spor tesisleri	5 milyar euro	100 milyon euro

Özfıfız (2013)'e göre; “1984'ten beri düzenlenen hiçbir Olimpiyat'ın kısa vadeli getirileri dışında karla kapanmadığı ve Yunanistan örneğinde olduğu gibi yarattığı borç yükü nedeniyle yüksek vergilere ve ekonomik krize yol açtığı düşünülürse, 'hangi' Olimpiyat'ı istediğimizi, şapkamızı önümüze koyup yeniden düşünmemiz gerekecektir.”

2.5 Olimpiyat Oyunları'nda Uygulanan Modeller ve Olimpiyat Tesislerinin Mekansal Stratejileri

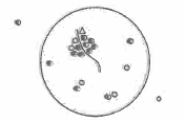
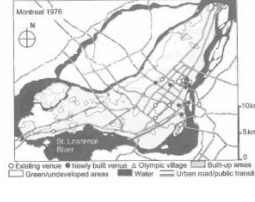
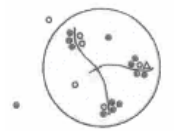
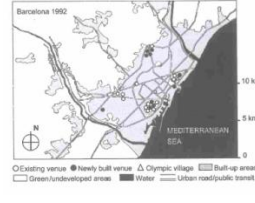
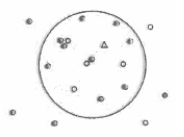
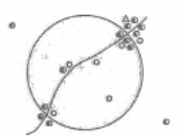
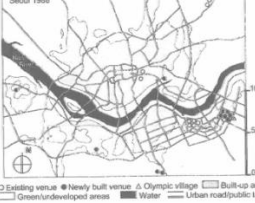
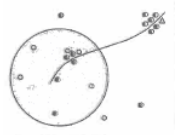
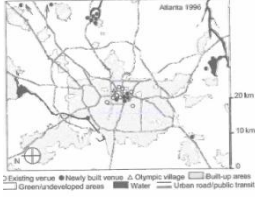
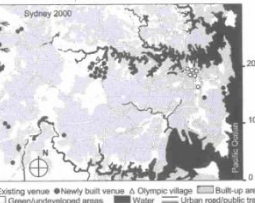
Olimpiyat Oyunları'nda Uygulanan Modeller

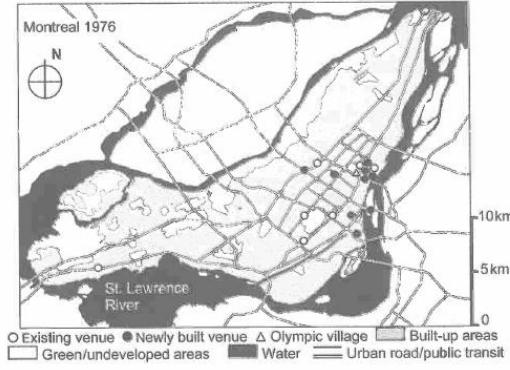
Liao ve Pitts (2009), 1960 sonrasında Olimpiyat Oyunları'nda uygulanan 6 model olduğunu belirtmektedirler. Bu modeller Çizelge 2.10'da verilmektedir.

Genel olarak bu modellere bakıldığında; yaygın modelin, altyapısı gelişmiş kentler için uygun olduğu söylenebilmektedir (Bkz. Şekil 2.9-13). Aksi takdirde kent içerisinde dağınık halde bulunan Olimpiyat tesislerinin birbirleri arasındaki ulaşımı sağlamak için sıfırdan yapılacak bir yatırım, Oyunlar'ın bütçesini çok artmasına neden olmaktadır. Kent içi modelleri ise özellikle kent içi yaşamın aktifliğinin düşüş gösterdiği, banliyöleşmenin ve yayılmanın görüldüğü kentler için uygun bir modeldir(Bkz. Şekil 2.7-8). Bu model yayılan kentin yeniden kümeleşmesinde ve kent merkezinde yeşil ve kamusal alanların oluşmasında yardımcıdır. Çeper kümeleri modeline bakıldığında, bu modelin kentin dışına doğru bir büyüme fiziksel ve popülasyon olarak büyüme gösteren ve yayılma ihtiyacı bulunan kentler için uygun olduğu görülmektedir (Bkz. Şekil 2.10). Bu model büyümenin yönlendirilmesine ve dağınık bir yayılma yerine daha çizgisel yönlendirici tipte bir büyümeye yardımcı olmaktadır. Uydu kümesi modeli ise organik olarak dağınık ve çoklu hiyerarşik düzene sahip yerleşimlerin bütüncül bölgesel bir gelişim ihtiyacı duyduğu durumlar için uygun bir modeldir (Bkz.Şekil 2.11). 6. model olan Eklemlenmiş kümeler modelinin birbirine yakın gelişmekte olan iki kentsel alanın

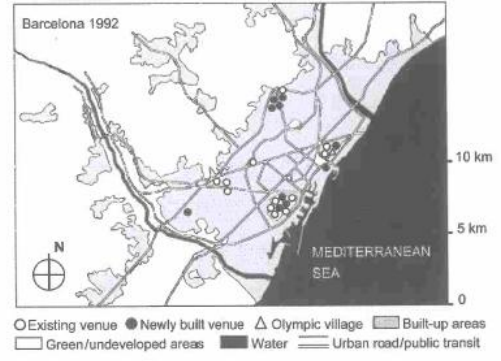
stratejik olarak birbirlerine eklemlenmesinin istendiği durumlarda kullanılan bir modeldir(Bkz.Şekil 2.12).

Çizelge 2.10 : Olimpiyat Oyunları modelleri. (Liao ve Pitts 2009)

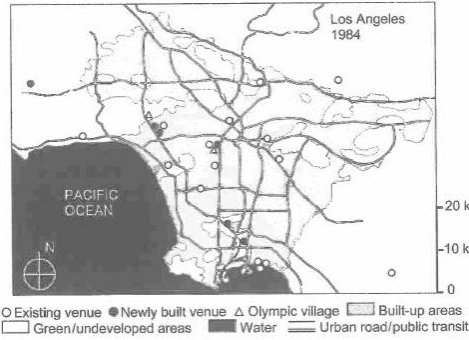
Kent içi tek kümeli model			Münih 1972, Montreal 1976, London 2012
Kent içi çok kümeli model			Tokyo 1964, Moskova 1980, Barselona 1992
Yaygın model			Meksika 1968, Los Angeles 1984
Çeper kümeleri modeli			Roma 1960, Seul 1988, Atina 2004, Pekin 2008
Uydu kümeleri modeli			Atlanta 1976
Eklemlenmiş kümeler modeli			Sidney 2000

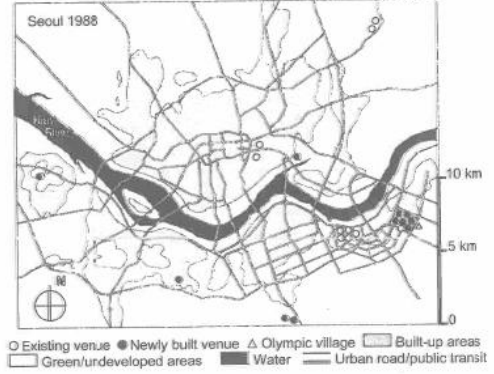
Şekil 2.7 : 1976 Montreal: kent içi çok kümeli model. (Liao ve Pitts 2009)

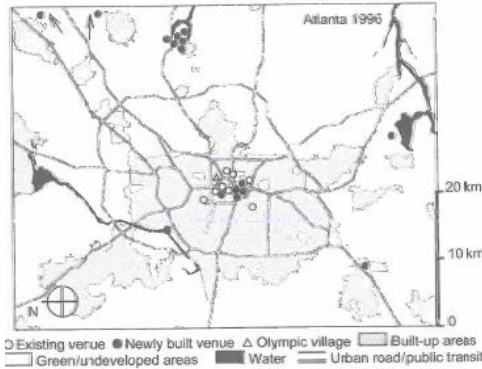
Şekil 2.8 : 1992 Barselona: kent içi tek kümeli model.(Liao ve Pitts 2009)

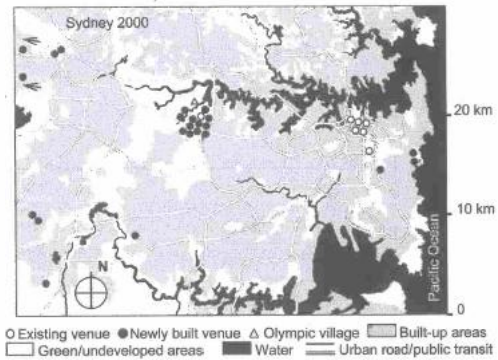
Şekil 2.9 : 1984 Los Angeles: Yaygın model. (Liao ve Pitts 2009)

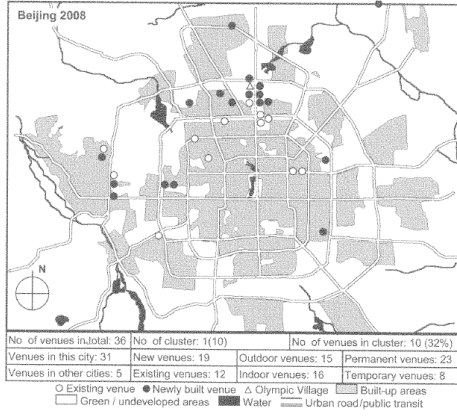
Şekil 2.10 : 1988 Seul: Çeper kümeleri modeli. (Liao ve Pitts 2009)

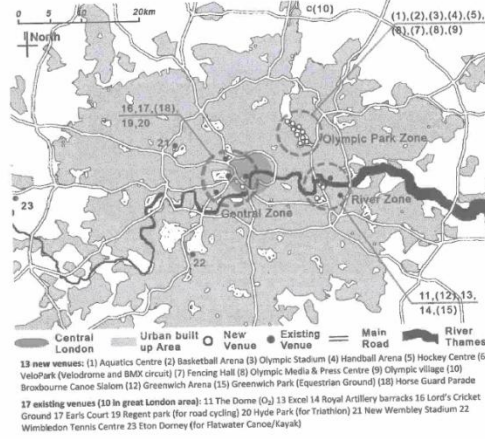
Şekil 2.11 : 1996 Atlanta: uydu kümeleri modeli. (Liao ve Pitts 2009)

Şekil 2.12 : 2000 Sidney: eklemlenmiş kümeler modeli. (Liao ve Pitts 2009)

Şekil 2.13 : 2008 Pekin: yaygın model. (Liao ve Pitts 2009)

Şekil 2.14 : 2012 Londra: kent içi çok kümeli model. (Liao ve Pitts 2009)

Olimpiyat Tesislerinin Mekansal Stratejileri

Kentlerin Olimpiyat Tesislerinin mekânsal stratejilerine bakıldığında, 1964 Roma Oyunları'nda Oyunlar spor tesislerinin gündelik kentsel hayata katılması amaçlanmışken, 1964 Tokyo Oyunları'nda da Roma'ya paralel olarak 10 yıllık gelişim planının gerçekleştirilmesinde Olimpiyatlar'ın araç olarak kullanılması stratejisini benimsemiştir. 1968 Meksika Oyunları'nda Meksika'da yaygın model ile kente yayılan tesisler inşa edilmesi ve bağlantı ulaşım yollarının kentsel altyapı olarak kente miras kalması hedeflenmiştir. 1972 Münih ve 1976 Montreal Oyunları'nda Olimpiyat tesislerinin kent merkezinde konumlanması ile merkezin avantgarde kentleşme ile güçlendirilmesi mekânsal strateji olarak belirlenmiştir. Moskova 1980'de mekânsal strateji olarak kente yayılması hedeflemiş ve Olimpik Köy'ün, kentin yeni uzantısına inşa edilmesi ile yayılma sağlanmaya çalışılmıştır. 1984 Los Angeles Oyunları'nda diğer Oyunlar'dan farklı olarak kullanılan tesislerin neredeyse tamamının mevcut durumda olması ve gelişmiş bir altyapıya sahip olması, üniversite yurtlarının atletlerin konaklamaları için kullanılması stratejisine yönelmişlerdir. 1988 Seul Oyunları'ndaki strateji havaalanı ve altyapının geliştirilmesi ve Olimpiyat Köyü sayesinde konut stoğu oluşturulması şeklindedir. 1992'de Barselona'da 'yeni merkezilik için alanlar yaratma' konseptine uygun olarak kent içerisinde bir çok kümede yeni tesisler inşa edilmesi yönünde bir strateji belirlenmiştir. 1984 Los Angeles Oyunları'nın mekânsal stratejisinin Oyunlar'dan kazanç elde etmesinde önemli bir rol oynadığının saptanmasından sonra 1996 Atlanta Oyunları'nda da mevcut tesislerin kullanılması, üniversite yurtlarının

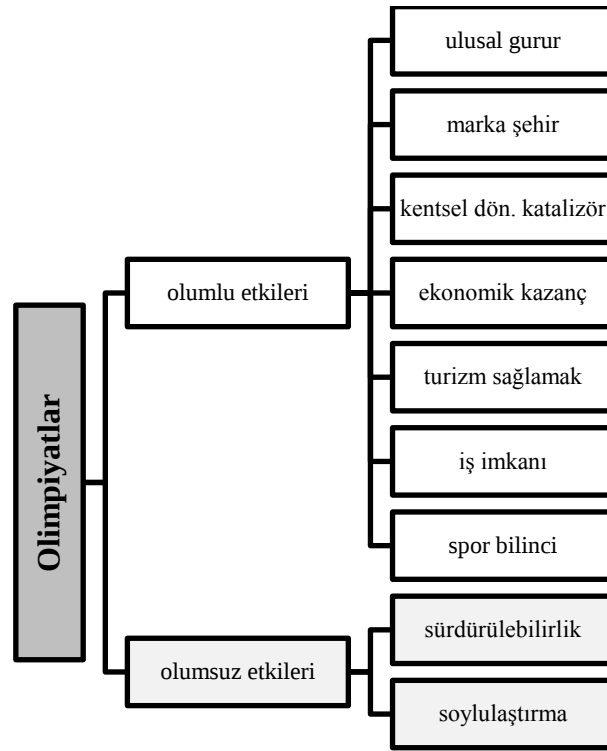
atletlerin konaklamaları için tahsis edilmeleri prensipleri uygulanmıştır. 2000 Sidney Oyunları'nda, Homebush Körfezi'nin çevresel şartlarının iyileştirilerek Olimpik Komplekse ve Köy'e dönüştürülmesi ve etkinlik sonrasında yeni yerleşim alanını oluşturması hedeflenmiştir. 2004 Atina Olimpiyat Oyunları'nda 5 ana Olimpik Kutup oluşturulmuştur. Konum olarak kentin merkezine ek olarak çeperlerini seçen bu kentin mekânsal stratejisinde kentsel dönüşüm ve özellikle ulaşım altyapısının iyileştirilmesi bulunması da bu stratejinin oluşmasında önemli bir etkidir. 2008 Pekin Olimpiyatları'nda Atina'da olduğu gibi kentin çeperlerine dayanan alanlarda yaygın modelde tesislerin konumlandırılması yönünde bir strateji belirlenmiştir. 2012 Londra Oyunları'na gelindiğinde ise, Londra tarihi kent merkezine en yakında bulunan degrade alanın dönüştürülerek kente katılması mekânsal stratejiyi belirlemiştir. İstanbul 2020'de önerisinde ise kentin içerisindeki 4 kümeden oluşan Olimpiyat Oyunları tesisleri ve Köyü ile mevcut dönüşüm alanlarının dönüştürülmesinde kolaylık sağlayacak bir strateji benimsenmiştir. Bu strateji yayılmakta olan İstanbul metropoliten alanının daha da yayılmasını sağlayacak nitelikte olmasının tartışmaya açık bir konu olduğu düşünülmektedir. Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapma nedenleri arasında kentsel dönüşümün ön plana çıktığı kentler, kentlerin mekânsal stratejilerinde genellikle yayılmayı ya da kayıp mekan olarak kent içerisinde bulunan eski liman bölgeleri gibi alanları dönüştürerek kente kazandırmayı hedeflemişler ve genellikle model olarak çeper kümeleri ya da kent içi çok kümeleri tercih etmişlerdir. Buna karşılık, daha çok markasını kanıtlama ve imaj yenileme amacıyla Oyunlar'a ev sahipliği yapan kentlerin, strateji olarak da Olimpiyat tesislerinin kent merkezin konumlanması ile avangard kentleşmeyi güçlendirmeye çalıştıkları ve bu doğrultuda kent içi tek kümeli modeli uyguladıkları görülmektedir (Bkz. Çizelge 2.11).

Çizelge 2.11 : Olimpiyat Oyunları mekansal stratejisi ve uygulanan model ilişkisi. (Liao ve Pitts 2009 'den oluşturulmuştur.)

Olimpiyat tesislerinin kent merkezin konumlanması ile avangarde kentleşmeyi güçlendirme	Marka şehir ve imaj yenileme	Kent içi tek kümeli model	1972 Münih, 1976 Montreal, 2012 Londra
Altyapının ve kentin geliştirilmesi	Kentsel dönüşüm	Kent içi çok kümeli, çeper kümeleri ve eklemlenmiş kümeler modelleri	1960 Roma, 1964 Tokyo,
Mevcut altyapının kullanılması	Ekonomik kazanç	Yaygın ve uydu kümeleri modelleri	1984 LosAngeles, 1996Atlanta

2.6 Kentler ve Olimpiyatlar'ın Etkileşimi

Olimpiyat Oyunları'nın kendilerine ev sahipliği yapan kentler ile ilişkisine bakıldığında Oyunlar'ın ev sahibi kent üzerinde olumlu olduğu kadar olumsuz etkilerinin de olduğu görülmektedir. Etkinlik süresince ve kısa vadede Olimpiyat Oyunları'nın ev sahibi kent üzerinde olumlu etkileri olduğunu söylemek mümkündür. Ancak Olimpiyat Oyunları gibi bir mega etkinlik ev sahibi kenti yalnızca etkinlik süresince etkilememekte, etkinlik sonrasında da etkilerini sürdürmektedir. Fakat bu etkinin her zaman olumlu olduğunu söylemek mümkün değildir; aksine etkinlik sonrası süreç ve mevcut durum göz önünde bulundurulmadan tasarlanan Olimpiyat tesisleri kenti olumsuz yönde etkilemektedir.

Şekil 2.15 : Olimpiyatlar'ın etkileri.

2.6.1.Olimpiyatlar'ın ev sahibi kentler üzerindeki olumlu etkileri

İlk olarak Olimpiyat Oyunları'nın ev sahibi kent üzerindeki etkileri araştırıldığında Oyunlar'ın ev sahibi kent üzerinde; kentsel dönüşüm için katalizör rolü üstlenme, küresel platformda marka şehir olma ve imaj yenileme, uluslararası turizm, iş imkanı ve ekonomik getiriler, spor bilincini yayma ve eğitim ve ulusal gurur oluşturma gibi olumlu etkileri olduğu görülmektedir(Bkz. Şekil 2.15). Aşağıda bu etkilere sırasıyla yer verilmektedir.

2.6.1.1 .Kentsel dönüşüm için katalizör

Oyunlar’a ev sahipliği yapan şehirlerdeki ve bölgelerdeki temel mekansal iyileşmeler, Olimpiyatlar’ın yarar sağladığı en güçlü yanlardan biridir. En belirgin uzun vadeli değişimler ise, Olimpiyatlar’ın yer aldığı şehirlerdeki spor tesislerinin ve çok amaçlı tesislerin yapımı veya yenilenmesidir. Bunun yanı sıra, ulaşım ağının ve diğer altyapı (su, elektrik; sağlanması ve dağıtımı vb.) sistemlerinin modernize edilmesi de önemli yararlar arasında bulunmaktadır. Uzun vadeli değişimler birkaç şekilde olmaktadır; havaalanı kapasitesini arttırmak, yeni yollar ve tramvay hatları oluşturmak, daha iyi toplu taşıma sistemleri geliştirmek ve mega kongreler/toplantılar için büyük tesisler inşa etmek. Bunlara ek olarak yeni otel imkanları sadece yerel halk için önemli bir gelişme olmayıp aynı zamanda ‘uluslararası turistler için uygun hale gelen altyapı standardındaki gelişmeler ile’ şehir, bölge ve ülke için önemli bir turizm mirasına dönüşmektedir (Essex and Chalkley 1999: 196-197).

Olimpiyatlar, tarihindeki birçok örnek, Oyunlara ev sahipliği yapmanın kapsamlı bir kentsel yenileme işine girişmek için iyi bir fırsat olduğunu göstermektedir. Bazı durumlarda, Olimpiyatlar tamamen harap olmuş bölgelerin gelişmesine olanak sağlamaktadır. Barselona örneğinde, sahil 5.2 km uzunluğundaki şeridinin yenilenmiş ve peyzaj tüm sahil boyunca devam ettirilmiş, tüm bunlar ziyaretçilere ve yerel halka cazibeli bir rekreasyon alanı sunmaktadır. Aynı şekilde, Atina’daki Falirou’nun tüm sahil şeridi için de aynı şekilde yeniden geliştirme işlemi tekrarlanmıştır. Sidney’de Olimpik Park, Homebush’da zehirli atıklarla dolu olan terk edilmiş endüstriyel bir alana inşa edilmiştir. Bu alan, günümüzde Sidney’in başlıca spor ve rekreasyon merkezi haline gelmiştir (Furrer 2002:4-5).

Furrer (2002); ‘Ekonomik büyümeyi destekleyen, küresel yatırımları güvence altına alan ve hatta sosyal uyumluluk yaratan girişimci hükümetler tarafından faydalı hale getirilen nitelikli eventlerin uğraşı önemli bir stratejidir. Bu Oyunlar aynı zamanda şehir planlamacıları tarafından şehrin imajını, çalışma biçimini ve niteliğini geliştirmek amacıyla önemli bir araç olarak kullanılmaktadırlar. Bazı durumlarda, bu Oyunlar’ın niteliksizleşmiş endüstriyel alanların yenilen de en başarılı araç olduğu kanıtlanmıştır (ör: Barselona water-front, Sidney Homebush Bay alanı). Diğer bir örnek ise, bu Oyunlar, Turin’in kendini ağır endüstriyel tarihinin ötesine geçmiş bir

şehir olarak konumlandırmaya çalışması gibi, ev sahibi şehrin kentsel kimliğini yeniden tanımlaması için bir fırsat olarak kullanılmaktadır.

Bu açıdan Barselona, Olimpiyatları, Barselona 2000 stratejik planıyla beraber ele almasıyla başarılı bir örnektir, 'Güney Avrupa'nın kapısı' pozisyonunu sağlamayı amaçlayıp bu etkinliği, tesislerini ve doğal çevrelerini dünya standartlarına çıkarmak için kullanmışlardır. 1992 Barselona Olimpik Oyunları'ndaki başarı, organizasyon komitesinin CEO'sunu şu sözleriyle özetlenebilir; Oyunlar'ın 10 yıl önce etaplanmış olması Barselona için bir mucizeydi. Barselona, İspanya'nın diğer şehirlerine göre, çok zorlu geçen 1993 ekonomik kriziyle fazlasıyla mücadele edebilir idi; çünkü Olimpik yatırımlar, akıllardaki şehrin kalıcı gereksinimlerine ve olimpik hareketlerin geçici taleplerine göre planlanmıştı.' (Jose-Miguel Abad, The Daily Telegraph, 5 Nov. 2002).

Dünyanın en prestijli spor etkinliği Olimpiyat Oyunları, tipik bir hallmark etkinlik olarak geçici, kısa süreli uluslararası katılım ile ilgi çekmektedir. Ayrıca ev sahibi kente uzun vadeli etkileri de bulunmaktadır (Hall 1992; Roche 1994, Essex & Chalkey 1998:s.17). Oyunlar süresince kullanılan spor tesisleri ve Oyunlara hizmet eden altyapı projeleri, etkinlik sonrasında kente miras olarak kalmaktadır. Bundan dolayı Olimpiyat Oyunları ev sahibi kentin kentsel dönüşümü için önemli bir katalizördür ve kent politikaları için de kilit bir rol üstlenmektedir (Essex & Chalkey, 1998).

Olimpiyatlar'ın kentsel dönüşüm stratejisi; post-fordizmle, endüstriyelden post endüstriyel topluma ve modernizmden post-modernizme geçişle yakından ilişkilidir (Essex & Chalkey, 1998:s.188). Harvey (1989), 'urban spectacle'; (kentsel görünüş) ana spor etkinliklerini kentsel yenileme stratejisi olarak kullanılmaktadır. 'Spectacles' (görünüşler) post-modern toplumların ana ürünü olarak görülmektedir ve kentlerin kendi kişiliklerini gösterme, statülerini arttırma ve küresel platformda prestijlerini yükseltmede anahtar rol oynamaktadır (Essex & Chalkey, 1998). Spectacle (görünüş) konsepti, kent imajını yeniden tanımlamada ve kentsel dönüşüm ve canlandırma için yatırımı çekmede artan bir öneme sahip olan kentsel pazarlama konsepti ile birbirlerine bağlıdır (Paddison 1993, Kearns ve Philo, 1993).

Kentlerin, kentsel dönüşüm programı içerisinde, Olimpiyat Oyunları için inşa edilen tesislerin büyük bir önemi bulunmaktadır. Örneğin kentin atıl durumdaki alanı, masterplan ölçeğinde rekreasyon ve spor alanı olarak belirlendikten sonra bu alanda, Olimpiyat tesisleri inşa ediliyorsa, Oyunlar bu alanın dönüşümünde katalizör görevi görmektedir (Essex & Chalkey, 1998).

Ev sahibi kent küresel ölçekte bir etkinliği ağırlarken, uluslararası medyanın etkinlik boyunca ilgisini çekmekte ve ev sahibi kent ve ülke, dünyaya yeni imajını duyurmaktadır (Hall, 1987). Bu noktada, yeni tasarım yöntemleri ve inovatif malzemelerle, yeni tesislerin tasarımı, bu yeni imajın yaratılmasına büyük ölçüde yardımcı olmaktadır.

Kenti yönetenlerin, kentlerin uzun vadede gelişimi için planladıkları ulaşım, telekomünikasyon gibi altyapı projeleri, Oyunlar aracılığıyla, 7 yıllık Oyunlara hazırlık sürecinde gerçekleştirilebilmektedir. Bu da günümüzde Oyunlar'ın, ev sahibi kent açısından belki de en çekici kılan özelliğidir.

Oyunlar, kent morfolojisinde ve özellikle ulaşım ağı olmak üzere kentin altyapısında köklü değişikliklere yol açmaktadır (Essex & Chalkey, 1998).

Oyunlar'ın ilk dönemlerinde mevcut tesislerin kullanılması ve oyun ölçeğinin küçük olmasından dolayı kente müdahale yok denecek kadar azdır. Ancak Oyunların popülaritesinin artması, Oyunların standartlarını da değiştirmiştir. artan kapasiteler, özel spor tesislerinin inşasına ve kente Oyunlar için 15 günlük süre boyunca normalin üzerinde gelen turist için ulaşım, konaklama vb. altyapı projelerine ihtiyaç duyulmuş ve kente müdahale bu aşamada olmuştur.

İlk olarak 1960 Roma Oyunları ile Olimpiyatlar, büyük ölçek kentsel gelişim ve dönüşüm için tetikleyici olarak kullanılmaya başlamıştır. 1960 Roma'da yalnızca Olimpiyatlar için tesis yapılmamış, modern belediye su sistemi ve havaalanı geliştirilmiştir. bunlara ek olarak, kentin peyzajını ve çevresini iyileştirecek dekoratif düzenleme yapılmıştır (Olympic Committee, 1960). Önceki bölümde de değinildiği üzere, 1960'ta başlayan bu etki Olimpiyat tarihinde önemli bir kırılma noktası olmuştur. 1960 Oyunları'nı takiben 1964 Tokyo Oyunları'nda kente müdahalede bir adım daha ileriye gidilmiştir. Roma'da Oyunlar'ın etkisinin görülmesinin üzerine, Tokyo'nun mevcut 10 yıllık planı içerisinde bulunan, yol iyileştirme, liman gelişimi,

konut ve turist konaklama projeleri, su dağıtımı, kanalizasyon ve kamusal sağlık iyileştirme projeleri için Oyunlar katalizör olarak kullanılmıştır (Olympic Committee,1964). Oyunlar ve Olimpiyat köyü için temelde mevcut yapılar kullanılmışken; kentsel projeler için 2.7 milyar dolar harcanmıştır. Kısa vadede Oyunlar'ın ulaşımında kullanılması için 22 ana otoyol ve 2 yeni metro hattı yapılmış; uzun vadede bu yatırımlar kentin gelişimine katkıda bulunmuş ve yapımı yıllar sürecektir bu altyapı projeleri Oyunlar kapsamında 7 yıllık hazırlık sürecinde tamamlanmıştır (Essex& Chalkey,1998:s.195).

Bir diğer örnek 1988 Seul'de yaşanmıştır. Adını küresel platformda duyurmak isteyen Seul kentinin dönüşümünde Oyunlar katalizör olarak kullanılmıştır. Oyunların ihtiyaç programı doğrultusunda, spor tesisleri ve Olimpiyat köyü gibi direkt yatırımlar yapılmıştır. ancak Oyunlar kapsamında, kentteki sağlık ve hijyen koşullarını yükseltmek için yeni standartlar getirilmiştir. Bu yeni standartlarla, hava kirliliğinin azaltılması, atık kontrolünün sağlanması ve Han Nehri'nin su kalitesinin yükseltilmesi hedeflenmiştir. Buna ek olarak 3 yeni subway hattı, 47 otobüs güzergahı eklenmiş ve uluslararası havaalanı genişletilmiştir.

1960 Oyunları ile başlayan kentsel dönüşüm furyası 1992 Barselona Oyunları ile tavan yapmıştır. 1970 ve 80'lerdeki ekonomik krizden etkilenen Barselona, sanayisizleşmeden çok yara almıştır. Eski bir sanayi liman kenti olan Barselona, Oyunları kentin dönüşümünde katalizör olarak kullanmayı başarmıştır. Dönüşümde model olarak gösterilen Barselona Oyunları kapsamında; kentin atıl alanlarını oluşturan Montjuic gecekondu bölgesi ve eski liman bölgesi seçilmiş ve dönüştürülmüştür. Oyunlar için 15 yeni tesis inşa edilmiş, 10 mevcut tesis yenilenmiş ve 43 mevcut tesis küçük değişikliklerle kullanılmıştır. Buna ek olarak tren ağı yenilenmiş, kanalizasyon sistemi iyileştirilmiş, kıyı ring yolu, Olimpiyat köyü ve yeni marina inşa edilmiştir. 5.2 kilometrelik kıyı şeridi dönüştürülerek metropoliten alana kazandırılmıştır. Dönüşüm yalnızca kentte fiziksel olmamıştır; telekomünikasyon sistemi de geliştirilmiştir (Essex &Chalkey,1998:s.199).

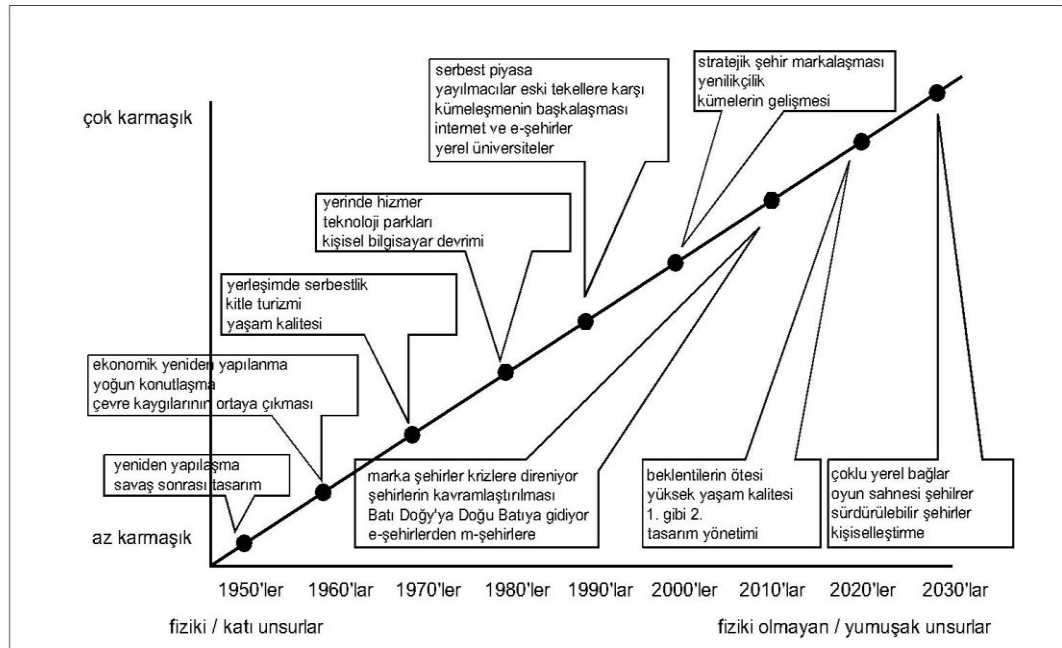
2004 Atina Oyunları, ekonomik krize yol açıyorsa da, kentin dönüşümünde Oyunlar olumlu katkıda bulunmuştur. günde 1.000.000 yolcu taşıma kapasitesine sahip metro hattıyla 90km yeni otoyol eklenmiş ve yeni bilgisayarlı trafik kontrol sistemli 120km yol genişletilmiş ve yeni bir havaalanı inşa edilmiştir. Faliron ve Hellinikon/Agios

Kosmas promenant alanları dönüştürülmüş ve kentin turizmini canlandırmıştır (Factsheet,2012). 2000 Sidney Oyunları'nda da Homebush Körfezi, 'yeşil' standartlarına uygun olarak dönüştürülmüştür.

Tüm bu örneklerde, Oyunlar kapsamında direkt yatırıma ek olarak dolaylı yatırımın da yapıldığı hatta, dolaylı yatırımın toplam maliyetin büyük bölümünü oluşturduğu ve Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmak isteyen kentlerin Oyunları kentsel dönüşüm için katalizör olarak değerlendirme istekleri görülmektedir.

2.6.1.2 Küresel platformda "marka şehir" olma ve imaj yenileme

Kentlerin endüstrisizleşme sonrasında inşaat ve hizmet sektörlerine yönelediklerine çalışmanın önceki bölümlerinde değinilmiştir. Bu yönelim ve buna ek olarak; kitle turizminin gelişmesi, yöneticilerin; turistleri cezbetmek için projeler geliştirmesine ve bu gelişmeler de 'destinasyon pazarı' kavramının doğmasına neden olmuştur (İlgüner &Asplund,2011:s.155). 1980'ler ve 1990'lar refahın arttığı ve teknolojinin ve özellikle de internetin geliştiği yıllardır. Gelişen teknoloji ile birlikte kentler küresel bir yarışa girmişlerdir. 2000'lerde yaşanan ekonomik krizlerle birlikte kentlerin markalaşması stratejik bir değer kazanmıştır.

Şekil 2.16 : İlgüner&Asplund marka şehir. (İlgüner&Asplund,2011:s.148)

Şehrin pazarlanması temelde 4 eylemi içermektedir (İlgüner&Asplund,2011:s.39).

1. Şehir için, güçlü ve çekici bir konumlandırma geliştirmek,
2. Ürün ve hizmetleri, mevcut ve potansiyel alıcı ve kullanıcıları özendirecek şekilde geliştirmek,
3. Ürün ve hizmetlerin, etkin ve erişilebilir şekilde teminini sağlamak,
4. Potansiyel kullanıcılar, ayırt edici avantajın farkına varasıya kadar, şehrin cazip yönleri ve yararlarını tanıtmak

Marka şehir kavramı, kentlerin rekabetçi avantajlarının reklamını yapmak, kentin tarihi özelliklerini, yaşam kalitesini, yaşam biçimini, kültürel fırsatlarını, prestij ya da rekabetçi ortamdaki sermaye gücünü göstermeye yarayan stratejik bir enstrüman olarak görülmektedir.

Şehir pazarlamasında gösterişli duruşu ile Olimpiyatlar büyük önem taşımaktadır. Oyunlar, kentlerin pazarlanmasında gelişmişlik düzeylerini göstermek, devler podyumunda mega bir etkinliğe ev sahipliği yapabilecek altyapı ve donanımına sahip olduğunu kanıtlama fırsatı sunmaktadır. Buna karşılık Oyunlar'a ev sahipliği yapan kentlerin marka değerleri ile Oyunlara ev sahipliği yapma fırsatını elde ederken, Oyunlar'a ev sahipliği yapması da kentlerin markalarını sağlamlaştırmaktadır.

Gold & Gold (2008), Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapan kentlerde kentsel dönüşüme ve kentlerin pazarlanmasına odaklanıldığını savunmaktadırlar. Kentlerin Olimpiyatlar'a ev sahibi olmak istemelerinin en büyük nedenini kentin pazarlanması fırsatı sunması olduğunu ve Oyunlar aracılığıyla kentin ya da bölgenin seçilmiş kesitlerinin hedef kitle ile paylaşılmasında Oyunlar'ın kilit bir noktada bulunduğunun altını çizmektedirler (Gold & Gold, 2008:s.301). Oyunların kentin markalarını oluşturmalarına katkıda bulunmasına ek olarak mevcut imajlarının yenilenmesinde ya da mevcut imajlarına karşılık yeni bir imaj yaratılmasında da önemli rol oynadığını belirtmektedirler.

Marka yaratma ve imaj yenilemeye kuşkusuz en iyi iki örnek Almanya ve Pekin'dir. 1936 Berlin Oyunları'nda Hitler rejimi fiziksel olarak Oyunlar'a damgasını vurmuştur. İnsan ölçeğinin çok üzerindeki akslar ve yapılar inşa edilen bu döneme karşılık 1972 Münih Oyunları ile Almanya Hitler sonrasında Oyunlar aracılığıyla küresel platformda markasını ve imajını yenilemeye çalışmıştır. Pekin örneğinde ise, Oyunlar'a o tarihe kadar neredeyse hiçbir zaman (Tokyo Oyunları ve 1988 Seul dışında) doğudan bir şehir ev sahipliği yapamamıştır. Ayrıca küresel platformda

yükselen bir güç olan Çin, bu platformdaki varlığını duyurmak ve markasını dünya ile paylaşmak için Oyunları önemli bir potansiyel olarak görmüş ve değerlendirmiştir. Tarihi bir öneme sahip olan Çin'in başkenti Pekin, Oyunlar'a ev sahipliği yapmasıyla birlikte tarihi Çin İmparatorluğu'nun köklerine sahip modern teknoloji ile günümüzün standartlarını belirleyen bir kent olduğunu duyurmuştur.

Türkiye de ,Türkiye Turizm Stratejisi 2023-Eylem Planı (2007-2013); Marka Kültür Kentleri oluşturulmasını planlamakta ve "zengin kültürel ve doğal değerlere sahip kentlerimizin markalaştırılarak, turistler için bir çekim noktası haline getirilmesi" olarak tanımlanmaktadır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı,2007). Buna ek olarak 2020 Oyunları adaylığı süresince Oyunlar'a hazırlık komitesi, Adaylık Kitapçığı'nda ve basın lansmanlarında özellikle İstanbul'un bir marka şehir olduğunu ve bunu dünya ile paylaşmak istediklerinin vurgusunu yapmışlardır.

IMD İsviçre tarafından hazırlanan 2013 Dünya Rekabet Yıllığı (World Competitiveness Yearbook)'na göre Türkiye sıralamanın 37. Sırasında yer almaktadır. Ancak 2010 yılında 48. Sırada yer alan Türkiye geçen 3 yıl içerisinde 11 sıra ilerlemeyi başarmıştır (Url-2).

Bu aşamada kentlerin birer pazarlama unsuru haline gelmesine dair eleştirilerin de varlığını belirtmek ve tartışmanın altını çizmek gerekir. Kentlerin pazarlanması ve marka şehirler hakkında Lefebvre (1976) ve Harvey (2008) başta olmak üzere bir çok eleştiri bulunmaktadır. Kapitalizmin ve endüstrisizleşmenin kentlerdeki üretimi ortadan kaldırdığını, bu nedenle de kentlerin kendilerinin birer ürün haline dönüşmelerini eleştirmektelerdir. TMMOB Şehir Plancılar Odası İstanbul Şube Başkanı Tayfun Kahraman da görüşünü şu sözlerle dile getirmektedir; " metaların üretiminin öncelikli olduğu kentler yerlerini, kendileri metalaşan kentlere bırakır. bu yeni ayrıcalık/öncelik değişimlerinin belirleyiciliği, kentlerin üretiminin değil, küreselleşen toplumsal müzakereler/çatışmalar çerçevesinde şekillenen spekülasyon etkinliklerin mekanları olmaları sonucunu da doğurur." (İlgüner, 2013:s.20). Olimpiyat Oyunları da bu eleştirinin karşısında duran spekülasyon bir etkinlik olarak bu çalışmanın konusudur ve çalışma boyunca Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği süreci açıklanmaya çalışılırken, bu ve bunun gibi tehdit unsurlarının da altı çizilmektedir.

2.6.1.3 Uluslararası turizm

Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yarışında turizmin canlandırılması önemli bir yer tutmaktadır. Önceki bölümlerde de detaylı bir biçimde açıklandığı üzere, endüstrisizleşme sonrasında ekonomi politikası da değişmiş ve sanayinin yerini turizm, hizmet ve inşaat sektörleri almaya başlamıştır. Turizm ve hizmet sektörünün önem kazanmasıyla birlikte kentler de adlarını duyurmanın çeşitli yollarını aramışlardır. Bu bağlamda Oyunlar bir mega etkinlik olarak kentlere büyük fırsatlar sunmaktadır. Turizmin canlanması, ekonomiyi de olumlu yönde tetikleyerek, kentlerin küresel platformdaki yarışta öne çıkmalarını sağlamakta ya da yerlerini güçlendirmektedir.

Sanayisizleşme sonrasında, ekonomik bir kriz geçiren İspanya'nın Katalan başkenti Barcelona'nın 1986-2000 yılları arasında, 1992 Oyunları'na bağlı olarak otel kapasitesi 3 katına çıkmıştır. Buna paralel olarak yabancı turist sayısı 2 katına çıkarken, toplamda yıllık turist sayısı 3.5milyona ulaşmıştır (Brunet,2005).

Çizelge 2.12 : Barcelona otel konaklama. (Duran 2002)

	1990	1992	2000	2001
Otel sayısı	118	148	187	203
Oda sayısı	10,265	13,352	16,561	18,141
Yatak sayısı	18,569	25,055	31,338	34,303
Otel doluluk oranı	%71	%64	%84	%79

Pete Duran, Barcelona Turizm Konsorsiyumu genel müdürü,Oyunlar'ın Barcelona turizmine etkisini şöyle açıklamaktadır:

“Barcelona'nın turizmi ile ilgili olarak Olimpiyat Oyunları'nın 'öncesi ve sonrası'nı birbirinden ayırmak şüphesiz mümkündür.”

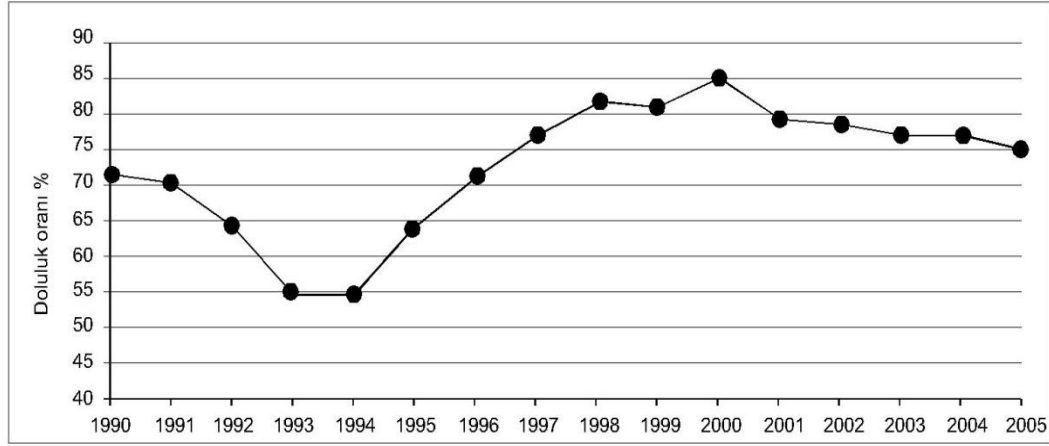
Barcelona Oyunları kapsamında dönüştürülen kentin turizmi için Olimpiyatlar bir milat olmuştur ve Oyunlardan sonra doluluk oranlarını ve turistlerin ilgisini korumayı başarmıştır (Bkz.Çizelge 2.12-13).

Ancak Barcelona, kendinden önceki Oyunlarla karşılaştırıldığında istisnai bir durum olduğunun da unutulmaması gereken bir gerçektir. Özellikle 1992 Barcelona

Oyunları sonrasında turizmde yaşanan bu artış, yakın geçmişte tüm kentlerin Oyunlara ev sahipliği arzusunu kuvvetlendirmiştir.

Çizelge 2.13 : Barselona turist sayısı. (Url-3)

	2008	2009	2010	2011	2012
Turist sayısı	6.659.075	6.476.033	7.133.524	7.390.777	7.440.113

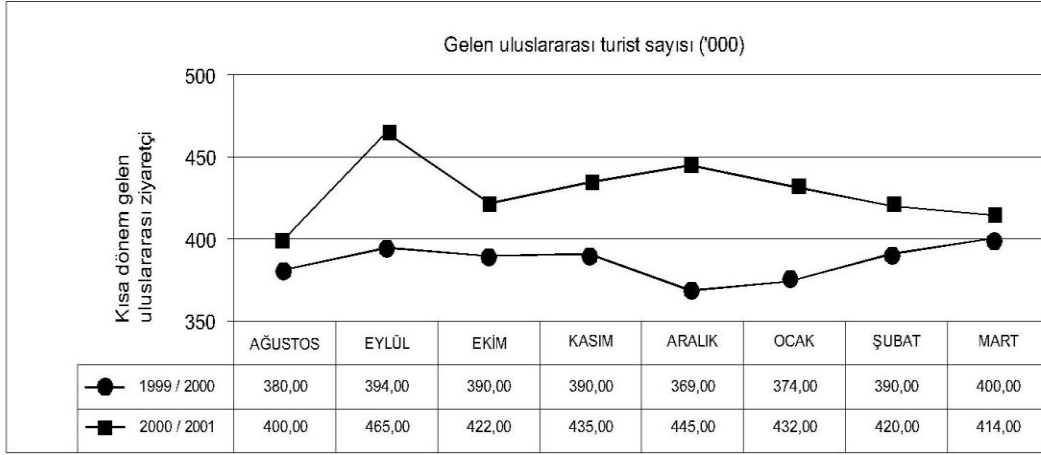
Şekil 2.17 : Barselona'da otellerin doluluk oranı 1990-2005. (Url-4)

Barselona sonrasında gerçekleşen 1996 Atlanta Oyunları'nda Atlanta'nın otel odası kapasitesine yaklaşık 6.000 yeni oda eklenmiştir ve bu yeni odalar toplam kapasitesini %9.3 oranında arttırmıştır (Factsheet,2010:s.3). Barselona'ya benzer bir şekilde Sidney de Oyunların turizm üzerinde etkisi olumludur. Hükümetin turizm politikasına verdiği önem sayesinde Oyunlar aracılığıyla 'Avustralya Markası', uluslararası yatırım ve medya kampanyalarıyla dünyaya duyurulmuştur. Olimpiyatlar'a toplamda 110.000 turist katılmıştır. Sidney'in Oyunlar sonrasındaki turist oranı %3.5 oranında artmıştır (Bkz Şekil2.18-19).

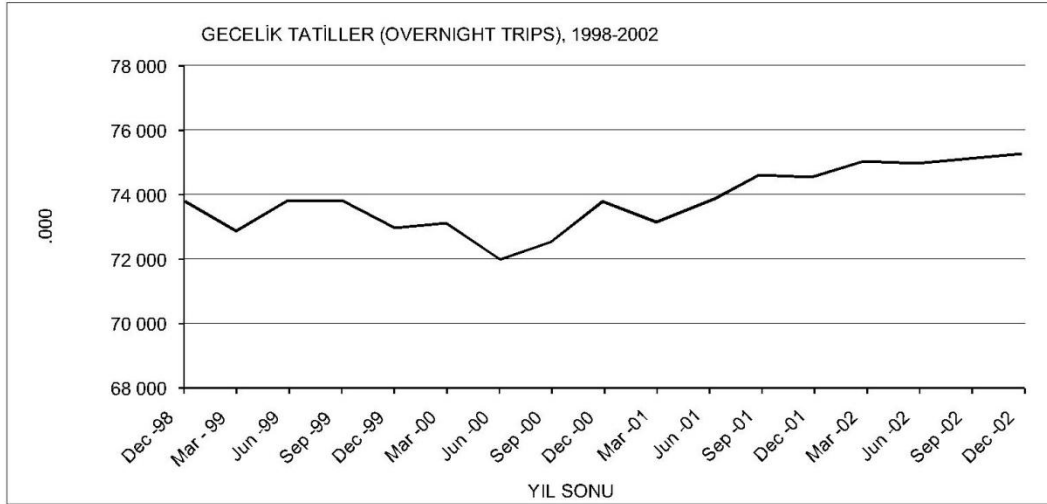
Avustralya Uluslararası Olimpiyat Komitesi Pazarlama Direktörü Michael Payne,

"Avustralya Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmayı tüm ülke çapında turizm alanında faydaya dönüştürüren ilk örnektir. Bu seviyede bir şey daha önce görülmemiştir ve Atina ve gelecekteki Olimpiyat Oyunları için bu model örnek olacaktır."

cümleleri ile Avusturalya'nın Olimpiyat Oyunları ve turizm ilişkisinde geldikleri noktayı vurgulamıştır.

Şekil 2.18 : Sidney 2000 uluslararası turist geliş oranı. (Preuss 2001)

Şekil 2.19 : Sidney 1998-2002 ortalama geceleme oranı.
(BTR Travel by Australians, 1998-2002)

Önceki Olimpiyat Oyunları'na ev sahibi kentlere bakılarak bir genelleme yapıldığında, Oyunlardan önceki 4 yılda kentlerdeki turizm ortalama %2.3 oranında ve Oyunlardan sonraki 4 yıl boyunca da %2.2 oranında arttığı görülmektedir. (Review And Analysis Of Tourism To Previous Olympic Destinations, 2012:3) Kimi zaman rakamları çok daha aşan Barselona gibi örnekler olsa da kimi zaman ne beklenen ilgi yalnızca belirli bir süre ile kısıtlı kalmıştır. Yaklaşık 15 gün süren etkinlik süresince ev sahibi kentlerde turizmde büyük bir hareketlilik görülmektedir. Etkinlik aracılığıyla kentlerin kendi adlarını küresel platformda duyurmasıyla 'görülmesi gereken yerler' sıralamasındaki konumlarını yükseltmektedirler. Ancak Hiller (2006)'e göre; Oyunlar nostaljik anılar yaratmasına karşılık, etkinlik

sonrasında, Olimpiyatlar'a ev sahipliği yapması kentlerin turizm alanında pazarlanmasında minimum değere sahiptir (Hiller,2006,s.325). Yine de Oyunlar, turizmi canlandırmak için önemli bir fırsat olarak Oyunların çekiciliğini arttırmaktadır.

2.6.1.4 .İş imkanı ve ekonomik getiriler

Olimpiyat Oyunları'na aday kentler, kentlerinin yalnızca dünyanın en büyük ve en prestijli mega spor etkinliğine ev sahipliği yapacak olma motivasyonu ile yarışmazlar. bir çoğu için Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapmak ekonomik olarak avantajları da beraberinde getirmektedir. bu avantajlar, çok sayıda turisti bir anda kente çekmek ya da Oyunların altyapısının inşaatıyla iş imkanı sağlamak gibi kısa vadede gerçekleşebildiği gibi; yeni ulaşım altyapısının kente kazandırılması gibi avantajlar uzun vadede ekonomiyi olumlu katkıda bulunmaktadır.

Furrer'e göre (2002), Hallmark etkinlikleri (Olimpiyat Oyunları, Dünya Kupası,vb.) kamu ve özel sektör yatırımının hareketliliğine ve emlak, istihdam ya da turizm gibi birçok alanda kısa ya da uzun vadeli ekonomik gelişmelere fırsat tanımaktadır.

Ancak geçtiğimiz 50 yıl içerisinde Oyunların maliyeti büyük ölçüde artmış ve bu artış da halka vergi olarak yansıtılmıştır. Bu nedendendir ki, Olimpiyat Oyunlarının ekonomik boyutu dünya çapında şiddetle tartışılmakta ve eleştirilmektedir (Lee,2004:15).

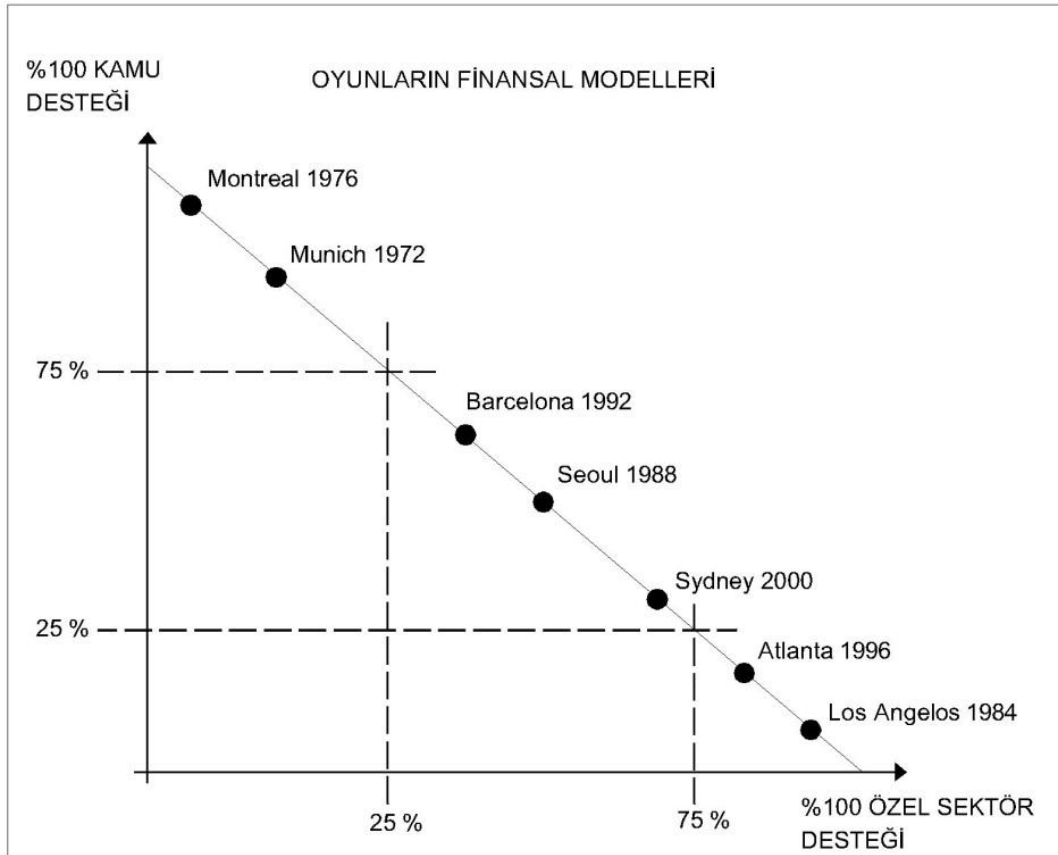
Preuss (2000), ekonomik modellerine göre Oyunları 3'e ayırmıştır. Preuss (2000,s.243)'un çalışmasına göre 1972 Münih'ten 2000 Sidney'e kadarki tüm Oyunlarda Olimpiyatlar'ın direkt maliyetleri, Oyunlardan elde edilen gelirden düşüktür (Bkz.Çizelge 2.14). Bu da Oyunların gerçek maliyetinin aslında kendisini karşıladığını fakat, altyapı gibi dolaylı yatırımlarla birlikte Oyunların ekonomiye bir yük oluşturduğu ortaya çıkmaktadır.

Montreal Oyunları daha çok kamusal kaynaklardan gerçekleştirmiştir. ancak buna ek olarak Montreal'in Olimpiyat Oyunları tarihinde ekonomik anlamda olumsuz bir kırılma noktası olduğu da bilinmektedir.

Buna karşılık Ekonomik olarak başarılı sonuçları olan 1984 Los Angeles ve 1996 Atlanta Oyunları'nın büyük bölümü özel sektör tarafından gerçekleştirilmiştir ve yakaladıkları başarı ile Oyunların finansal yapısına yeni bir aktör kazandırmışlardır (Bkz. Şekil2.20).

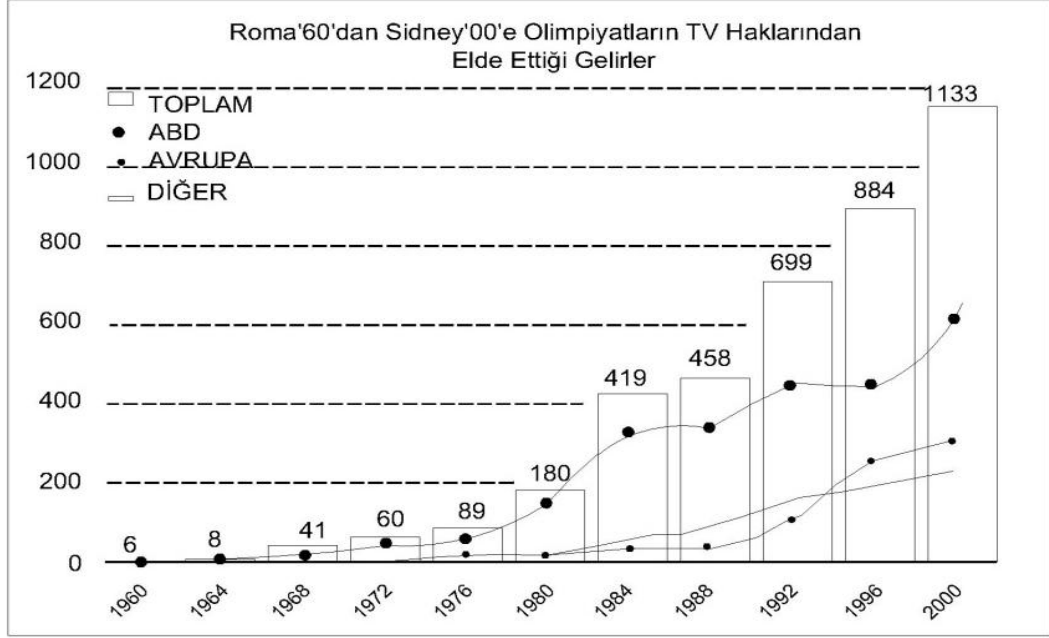
Çizelge 2.14 : Ekonomik modellerine göre Olimpiyat Oyunları. (Preuss 2000)

Dönem	Oyunlar	Özellikleri
1.dönem (1986-1968)		Ekonomik fayda sağlamaktan çok, sporlara odaklanılmıştır. yatırım çok yapılmamıştır, kazanç amacı güdülmemiştir.
2.dönem (1969-1980)	1968 1972 1976 Montreal 1980 Moskova	Oyunların popülaritesinin arttığı dönemdir. TV yayın hakları, sponsorluk, medya önemli gelir kaynakları dahil olmuştur. Altyapı projelerine yapılan yatırımın artmasıyla birlikte uzun vadede olumlu olduğu kadar olumsuz ekonomik etkiler de doğmuştur. (1976 Montreal)
3.dönem (1981-2002)	1984Los Angeles 1988 Seul 1992 Barselona 1996 Atlanta 2000 Sidney	Montreal ekonomik krizinden sonra Oyunlara kimse aday olmak istememiştir. 1984'te tek aday Los Angeles, Oyunların ekonomik yapısına özel sektörü de dahil etmiş ve Oyunlardan ekonomik olarak kar etmeyi başarmıştır. 1984LA ve 1996 Atlanta da mevcut tesis ve altyapı kullanılmış, dolaylı yatırım pek yapılmamıştır. Bu kentler Olimpiyat Oyunları'na özel sektör odaklı bir strateji ile yaklaşırken, bu dönemdeki 1988 Seul,1992 Barselona ve 2000 Sidney ise karma (özel-kamusal) bir yapıyı tercih etmişlerdir.

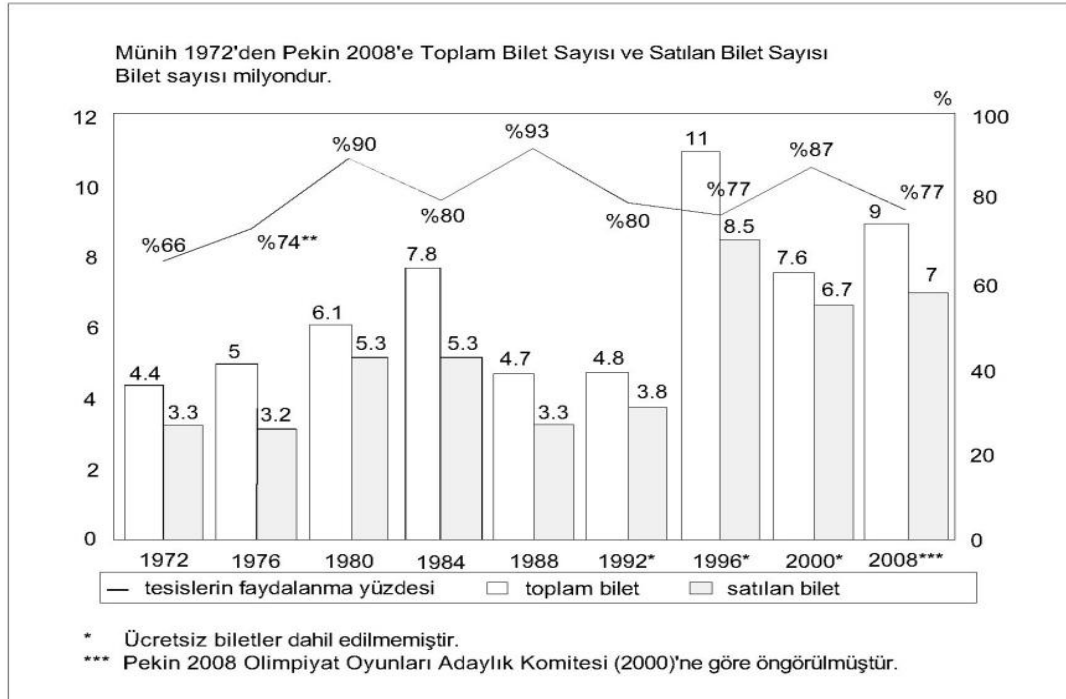

Şekil 2.20 : Oyunların ekonomik modelleri. (Preuss 2004)

Şekil 2.21 ve Şekil 2.22’de görüldüğü üzere, Olimpiyat Oyunları tv yayın hakları,sponsorluk, bilet, piyango, pul-hatıra parası,bağış gibi kanallardan gelir sağlamaktadır.

Şekil 2.21 : 1960 Roma'dan 2000 Sidney'e Olimpiyatlar'ın tv haklarından gelirleri.(Preuss 2004)

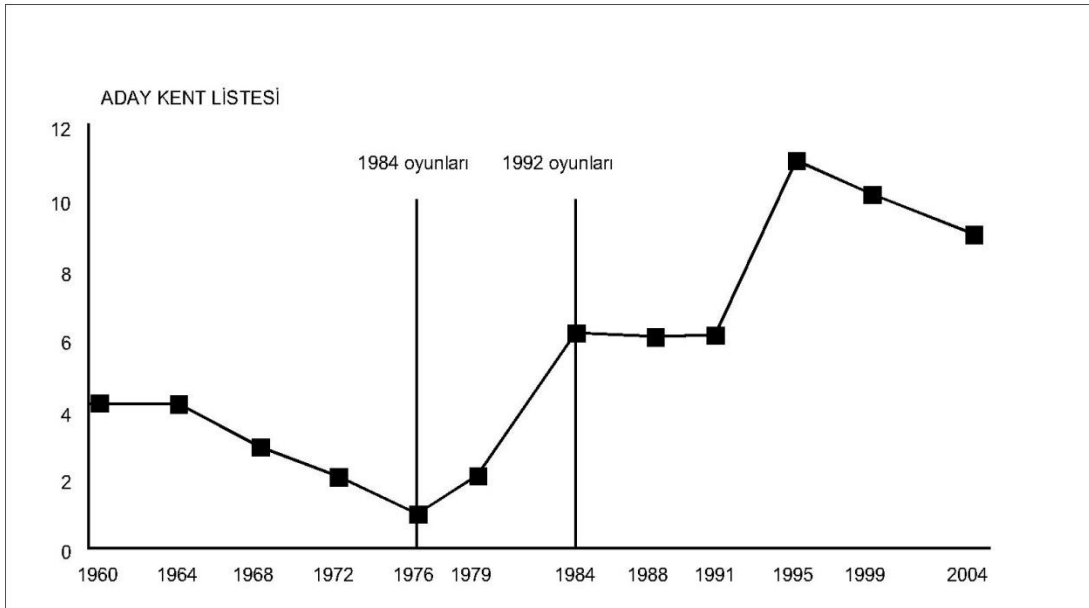

Şekil 2.22 : Münih 1972'den Pekin 2000'e toplam bilet sayıları ve satılan bilet sayıları oranı.(Preuss 2004)

Tv yayın haklarından ve bilet satış satışlarından elde edilen gelir yukarıdaki grafiklerde görülmektedir. Bu verilere göre Oyunların her yıl daha çok izlendiği yayın hakkının da daha yüksek ücretlere satıldığı okunmaktadır.

Oyunların televizyon yayın hakkı Oyunların bütçesinde önemli bir gelir kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Oyunlara gösterilen ilginin artması ve televizyonun evlere girmesi arasında çift yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Oyunların televizyonda gösterilmesi, Oyunlara ilgiyi arttırırken; Oyunlara gösterilen ilgi de televizyon yayın hakkı için ödenen ücreti arttırmaktadır. 1976 Montreal Oyunlarının TV hakkı 30 milyar Dolar'dan az bir rakama satılırken, sadece 8 yıl sonra gerçekleşen 1984 Los Angeles Olimpiyatları 240 milyon dolardan fazlaya satılmıştır. 2000 Sidney Olimpiyatları ise bu rakamları 1 milyar dolara taşımıştır. (Roche, 2000)

Los Angeles 1984'te Oyunlardan, 225 milyon Dolar (1984 ABD Doları) kazanılmış ve bu kazanç USOC, Amateur Athletic Foundation ve ulusal olimpik sporlara kurumları arasında paylaşılmıştır. 1976 Montreal Oyunları'ndan sonra Oyunlara hiç bir kent aday olmak istemezken, Los Angeles Oyunları'nın ekonomik olarak artıda kapatması ile 1992 Oyunları için kentler tekrardan yarışmaya başlamışlardır. Şekil 2.23'e göre 1984 Oyunları'na 1 aday kent varken, 1992 Oyunlarına aday kent sayısı o zamana kadarki en yüksek sayıya ulaşmış ve 6'ya çıkmış ve devamındaki yıllarda bu sayı daha da artmıştır.

Şekil 2.23 : Olimpiyat Oyunları'na aday kent sayısı. (Preuss 2004)

Bu artış da ekonomi faktörünün Oyunları ve kentleri direkt etkilediğini kanıtlar niteliktedir.

Los Angeles'tan sonra ekonomik anlamda başarıyı yakalayarak Olimpiyat tarihine geçen Atlanta Oyunları 5 milyar Dolarlık bir katkı yaratmıştır. Atlanta Olimpiyatları 5 milyar Dolarlık ekonomik bir etki yaratmıştır ve Atlanta'daki yerel gruplar sayesinde Olimpiyatlar Atlanta'da dünya nüfusunun %70'i için marka haline dönüşmüştür (Factsheet,2013).

Olimpiyatlar'ı takip eden 10 yıl içinde, şehir merkezinde, değeri 1.8 milyar dolardan fazla olan otel, eğlence alanları, çok katlı yüksek konutlar ve ofis binaları yükseldi. 2006 yılında Olimpiyatlar'dan öncesine kıyasla, atlanta 280'den fazla uluslararası şirkete sahip olmuştur.

Bunlara ek olarak Olimpiyatlar, hazırlık döneminden itibaren ev sahibi kent için geçici ve kalıcı iş imkanları yaratarak da ekonomiyi olumlu yönde etkilemektedir. Barselona'da 1986 Ekim'de işsizlik 127.774'e ulaşmışken, Oyunlar'ın gerçekleştiği Temmuz 1992'de bu rakam 60.885'e gerilemiştir. başka bir deyişle 1986-1992 yılları arasında Barselona'daki işsizlik oranı %18.4'ten %9.6'ya düşerken; İspanya genelinde bu oran %20.9'dan %15.5'e düşmüş ve toplamda 1992 Oyunları 59.328 kişiye istihdam oluşturmuştur (Brunet,2005:5). 2000 Sidney Oyunları da Oyunları kendileri için bir başarıya dönüştürmeyi başarmıştır. 2002 yılına kadar New South Wales'de Oyunlara bağlı olarak 19 yeni yatırım yapılmış ve bu yatırımlar 114 milyon Avustralya doları ile 1.219 istihdam yaratmıştır (PricewaterhouseCoopers 2002,s.71)

Geçici ve kalıcı iş imkanına bakıldığında, Barselona,Atlanta, Sidney, Atina ve Pekin gibi bir çok ev sahibi kentte geçici iş imkanının Oyunlar süresince ve öncesinde dikkate değer oranda arttığı görülmektedir. Ayrıca,Sidney bir istisna olarak Oyunlar süresince ve sonrasında da kalıcı iş imkanı oluşturmuştur. Barselona ve Pekin'de ise Oyunlar süresince ve sonrasında, gelişmekte olan hizmet sektöründe yaklaşık %20 oranında bir artış yaşanmıştır. (London East Research Institute, 2007; Chen, 2012). 1992 Barselona Olimpiyatları'nın gerçekleştiği dönemde bir çok Avrupa kenti işsizlikle boğuşurken, Barselona 1992 Oyunları, kente 20.000 yeni istihdam sağlamıştır (Brunet, 1995;s.24).

2.6.1.5 Spor bilincini yayma ve eğitim

Olimpiyat Oyunları, dünyanın en çok ilgisini çeken mega bir spor etkinliğidir. Çeşitli sosyal, ekonomik, kentsel ve çevresel hedefleri ve sonuçları olsa da temeldeki amacı sporun küresel ölçekte yayılması ve spor çatısı altında dünyanın birlikteliğidir. Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ne göre; Olimpiyat Oyunları yalnızca bir spor etkinliği değil, bir yaşam felsefesidir ve olimpizmin spordan sonraki 2. Temel sorumluluğu kültürü ve olimpik eğitimi yaymaktır (Url-5). Pierre de Coubertin'e göre, "Olimpizm, gücünü en çok, sporun kültür ve eğitimle harmanlanmasından almaktadır." Olimpiyatlar'ın resmi sitesinde ise olimpizmin, spor bilinci ve eğitim ile ilişkisi şöyle vurgulanmaktadır:

"Olimpizm; sporla kültür ve eğitimi harmanlayarak, çabadaki hazdan, eğitimdeki değerlerden ve evrensel temel etik prensiplere saygıdan köklenen yeni bir yaşam biçimi oluşturmaya çalışmaktadır. Olimpik Hareket'in amacı; ayrımcılık yapılmaksızın, gençlerin arkadaşlık, dayanışma ve dürüst oyun (fair play) anlayışına dayanan Olimpiyat ruhu ile sporla eğitilerek barış içerisinde daha iyi bir dünya inşa etmektir."

Bu amaç doğrultusunda, 2000 yılında Kültür Komisyonu ve IOC 'nin Uluslararası Olimpik Akademi ve Olimpik Eğitim komisyonunun birleştirilmesiyle Kültür ve Olimpik Eğitim Komisyonu kurulmuştur. Bu komisyonun görevi, IOC programları ve aktiviteleri ile kültürün ve Olimpik eğitimin yaygınlaştırılmasıdır. The Olympic Values Education Programme (OVEP) da olimpik değerleri öğretmek amacıyla oluşturulmuş bir programdır. Ayrıca Ulusal Gurur başlığı altında da değinilen Kültür Olimpiyatları da yine sporla eğitim ve kültürü destekleyen bir diğer programdır. IOC, tüm bu programlar ile gençlerin spora ilgisini çekmeyi, spor yaymaları için cesaretlendirmeyi ve olimpik değerleri aşlamayı hedeflemektedir. IOC Başkanı Rogge; "Coubertin'in Olimpiyat Oyunlarını yeniden canlandırdığında istediği gibi; olimpik değerler, sporun ' bir yaşam okulu' olma nosyonunu yansıtmaktadır." sözleri ile olimpik değerlerin yayılmasının Olimpiyat Oyunlarının temel amaçlarından olmasının altını çizmektedir (Focus OVEP,2008).

Sporun popülerliğinin artırılması, okullarla yerel spor kulüplerinin birlikteliği, yeni antrenman programlarına yönlendirme, daha çok koç ve daha iyi spor tesisleri ve yeni ekipmanlar ile Oyunlar, ev sahibi ülkenin gelecek nesillerin spor starlarının

yetiştirilmesine yardımcı olmaktadır. Oyunlar, kültür eğitim programları sayesinde spor bilincini ve eğitimini yaymaya sosyo-kültürel olarak katkıda bulunmaktadır. Buna ek olarak Oyunlar için inşa edilen spor tesisleri de fiziksel olarak sporun yaygınlaşması için önemli bir fırsat oluşturmaktadır. Etkinlik sonrasında, tesislerin kamuya açılması ya da spor kulüpleri tarafından kullanılmasıyla sporun yayılması sağlanmaktadır.

Bu kapsamda 1992 Barselona Oyunları'nda İspanya genelinde 35.000'den fazla kişi gönüllü eğitim derslerine katılmış ve 1992 Barselona Olimpiyatları kapsamında elde edilen verilere göre Olimpiyatlar öncesinde 1983 te nüfusun %36'sı en az haftada bir spor aktivitesi gerçekleştirirken, Olimpiyatlar sonrasında 1995 yılında bu oran %51'e çıkmıştır. Sidney 2000'de 4 Olimpik kültür programından biri olan 'Dünya'ya Ulaşmak' (Reaching the World) ile dünyaya Avustralya kültürü duyurulmaya çalışılmıştır. 2004 Atina Oyunları eğitim-kültür programları kapsamında 100 bin Yunanlı, teknik, yönetsel ya da Oyunlarla ilişkili diğer konularda eğitim almıştır. 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları sayesinde 400.000 okuldan 400 milyon çocuk, olimpik değerler hakkında bilgilendirilmiştir (Factsheet,2012). Önceki ev sahibi kentlerde gerçekleştirilen bu programlar, Oyunlara ev sahipliği yapma isteğini destekler niteliktedir.

2.6.1.6 Ulusal gurur

Olimpiyat Oyunlarının temel amaçlarından biri kamu refahını arttırmak ve ulusun kendisinden gurur duymasını sağlamaktır. Uluslar, Oyunlara ev sahipliği yapılmasından ve Oyunlardan madalya kazanılmasından gurur duymaktadır.

Kentlerin mega ölçekte bir etkinliğe ev sahipliği yapabilecek gücünün olması ve Oyunların hedeflenen bir biçimde gerçekleşmesi, yalnızca ev sahibi kentin değil, ev sahibi ülkenin tüm vatandaşları için önemli bir gurur kaynağıdır.

Dünyanın gözü Oyunlar boyunca spor tesislerine odaklanmışsa da Olimpiyat deneyimi stadyum ve arenaların ardında, ev sahibi kentlerde ve aslında ev sahibi ulusta gizlidir. Olimpiyatlar'a bağlı olarak ev sahibi kentte Kültür Olimpiyatları adı altında bir kültür etkinliği serisi gerçekleştirilmektedir. Bu program her bir kentin kendi kültürünü yansıtmaya imkan tanıyan bir şekilde oluşturulmakta ve sanatın çeşitli dallarını, konserleri, bale, opera gibi sahne sanatlarını ve sergileri

içermektedir. Oyunlar spor tesislerinde sürerken, Kültür Olimpiyatları kapsamındaki etkinliklerin kentin tamamına yayılmasıyla, Olimpiyatların herkes tarafından deneyimlenmesine ve bir festival atmosferinin yaratılmasına imkan tanınmaktadır. Kamuya açık alanlarda gerçekleştirilen bu etkinlikler; bireyleri biraraya getirmekte ve bireyler, kendi kültürlerinin Olimpiyatlar aracılığıyla dünyaya sergilenmesinden gurur duymaktadırlar (Olympic Booklet,s.42).

Her bir Olimpiyat Oyunu, ev sahibi ülkenin konumu, kültürü gibi özellikleri ve gerçekleştiği zamana bağlı olarak kendine özgü bir karaktere sahiptir ve e sizdir. Bu yönüyle, Oyunlar ev sahibi ülke için ‘diğerlerinde farklı olma’ ve ‘farkını gösterme’ fırsatıyla birlikte kendileriyle de gurur duymalarını sağlamaktadır. Ulusal gururun Oyunlar boyunca en çok yaratıldığı aşama ise açılış ve kapanış seremonileridir.

Açılış seremonilerinden beklenen dünyanın Olimpik değerlerinin kutlanması ve ev sahibi ülkenin kültürünün artistik performanslarla sergilenmesiyle dünyanın Olimpiyat Oyunları ev sahibi kentte kar ılanmasıdır. Dünya çapında milyarlarca insanın televizyondan seyrettiği Açılış seremonisi, uzun zaman hafızalarda yaşayan özgün ve özel bir etkinliktir. açılış seremonisinin en çok izlenen kısımlarından biri atletlerin geçit törenidir ve bu tören farklı coğrafyalardan katılımcılarla, dünya çapında farklı ulusların ve kültürlerin bütünlüğünün ve birlikteliğinin altını çizmektedir (IOC Booklet, s.28). Ayrıca, açılış seremonileri toplumların kendi kültürel değerlerini de en açık ve net biçimde gösterebildikleri etkinliklerden biridir.

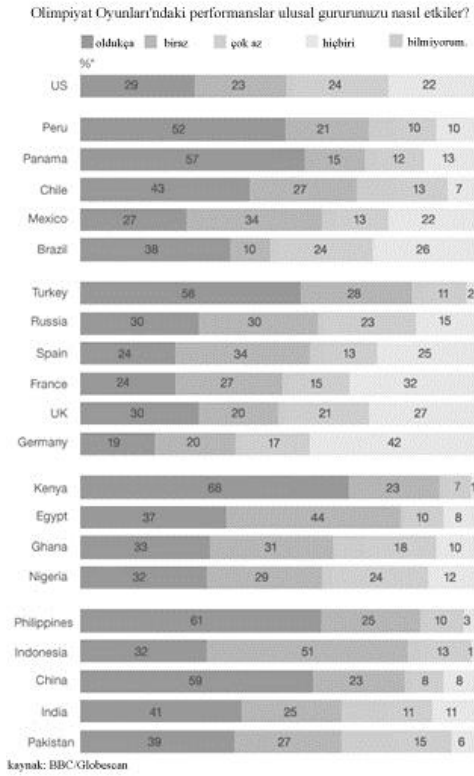
Özellikle 1970lerden sonra medya ve teknolojinin de hızla gelişmesiyle birlikte Olimpiyat Oyunları tüm dünya tarafından televizyon ve diğer medya araçları ile kolaylıkla uzaktan da izlenmektedir.Bu sayede 2008’de Pekin; açılış ve kapanış seremonileri ile adını tüm dünyaya duyurmuştur. Pekin’e benzer biçimde 2012 Londra’da görkemli açılış ve kapanış törenleri, kraliyet ailesi ve diğer İngiltere ile  zde le mi  isimleri ile birlikte İngiltere, küresel ölçekte ‘gövde gösterisi’ yapmış, bu sayede toplumsal birlikteliklerini kuvvetlendirmi lerdir.

Oyunlardaki performans da ulusal gururun oluşmasında önemli rol oynamaktadır. Yapılan araştırmaya göre, Panama, Peru, Türkiye ve Filipinler başta olmak üzere bir çok ülke olimpik performansın ulusal gururu etkilediğini söylemektedir. ‘Oyunlardaki performans ulusal gururunuzu nasıl etkiler’ sorusuna, araştırmaya

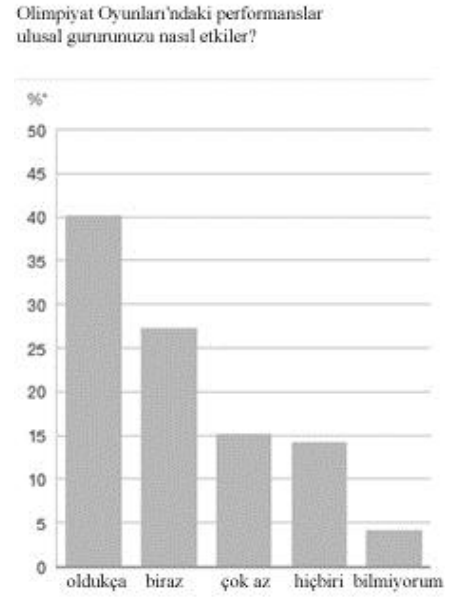
katılan 21 ülkeden % 40 oranında çok, %25 oranında ise biraz yanıtı alınmıştır (Url-7).

Şekil 2.24 : Pekin Olimpiyat Oyunları açılış seremonisi.2 (Url-6)

Şekil 2.25 : ulusal gurur.

Şekil 2.26 : ulusal gurur2
(Url-7)

Sosyal bir miras olarak eğitim de Olimpiyatlar'dan arda kalandır. Buna örnek olarak 2008 Pekin Olimpiyatları'nda organizasyon komitesinin Çin eğitim bakanlığı ve Çin Olimpiyat komitesi ile birlikte çalışmasıyla 400,000'i aşkın okuldan yaklaşık 400 milyon öğrenci Olimpiyat eğitim programına müfredat kapsamında dahil olmuştur.Yine Olimpiyatlar kapsamında Pekin'de 1.1 milyonun üzerinde insan, engelli ve dezavantajlılarla ilgili algının değiştirilmesi için gönüllü programlara katılmıştır (Olympic Legacy,2013).

2.6.2.Olimpiyatlar'ın ev sahibi kent üzerindeki olumsuz etkileri

Önceki bölümde detaylı bir biçimde belirtildiği üzere Olimpiyat Oyunları'nın kent üzerinde özellikle sosyo-ekonomik olarak çeşitli olumlu etkileri bulunmaktadır. Buna karşılık, ev sahibi kentler incelendiğinde, Olimpiyatlar'ın yalnızca olumlu etkileri olmadığı saptanmaktadır.

Olimpiyatlar genellikle bilinen bakış açıları (şehir planlama, spor kompleksleri) dışında daha az farkedilen, uluslararası saygınlık, gelişen toplum refahı, şehir canlanması, artan turizm olanakları, ek iş fırsatları, toplumsal değişiklikler, pazar çeşitliliğinin artması, fikir ve kültürel değerlerin üretilmesi, eğitim, tecrübe ve konuyla ilgili teknik uzmanlık gibi manevi mirasları da bulunmaktadır. Tüm bu olumlu miraslar yanında, yapılan inşaatlar sebebiyle oluşan borçlar, yüksek fiyatlar , etkinlikten sonra kullanılmayacak olan alt yapı çalışmaları, geçici kalabalık, kira artışı,adaletsiz dağılım gibi olumsuz birtakım etkileri de bulunmaktadır (Mangan 2008).

Önceki ev sahibi örneklerden yola çıkarak Olimpiyatlar'ın etkinlik sonrasında kent üzerinde; tesislerin etkinlik sonrasında işlevlendirilememesi ve Olimpiyatlar'a bağlı soylulaştırma olmak üzere iki temel kentsel olumsuz etkisi bulunduğu saptanmıştır.

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle henüz adaylık aşamasında Olimpiyat parkı, Olimpiyat stadyumu ve Olimpiyat köyünün lokasyonuna karar verilmesiyle birlikte yerel halkı zorla yerinden ederek kenti 'soylulaştırmaya', ardından da Olimpiyat standartlarına uygun tesislerin etkinlik sonrasında kentsel mekanda sürdürülebilirliğin sağlanamaması durumunda oluşan white elephant problemine değinilecektir.

2.6.2.1.Soylulaştırma

Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmış kentlere bakıldığında, Olimpiyatların soylulaştırmaya neden olduğu görölmektedir. Bu kentlerin kimisinde soylulaştırma, etkinlik öncesinde tesislerin yapımı için belirlenen alanda ikamet eden halkın yerinden edilmesiyle geręekleřtięi gibi, kimisinde ise etkinliğin geręekleřtięi +/- 1 yıl içerisinde artan kira ve vergilerle birlikte kent merkezinde yaşayanların kentin çeperine ya da başka bir kente gitmesine zorlanmasıyla geręekleřmektedir. Bunlara ek olarak kentlerde Olimpiyat öncesinde başlayan kentsel dönüşümler de soylulaştırmaya neden olmaktadır. Olimpiyat Oyunları, kentsel dönüşüm için katalizör olmakta ve aynı zamanda soylulaştırma için de bahane oluşturmaktadır. Konu ile ilgili olarak Birleşmiş Milletler önceki dönem Konut Hakkı Raportörü Miloon Kothari,

" Bu kentlerde eğer kentsel dönüşüm süreci başladıysa, yani fakir mahalleler çeşitli bahanelerle ayrıştırılarak kent dışına sürölüyorsa bu bir alışkanlık haline geldiyse, Olimpiyat da bunun için başka bir bahane oluyor." demiştir. (Baysal,2013a;2013b,2013c)

UNCESCR, General Comment No. 7 'ye göre; " Gelişim adı altında zorla tahliye örnekleri görölmektedir. Bu tahliyeler, kent hakkı üzerindeki anlaşmazlıklar,baraj yapımı ya da başka bir büyük ölçek enerji projesi gibi gelişim ve altyapı projeleri, kentsel dönüşüm ile kent üzerinden kazanç sağlama, konut renovasyonu, şehri güzelleştirme programları (...) ya da Olimpiyat Oyunları gibi mega spor etkinlikleri üzerinden geręekleřtirilmektedir." (aktaran Mega-Events and Housing Rights, Centre on Housing Rights and Evictions (COHRE) 2007)

13. İnsan Hakları Komitesi'ndeki konuşmasında Salih Booker, COHRE araştırmalarının, Olimpiyatlarla ilişkili projelerin insan haklarını özellikle de konut hakkını büyük ölçüde ihlal ettiğini belirtmiştir.COHRE raporuna göre, Olimpiyat Oyunları'nın konut hakkı üzerindeki olumsuz etkileri şöyle sıralanmaktadır:

- 1) Olimpiyat tesislerinin inşaatından dolayı zorunlu yerinden etme ve tahliyeler
- 2) Olimpiyatla ilişkili gelişim ve soylulaştırmadan dolayı zorunlu yerinden etme ve tahliyeler
- 3) Artan emlak değerlerinden dolayı zorunlu yerinden etme ve tahliyeler
- 4) Sosyal ve düşük ücretli konutların azalması
- 5) Evsizleri hedef göstermesi
- 6) Özelleşmiş yasa ve politikalar

- 7) Limitli şeffaflık ve katılım
- 8) Marjinal gruplara karşı ayrımcılık (Fair Play Housing Rights Report,2007)

Olimpiyat Oyunları henüz ev sahibi kente gelmeden, gölgesi aday ev sahibi kentlerin üzerine düşmektedir. Kentler, adaylık ve hazırlık süreçlerinde adaylık kitapçığında Olimpiyat Oyunları'nın gerçekleştirileceği alanları belirlemektedir. Ev sahibi kent ünvanı kazanılmadan önce inşaatına başlanan Olimpiyat tesisleri olmakla birlikte, ev sahibi kent ünvanı kazanılmasıyla birlikte inşaatın başlanmasına karar verilen tesisler de bulunmaktadır. Tüm bu tesislerin başında Olimpiyat stadyumu ve Olimpiyat köyü yer almaktadır. Bahsedilen dev bir tesis ve bir çok fonksiyonu içerisinde barındıran yeni bir yerleşim birimi olan Olimpiyat köyü için temel atılmasından önce buradaki yerli halk yerinden edilmektedir. Ev sahibi kentin Olimpiyatlar'a verdiği öneme bağlı olarak bu yerinden etme işlemi için çeşitli yasalar da çıkarılmaktadır. Burada kamu yararı, toplum yararının önünde tutulmaktadır, ancak önceki örnekler göstermektedir ki uzun vadede Olimpiyatlar kamu yararını özellikle ekonomik olarak karşılamamaktadır.

David Harvey'e (1989) göre, şehirler, aldatıcı bir fikir birliği oluşturan anıtsallık ve dünya-statüsü ile çıldırmış konuma gelmişlerdir. Gerçekte, ev sahibi şehirde yaşayanlar tarafından tecrübe edilen direkt gerçek faydalar nispeten ihmal edilebilmekte iken, bazı durumlarda bunlar, ekstra maliyet ve şehirler arası yeni rekabetler olmaktadır ve bu durumda halkın bir bölümü Olimpik kaybeden olmaktadır (Essex ve Chalkley, 2003:s.12).

Etkinlik öncesinde Olimpiyatlar'a hazırlık sürecinde, Olimpiyatlar'ın kentte yol açtığı soylulaştırmaya bakıldığında,1988-2008 yılları arasında Olimpiyat Oyunları'ndan dolayı 2 milyondan fazla insanın yerinden edildiği görülmektedir (Mega-Events and Housing Rights, 2007).1988 Olimpiyat ev sahibi Seul'de Olimpiyat Oyunları'nın hazırlığı sürecinde 720.000 kişi zorla evlerinden tahliye edilmiştir.Atlanta 1996'da Olimpiyat kampanyasının bir parçası olarak "sokakları temizlemek" mottosuyla 9.000 evsiz kişi yerinden edilmiştir. Buna ek olarak yaklaşık 30.000 kişi Olimpiyat odaklı soyutlulaştırma ve gelişim planından dolayı zorla yerinden edilmiştir. Vancouver Downtown Eastside Residents Association'dan Kim Kerr, " Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği ünvanı kazanıldığından beri binlerce insan evlerini kaybettiler. Bu insanların gidecekleri hiç bir yer yoktu ve Downtown Eastside'da

sokakta öldüler." sözleriyle durumun ciddiyetinin altını çizmiştir (Mega-Events and Housing Rights, 2007).

Şekil 2.27 : Vancouver Kış Oyunları'nı protesto. (Url-8)

Yine Olimpiyat Oyunları için 'Bir Dünya Bir Hayal' (One World One Dream) mottosuyla yola çıkan Pekin'de 2008'de 1.25 milyon kişi Olimpiyat odaklı kentsel dönüşüm projelerinden ötürü yerlerinden edilmiştir (Url-8).

Şekil 2.28 : Sidney Oyunları'nı protesto. (Url-10)

Açılış ve Kapanış şovları ile tüm dünyayı etkilemeyi başaran Pekin'de Olimpiyata bağlı tahliyeler Olimpiyatların adının geçmesiyle 2000-2001 yıllarında başlamıştır. 1991-1999 yılları arasında yılda 70.000 kişi yıkım ve tehcirden etkilenmekte iken 2006-2008 yılları arasında yılda 60.000 ev yıkılmıştır ve bundan yaklaşık 165.000 kişi etkilenmiştir. Olimpiyatlar'ın bu yıkımları 2.3 oranında arttırdığı görülmektedir. Mart 2008'de IOC başkanı Jacques Rogge, " Oyunları Çin'e verdiğimizde, bu tartışmaların olacağını biliyorduk... Biz de masum değiliz." Olimpiyat Komitesi'nin de bu soylulaştırma da payının olduğunu belirtmiştir (COHRE Beijing Report,2008:s.30) (Bkz Şekil 2.29).

Şekil 2.29 : Pekin Oyunları'nı protesto. (Url-10)

2016'da gerçekleşmesi planlanan Rio 2016 için favelaların yıkımına ve bölgede yaşayanların zorla tahliyesiyle başlanmıştır. Associated Press'e göre Rio'da sadece 2010'da 170 bin kişi zorla tahliye edildiği saptanmıştır(Baysal,2013a;2013b).

Olimpiyat tesislerinin inşaatından dolayı ve Olimpiyatla ilişkili gelişim ve soylulaştırmadan dolayı zorunlu yerinden etme ve tahliyelere ek olarak artan emlak değerlerinden dolayı zorunlu yerinden etme ve tahliyeler de soylulaştırma altında görülmektedir. Birleşmiş Milletler Konut Hakkı Özel Raportörü Rolnik'in İnsan Hakları Komitesi'ne sunduğu rapora göre (2009), 1988 Olimpiyat ev sahibi Seul'de 1988'in ilk 8 ayında daire fiyatları %20.4 artarken, arazi fiyatları %27 yükselmiş ve 1978'den o tarihe kadar en yüksek seviyelere ulaşmıştır. Model olarak gösterilen Barselona'da da soylulaştırma görülmektedir. Olimpiyat Oyunları dönemindeki 5 yılda konut fiyatları %131'e çıkmıştır. Ülke genelinde ise %83'lük bir artış görülmüştür. 1991 yılında aylık kira artışı %0.4 olan Atlanta'da, 1996 Oyunları öncesinde kira artışı %7.9'a yükselmektedir. Bu artış alt gelir grubundan 15 bin kişiyi kenti terk etmeye zorlamıştır. Sidney 2000'de de Oyunlar döneminde 5 yılda Sidney'de konut fiyatları %50 artarken, ülke genelinde bu artış %39 olmuştur. Londra'nın 2012 Olimpiyat ev sahipliğinin açıklanmasıyla birlikte Olimpiyat Köyü etrafındaki bölgelerde gayrimenkul fiyat artışı %1.4'ten %4.6'ya çıkmıştır (Baysal,2013a;2013b;2013c).

Emlaktaki tüm bu sayısal verileri, Olimpiyatlar'ın kente ekonomik olarak olumlu katkısı ya da bir kentin Olimpiyatlar'a ev sahibi olmasıyla birlikte küresel ölçekte ilgi çekmesi veya kentin yaşam kalitesini arttırdığı yönünde değerlendirmek mümkündür. Ancak bir başka açıdan ele alındığında, yerli halkın artan emlak değerlerini karşılayamamalarından dolayı Olimpiyatlar'ın ev sahibi kente soylulaştırmayı da beraberinde getirdiğini söylemek de mümkündür.

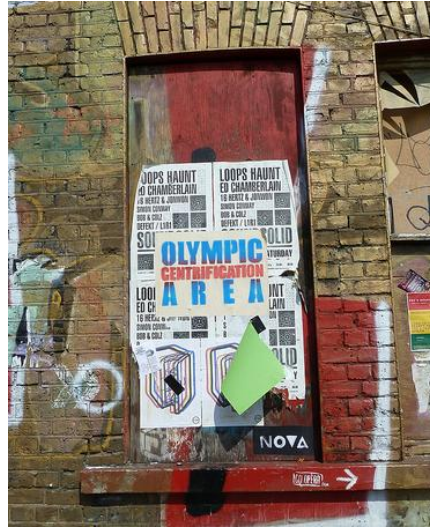
Bunların yanı sıra konut politikalarının değişmesi de ev sahibi kentlerde soylulaştırmaya neden olmaktadır. Olimpiyatlar yalnızca direkt olarak tesis inşaatı ya da Olimpiyatlara bağlı altyapı gibi nedenlerle ev sahibi kentleri etkilememektedir. Devletlerin Olimpiyatları politik olarak da gelişim planlarının odaklarına yerleştirmeleriyle düşük gelir grubu için tasarlanan sosyal ve düşük ücretli konutların sayısının azaltması da Olimpiyat kaynaklı soylulaştırmanın bir başka alanını oluşturmaktadır. Barselona örneğine bakıldığında Olimpiyatlar'ın belirli bir tarihe kadar yetiştirilmesi gerekliliği ve politikanın odağına Olimpiyatlar'ın yerleştirilmesiyle, işçi sınıfı için Sietges 'da yapılması planlanan 148.000 sosyal konut projesi, 1986'da Olimpiyatlar'ın gündeme gelmesi ile birlikte rafa kaldırılmıştır. 1984 yılında Barselona'nın merkezinde Ciutat Vella'da 1647 sosyal konut yapılırken, 1992 Oyunları'ndan önce 1991'de bu sayı yalnızca 9'dur (Atayurt,2013). Bu veriler göstermektedir ki, ev sahibi kentlerin yönetimlerinin de isteği ile Olimpiyatlar kentin gelişim planını direkt etkilemektedir. Bu aşamada kimileri bu süreci kendileri için fırsata dönüştürmeyi başarırken kimileri ise konut hakkından olmakta, yerlerinden edilmektedir.

Olimpiyat Oyunlarının ev sahibi kent için küresel platformda adını duyurma, kentinin güzelliğini ve yaşam kalitesini tüm dünya ile paylaşma fırsatı olmasından dolayı, ev sahibi kentler, kentte bulunan evsizleri ve diğer marjinal grupları kendileri için tehdit olarak tanımlamaktadır.

Lenskyj (2002:131), Olimpiyatlar'ın düşük gelir sınıfına ve evsizlere olumsuz etkilerinin olduğunu belirtmektedir. Lenskyj, olimpiik mirastan nüfusun mevcut ayrıcalıklı sektörlerinden kimselerin yararlandıklarını ancak dezavantajen grup ve evsizlerin, Olimpiyatlar'dan orantısız olarak çok olumsuz etkilendiğini iddia etmektedir.

Olimpiyatlar'ın neden olduğu soylulaştırma sayısal veriler ile saptanmıştır ancak Olympic Charter ve the Code of Ethics'in Uluslararası Olimpiyat komitesi, ev sahibi kentler ve Olimpiyat Oyunları organizasyon komiteleri üzerinde yaptırım gücü bulunmaktadır. Buna göre konut hakkı ve soylulaştırma bağlamında;

- bireylerin haysiyetlerinin korunması,
- ayrımcılık yapılmaması,
- ev sahibi kente ve ülkeye olumlu mirasın tanıtılması
- sürdürülebilir gelişimin tanıtılması
- yoksuluğa karşı savaşıma ve yoksulların ve engellilerin geleceğı üzerine özel önem gösterilmesi
- katılım kuralı
- insan haklarına saygı prensipleri göz önünde bulundurulmalıdır (COHRE Beijing Report,2008) .

Şekil 2.30 : Londra Oyunları'nı protesto. (Url-11)

2.6.2.2.Dev işlevsiz tesisler (white elephants)

Olimpiyat Oyunları gün geçtikçe ülkeler için stratejik önemini arttırmaktadır. Bu önem artışına paralel olarak spor branşları da, tesislerin kapasitesi de artmaktadır. Ancak özellikle 2000'li yıllarda gerçekleştirilen Olimpiyat Oyunları 'aşırı' büyümüştür ve kentler bu büyümeyi absorbe edememektedir.

Uluslararası Olimpiyat Komitesi, Olimpiyat Oyunları'ndaki bu büyüme ile ilgili olarak duydukları endişeyi şöyle açıklamaktadır: “ Oyunlar kritik bir büyüklüğe

ulaşmıştır. Büyümenin devam etmesi durumunda Oyunların gelecekteki başarısı tehlikeye girebilir. Bu yüzden bir yandan Oyunların çekiciliğini korunurken bir yandan da gelecekteki büyümenin etkili bir biçimde yönetilebilmesi için, çeşitli adımlar ve hususlara uyulmalıdır. Eğer mevcut büyüme kontrol edilemezse, kentler Oyunlara ev sahipliği yapmaktan vazgeçecektir.” (IOC, 2002c, s.16; Essex ve Chalkley,2003: s.14)

Olimpiyat stadyumları, görülmesi gereken yapılar olarak kentlere miras kalmaktadır. Ancak bu yapıların gerek kapasite olarak büyüklükleri gerekse kentin içerisinde konumlanışları kalıcı mirasın sürdürülebilirliğini etkilemektedir.

1984 Los Angeles Oyunlarına 140 ülkeden 6797 atlet katılmış ve 23 spor dalında 221 etkinlik gerçekleştirilmiştir. 20 yıl sonraki 2004 Atina Oyunlarına ise 201 ülkeden 11.099 atlet katılmış ve 28 spor dalında 301 etkinlik gerçekleştirilmiştir (Url-5). 20 yıl içerisinde katılımcı sayısı neredeyse 2 katına çıkmış olduğu açıkça görülmektedir (Bakınız Çizelge2.15).

Çizelge 2.15 : Olimpiyat Oyunları'na katılım. (olympic.org'dan derlenmiştir.)

	Katılımcı ülke sayısı	Katılımcı atlet sayısı	Spor dalı sayısı	Gerçekleştirilen etkinlik sayısı
1984 LA	140	6797	23	221
2004 Atina	201	11099	28	301
20 yıl	61	4302	5	80

Etkinlik sonrasındaki kullanımı düşünülmeden inşa edilen dev spor tesisleri, Olimpiyatlar kapsamında arttırılan otel kapasiteleri, havaalanı,metro vb. ulaşım altyapıları etkinlik sonrasında kent içerisinde kullanılmayan ve literatürde white elephants olarak adlandırılan dev işlevsiz tesislere dönüşmekte ve kentsel mekanı ve ekonomiyi olumsuz yönde etkilemektedir. Çalışma boyunca white elephants kalıbı, literatürde kullanıldığı haliyle mega etkinlik sonrasında işlevlendirilemeyen ve kentsel mekanı olumsuz yönde etkileyen dev işlevsiz tesisleri tanımlamada kullanılacaktır.

Warrack (1993) mega etkinlikler kapsamında inşa edilen tesislerin etkinlik sonrasında kullanılmaması üzerine ilk çalışmaları gerçekleştiren araştırmacılardan biri olarak; mega etkinlik tesislerinin uzun vadede kullanılmamasını ve kent içerisindeki dev işlevsiz kutulara dönüşmesini ‘white elephants’ olarak tanımlamıştır.

Warrack’a göre bir mega etkinliğin başarısı da bu yapıların sürdürülebilirliğine bağlıdır (Erten, 2008).

Konu hakkında çalışma yapan diğer araştırmacılar, white elephantları kamu kaynağının kötüye kullanılması şeklinde tanımlamaktadırlar ve bunun, Olimpiyatlar gibi mega etkinlik projelerinde yerel yönetimlerin amacının kamuya faydadan çok projenin ve dolayısıyla kentin görünürlüğü sağlama açısından bir faydası olduğunu savunmaktadırlar.

Mangan (2008)’a göre; Olimpiyat tesislerinin daimi bir kiracılarının olmaması halinde; tesislerin yüksek bakım onarım masrafları, gittikçe azalan turist ilgiyle ve dönemsel konserler ile ‘aksak white elephant’lara dönüşmektedir.

Furrer (2002), Olimpiyat Oyunları’nın sürdürülebilirliğinin mümkün olup olmadığı üzerinde çalışan ve literatürde *white elephant* tanımını oluşturan araştırmacılardan biri olarak görüşünü şöyle açıklamaktadır:

“... White elephantlar uzun vadeli plan politikası içerisinde, yerel nüfusun rekreatif ve kültürel tesis ihtiyacına cevap verme amacıyla tasarlanmak yerine yerel ekonomiyi ve cesaret isteyen mühendislik becerilerini gösterme amacıyla tasarlanan yapılardır.” (Furrer 2002:6)

Garcia (2004:s.322-323) etkinlik için inşa edilen altyapının, mega etkinliğin bütüncül, istikrarlı bir politikaya dayandırılmasıyla, etkinlik sonrasında da kullanmanın mümkün olduğunu savunmaktadır. Ancak uzun vadeli bir politikaya dayandırılmaması durumunda ise ‘hallmark’ etkinliği için yapılan yatırımlar, pahalı ama kullanılmayan dev tesislerin yaratılmasına neden olduğunu vurgulamaktadır.

White elephants, özellikle Olimpiyat Oyunları için inşa edilen yüksek kapasiteli spor tesislerinde görülmektedir. Ancak Olimpiyat Oyunları kapsamında kısa süre içerisinde şehri ziyaret edecek turistlerin konaklaması için arttırılan otel oda kapasiteleri, büyütülen havaalanları gibi bir takım altyapı projeleri de etkinlik sonrasında kullanılmamaktadır. Örneğin Montreal Olimpiyatları kapsamında inşa edilen stadyum ve uluslararası havaalanı etkinlik sonrasında işlevlendirilememiştir (Şekil2.31-32). Dev bütçelerle inşa edilen bu tesisler etkinliğin bitimiyle birlikte white elephantlara dönüşmüşlerdir (Gold &Gold, 2008).

Şekil 2.31 : Montreal-Mirabel Uluslararası Havalimanı. (Url-12)

Şekil 2.32 : Village Olympique, Olympic Pyramids Montreal (Url-13)

Olimpiyat kentleri, etkinlik süresince turizmde bir artış yaşamakla birlikte etkinliğin hemen ardından bu etkisini kaybetmektedir. Bu da kentin arttırılan konaklama vb turizm odaklı altyapı projelerinin white elephantalara dönüşmesine yol açmaktadır (Chen ,Y.,Qu,L. and Spaans, M. 2013,s.7).

Oyunlarda kullanılan tesisler, etkinlik sonrasında başlangıçta yalnızca önemli bir kaç etkinliğe ev sahipliği yapmakta, sonrasında zaman içerisinde kullanım sıklığı seyrekleşerek neredeyse hiç kullanılmayan yapılara dönüşmektedirler. Dev bütçelere maledilen bu yapıların, sonrasında işlevlendirilememesi de halka vergi vb. şekillerde yansımaktadır (Chen,Y.2012,s.15).

White Elephants Örnekleri

1976 Montreal Olimpiyat Oyunları için inşa edilen Olimpiyat Stadyumu, ünlü mimar Rogert Tallibert tarafından ikonik bir yapı olarak tasarlanmıştır (Bkz. Şekil2.33). Gösterişli bir kuleye sahip bu yapının kulesi ancak Oyunlardan 11 yıl sonra 1987 yılında tamamlanabilmiştir. Dairesel şeklinden dolayı ‘Big O’ diye de adlandırılan ‘Big Owe’ stadyumu white elephant olarak kentte bulunmaktadır. 1.5 milyar Amerikan Dolarına mal olan bu yapının dev bütçesine karşılık, yapı etkinlik sonrasında işlevlendirilememiştir. Ekonomik olarak da bir krize neden olmuş ve halka vergi olarak yansıtılmıştır. Etkinlikten 30 yıl sonra 2006’da bütçedeki Olimpiyat’a bağlı açık ancak kapanmıştır (Url-14).

Şekil 2.33 : Montreal stadyumu. (Url-14)

2004 Atina stadyumu da yapıldıktan sonra kullanılmamış ve çürümeye bırakılmıştır. (Şekil2.34-41). The Daily Telegraph, Atina 2004 Oyunları'na 'Atıl Atina Tesisleri' başlığı ile yer vermiştir. Habere göre; “22 tesisten 21'i bakımsız durumdadır ve yağmalanmasına karşı koruma altındadır... altyapı projelerinin kapasitesi ise kent için çok fazladır. Kent merkezinin bir kaç mil uzağındaki Faliro kompleksi terkedilmiş durumdadır.” (Mangan, 2008).

Şekil 2.34 : Atina Olimpiyat Oyunları süresince ve sonrasında. (Getty Images)

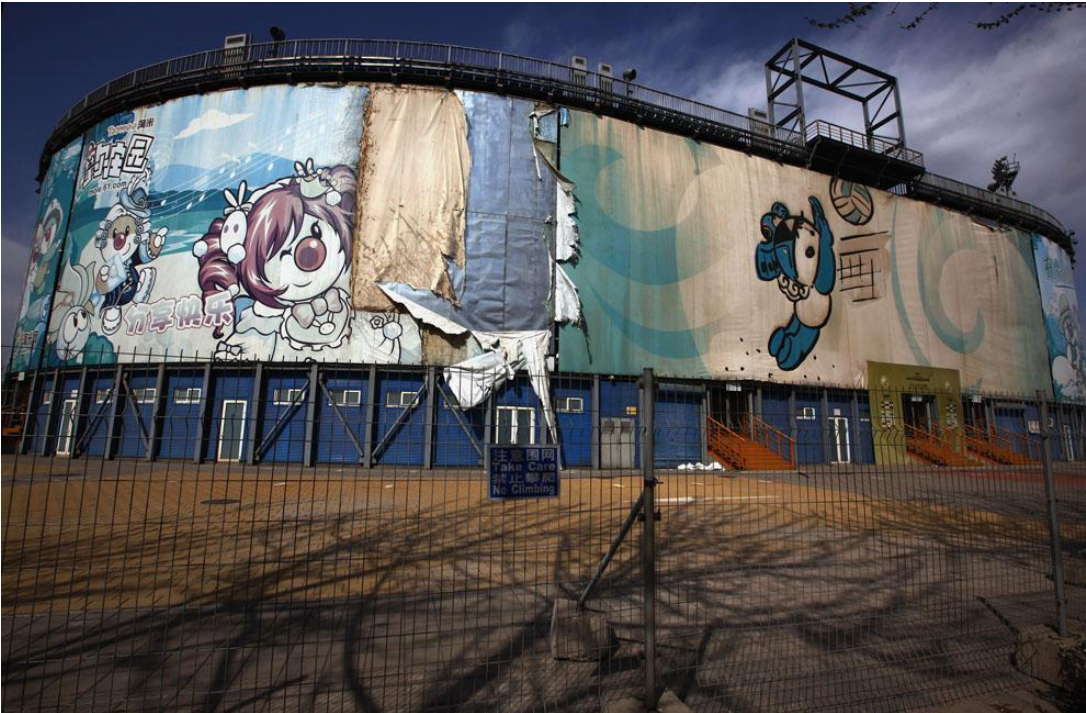
Şekil 2.35 : Atina Olimpiyat Oyunları sonrasında. (Getty Images)

Şekil 2.36 : Atina Olimpiyat Oyunları sonrasında.1 (Getty Images)

Şekil 2.37 : Atina Olimpiyat Oyunları sonrasında.2 (Getty Images)

Şekil 2.38 : Atina Olimpiyat Oyunları sonrasında.3 (Getty Images)

Şekil 2.39 : Atina Olimpiyat Oyunları sonrasında.4 (Getty Images)

Şekil 2.40 : Atina Olimpiyat Oyunları sonrasında.5 (Getty Images)

Şekil 2.41 : Atina Olimpiyat Oyunları sonrasında.6 (Getty Images)

Montreal ve Atina'ya benzer şekilde Çin'in 91.000 kapasiteli 'Kuş Kafesi' de dönemsel etkinlikler dışında kullanılmamaktadır. Oysa yapının yıllık bakım-onarım masrafı bile yaklaşık 9 milyon Dolardır.

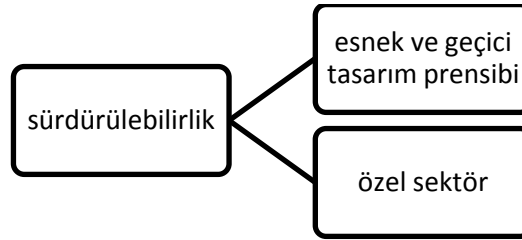
Mangan'a göre (2008); Tüm bu örnekler kentlerin ulusal imajlarını zedelerken, Olimpiyat hareketini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Bağımsız danışmanlar tarafından gerek kütle gerekse maliyet açısından şişirilen projeler, dev bütçelerin bile aşılmasına ve yararın azaltılmasına neden olmaktadır (Flyvbjerg,2003;Flyvbjerg,2012). Mega etkinliklere yaklaşımda yanlış olan, genellikle mega etkinliğin geçim kaynağına bağlı gelişimin üzerinden görülmesi (Lenskyj,2000) ve soylulaştırmanın gözardı edilmesidir. Mega etkinliklerin ortaya çıkan tüm olumsuzluklara rağmen, etkinliğin gerçekleştirildiği tesislerin, altyapı kapasitesinin gereğinden fazla artmasına ve sonrasında nasıl işlevlendirileceği düşünülmeden sadece etkinliğe odaklanılarak tasarlanmasından dolayı, etkinlik sonrasında kentsel alanda 'white elephantlar' oluşmaktadır (Deng ve Poon, 2011:s.27).

Olimpiyat Tesislerinin Etkinlik Sonrasında Sürdürülebilirliği

Etkinlik kapsamında inşa edilen yapıların, etkinlik sonrasında kentsel mekanda sürdürülebilirliğinin sağlanması için çeşitli önemler almak gerekmektedir.

White elephantların oluşumunun önüne geçebilmek için temelde 2 seçenek bulunmaktadır (Bkz. Şekil 2.42). Bunlardan ilki; tesislerin kapasitede değişiklikler yapabilmeyi sağlayacak biçimde farklı koşullar için esnek ve geçici olarak tasarlanmasıdır. İkincisi ise etkinlik sonrasında tesislerin kamu tarafından olduğu kadar özel sektörden paydaşlar tarafından kullanılmasının garanti altına alınmasıdır.

Şekil 2.42 : Sürdürülebilirliğin yolları.

Esnek olmayan bir tesisin **adaptasyonunun** maliyeti korkutucudur. Ancak Olimpiyat Oyunları süresince ihtiyaç duyulan kapasitede bir spor tesisine, Olimpiyat sonrasında sıklıkla ihtiyaç duyulmadığı kabul edilmesi gereken bir gerçektir. Nitekim etkinlik sonrasında bu tesisin sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu noktada, mega etkinlik tesislerinin, mekansal olarak esneklik sunması önemli bir tasarım kararıdır. White elephant örneklerine bakıldığında ise bu tesislerin hiç birinin, etkinlik sonrasında kapasitelerini düşürmeye yönelik bir yaklaşım içerisinde olmadığı açıkça görülmektedir. Burada iki konu öne çıkmaktadır. Öncelikle 1960 ve öncesinde Olimpiyat Oyunları için inşa edilen spor tesisleri ve altyapı projelerinin ölçeği, günümüzdekine oranla daha küçük olduğundan ve kentin de gelişim sürecinde olmasından dolayı, bu tesisler ve diğerleri kent yaşamına kolaylıkla entegre olmuşlardır. Fakat günümüzde Olimpiyatların ölçeğinin büyümesiyle birlikte böyle bir çözüm pek de elverişli gözükmemektedir. Günümüzde gelişen yapım teknolojileri yardımıyla elde edilecek **‘geçicilik’** mega etkinliklerin sürdürülebilirliği için kullanılması gereken bir tasarım kararıdır.

2012 Londra Oyunları'nda sürdürülebilirliğin sağlanması için geçicilik üzerinde özellikle durulmuştur. White elephant mirasının Londra ile birlikte sona ereceği iddia edilmektedir (Londra 2012 bid book). Etkinliğin üzerinden henüz çok az bir süre

geçtiği için bu değerlendirmeyi kesin olarak yapmak mümkün değildir. Ancak en azından Olimpiyat Oyunlarının geleceğinde ‘sürdürülebilirliğin’ bu Oyunlar ile yeni bir noktaya geldiğini söylemek mümkündür. Olimpiyat Oyunları tarihinde ilk kez geçicilik ön plana çıkarılmıştır.

Şekil 2.43 : Londra 2012 Oyunları basketbol salonu. (Url-16)

Şekil 2.43’te görülen, Olimpiyat parkının tamamlanan en büyük üçüncü yapısı, 1000 ton çelik ve geri dönüşümlü beyaz kaplama kullanılan 12.000 kapasiteli basketbol salonun, dünyada yapılan en büyük ve etkileyici geçici yapı olduğunu söylemek mümkündür. Olimpiyatlar’dan sonra sökülecek olan statın geçiciliği öne çıkaran mimari tasarım anlayışıyla aday ev sahibi ülkelere örnek olacak niteliktedir.

Olimpiyat tesislerini sürdürülebilir kılma gereğinin ardında yatan bir diğer önemli neden de özel sektörün Oyunlar sonrasındaki pozisyonuna yer açmaktır. Özel sektör, etkinlik sonrası tesislerin kullanımı ve sürdürülebilirliği için önemli bir aktördür.

Hiller (2006), Olimpiyat alanlarının etkinlikten sonra da kendilerini ayakta tutmaya devam etmeleri gerektiğini ve eğer modası geçip bir kenara kaldırılan bir alan olmayı istemiyorsa, her bir köşesini koruması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu alanların yalnızca antrenman ya da yarışmalarda kullanılmak üzere tahsis edilmesi, sürdürülebilirliği adına yeterince önemli bir garanti niteliğinde değildir. Ayrıca bu

esnada giderler de devam etmektedir ki bu da tesislerin yeniden kullanılma beklentisini yaratmakta ve tesisler sportif veya sportif olmayan amaçlarla kullanım için kiralanmaktadır (Hiller,2006). Buradaki önemli nokta bu tesislerin yılın sadece belirli günlerde kullanımının sağlanmasındansa aktif bir şekilde gündelik hayata kazandırılmasıdır.

Atlanta Oyunları tesislerin sürdürülebilirliği açısından başarılı bir örnektir. Atlanta stadyumu, The Braves baseball kulübü tarafından 40 milyon Dolara satın alınmıştır. Özel sektörün himayesine geçmesiyle birlikte yapı, Olimpiyatlar'dan bu yana 30 milyon kişi tarafından kullanılmıştır. Yine Atlanta'da Georgia Tech Üniversitesinin çevresindeki alanlar etkinlik sonrasında öğrenciler tarafından kullanılmaktadır (Quirk,2012).

Oxford Brookes Univesitesi'nin 2010 yılında Olimpiyat tesisleri üzerine hazırladığı rapora göre Olimpiyat tesisleri 6 sınıfa ayrılmıştır. Tesisler Çizelge 2.16'daki gibi kullanılabilmektedir.

Çizelge 2.16 : Olimpiyat tesislerinin etkinlik sonrası kullanımı.
(Olympic Venues-Regeneration Legacy, 2010,P.25)

ETKİNLİK SONRASI KULLANIM	SONUÇLARI
1. Tesislerin aynı işlevle kullanımına devam edilmesi	Tesisler spor müsabaka yerleri olarak ilerler, örneğin atletizm stadyumu, futbol stadyumu ve ya bir yüzme havuzu olabilir. Spor şehri olarak daha özleşmiş bir strateji de geliştirilebilir. Elit veya katılımcı bir spor ve halk tarafından erişilebilen veya tamamen özel bir tesis olabilir. Örneğin, Manchester City Stadyumu.
2. Tesislerin alternatif kullanımı	Medya merkezi gibi tesisler, ticari, kentsel veya eğitim amaçlarıyla yeniden kullanılır. Özleşmiş bir şehrin parçası olabilir, 4 parçaya ayrılan Salford, Medya şehri gibi.
3. Karma kullanım	1,2 ve 5'in birleşimi. Tesisler için fikirlere yasıyabilir, örneğin stadyum dahilinde okul ve spor akademilerinin kullanılması ve Olimpik bir stadyum için orjinal LMF şartnamesi. İyimsen bir strateji ile birleştirilebilir veya halk yararı gözedilebilir.

4. Geçici tesis olarak kullanılması Sadece Olimpiyatlar süresince kullanılan tesisler. Örneğin, Atina.

5. Sembolik ve anıtsal kullanım Olimpiyat Oyunları sonrasında, binalar ve parklar hem sembolik rol oynarlar hem de eventlerin hatırlanması ve kenetsel peyzaj ve çevresinin değişmesini sağlarlar. Örneğin Sidney.

6. Ulusal Müze/Hafıza Tesisler/olanaklar, halk sahipliğinde olur ve herkes için erişilebilirdir. 5 ile bağlantılı . Örneğin Barselona.

Furrer(2002)’e göre:

“Sürdürülebilir gelişimin prensipleri genellikle, doğal çevrenin üzerindeki baskıyı azaltabilmek ve kin ve gerilimi tetikleyecek komiteler arasındaki eşitsizlikten kaçınabilmek için zaman ve mekanın üzerindeki yatırım ve etkilerin dağılımını tartışmaktadır. Bir kentin uzun dönem şehir planlama politikasına Olimpiyat Oyunları konseptini başarılı bir şekilde entegre edebilmek için ; getto ve güvenli siteler yaratmaktan kaçınmak ve kentsel sosyo-mekansal kutuplaşmanın post modern meyilini dengelemek büyük önem taşımaktadır.”

Furrer (2002:s.25)’e göre Olimpiyat Oyunları’nın sürdürülebilir olması için:

- Ev sahibi şehir ve bölgesinin ekonomik, sosyal ve çevresel mirasının sürdürülebilir gelişimine katkı da bulunmalıdır.
- Öncelikle bir fırsat olarak ciddi kentsel ve bölgesel sorunların belirlenmesini, gelişme çözümleri ve tüm yerel halkın yaşam kalitesini aynen devam ettirecek ve hatta yükseltecek yeniliklerin desteklenmesini kavramalıdır.
- Yerel ve bölgesel kaynakların (finansal, sosyal ve çevresel) yönetimine liderlik etmesi, mesela ev sahibi şehir ve bölgenin uyumlu sosyo-ekonomik kentsel ve bölgesel sosyal çevresinin ve kültürel entegrasyonun, biyolojik çeşitliliğin ve yaşam destek sistemlerinin aynı anda korunmasının sürdürülebilirliği Olimpiyat Oyunlarının gereklilikleriyle başarılabilir.
- İlk etapta, özgün dayanışma süreçleri yoluyla halkı dahil etmek ve yüzeysel ihtiyaçlar tarafından oluşan yerel gündemlerden kaçınmalıdır.
- Ev sahibi popülasyonun her kademesinden eşit yararlanmalıdır.

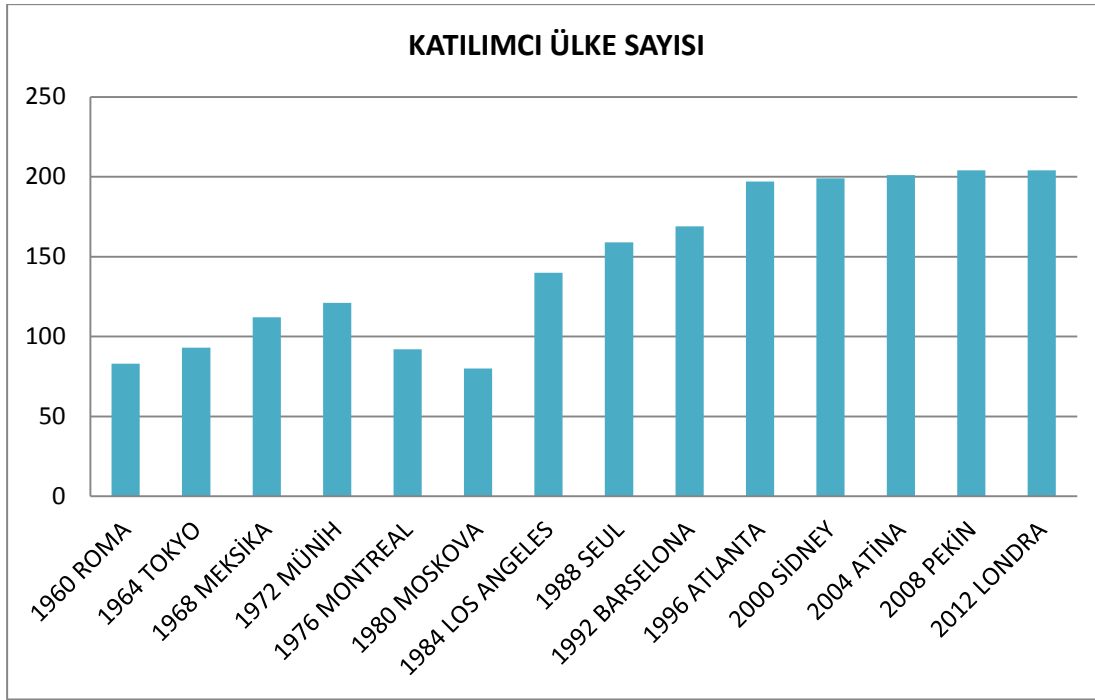
- Yerel halkın sebep olabileceği sıkıntı ve eksikliklerin azaltılmasıyla birlikte riskleri belirlenmelidir.

2.6.2.3 Olimpiyat Oyunları'nda 2000 sonrasında yaşanan aşırı kapasite problemi ve problemin kente yansımaları

Literatür taraması kısmında da değinildiği üzere, 2000 sonrasında Oyunlar'ın kapasitesi, kentlerin absorbe edebileceğinin çok üzerine çıkmıştır. Erten (2008)'in çalışmasında 2000 ve sonrasındaki Oyunları aşırı kapasite problemlerinin ortaya çıkışı olarak tanımlamıştır. Bu çalışmanın konusu olan Olimpiyat tesislerinin kentsel mekanda Oyunlar sonrasındaki yaşam döngüsü de aşırı kapasite ile paralel bir gelişim göstermekte ve bu nedenle aşırı kapasite problemi büyük önem taşımaktadır (Bakınız Çizelge A.1). Çalışmanın bu kısmında, Olimpiyat Oyunları'nın yaşadığı bu aşırı kapasite problemini sayısal veriler ile ortaya koymak amacı ile Olimpiyatlar'ın resmi web sitesi olympics.org'dan edinilen veriler doğrultusunda, Şekil 2.44- 55 oluşturulmuştur. Bu şekillerde 1960 Roma Olimpiyatları'ndan sırası ile 1964 Tokyo, 1968 Meksika, 1972 Münih, 1976 Montreal, 1980 Moskova, 1984 Los Angeles, 1992 Barselona, 1996 Atlanta, 2000 Sidney, 2004 Atina, 2008 Pekin ve 2012 Londra grafike edilmiş, ardından 1960-1996 ve 2000-2012 arasındaki Oyunlar iki sütuna ayrılarak kırılma gösterilmeye çalışılmıştır.

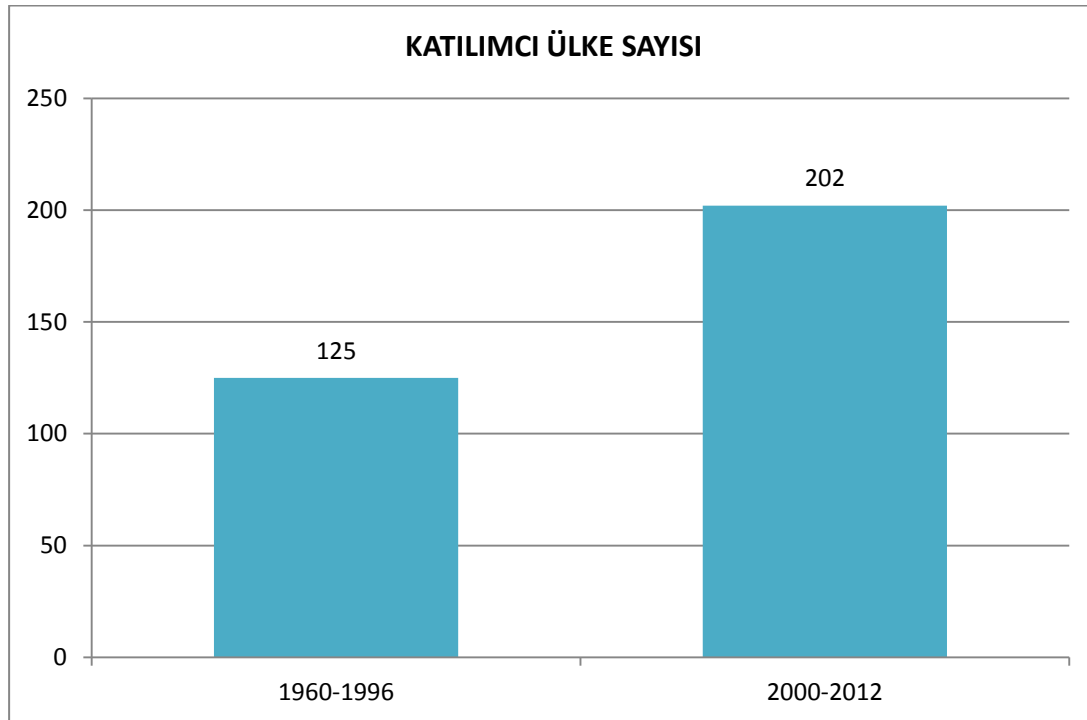
2000 Sydney Oyunları ve 2004 Atina Oyunlarında IOC Koordinasyon komisyonları denetleme ve asistanlık kurulları başkanlığı da yapan IOC başkanı Dr. Jacques Rogge konu ile ilgili endişelerinin olduğunu belirtmektedir. Oyunların geleceğinin kontrolsüz büyüme, maliyet ve olayın karmaşıklığı tarafından tehlikeye atıldığı bu sebeple Olimpiyat Oyunları Çalışma Komisyonunun Olimpiyat Oyunlarının dünyanın en önde gelen sportif faaliyeti olarak kalması adına maliyet, karmaşıklık ve kontrolsüz büyümeyi önlemek için tavsiye kararları alması sonucuna varmaktadır.

1960 Roma Olimpiyat Oyunları'na 83 ülke katılırken 1964 Tokyo Oyunları'na 93, 1972 Münih Oyunları'na 121, 1976 Montreal Oyunları'na 113, 1980 Moskova Oyunları'na 113, 1984 Los Angeles Oyunları'na 129, 1988 Seul Oyunları'na 159 ülke katılmıştır. 2000 yılına gelindiğinde katılımcı ülke sayısı 199'dur. Şekil 2.44'te Oyunlar'a katılan ülkelerin yalnızca Montreal ve Moskova Oyunları'nda bir düşüş yaşadığını onun dışında, katılımcı sayısının giderek arttığını göstermektedir.

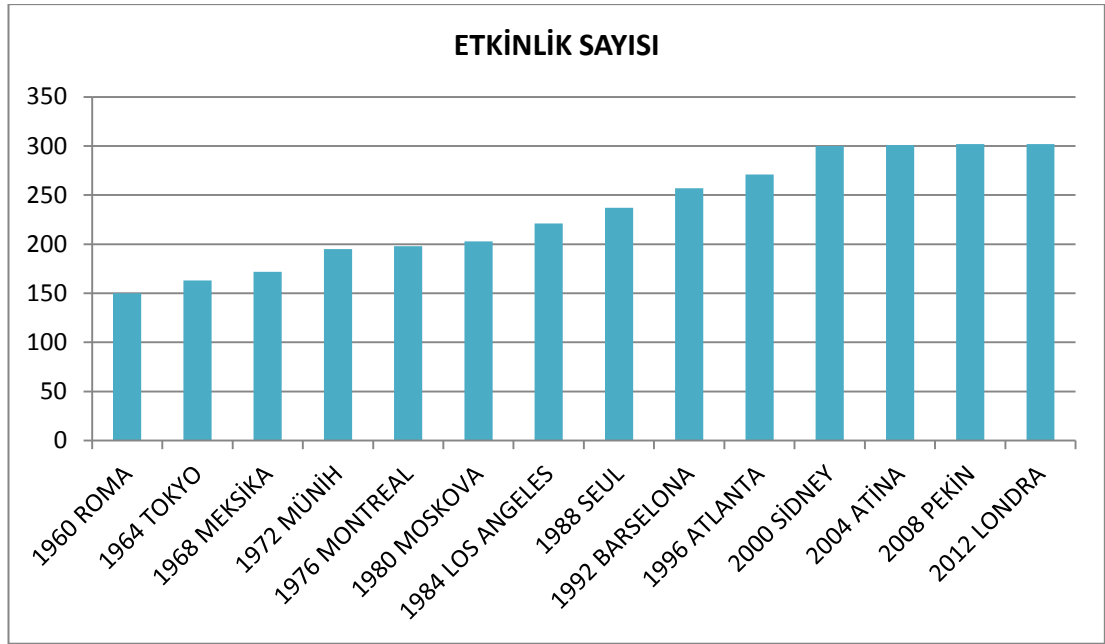

Şekil 2.44 : Kentlere göre Olimpiyat Oyunları'na katılımcı ülke sayısı. (www.olympics.org'dan derlenmiştir.)

1960-1996 yılları arasında gerçekleşen 10 Olimpiyat Oyunu'na katılımcı ülke sayısı ortalama 125 iken 2000 sonrası Oyunlar'a katılımcı ülke sayısının %62 oranında artarak 202'ye arttığı görülmektedir (Bkz. Şekil2.46).

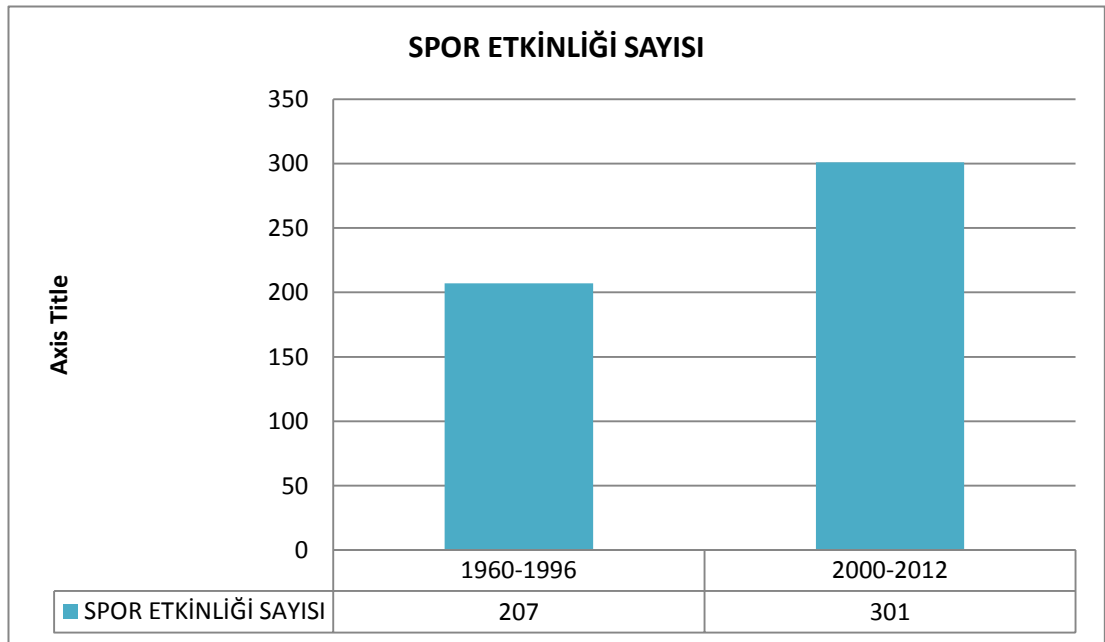

Şekil 2.45 : 1960-1996 ve 2000-2012 Olimpiyat Oyunları katılımcı ülke sayısı karşılaştırması.

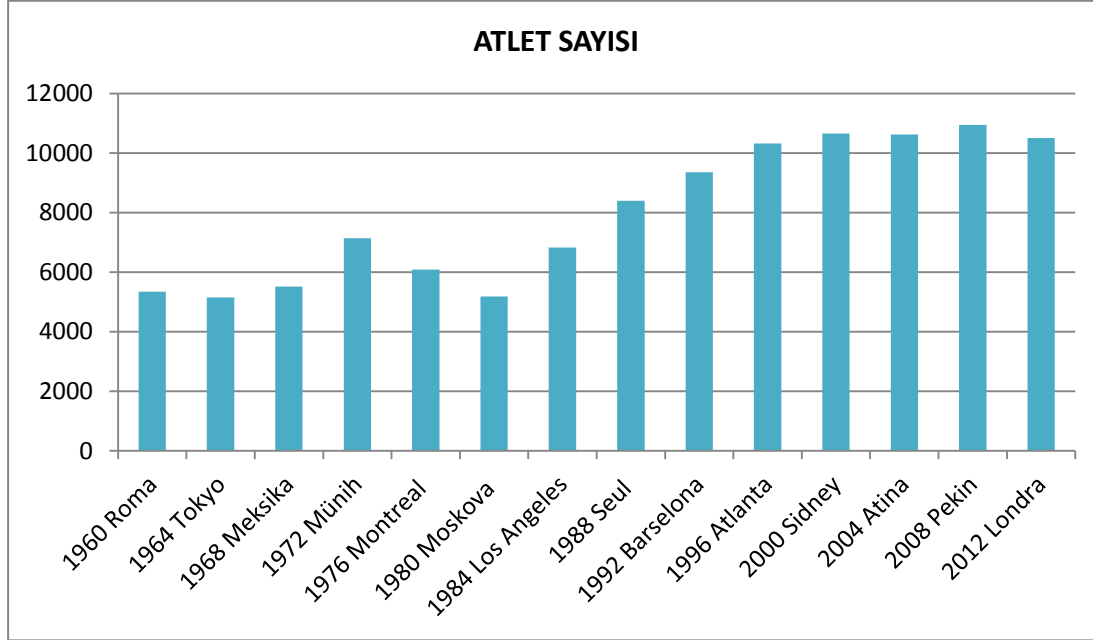
Şekil 2.46 : Kentlere göre Olimpiyat Oyunları'nda gerçekleştirilen etkinlik sayısı.(www.olympics.org 'dan derlenmiştir.)

Şekil 2.47'de görüldüğü üzere 1960-1996 arasında gerçekleştirilen 10 Oyun'da ortalama 207 spor etkinliği gerçekleştirilmiştir. Buna karşılık 2000 sonrasında bu sayı 301'e yükselmiştir.

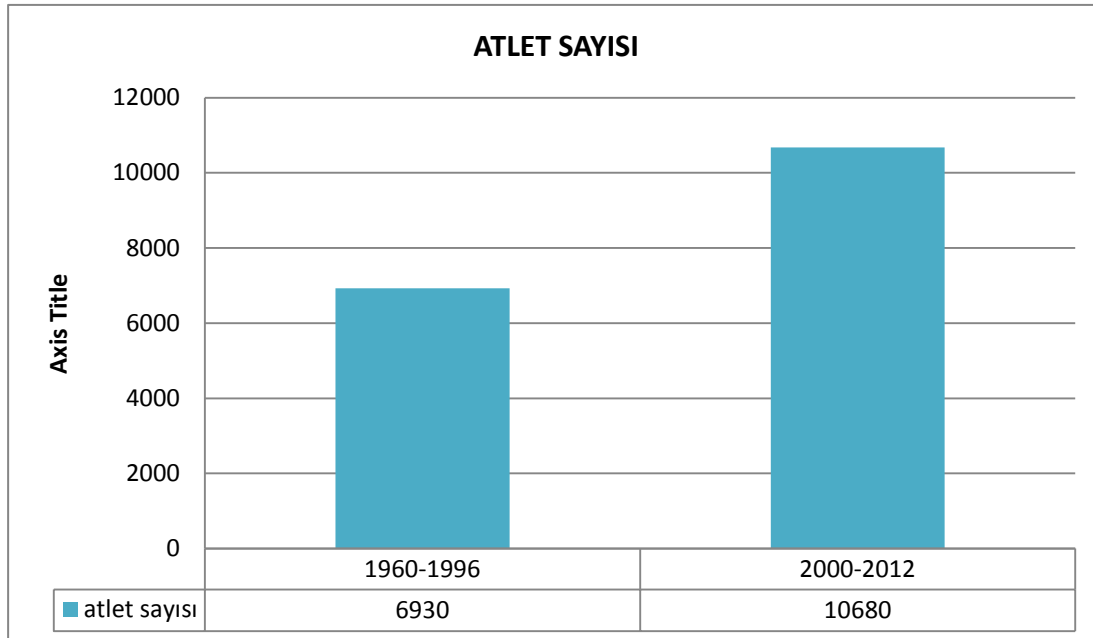

Şekil 2.47 : 1960-1996 ve 2000-2012 Olimpiyat Oyunları'nda gerçekleştirilen etkinlik sayısı karşılaştırması.

Oyunlar'a katılan atlet sayısı da Oyunlar kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerin sayısına paralel olarak 1960-1996 yılları arasında ortalama 6.930 iken 2000 ve sonrasında ortalama 10.680'a yükselmiştir ve 1.5 kat artmıştır (Bkz. Şekil 2.49).

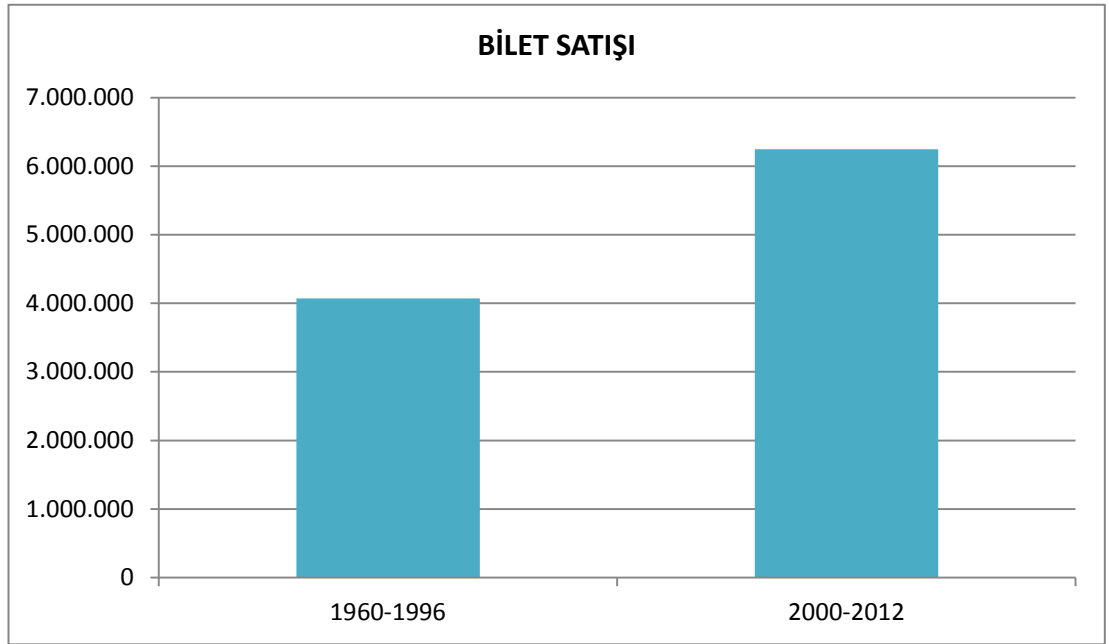
Şekil 2.48 : Kentlere göre Olimpiyat Oyunları'na katılan atlet sayısı.(olympics.org'dan derlenmiştir.)

Şekil 2.49 : 1960-1996 ve 2000-2012 Olimpiyat Oyunları katılımcı atlet sayısı karşılaştırması.

Oyunların büyümesi, Oyunlara olan ilginin de büyümesi arasında çift yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Oyunlar gelişmektedir ve bu, Oyunlar'a olan ilgiyi arttırmaktadır; Oyunlara olan ilgi artmaktadır ve bu da Oyunlar'ın büyümesine yol açmaktadır. Bu ilginin önemli bir göstergesi olarak tv izleyici sayılarını ve satılan bilet sayılarını göstermek mümkündür.

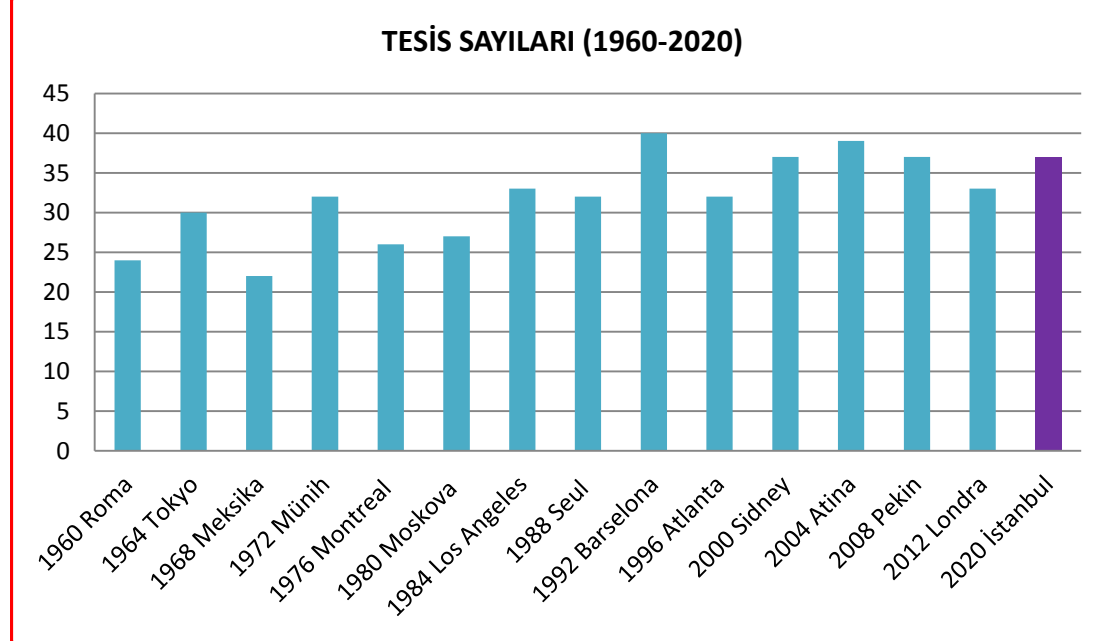
1996 Atlanta Oyunları, televizyon aracılığı ile 3.2 milyar kişiye ulaşırken, 16 yıl sonra 2012 Londra Oyunları'nda bu sayı 4.8 milyara ulaşmaktadır. 1960 Roma Oyunları'nda toplam 1.408.075 bilet satılırken bu sayı 2012 Londra Oyunları'nda 8.2 milyona ulaşmıştır. Şekil 2.51'de grafike edildiği üzere, 1960-1996 yılları arasında gerçekleştirilen Oyunlarda ortalama 4 milyon bilet satılırken, 2000-2012 yılları arasında gerçekleştirilen Oyunlarda ortalama 6.2 milyon bilet satılmıştır. 2000 öncesi ve sonrası karşılaştırıldığında bilet satış oranının % 65 arttığı görülmektedir.

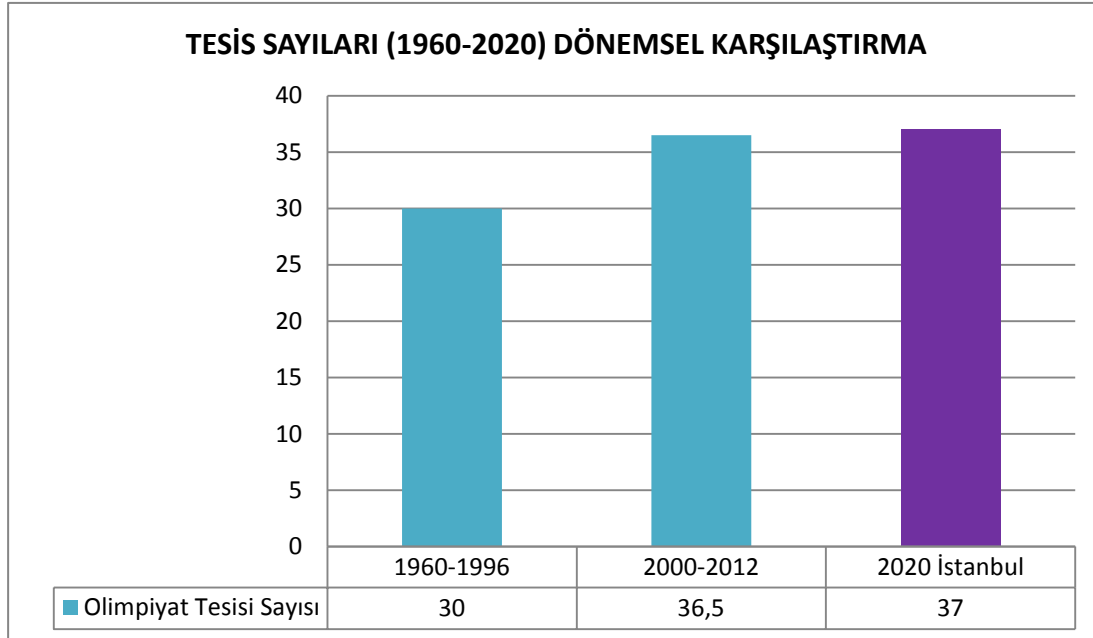
Şekil 2.50 : 1960-1996 ve 2000-2012 Olimpiyat Oyunları bilet satışı karşılaştırması.

Olimpiyat Oyunları için kullanılan tesis sayısı 1960 Roma Oyunları'nda 24 iken, 1992 Barselona Oyunları'na bu sayı 40'a kadar çıkmıştır. Ancak yine de 1960-1996 yılları arasında gerçekleşen 10 oyunda ortalama 30 tesis kullanılırken, 2000-2012 yılları arasında gerçekleştirilen Oyunlar'da ortalama 36.5'a yükselmiştir. Bu artış Oyunlar'ın kentle ilişkisinin arttığının bir göstergesidir.

İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları kapsamında kullanılması planlanan tesis sayısı 2000 sonrası yaşanan kırılmaya paralellik göstermiş ve 37 olarak belirlenmiştir (Bkz Şekil2.51-52).

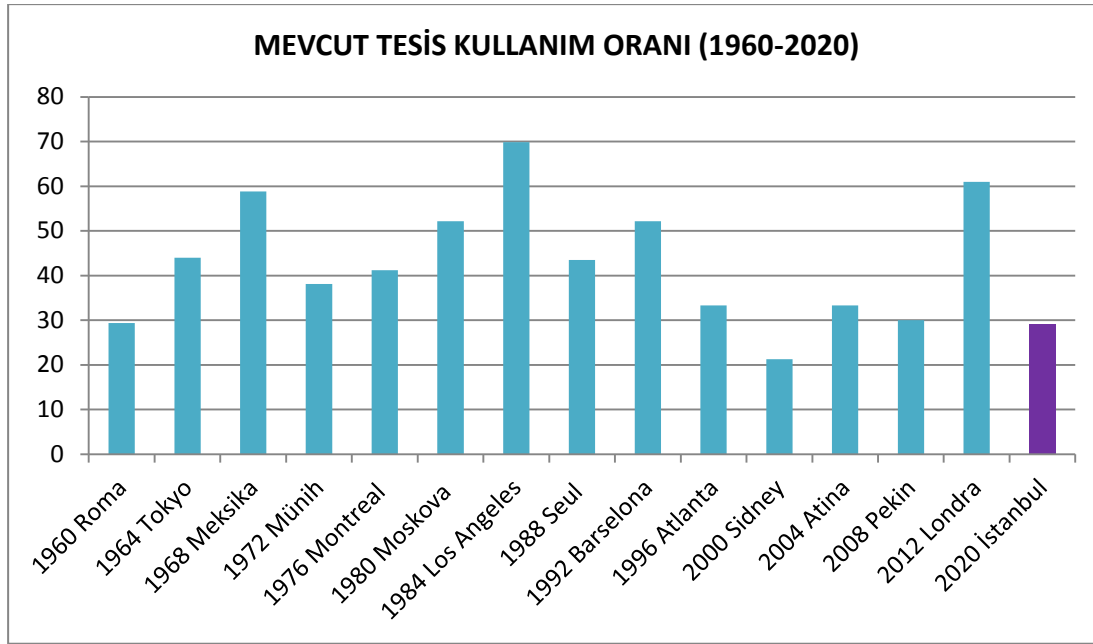

Şekil 2.51 : 1960-2012 Olimpiyat Oyunları’nda kullanılan tesis sayıları. (.olympics.org‘dan derlenmiştir.)

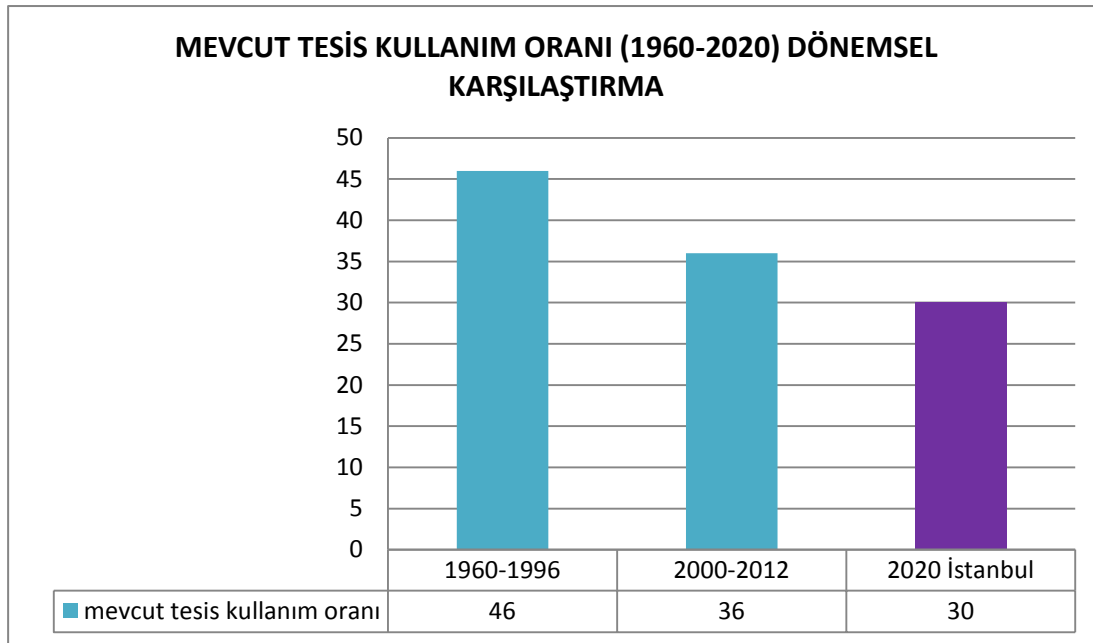

Şekil 2.52 : 1960-1996 ve 2000-2012 Olimpiyat Oyunları'nda kullanılan ve 2020 İstanbul öneri tesis sayılarının karşılaştırılması.

Oyunlarda kullanılması planlanan tesislerden mevcutta olan tesislerin kullanımının oranı Oyundan oyuna değişkenlik göstermekte ve aslında Olimpiyat Oyunları'nın kente ekonomik ve fiziksel etkisinin ana hatlarını oluşturmaktadır. 1960 Roma Oyunları'nda kullanılan toplam 24 tesisin; %29,4'ünün mevcut durumda var olduğu, %47,1'inin ise Oyunlar için inşa edilen yeni kalıcı tesislerden oluştuğu görölmektedir. Savaş sonrası ulaşım vb altyapı projeleri olduğu kadar spor altyapısında da gelişim ihtiyacı duyan Roma yeni kalıcı tesisleri absorbe edebilmiştir. Ancak ekonomik olarak kazançla Oyunları gerçekteşiren 1984 Los Angeles Oyunları'na bakıldığında, Oyunlar'da kullanılan 33 tesisten % 69.5'inin mevcut tesisler olduğu ve % 21.7'sinin yeni kalıcı tesis olduğu görölmektedir. Bu da *Olimpiyat Oyunları'nda kullanılan tesislerinin büyük kısmının mevcutta olan yapılardan oluşmasının ve diğerlerinin de geçici tesisler olmasının Oyunlar'ın ekonomisini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.* 1960-2012 yılları arasındaki 14 Olimpiyat Yaz Oyunları'nın mekansal stratejisinde mevcut tesislerin kullanımının toplam tesis yüzdesinin 43'ünü oluşturduğu izlenmektedir. 1960-1996 yılları arasında gerçekteşirilen Oyunlarda toplam tesislerin ortalama %46'sının mevcut tesis kullanımını olduğu görülürken, 2000 sonrasında gerçekteşen Sidney, Atina, Pekin ve Londra Oyunları'nda bu ortalamanın Londra'daki %61 oranında mevcut tesis kullanımına rağmen %36'ya düştüğü görölmektedir. Oyunlar'da mevcut tesis kullanımının azalmasının arkasında yatan temel neden; Oyunlar'a eklenen yeni branş ve etkinliklerdir. İstanbul 2020 Oyunları mekansal stratejisine göre İstanbul'un Olimpiyat Oyunları'nda kullanmayı planladığı tesislerin %30'u mevcut durumda iken, %53'ünün yeni kalıcı tesis (planlanan+ek tesisler) olarak inşa edilmesi planlanmaktadır. %30'luk mevcut tesis kullanımı, 2000 sonrasında kentlerin azalan mevcut tesis kullanım yüzdesinin de altında kalmaktadır (Bkz. şekil.2.53-54). Önceki bölümlerde bahsedildiği üzere bu durum; ekonomik olarak Olimpiyat Oyunları ev sahibi kentlerin yaşadığı problemlerin başında gelmektedir. Buna karşılık İstanbul'un 2020'de önceki örneklerde karşılaşılan ve günümüzde halen Olimpiyat Oyunları Komitesi'nin çözümlmeye çalıştığı bu ve bunun gibi problemlerle başa çıkmaya yönelik herhangi bir arayışının olmaması İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları adaylığını eleştirel kılmaktadır. Tokyo'nun ev sahipliğinde gerçekteşmesi uygun görölen 2020 Yaz Olimpiyat Oyunları'na, İstanbul'un ev sahipliği yapması durumunda Oyunlar'ın kente bırakacağı miras bu bağlamda tartışmaya açık bulunmaktadır.

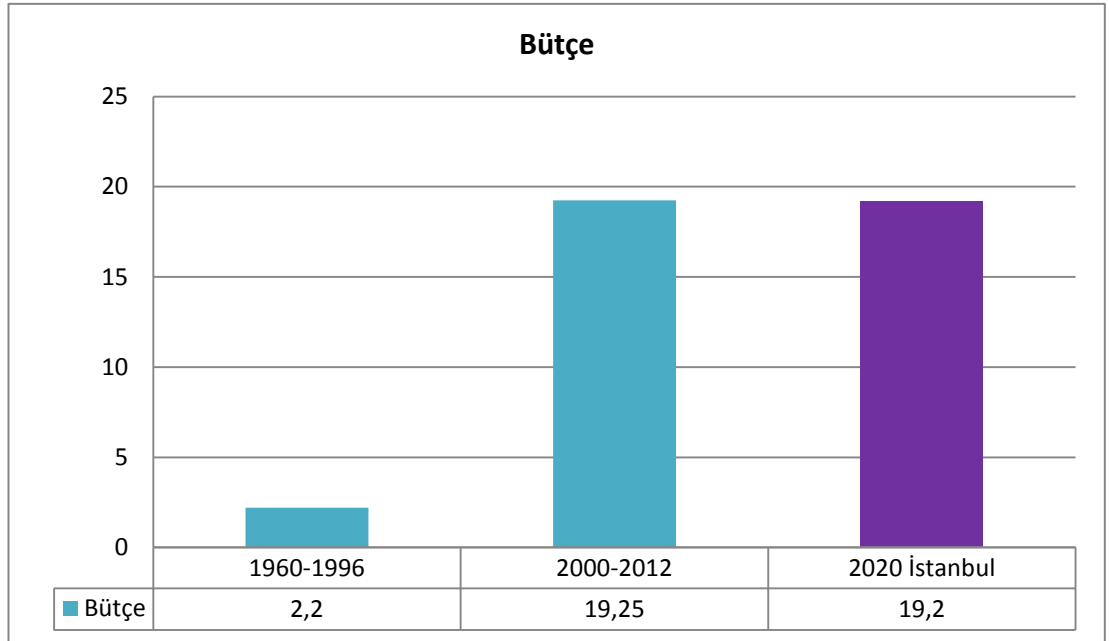
Şekil 2.53 : Olimpiyat Oyunları'nda mevcut tesis kullanım oranları.

Şekil 2.54 : 1960-1996 ve 2000-2012 Olimpiyat Oyunları ve İstanbul 2020 öneri mevcut tesis oranı karşılaştırması.

Oyunlar'ın en tartışmalı taraflarından biri ekonomik etkileridir. Direkt ve dolaylı yatırımları içeren toplam bütçeler kendi içlerinde yüzde olarak değişkenlikler göstermektedir. 1960 Roma Oyunları 64 milyon Amerikan Doları bütçe ile yapılırken, hemen ardından gelen 1964 Tokyo Oyunları yaklaşık 2 milyar Dolar'a mal olmuştur. Ekonomik açıdan Olimpiyat Oyunları'nın eleştirilmesinin ardında

yatan en önemli örnek belki de Montreal 1976 Oyunları'dır. Montreal 1976 Oyunları adaylık sürecinde yaklaşık 430 milyon Dolarlık bir harcama öngörürken Oyunlar, 1.42 milyar Dolar'a gerçekleştirilmiştir. Bu da Montreal'in ekonomisini 30 yıl boyunca etkilemiş ve bütçede oluşan açık ancak 2006 yılında kapatılabilmektedir. 1984 Los Angeles Oyunları ise Montreal'in olumsuz etkisini ortadan kaldırmıştır. önceki paragraflarda da bahsedildiği üzere mevcut tesislerin kullanımı yönünde bir strateji belirleyen Los Angeles toplamda 546 milyon Dolar'a gerçekleştirilmiş ve yaklaşık 250 milyon dolar kazanç sağlamayı başarmıştır. Kentsel dönüşümde model olarak gösterilen Barselona 1992 9.4 milyar Dolar'a, Atlanta 1996 1.8 milyar Dolar'a, Sidney 2000 3.8 milyar Dolar'a gerçekleştirilmiştir. 2000 sonrası Oyunlara bakıldığında bütçelerin çok yükseldiği görülmektedir. 2004 Atina Oyunları 15 milyar Dolar'a, 2008 Pekin 40 milyar Dolar'a ve 2012 Londra Oyunları' da 18.2 milyar Dolar'a gerçekleştirilmiştir. 1960-1996 yılları arasında gerçekleştirilen 10 Oyun'un ortalama; 2.2 milyar Dolar'a mal olurken; 2000-2012 yılları arasında gerçekleştirilen Oyunlar'ın ortalama 19.25 milyar Dolar bütçe ile yapıldığı saptanmaktadır. Ortaya çıkan bu karşılaştırma Oyunların 2000 yılı sonrasında ekonomik olarak yaklaşık 9 kat büyüdüğünü ortaya koymaktadır (Bkz.Şekil 2.55).

Şekil 2.55 : Olimpiyat Oyunları bütçe karşılaştırması.

(Url-17; A look at Olympic Costs 1993)

İstanbul 2020 için öngörülen bütçenin 19.2 milyar Dolar olması da 2000 sonrası dönemde önüne geçilmeye çalışılan problemin devamını destekler niteliktedir.

1964 Tokyo Olimpiyatları ve 1992 Barselona Olimpiyatları gibi Oyunları kentsel dönüşüm için katalizör olarak gören ve bu yönde bir strateji belirleyen ev sahibi kentlere bakıldığında bu kentlerin bütçelerinin büyük oranını altyapı iyileştirme vb gibi unsurları içeren dolaylı yatırımlara ayırdığı görülmektedir. 1964 Tokyo toplam bütçesinin %97.3'ünü dolaylı yatırımlara ayırırken, 1992 Barselona toplam bütçesinin %73.8'ini dolaylı yatırımlara ayırmaktadır. Buna karşılık mevcut tesislerin ve altyapının kullanımı yönünde bir strateji belirleyen 1984 Los Angeles Oyunları'nda bütçenin tamamı direkt Olimpiyat'a bağlı yatırıma kullanılmıştır. Ayrıca 1964 Tokyo'nun bütçesi 2 milyar dolar, 1992 Barselona'nın 9.4 milyar dolar iken, Los Angeles Oyunları 546 milyon dolar bütçe ile gerçekleştirilmiştir. Yine Los Angeles'a benzer şekilde mevcut tesis ve altyapının kullanımını benimseyen 1996 Atlanta Oyunları'nda da 1.8 milyar Dolar olan toplam bütçenin %82'si direkt, %18'i dolaylı yatırıma ayrılmıştır.

Bunlara ek olarak 1976 Montreal Oyunları toplam bütçesinin %89'unu 2004 Atina Oyunları ise bütçesinin %67'lik kısmını direkt yatırımlara ayırmaktadır. Bu her iki örnekte de toplam giderler adaylık sürecinde öngörülen bütçenin çok daha üzerinde rakamlara taşınmıştır ve bu değişiklik her iki ülkenin de ekonomik krize sürüklenmesine neden olarak gösterilmektedir.

Çizelge 2.17'de direkt- dolaylı yatırımın yüzdeleri ile kentlerin Olimpiyat Oyunları'na ev sahibi olmak isteme nedenleri ve mekansal stratejileri arasında bir ilişki olduğu görülmektedir.

Çizelge 2.17 : Olimpiyat kentleri, kentsel dönüşüm ve dolaylı yatırım bütçe ilişkisi. (Erten,2008;Url-18)

Oyunları kentsel dönüşüm için katalizör olarak gören Ev sahibi kentler	Uyguladıkları modeller	Dolaylı yatırım yüzdesi
1964 Tokyo	Kent içi çok kümeli	%97.3
1988 Seul	Çeper kümeleri	%53.5
1992 Barselona	Kent içi çok kümeli	%73.8
2020 İstanbul	Kent içi çok kümeli	%86.1

Bir diğerk önemli unsur da bütçedeki kamu ve özel sektör yatırım oranıdır. 1984 Los Angeles Oyunları'na kadar Oyunların tamamının kamu desteğı ile yapıldığı görölmektedir. 1976 Montreal Oyunları'nda yaşanan ekonomik kriz halka vergi vb şekilde yansıtılmıştır. Buna karşılık Los Angeles Oyunları özel sektör yatırımları ile gerçekleştirilmiş ve Oyunlardan ekonomik olarak kazanç elde edilmiştir. Bu da Oyunlar'ın yalnızca kamu yatırımı ile yapılmasının riskli olduğunu, ancak finansal organizasyon yapısına özel sektörden paydaşlarında da dahil edilmesinin bu riski azalttığını ve sürdürülebilirliği sağladığını ortaya koymaktadır. Nitekim 1984 Los Angeles sonrasında ev sahibi kentler özel sektörden paydaşlarla işbirliğine gitmeyi tercih etmiştir. 1996 Atlanta Oyunları ve 2000 Sidney Oyunları'nda yatırımın büyük oranı özel sektör tarafından yapılmış; bu da ekonomik olarak bir kriz yaşanmasının önüne geçilmesini sağlamıştır. Buna karşılık 2004 Atina ve 2008 Pekin'de bunun tam tersi yaşanmış ve kamu yatırımına ağırlık verilmiştir. Atina'da öngörölen bütçenin çok üzerindeki rakamlara mal olan Oyunlar, Yunanistan'ın içerisinde bulunduğı ekonomik krizin tetikleyicisi olarak görölmektedir. Pekin örneğı ise Olimpiyat tarihindeki en yüksek bütçeli oyundur. Çin'in güçlü bir ekonomiye sahip olmasından dolayı Atina'dakine benzer bir süreç yaşanmadı ancak akademik çevrelerden ve halktan olumsuz tepkiler almasına neden olmuştur.

Olimpiyat Oyunları Sonrasında Olimpiyat Tesislerinin Sürdürülebilirliği ve White Elephants* başlığı altında detaylı olarak ele alınan white elephant kavramı, temelinde bir kapasite problemidir. Oyunlar kapsamında inşa edilen tesislerin, etkinlik sonrasında işlevlendirilemeyerek kent içerisinde ölü mekanlara dönüşme durumu, 2000 sonrasındaki Oyunlar'da açık bir biçimde görölmektedir. Kış Olimpiyat Oyunları'nın neredeyse tamamına yakını white elephantlara dönüşürken, Yaz Olimpiyatları kapsamında inşa edilen tesisler, konser vb. diğerk mega etkinlikler tarafından kimi zaman kullanılmakta; ancak bu kullanım sıklığı, tesislerin yaşamlarını sürdürmelerine yardımcı olamamaktadır.

2000 sonrasında özellikle 2004 Atina ve 2008 Pekin Oyunları, kent içerisindeki dev tesislerin işlevlendirilememesi sonucu kayıp mekanlara dönüşmeleriyle yüzleşmektedirler. Oyunlar sonrasında ortaya çıkan bu görüntülerde (Bkz. Şekil 2.56), Olimpiyat Oyunları kapsamında gerçekleştirilen spor branşlarının artmasının da etkili olduğu görölmektedir.

Şekil 2.56 : 2004 Atina Olimpiyat Oyunları The Schinias Olympic Slalom Centre, Etkinlik öncesi ve Sonrası. (Getty Images)

Buna ek olarak kentsel sportif miras olarak saptanmayan branşlara ait tesislerin kalıcı olarak inşa edilmesi halinde, bu tesislerin işlevsiz yapılara dönüşme ihtimalinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Nitekim 2004 Atina Olimpiyatları'nda inşa edilen Schinias Olympic Slalom Centre örneğinde olduğu gibi etkinlik sonrasında desteklenmesi zor olan spor branşlarının geçici ya da çok amaçlı bir tesiste yapılmaması durumunda white elephants ortaya çıkmaktadır.

2.6.3 Olimpik miras

Olimpik Miras başlığı altında, 'büyük yatırımlarla ve yedi yıllık hazırlık süreci sonucunda gerçekleştirilen Olimpiyat Oyunları, on beş günlük Oyunlar sonrasında ardında ne bırakmaktadır? Olimpik miras nedir ve önemi nedir?' sorularına cevap aranmaktadır. Uluslararası Olimpiyat komitesi başkanı Jacques Rogge görüşlerini şöyle ifade etmektedir:

"Oyunlar sadece önemli bir spor etkinliği olmanın ötesindedir. Genç atletlerin başarıları ve hayallerine ek olarak, Oyunlar; gelecek nesil şampiyonların tohumlarını ekmeye de ortam sağlar. Oyunlar ayrıca ev sahibi kente olumlu bir miras bırakmanın öneminin farkındalığındadır. Uluslararası Olimpiyat Komitesi kararlı bir şekilde mümkün olduğunca olumlu bir miras bırakmayı garanti etmektedir."

Rogge olimpik miras hakkındaki görüşünü şöyle belirtmektedir:

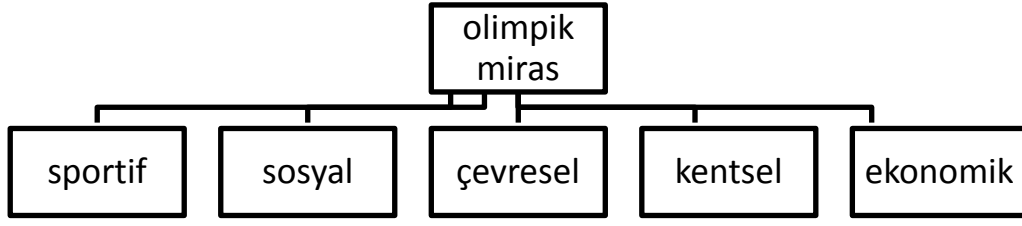
"Sürdürülebilir miras yaratmak olimpik hareketin temel vaatlerindendir. Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapan her bir kent olimpik hareketin çağdaş temsilcisidir ve bu büyük bir sorumluluk yüklemekte; aynı zamanda büyük bir fırsat da sunmaktadır. Olimpiyatlar aracılığıyla, ev sahibi kentler dünya çapında ilgi çekmektedir ve her bir kent kendine özgü çevresel, sosyal ve ekonomik miras yaratmaktadır. Bu miras da toplumları, bölgeleri ve ulusları sonsuza dek değiştirmektedir."

IOC başkanı Rogge'nin sözleri de olimpik mirasın, Olimpiyatlar'ın ne denli önemli bir parçası olduğunu ve ev sahibi kentlerde ve küresel ölçekte kalıcı etkiler bıraktığını vurgulamaktadır.

Preuss (2004); Oyunları, kentsel planlama ve spor altyapısı gibi temel unsurlara ek olarak kentsel canlandırma, uluslararası ün kazandırma, turizmi arttırma, kamu refahını sağlama, istihdam yaratma, yerel işletmelere imkan sağlama, kentin pazarlanması şansı, ulus ruhunu yenileme, daha iyi bölgesel ortaklıklar kurma, fikir ve kültürel değerler üretme, popüler anılar oluşturma, eğitim ve deneyim gibi bir çok farklı fırsat sunmaktadır. Bu olumlu miras fırsatlarına karşılık, yüksek inşaat maliyetleri, etkinlik sırasında ihtiyaç duyulmayan ya da uzun vadede ihtiyaç duyulan kapasitenin çok üzerindeki altyapı projeleri, geçici kalabalık ve karmaşa, emlaktaki artış ve sosyal adaletsizlik de (soylulaştırma) Oyunların bıraktığı olumsuz miras olarak tartışılmaktadır.

Bu olimpik mirasların bazıları Açılış Seremonisi'nde de önce gerçekleştirilirken, bazılarının gerçekleşmesi için Oyunların üzerinden yıllar geçmesi gerekmektedir. Olimpik mirası 2 farklı şekilde sınıflandırmak mümkündür. İlk olarak somut ve soyut olmak üzere iki başlık altında incelenebilmektedir

Somut olarak Olimpiyat Oyunları, kente yeni spor tesisleri, ulaşım altyapısı, Olimpiyat odaklı kentsel dönüşüm ürünleri(konut vb.) ya da kentin güzelleştirilmesi kapsamında çeşitli fiziksel ürünleri miras bırakmaktadır. **Soyut** olarak da Olimpiyat hareketinin misyon ve vizyonunda değiştiği üzere ulusal gurur, yeni ve gelişmiş iş gücü becerileri kazandırmakta, ev sahibi kentin ulusal kültürünün ve mirasının yeniden keşfedilmesini ya da küresel ölçekte imajının yenilenmesini sağlamaktadır. İkinci olarak olimpik miras; sportif, sosyal, çevresel, kentsel ve ekonomik olmak üzere Şekil 2.58'de görüldüğü gibi 5 kategoriye ayrılmaktadır (Olympic legacy,2013,s:9).

Şekil 2.57 : Olimpik Miras Sınıflandırması .

Sportif Miras

Sportif miras kendi içerisinde sporun gelişmesine yönelik (sosyo-kültürel/soyut) ve spor tesisleri (kentsel/somut) olarak ikiye ayrılmaktadır. Olimpiyat Oyunlarının birçok farklı getirisi olmasına karşılık esasında küresel ölçekte bir spor etkinliği olmasından dolayı en temel amacı sporu ve spor bilincini yaymaktır. Bu açıdan ele alındığında, Olimpiyat Oyunları direkt olarak ev sahibi kente(lere) ve dolaylı olarak da ülkeye spor altyapısını ve bilincini geliştirmek, gençlere sporu aşlamak için önemli bir fırsattır. Olimpiyat Oyunları ev sahibi kente bıraktığı kalıcı spor tesisi ile sporcuların imkanlarını geliştirmekte ve sporun ulaşılabilirliğini arttırarak bunu kente miras bırakmaktadır.

Oyunlarda kullanılmak üzere kimi zaman mevcut yapılar, Olimpiyat standartlarına göre iyileştirilmekte, kimi zaman ise yeni yapılar inşa edilmektedir. Her iki durumda da bu yapılar spor tesisleri olarak kent için kalıcı miras olmaktadır. Ancak bu aşamada organizasyonu gerçekleştirenlerin bu tesislerin etkinlik sonrasında nasıl, kim tarafından ve ne zamanlarda kullanılacağı gibi temel soruların cevaplarını, fonksiyonellik ve sürdürülebilirlik bağlamında öngörmeleri gerekmektedir.

1912 Olimpiyat Oyunları için inşa edilen Stockholm Olimpiyat Stadyumu (Bkz. Şekil 2.58), 100 yıldır önemli etkinliklere ev sahipliği yapmakla birlikte günümüzde halen kullanılmaktadır.

Kente miras kalan bu tesisler daha sonraki mega etkinlikler için de önem taşımaktadır. Örneğin 1972 Münih Olimpiyatları kapsamında inşa edilen tesislerin Olimpiyat

stadyumunu da içeren bir kısmı (kimi zaman fonksiyon değişiklikleriyle) 2018 Kış Olimpiyatları adaylık dosyasında kullanılmıştır.

Şekil 2.58 : 1912 Olimpiyat Oyunları'nda Kullanılan Stadyum (Url-19)

Kalıcı miras olan spor tesislerinde Olimpiyat Oyunları kapsamında kullanıldıktan sonra fonksiyon değişikliğine gidilmesi de mümkündür. 2010 Vancouver Kış Olimpiyat Oyunları için inşa edilen ‘The Speed Skating Oval’, çok branşlı spor ve sağlık tesisine dönüştürülerek kent için kamu sağlığı ve sportif gelişiminin sağlanması amaçlanmıştır.

Sosyal Miras

Kentlerin Olimpiyatlar’a ev sahipliği yapmak istemelerinin başlıca nedenlerinin arasında, küresel platformda ‘marka şehir’ olma ve imaj yenileme, spor bilincini yayma ve eğitim ve ulusal gurur gibi başlıca sosyo-kültürel maddeler bulunduğu, Olimpiyatlar’ın Ev Sahibi Kent Üzerindeki Olumlu Etkileri başlıklı bölümde ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Bu sosyo-kültürel amaçlar, Olimpiyatlar’ın temelini oluşturmaktadır çünkü kültür ve eğitim her zaman Olimpiyat Oyunları’nın bir parçası olmuştur. Olimpiyat Oyunları, bu alanların geliştirilmesi için önemli fırsatlar sunmaktadır.

Olimpiyat Oyunları kültür programı, açılış ve kapanış seremonileri, madalya seremonileri ve Kültür Olimpiyatları’nı içermektedir. Bu program sayesinde, izleyiciler yalnızca bir spor aktivitesi izlemekle kalmamakta, ev sahibi ülkenin kültürünü, tarihini ve yaşam biçimlerini de deneyimleyebilmektedir. Bu önemli bir olimpik miras olarak; halkın kendi kültürleri ile gurur ve aidiyet duymalarını sağlamaktadır.

Çevresel Miras

Geçtiğimiz 20 yıl içerisinde, sürdürülebilirliğin Olimpiyat Oyunları için önemi giderek artmıştır. 1994'te IOC, Olimpiyat hareketi kapsamında çevresel başlığını en önemli 3. kriter olarak saptamış ve spor ve çevre komisyonu oluşturarak çevrenin korunması ve sürdürülebilir gelişimin sağlanması hedeflenmiştir.

Kısa vadede Olimpiyat Oyunları'na katılan atletlerin mümkün olan en iyi çevresel standartlarda yarışmasının sağlanması, uzun vadede ise ev sahibi kent ve bölge için çevresel miras bırakılması amaçlanmaktadır.

Çevresel mirasa bakıldığında somut örnek olarak yeniden canlandırılmış ve kente kazandırılmış alanlar görülmektedir. Etkinlik sonrası öngörülerek planlandığı takdirde Olimpiyatlar'ın olumlu olarak kente bıraktığı en önemli mirasın çevresel miras olduğunu söylemek mümkündür. Endüstrisizleşmeden sonra kentlerdeki terkedilmiş degrade alanların rehabilite edilmesiyle yaratılan Olimpiyat parklarının, etkinlik sonrasında da kente hizmet eden kamusal alanlar oluşturulması önemli bir mirastır.

Sidney 2000 Olimpiyat Oyunları, Homubush Körfezi'nde yer alan 160 hektarlık atıl alanı dönüştürerek doğal flora ve faunayı koruma altına alınarak Avustralya'nın en büyük parkını kente miras bırakmıştır (Bkz. Şekil2.59).

Şekil 2.59 : Sidney Olimpiyat Stadyumu ve çevresi
etkinlik öncesi ve sonrası.(Url-20)

1996 Atlanta Oyunları'nda da kentin yalnızca şehir merkezinde alanına yaklaşık 2000 ağaç ekilmiştir. Centennial olimpik parkı ve metropoliten alandaki bir çok kent parkı da yenilenmiştir.

Londra 2012 Oyunları ise, Oyunların konseptini sürdürülebilirlik, olimpik miras ve geçicilik üzerine kurmuştur ve Olimpiyatlar'a sürdürülebilirlik bağlamında yeni standartlar getirmiş, çitayı yükseltmiştir (Bkz. Şekil2.60). Öyle ki, Oyunlar sonunda atletlere verilen çiçekler bile Olimpiyat parkında yetiştirilmiştir (Lovering,2013).

Şekil 2.60 : Londra Olimpiyat Stadyumu ve çevresi
etkinlik öncesi ve sonrası. (Url-21)

Ev sahibi kentlerde alternatif enerji kaynakları kullanımı da Olimpiyatlar bir fırsat olmuştur. Oyunlar, ev sahibi kentleri, çevre dostu kamusal ulaşım sistemleri ve yenilebilir enerji kaynakları kullanımı konusunda yönlendirmiştir. Özellikle Avrupa dışındaki Olimpiyat kentlerinde çevresel miras konusunda büyük önem gösterilmiştir.2008 Pekin Oyunları'nı Çin'in gelişmişliğini ve Pekin'in küresel bir kent olduğunu göstermek amacıyla kullanan Çinli liderler, yalnızca hava kalitesinin iyileştirilmesi için 22 milyar amerikan doları yatırım yapmışlardır. 60,000 kömür kazanı değiştirilerek emisyon azaltılmış ve 4,000'den fazla kamu taşıtı doğalgaza geçmiştir ki bu sayı dünyanın her hangi bir şehrinde fazladır.

Kentsel Miras

Olimpiyat Oyunları en büyük spor etkinliği olarak gün geçtikçe önemini arttırmaktadır. Bu artış beraberinde başarılı bir etkinlik gerçekleştirmek için gerekli olan ulaşım, konaklama, spor tesisi altyapısı ve kapasitesinde artışı da getirmektedir. Bu nedenle, adaylık kitapçıklarında çoğu zaman altyapı projelerine büyük önem verildiği görülmektedir. Olimpiyat Oyunları; ev sahibi kenti çekici kılmak için yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik dönüşümlere imkan tanımaktadır. Kentsel Dönüşüm

İçin Katalizör başlıklı bölümde detaylı olarak Olimpiyatlar'ın kentler için bir fırsat olması irdelenmiştir.

Furrer (2002), Olimpiyat Oyunları ile miras ilişkisine yönelik şöyle örnek vermektedir; “Atina'daki en büyük ve en görünür halde olacak Olimpiyat mirası ; çok kötü ulaşım şartlarını geliştirecek olan taşımacılık ve de hava kalitesidir. Oyunlar kapsamında otoyolları ve genel ulaşım altyapısını geliştirmek, genişletmek ve birbirine bağlamak için harcanan büyük efor bu mirası mümkün kılmaktadır aksi takdirde bunları yapmak onlarca sene alabilirdi. ”

Ekonomik Miras

Ekonomik aktivitelerin ve üretim seviyesinin yükselmesi ya da gayrisafi yurtiçi hasılanın artması, Olimpiyat Oyunlarının önemli ekonomik etkilerindendir. Buna ek olarak Olimpiyat Oyunları, ekonomik olarak kentlerin belirledikleri strateji, donanım vb faktörlere bağlı olarak olumlu ya da olumsuz ekonomik miraslar bırakmaktadırlar. Barselona örneğinde olduğu gibi kimi ev sahibi kent Olimpiyat Oyunları'nı ekonomilerini güçlendirmek ve olumlu miras bırakmak için fırsat olarak görüp değerlendirebilirken, Montreal örneğinde olduğu gibi kimi kentler ise Olimpiyat Oyunları sayesinde ekonomilerinde bir canlandırma yaratmaktan çok, Oyunlar'ın yol açtığı ekonomik krizleri ev sahibi kentin ekonomisine miras bırakmaktadır.

Özetle,Olimpiyat Oyunları'nın olumlu ya da olumsuz olarak ev sahibi kentlerin ekonomilerine bir etkilerinin olduğu ve bu etkinin Oyunlar'dan sonra da kente miras kaldığını söylemek mümkündür (Bkz. Şekil A.1).

Miras Değerlendirme

Sonuç olarak Olimpiyat Oyunlarının sportif, sosyal, çevresel, kentsel ve ekonomik olarak ev sahibi kent ve ülke dolayısıyla da dünyaya çeşitli olumlu miraslar bıraktığı görülmektedir. Ancak olimpik mirasın ne yazık ki her zaman kente olumlu etkileri olduğunu söylemek mümkün değildir. Özellikle kentsel ve ekonomik olarak, hedeflenenin aksine kent içerisinde dev spor tesislerini ve büyük bütçe açıklarını da ev sahibi kentlere miras bırakmaktadır. Bu olumsuzluklar, Olimpiyatlar'ın tepkiyle karşılanmasına neden olmaktadır. En son gerçekleştirilen 2012 Londra Oyunları'nda

olimpik mirasa büyük önem verilmiştir. Milyarlarca Pound yatırım yapılan etkinliğin ardından kente katkıda bulunulmasına özen gösterilmiştir.

Londra, 'miras' tanımı altında, halka uzun vadeli fayda sağlanmasını, başta inşaat sektörü olmak üzere yaklaşık 200.000 yeni istihdam yaratılmasını, Olimpiyatlar kapsamında 35.000 yeni konut inşa edilmesini ve bu konutların büyük bir kısmının uygun bir fiyat aralığında satışa sunulmasını, kamu fonlarının minimumda kullanılmasını ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanmasını hedeflemiştir (Lovering,2013). Londra kent merkezine en yakın sanayisizleşmiş alan olan Lower Lee Vadisi Olimpiyat parkı ve stadyumu için seçilmiş ve dönüştürülmüştür. Bu anlamda kent için önemli bir miras oluşturan Londra Olimpiyatları, adaylık kitabında sıklıkla altını çizdiği miras kapsamında hedeflediklerini gerçekleştirdiğini söylemek mümkün değildir. Lovering (2013) Londra Olimpiyatları'nı şöyle değerlendirmektedir:

"Üç haftalık Olimpiyatların kendisi aslında oldukça başarılıydı. Ancak üç hafta süren Olimpiyatlar'ın sonrasında bırakılan mirasın kendisi belirsizliklerle dolu. (...)çok büyük bir ulaşım projesi gerçekleştirildi. Kuzey Avrupa'nın en büyük alışveriş merkezi olan Westfield alışveriş merkezi inşa edildi. Hatta eleştirmenler bu nedenle Londra 2012'yi ' alışveriş Olimpiyatları' olarak adlandırdı. Olimpiyat sonrası İngiliz-Katar şirketi tarafından satın alınan Olimpiyat köyü, tekrar satılmak üzere geliştiriliyor. Olimpiyat Stadyumu West Ham Futbol Kulübüne verildi; 260 milyon poundluk harcamadan sonra tekrar normal bir stadyuma çevrilmek üzere yeniden geliştiriliyor. Medya center yapıldı. (...) 2005 yılında söylenen şey, bütün bu yapılacak inşaatların ya da hazırlıkların İngiliz vatandaşlarına herhangi bir şekilde ekstra bir vergi yükü getirmeyeceği yönündeydi ama 2007'deki büyük finansal krizden sonra tabii ki bu gerçekleşmedi. (...) Olimpiyat köyünde yapılan bütün binalar birer lüks konut alanına döndü. bunları henüz satın alan kimse olmadığı gibi ne olacağı da belli değil. (...) İstihdam açısından bakarsak, sadece büyük alışveriş merkezinde 2.500 kişilik bir istihdam yaratıldığını gördük. medya merkezi de devreye girer ve çalışmaya başlarsa 6.500 kişilik istihdam daha yaratılacak."

diyor ve ekliyor:

"Bugün için Londra için kesin olarak kazanılmış olanlar, yeni spor ve konser faaliyetleri için pahalı tesisler ve yine çok pahalı olan parkın kendisi ile sınırlı.(...)

Toplam 10.000 kişilik bir istihdam potansiyeli söz konusu. Olimpiyatlar'ın maliyeti ile karşılaştırıldığında oldukça düşük bir istihdam oranı."

Daha şimdiden Olimpiyat tarihi için önemli bir dönüm noktası olarak görülen Londra Olimpiyatları dahi miras konusuna yapılan onca vurguya rağmen bunu hayata geçirmekte zorlanmıştır. Bu da açıkça göstermektedir ki, Olimpiyatlar için gerekli olan altyapı ve diğer projeler hayata geçirilirken, etkinlik süresince olduğu kadar etkinlik sonrasında kente bırakacağı somut miras da en ince ayrıntısına kadar henüz adaylık sürecindeyken tasarlanmalıdır.

2.7 Bölüm Değerlendirmesi

Olimpiyatların yalnızca hazırlık ve ev sahipliği dönemlerinden oluşmadığını anlamak gerekmektedir. Bu dönemlere ek olarak etkinlik sonrası dönem ve bu dönemin sonuçları ile Olimpiyat çemberi tamamlanmaktadır (Hiller,2006).

Olimpiyat Oyunları, ev sahibi kentlere kentsel dönüşüm için katalizör,küresel platformda marka şehir olma ve imaj yenileme, uluslararası turizm,iş imkanı ve ekonomik getiriler, spor bilincini yayma ve eğitim ve ulusal gurur gibi fırsatlar sunmaktadır. Buna karşılık büyüyen Olimpiyat Oyunları'nın riskleri de büyümeye paralel bir biçimde artmaktadır. Ancak kentler, kentsel mekanda yüksek kapasiteli dev kalıcı spor tesislerini ve diğer Olimpiyat eksenli altyapı projelerini absorbe edememektedir. Bunun sonucunda da olimpiyatların bıraktığı sosyal, çevresel, sportif, ekonomik ve kentsel olumlu etkilere karşılık, Oyunların yol açtığı soylulaştırma, white elephants ve ekonomik problemler Olimpiyatlar'ın eleştirilmesine neden olmaktadır.

Chalkey ve Essex (1998), amaç yalnızca Olimpiyatlar gibi tek seferlik bir etkinliğe ev sahipliği yapmak değil de, kentin kalitesini yükseltmek ve sürekliliğini sağlamak ise kentin ne tür değişikliklere ihtiyaç duyduğunu iyi saptamanın önemli olduğunu belirtmektedirler. Bu bağlamda altyapı projelerini detaylandırmak mümkündür ancak burada önemli nokta özellikle Olimpiyatlar'a bağlı yapılacak yatırımların ve tesislerin, post modern kentteki etkinlik sonrası sürecinin tasarlanması gerekliliğidir.

Çalışmanın bu bölümünde, 1960-2012 yılları arasında Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmış olan kentler birbirleri ile ve 2000 yılından başlayarak 5 kez

Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmak için aday olan İstanbul'un adaylığı ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen veriler göstermektedir ki, Olimpiyat Oyunları 7 yıllık hazırlık sürecinden itibaren dünyanın içerisinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşullardan etkilenmektedir. Kentsel planlama disiplindeki gelişmeler Olimpiyat Oyunları ev sahibi kentin mekansal stratejisini etkilemektedir. Bir diğer önemli bulgu da Olimpiyat Oyunları'nın tüm bu sosyo-ekonomik koşullar ve kentsel planlama disiplindeki gelişimlere paralel olarak 2000 yılında bir kırılma yaşadığıdır.

2000 sonrası gerçekleştirilen Oyunlar, atlet ve etkinlik sayısı, kapasite, satılan bilet sayısı, tv de izlenme oranı gibi açılardan, 1960-1996 yılları arasında gerçekleştirilen 10 Olimpiyat Oyunu'ndan ayrılmaktadır. Bu iki dönem arasında bilet satış oranları % 65 ve Oyunlarda kullanılan ortalama tesis sayısı oranları %82 artmıştır.

Buna ek olarak Olimpiyat tesisleri stratejilerinde, mevcut tesislerin kullanımının maksimize edildiği ve kamu-özel sektör yatırım ortaklığının olduğu durumlarda Oyunların ev sahibi kent için bir fırsata dönüştüğü; fakat Olimpiyat Oyunları'na direkt yatırımdan çok daha yüksek bir oranda atyapı vb projelere dolaylı yatırım yapıldığı durumlarda ya da Olimpiyat tesislerinin mimari tasarım kriterleri veya mevcut tesis oranının çok düşük olması durumunda, Olimpiyat Oyunları'nın maliyeti yükselmekte ve kentler bunu finanse etmekte zorlanmaktadır. Artan kapasite, Oyunların bütçesini 2000 öncesi ve sonrası olmak üzere ikiye ayırmaktadır. 1960-1996 yılları arasında ortalama bütçe 2.2 milyar Amerikan Doları iken, 2000 sonrasında bu rakam 19.2 milyar Dolar'a ulaşmıştır. Çıkan bu sonuç, Oyunların 2000 yılı sonrasında ekonomik olarak yaklaşık 9 kat arttığını göstermektedir.

Bu veriler doğrultusunda, özetle Olimpiyat Oyunları'nın 2000 sonrasında aşırı kapasiteye bağlı problemler yaşadığı ve ev sahibi kenti tehdit ettiği görülmektedir. Bu probleme bağlı olarak tesislerin (özellikle etkinlik sonrası süreç düşünülmeden tasarlandığı takdirde) kentsel mekanda sürdürülebilirliğinin sağlanamadığı ve ekonomik olarak da kentleri olumsuz yönde etkilediği saptanmıştır.

3. İSTANBUL 2020 OLİMPİYAT OYUNLARI ADAYLIĞI

Çalışmanın bu bölümünde Olimpiyat Oyunları'na 2000 yılından itibaren 2004,2008,2012 ve son olarak 2020 olmak üzere 5 kez aday olan İstanbul'un bu süreç içerisinde izlediği yol incelenecektir. Bu bölümün amacı, İstanbul'un yıllar içerisinde Olimpiyat Oyunları'na yaklaşımını ve bu yaklaşımdaki değişimleri ortaya koymaktır.

Bu amaca bağlı olarak bölüm; Türkiye'nin genel durumuna değinilen Türkiye'nin Olimpiyat Oyunları'na Adaylık Süreci, İstanbul 2020 Adaylık Süreci ve 2020 Olimpiyat Oyunları Aday Kentleri'nin IOC Değerlendirme Raporu Kapsamında Karşılaştırılması olmak üzere 3 başlığa ayrılmıştır.

3.1 Türkiye'nin Olimpiyatlar'a Adaylık Süreci

Türkiye, Olimpiyat Oyunları'na İstanbul'da ev sahipliği yapmak için 2000,2004,2008,2012 ve 2020 Oyunları'na aday olmak için başvurmuş; bu başvurularından 2008 ve 2020 Yaz Olimpiyat Oyunları'na Aday Kent statüsüne ulaşmış ancak ev sahibi olmaya hak kazanamamıştır. Buna ek olarak İzmir gibi başka şehirler için de Olimpiyat Oyunları'na adaylık girişimlerinde bulunulduysa da resmi olarak yalnızca İstanbul Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmak için aday gösterilmiştir.

3.1.1 Olimpiyat Oyunları adaylık prosedürü ve IOC ev sahibi kent seçim kriterleri

11-12 Aralık 1999'da Lozan'da gerçekleştirilen 110. IOC toplantısı'nda 2008 Oyunları'ndan itibaren Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmak isteyen kentler için adaylık sürecini iki aşama olarak belirlenmiştir. İlk aşamada kentler Applicant City (Aday Adayı) titrine sahip olurken, bu aşamayı geçebilen kentler Candidate City (Aday Kent) olarak adlandırılmaktadır. Bu kararla, aday adayı kent durumundaki kentlerin Oyunları gerçekleştirmede yetersiz kalacağı görüşünde olunması durumunda, bu kentlerin ikinci aşamaya geçirilmemesine ve böylelikle hem aday

adayı kentin hem de IOC'nin ekonomik harcamalarının önüne geçilmesi sağlanmıştır. Olimpiyat Oyunları bu anlamda kendisini ve değerlendirme kriterlerini de revise etmektedir.

Aday aday kentlerin (applicant city) her birinin bu aşamada IOC'ye Başvuru Dosyası hazırlayıp saptanan teslim tarihinde teslim etmeleri gerekmektedir. Başvuru Dosyası'na göre kentlerin bir sonraki adaylık aşamasına geçip geçemeyeceğine karar verilmektedir. (2020 Candidature Acceptance Procedure,2011:S.25)

Bir sonraki aşamaya geçmeye hak kazanan aday kentler, IOC 'ye Adaylık Dosyası hazırlamaktadır. Bu adaylık dosyası'nın IOC'nin hazırladığı anket sorularına yanıt vermesi beklenmektedir. Anket çalışması 15 başlığın detaylandırılmasıyla oluşturulmuştur. IOC'nin ev sahibi kent seçim kriterlerini oluşturan başlıklar aşağıdaki gibidir (IOC Factsheet of Host City Election, 2013,S.1):

1. Vizyon ve miras
2. Oyunların konsepti ve yarışma tesisleri
3. Olimpik köy(ler)
4. IBC/MPC
5. Spor deneyimi
6. Çevre ve meteoroloji
7. Konaklama
8. Ulaşım
9. Sağlık hizmetleri ve doping kontrolü
10. Emniyet ve güvenlik
11. Telekomünikasyon
12. Enerji
13. Yasal konular ve özel ve göçmen formaliteleri
14. Hükümet ve kamu desteği
15. Finansman ve pazarlama

Aday adayı kentin Adaylık mektubunun göndermesi ve IOC'nin aday adaylığına uygunluk yanıtından sonra, yukarıda bahsi geçen IOC'nin ev sahibi kent seçim kriterlerini oluşturan 15 başlığa göre Adaylık dosyası'nı hazırlayan Aday kentlerin iki aşamalı aday adaylığı süreci aşağıdaki gibidir:

I.Aşama

NOC'un IOC'ye Aday Adayı kenti açıklaması

Adaylık Kabul Prosedürü'nün imzalanması

Adaylık Kabul Ücretinin ödenmesi (150,000 ABD Doları)

Aday Adayı Kentler için IOC bilgilendirme semineri

IOC'ye Başvuru dosyalarının ve garanti mektuplarının teslimi

IOC ve uzmanlar tarafından Başvuru Dosyası'nda verilen cevapların incelenmesi

IOC Yönetim Kurulu'nun Aday Kent seçimi

II.Aşama

Olimpiyat Oyunları gözlem programı-Londra 2012

Rio de Janerio'da Londra 2012 üzerinden bilgi edinilmesi

IOC'ye Adaylık dosyasının teslimi (uluslararası tanıtımın başlangıcı)

2020 IOC Değerlendirme Komisyon Raporu

Aday Kentlerin IOC üyelerine sunumu

2020 Olimpiyat Oyunları ev sahibi kentin seçimi

Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapacak kent belirleyen IOC değerlendirme komisyonu; IOC üyelerinden, Uluslararası Federasyonlar(IFs) temsilcilerinden, Ulusal Olimpiyat Komitelerinden (NOCs), atletlerden, Uluslararası Paralimpik Komitesi'nden (IPC) ve danışmanlardan oluşmaktadır.

2008 Oyunları için 2001 yılında gerçekleştirilen oylamadan itibaren elektronik oylama sistemi kullanılmaktadır. Oylama 2 aşamada gerçekleştirilmektedir. İlk aşamada, IOC üyeleri kendi ülkelerinden bir kentin aday olması durumunda bu oylamaya katılamamaktadırlar. Her bir IOC üyesinin 1 oy hakkı bulunmaktadır. Oylama en az oyu alan aday kentin elenmesi şeklinde yapılmaktadır (Url-5).

3.1.2 Türkiye'deki kentsel planlama disiplindeki ve sosyo-ekonomik düzendeki gelişmeler ile Olimpiyat Oyunları'nın etkileşimi

Türkiye'deki duruma bakıldığında Oyunlara ev sahipliği sürecinin 1980'li yıllara dayandığı görülmektedir. 1980'lere gelindiğinde siyasal gündem ağır basmaktadır.12 Eylül darbesi, 1982 Anayasası bu döneme denk gelmektedir. Terörün de yoğun olarak yaşandığı bir dönemdir. Ancak bu dönem aynı zamanda kentsel planlama disiplini için de oldukça önemlidir. 80'lerde binalar arasındaki mekanlar, açık mekan, kamusal mekan, şehir dışı yerleşmeler banliyölerin nasıl olması gerektiği

konuşulmaya başlanmıştır. Kentsel tasarım kavramı ilk olarak bu yıllarda Türkiye’de yarışmalar aracılığıyla gündeme gelmiştir. Taksim meydanı düzenlemesi ve benzeri kamusal alana dair düzenleme yarışmaları yine bu dönemde açılmıştır. Bunlara ek olarak dünyadaki liberal ekonomiye paralel olarak Türkiye’de de serbest piyasa ekonomisine geçilmiştir. Ancak serbest piyasa ekonomisini bir avantaja dönüştürme potansiyeli bulunan mimarlık ve planlama disiplinleri bunu başaramamış ve bu dönemde İstanbul morfolojisini etkileyen önemli kararlar alınmıştır. Bu dönemde 1984-1989 yılları arasında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Bedrettin Dalan’dır. Dalan İstanbul’un dünya kentleri ile yarışmasını hayal etmektedir. Olimpiyat Oyunları’na adaylık ilk kez bu dönemde gündeme gelmiş ancak gerçekleştirilememiştir.

1990'lara gelindiğinde Türkiye’de kentsel planlama disiplinine gökdelen yapıları, teknoloji ve kapalı yerleşmeler girmiştir. Milli Reasurans Binası (1992), Sabancı Merkezi, Halk Bankası Genel Müdürlüğü, İşbankası Kuleleri gibi gökdelenler ve Etiler Alkent gibi kapalı yerleşmeler bu dönemin ilk ürünleridir. İlki 1988’de Bakırköy Galeria olmak üzere inşa edilen alışveriş merkezleri de yine bu dönemde yoğun olarak görülmeye başlanmıştır. 1990’lar bahsi geçen tüm yapıların kente hızla yayıldığı bir dönemdir. Bu dönemde Amerika’da görülmeye başlanan Yeni Şehir Akımı Türkiye’yi de etkilemiştir.

Olimpiyat Oyunları’na ilk adaylık süreci 1990’lı yıllarda gerçekleşmiştir. 2000 Oyunları’na adaylık sürecinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Nurettin Süzen’dir. Bu dönemde asıl amaç İstanbul imajının yenilenmesidir ki bu da dönemin özelliklerine paralellik göstermektedir. 2004 Oyunları adaylık sürecinde 1990’lı yılların ikinci yarısına gelinmiştir. Dünyada kentsel planlama disiplini kentlerin yayılmasının bir yansıması olarak İstanbul’da sıçrayarak büyümüştür. Olimpiyat Stadyumu için seçilen tesis de o tarihte ve hatta tesisin tamamlandığı 2001 yılında bile zor ulaşılan, kent dışı sayılan bir alanda inşa edilmeye başlanmıştır. 1999 yılında yaşanan 17 Ağustos Marmara Depremi, Türkiye’nin gündemini değiştirmiştir. Ortaya çıkan fiziksel ihtiyaçlar var olan dönüşüm ihtiyacını perçinlemiş ve ekonomik olarak da inşaatı öncü sektör olarak belirleyen Türkiye’nin kalbi İstanbul’un dönüşümünde Oyunların katalizör olarak kullanılması amaçlanmıştır.

2000’li yıllara gelindiğinde Türkiye Kasım 2000 ve Şubat 2001’de iki önemli kriz yaşamıştır. Bu krizlerin ülkenin ekonomisini olumsuz yönde etkilemesine rağmen

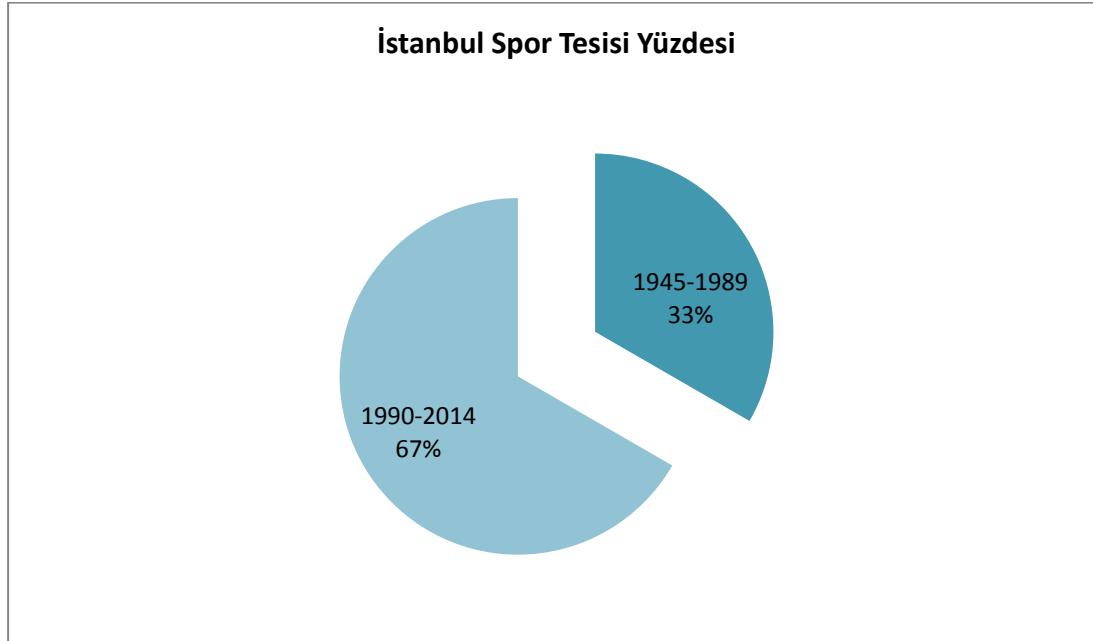
2008 ve 2012 Oyunları için yeniden Oyunlar'a aday olunmuştur. 2000'li yılların marka şehir ve kentsel dönüşüm hedeflerine paralel olarak İstanbul'da bir Olimpiyat süreci yaşanmış ve her adaylıkta Oyunların öngörülen etkisi büyümüştür.

Buna ek olarak İstanbul Spor Envanteri kapsamında hazırlanan verilere göre 2013 yılında İstanbul'da toplam 36 Uluslararası standartlarda tesis bulunmaktadır (Bkz. Çizelge 3.1). Bu tesislerden 9'u 1990-1999 yılları arasında inşa edilmiş olup, % 42'sini oluşturan 15 adet tesis 2000-2014 yılları arasında inşa edilmiştir. Olimpiyat Oyunları adaylık süreci ile etkileşimine bakıldığında toplam tesis sayısının %66'sının 1990 yılından itibaren yapıldığı görülmekte ve Oyunlar ile direkt ilişkisi olduğu savunulmaktadır.

Çizelge 3.1 : İstanbul'daki spor tesisleri. (Url-22)

ULUSLARARASI SALONLAR	YAPIM YILI	KAPASİTE	İLÇE
İNÖNÜ STADI	1947		BEŞİKTAŞ
İSTANBUL VELİEFENDİ HİPODRUMU	1950	7.000	BAKIRKÖY
İSTANBUL YELKEN KULÜBÜ TESİSLERİ	1952		KADIKÖY
MASLAK BİNİCİLİK TESİSLERİ	1956		SARIYER
YEŞİLYURT SPOR KULÜBÜ TESİSLERİ	1965	500	BAKIRKÖY
KINALIADA SU SPORLARI DERNEĞİ SPOR TESİSLERİ	1968		ADALAR
GALATASARAY FLORYA METİN OKTAY TESİSLERİ	1976	500	BAKIRKÖY
ENKA SADİ GÜLÇELİK SPOR SİTESİ	1983	2.800	SARIYER ZEYTİNBURN U
ABDİ İPEKÇİ SPOR SALONU	1986	11.000	
BJK İNTEGRAL ARENA SPOR TESİSİ	1989	3.200	BEŞİKTAŞ
TED SPOR KULÜBÜ	1989	1.200	SARIYER
İSTANBUL TENİS KULÜBÜ DERNEĞİ SPOR TESİSLERİ	1992	325	SARIYER
ERGUN GÜRSOY OLİMPİK YÜZME HAVUZU	1993	450	ÜSKÜDAR
DARÜŞŞAFAKA AYHAN ŞAHENK SPOR SALONU	1995	6.500	SARIYER
SUTOPU FEDERASYONU OLİMPİK YÜZME HAVUZU	1997	2.500	BAKIRKÖY
BAĞCILAR OLİMPİK SPOR KOMPLEKSİ	1999	5.000	BAĞCILAR
AHMET CÖMERT SPOR SALONU	1999	2.250	BAKIRKÖY
FENERBAHÇE CAN BARTU TESİSLERİ	1999		SANCAKTEPE
BJK NEVZAT DEMİR SPOR TESİSLERİ	1999		ÜMRANIYE
BURHAN FELEK MİLLİ TAKIMLAR KAMP VE EĞİTİM MERKEZİ	1999		ÜSKÜDAR
RİVA MİLLİ TAKIMLAR KAMP VE EĞİTİM MERKEZİ	2000		BEYKOZ
FENERBAHÇE ŞÜKRÜ SARAÇOĞLU STADI	2000	50.509	KADIKÖY
AYAZAĞA ECZACIBAŞI SPOR SALONU	2001	1.000	ŞİŞLİ

ATATÜRK OLİMPİYAT STADI	2002	78.761	BAŞAKŞEHİR
RECEP TAYYİP ERDOĞAN STADI	2004	13.856	BEYOĞLU
SİLVİRİKAPI BUZ PİSTİ	2009	750	FATİH
SİNAN ERDEM SPOR SALONU	2010	15.600	BAKIRKÖY
BURHAN FELEK VOLEYBOL SALONU	2010	8.788	ÜSKÜDAR
FENERBAHÇE ÜLKER SPORTS ARENA	2011	15.750	ATAŞEHİR
TÜRK TELEKOM ARENA	2011	52.600	ŞİŞLİ
ASLI ÇAKIR ALPTEKİN ATLETİZM SALONU	2012	7.000	BAKIRKÖY
CEBECİ SPOR KOMPLEKSİ KAMP VE EĞİTİM MERKEZİ	2012		SULTANGAZİ
İBB CEBECİ SPOR KOMPLEKSİ	2012	3.920	SULTANGAZİ
OKMEYDANI ATICILIK OKÇULUK TEKKESİ	2013	400	BEYOĞLU
KEMERBURGAZ KASIMPAŞASPOR TESİSLERİ	2013	550	EYÜP
EKREM KOÇAK ATLETİZM PİSTİ			

Şekil 3.1 : İstanbul'daki spor tesislerinin Olimpiyat Oyunları adaylık.

3.1.3 İstanbul adaylık süreci tarihçesi

İstanbul'un Olimpiyat Oyunları'na adaylık sürecine bakıldığında, İstanbul için Olimpiyat Oyunları serüveni 1935'lere dayanmaktadır. Paris için yaptığı kentsel planlama önerileri ile öne çıkan Fransız Kentsel Tasarımcı Henri Prost 1930-1950 yılları arasında İstanbul'a davet edilmiş ve İstanbul için projeler tasarlamıştır. Prost İstanbul için Tarihi Yarımada ve Maçka bölgelerinde iki park önermiştir (Bkz. Şekil 3.2). Prost Planı'na göre II no.'lu Maçka Parkı Kongre fonksiyonunu yüklenirken,

Tarihi Yarımada'daki I no.'lu Park'ın Olimpiyat Oyunları için kullanılması tasarlanmıştır.

Şekil 3.2 : 1943 tarihli 1/2000 ölçekli plan
Olimpiyat alanları. (Bilsel ve Zelef 2011)

Dönemin Belediye Başkanı Lütfi Kırdar(1938-1949), Prost Planı'nı uygulamaya koymayı istemiştir. Bu doğrultuda 1953 yılında İstanbul'un 500. Fetih Yıl Dönümü kutlamalarında I no.'lu Park'ın Olimpiyatlar'a ev sahipliği yapmasını hedeflemiş, ancak II. Dünya Savaşı'nın ekonomideki olumsuz yansımalarından dolayı, projeyi hayata geçirememiştir.

1935'lerde İstanbul için gündem teşkil eden Olimpiyatlar, 1980ler'de tekrar gündeme gelmiştir. Endüstrisizleşme ile birlikte ülkeler ekonomi politikalarını hizmet ve inşaat sektörüne kaydırmaya başlamışlardır. Bu değişim beraberinde küresel platformda kentlerin birbirleri ile yarışını ve marka şehir kavramını doğurmuştur. Endüstrisizleşme sonrasında kentlerde kayıp alanlar oluşmuştur. Bu alanların şehre yeniden kazandırılması, şehrin markasını oluşturması ya da dünyanın gözündeki imajını yenilemesi, devler arenasındaki varlığını gösterebilmesi için Olimpiyatlar

kritik önem taşımaktadır. Dünya'ya paralel olarak İstanbul'da da aynı dönüşüm yaşanmıştır. 1989 yılında dönemin Büyükşehir Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, Olimpiyat Oyunları'nın İstanbul'da yapılması için ilk resmi adımları atmıştır.

3.1.3.1 I.Adaylık süreci (2000 Oyunları)

Önceki bölümlerde açıklanan niteliklerinden dolayı İstanbul, Olimpiyatlar'ı bir fırsat olarak görmüş ve ev sahibi olmak istemiştir. Şubat 1990'da Nurettin Sözen Büyükşehir Belediye Başkanı iken, İstanbul 2000 Olimpiyat Oyunları için resmi adaylığını açıklamıştır.

Sözen'e göre; Olimpiyatlar bir kentin tanınması için büyük bir fırsattır ve sosyal ve teknik altyapı gibi parasal yatırımlar, ev sahibi kent için miras değeri taşımaktadır (Erten,2008:180).

Adaylığın açıklanmasının ardından o zamana kadar bir ilk olarak 30 Nisan 1992'de 3796 Olimpiyat Yasası çıkarılmıştır. Bu yasayla Olimpiyat Oyunları'nın tesisleri için alan temini kolaylaştırılmış ve mali güvencesi sağlanmıştır.

Bu dönemde IOC standartlarına uygun tek bir spor tesisi bulunmayan İstanbul Eylül 1993'te 7 kabule karşılık 87 red oyu ile adaylıktan ilk aşamada elenmiştir. Elenmenin nedeni olarak öncelikle spor yarışma alanlarının yetersizliği, ulaşım ağlarının standartlara göre yeterli olmaması, çevresel problemler ve İstanbul'un daha önce mega ölçekte bir etkinliğe ev sahipliği yapmamasından kaynaklanan deneyim eksikliği gösterilmiştir.

IOC komitesi'nin İstanbul'a ziyaretinde TMOK'un ofisinin uluslararası misafirleri ağırlamaya uygun olmamasından dolayı, komite ile Çırağan Sarayı'nda görüşülmüştür. Sadece bu bile, İstanbul'un adaylık sürecini olumsuz etkilemiştir.

Buna ek olarak Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın kent planlama standartlarına göre kişi başına 3m2 spor alanı düşmesi gerekirken 1990lar'da İstanbul genelinde kişi başına 0,94m2 spor alanı düşmektedir (Yıldızcı,1994).

İlk adaylıkta amaç, yabancı politikaların İstanbul hakkındaki klişeleşmiş olumsuz düşüncelerini yok etmek ve kentin doğal, coğrafi, tarihi ve kültürel potansiyelleriyle olumlu hale çevirmektir (Güler,2010:159). Bu nedendir ki, bu dönemde adaylık yüzeysel kalmıştır ve IOC de adaylığı sadece imaj çalışması olarak değerlendirmiştir.

3.1.3.2 II.Adaylık süreci (2004 Oyunları)

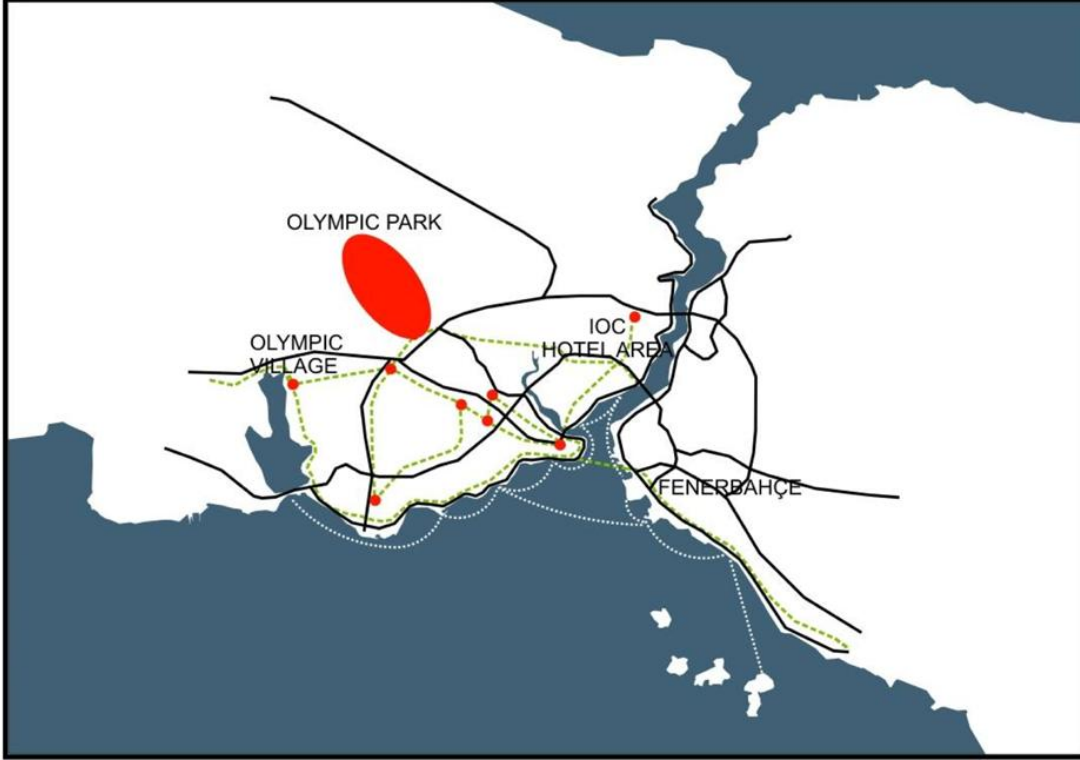
İlk adaylık sürecinde edinilen deneyimle TMOK başkanı Sinan Erdem önderliğinde spor altyapısında iyileştirmeye gidilmesi hedeflenmiştir (TMOK Haberleri, 1993).

Kasım 1997'de İstanbul ikinci kez adaylığını resmi olarak ilan etmiştir. IOC raporundaki olumsuz değerlendirmeleri göz önünde bulundurarak öncelikle spor tesisi ve ulaşım altyapısı eksikliği giderilmeye çalışılmıştır. Olimpiyat Parkı için yer arayışı da bu döneme denk gelmektedir. Olimpiyat Parkı yer arayışında kriter, "İstanbul'un gelişim gösteren bir bölgesinde esas yerleşim alanlarının dışında ana ulaşım koridorlarına yakın, şehre, tercihen Avrupa yakasında, demiryolu sistemiyle havaalanına yakın bir bağlantı imkanı sağlamasıdır." (Aksoy,2004).

Bu kriter doğrultusunda, İkitelli Toplu Konut Alanı ile Altınşehir yerleşimi arasında kalan 584ha.'lık Ayazma bölgesi, Olimpiyat Parkı için uygun bulunmuştur. Geçmişte Hazine'ye ait olan bu alanların kontrolsüz kentsel yayılma riski taşıdığına değinilerek (ibid:215) Olimpiyat Parkı'nın yapılmasıyla alanın bu tür risklere karşı korunacağı belirtilmiştir (Güler,2010; ibid:215). Kasım 1995'te İBB Planlama Bürosu, 1/50000 İstanbul Metropoliten Alt-Bölge Master Planı hazırlamış ve bu plana göre Olimpiyat Parkı, 'kentsel sosyal aktiviteler' lejandı altında gösterilmiştir. "Park'ın planı Olimpiyat temasını taşımanın yerine Olimpiyat'a odaklanarak büyük bir kentsel gelişim için rehber görevi görmüştür. 2010 yılına dönük yapılması amaçlanan konular' ... dünya çapında ve bölgesel ölçekte ele alındığında ekonomik yapılara entegre olabilen İstanbul gibi bir şehirde yapılan koruma ve gelişim çalışmaları arasında denge kurulması olarak açıklanmıştır." (İstanbul 2004 Yılı Olimpiyat Adaylık Dosyası,2005).

Ancak 2013 yılında bu alana bakıldığında alanın mevcut dokudan arındırıldığı, alanın Olimpiyat şemsiyesi altında dönüştürüldüğü ve soylulaştırıldığını söylemek mümkündür. İstanbul'da birbiri ardına yaşanan soylulaştırmaların (Sulukule,Tarlabaşı,vb.) ilki olarak görülen Ayazma'nın dönüşümü ilk kez 2004 adaylık sürecinde başlamıştır. Bu girişimlere rağmen İstanbul, 2004 adaylık sürecinde de spor ve ulaşım altyapısı eksikliği, çevresel problemler ve mega ölçek etkinliklere ev sahipliği yapabilme deneyimi eksikliği gibi temel olumsuzlukları taşımaya devam etmesinden dolayı ilk aşamada elenmiştir.

İlk adaylık sürecinde IOC standartları'na uygun tek bir spor tesisi bulunmazken, 2004 adaylığında Abdi İpekçi Spor Salonu IOC Standartları'na uygun bulunmuş ve kentin artı hanesine eklenmiştir (Bkz. Şekil 3.3). Buna ek olarak Abdi İpekçi Spor Salonu her iki adaylık sürecinde de Olimpiyat Yasası IOC tarafından olumlu olarak değerlendirilmiştir. Ancak bu dönemde toplamda 2400 hektar spor alanı ihtiyacı olan İstanbul'un mevcutta 369 ha spor alanına sahip olması bile İstanbul'un IOC Standartları'ndan ne kadar uzak olduğunu açıkça göstermektedir. (Erdemli 1998).

Şekil 3.3 : İstanbul 2000 Olimpiyat Oyunları adaylığı. (Güler 2010:163)

3.1.3.3 III.Adaylık süreci (2008 Oyunları)

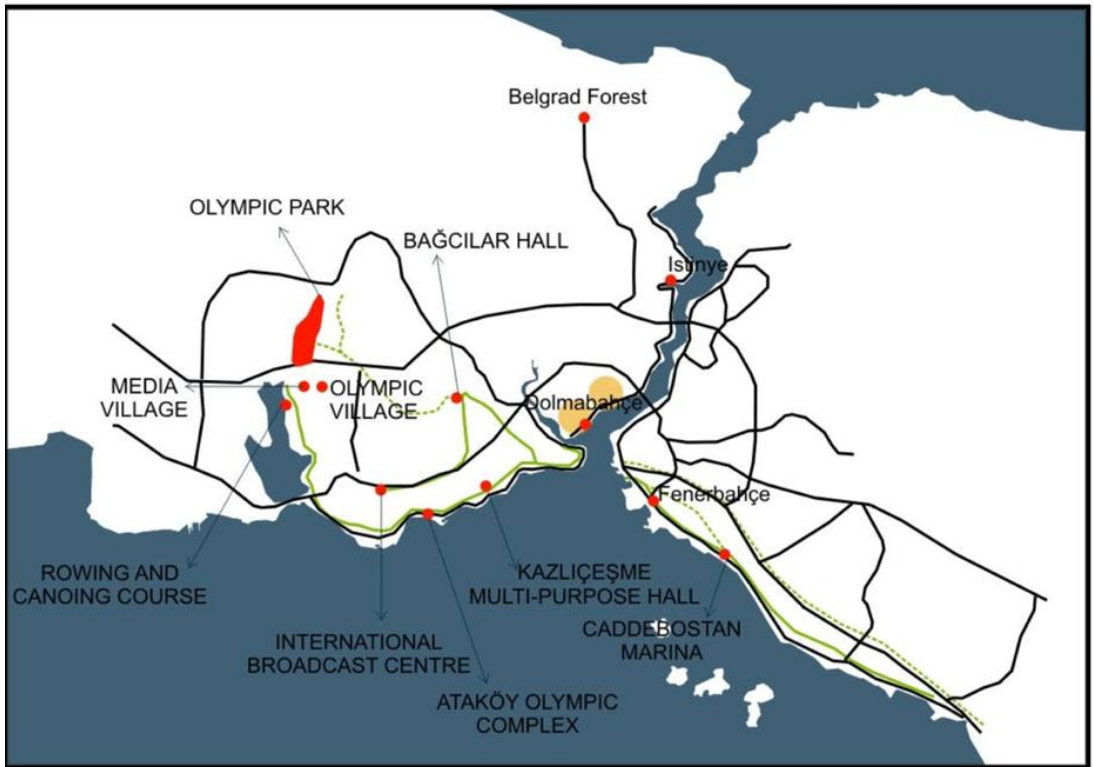
İstanbul'un 2000 Oyunları adaylığından ilk aşamada elenmesinden sonra Gençlik ve Spor Bakanlığı, spor altyapısını iyileştirmek için Olimpiyat Stadyumu'na ek olarak kente on yeni spor tesisi yapılmasına karar vermiştir (Sabah 1998,21 Ağustos).

İBB ve HDK arasında yaşanan tartışmalar ve İBB ile Bakırköy Belediyesi arasında yeni spor tesisi yapımına izin vermeme üzerine yaşanan gerginliklerden dolayı İstanbul adaylığı, IOC 'ye Mart 1997'de son anda bildirilmiştir. Buna rağmen Ağustos 2000'de Paris,Toronto,Osaka ve Pekin ile birlikte İstanbul, ilk kez ilk aşamayı geçerek 2008 Olimpiyat Oyunları'na aday olmuştur (Bkz Şekil 3.4).

IOC; Paris, Pekin ve Toronto olimpiyat Oyunlarının düzenlenebilmesi için az risk taşıırken, Osaka ve İstanbul'un yüksek risk taşıdığını belirtmiştir (Güler,2010). 17 Ağustos 1999'da yaşanan Marmara Depremi ve önceki adaylıklarda da belirtilen, spor tesisi ve altyapı eksikliği, çevresel problemler Olimpiyatlar'ın İstanbul'da gerçekleştirilmesine engel olmuştur.

Atatürk Olimpiyat Stadyumu gecikmeyle Aralık 2001'de teslim edilmiştir. Ancak maddi nedenlerden dolayı stadyum açılmamış, sonrasında açıldığında da Galatasaray Spor Kulübü tarafından kullanılan stadın yerleşimi ve erişilebilirliği konusunda sert bir biçimde eleştirilmiştir. Hatta Galatasaraylı taraftarlar, 'Zulümpiyat Stadi' yazılı pankart açarak tepkilerini göstermişlerdir (Cumhuriyet2007,11 Kasım).

Bir başka spor tesisi Ataköy Çokamaçlı Salonu (Bugünkü Sinan Erdem Spor Salonu) inşaatına 1992 yılında başlanmış fakat mali sorunlar ve Bakırköy Belediyesi'ne bağlı imar sorunlarından dolayı ancak 2001 yılında tamamlanabilmiştir. (Erdem 2004:283) 2004 adaylık sürecinde çatısının inşaatı halen devam eden yapı üzerine IOC başkanı, "Siz sıradan bir spor kompleksinin inşaatının 7 yıllık süre zarfında tamamlayamamışken Olimpiyatları nasıl organize edeceksiniz?" diyerek, İstanbul'u eleştirmiştir (Erten,2008;ibid:284).

Şekil 3.4 : İstanbul 2008 Olimpiyat Oyunları adaylığı. (Güler 2010:163)

3.1.3.4 IV.Adaylık süreci (2012 Oyunları)

2008 adaylık sürecinde yaşananın bir benzeri 2012 adaylık sürecinde de yaşanmış ve HDK ile İBB arasındaki anlaşmazlıklardan dolayı 2012 Oyunları'na adaylık son anda duyurulmuştur. Bu anlaşmazlık yeni bir adaylık dosyası hazırlanamamasına neden olmuştur. Haziran 2003'te 2008 adaylık dosyası üzerinde küçük oynamalar yapılarak IOC'ye 2012 adaylık dosyası teslim edilmiştir (Bkz Şekil 3.5).

Dönemin IOC başkanı Jaques Rogge, İstanbul 2012 adaylığında bir gelişme görülemediğini, 2004 ve 2008 adaylık dosyaları ile neredeyse aynı olduğunu vurgulamıştır(Sabah 2004,24 Mayıs).

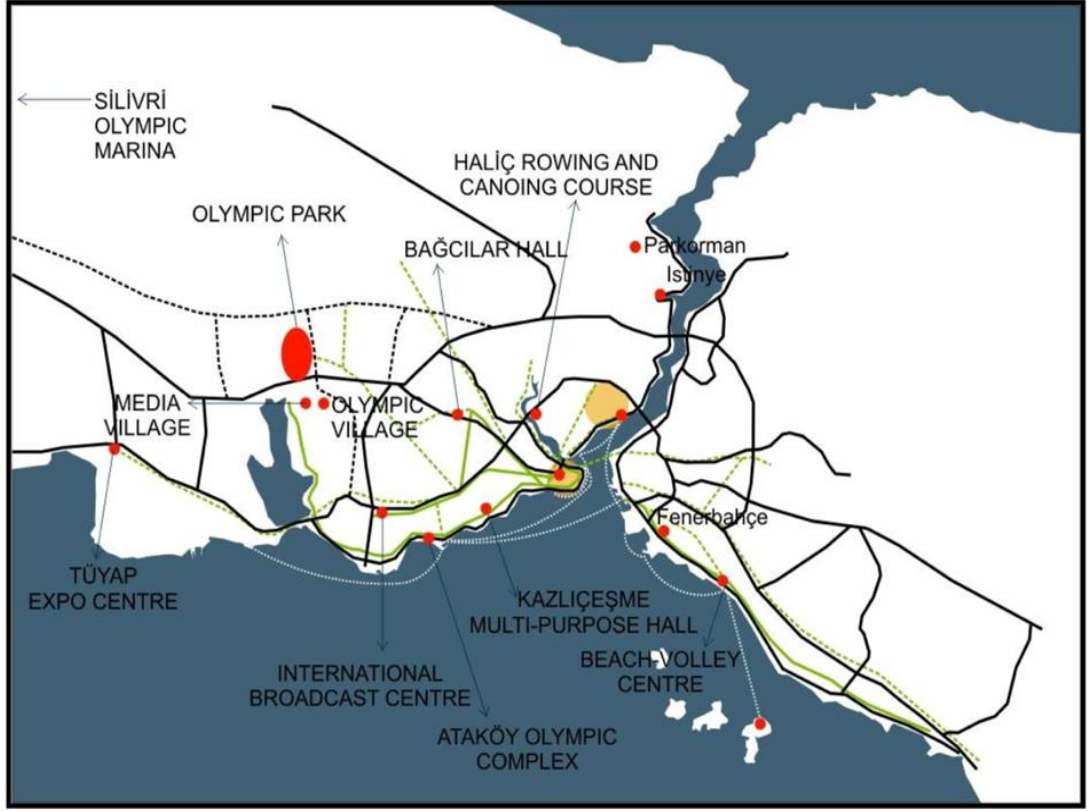
Bu nedendir ki 2008 yılında ilk aşamayı geçerek ev sahipliği için aday olan İstanbul, gelişmesine rağmen 2012 yılında ilk aşamada elenmiştir.

24 Temmuz 2003'te TMOK başkanı Sinan Erdem'in vefat etmesi İstanbul'un Olimpiyat Oyunları ile ilişkisini negatif yönde etkilemiştir.

2020 adaylık öncesindeki adaylıkların değerlendirilmesi yapıldığında, yatırımların %90'ı spor tesisi olmak üzere direkt yatırım şeklinde yapılmasına rağmen kentin bütününe bakıldığında sportif altyapının zayıf durumdadır. Ayrıca mevcut spor tesislerinin dağılımı kent içerisinde homojen değildir (Erten,2008).

Buna ek olarak, 2005'ten itibaren her yıl 1.5 milyar dolar ulaşım altyapısı için yatırım yapılarak , IOC 'nin İstanbul için olumsuz olarak gördüğü eksiklik giderilmeye çalışılmıştır (Url-23).

Başta 2001 Formula I ve 2010 Avrupa Kültür Başkentliği olmak üzere bir çok mega etkinliğe ev sahipliği yapan İstanbul Mega etkinlikler hakkında deneyim kazanmıştır. Bu anlamda İstanbul'un adaylık yolculuğunda kendisini geliştirdiği ve dünyanın önemli metropolleri ile yarışan bir marka kent olma yolunda büyük adımlar atmıştır. Ancak bu girişimler İstanbul'un 2012 Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmasında IOC tarafından yeterli görülmemiştir. Nitekim 2008 Yaz Olimpiyat Oyunları'na adaylık kitapçığında yapılan küçük revizyonlar ile 2012 Oyunları'na başvurulması İstanbul'un adaylık yolculuğunda yapılmış önemli bir stratejik hata olarak değerlendirilmiştir.

Şekil 3.5 : İstanbul 2012 Olimpiyat Oyunları adaylığı.(Güler 2010:163)

3.1.3.5 V.Adaylık süreci (2020 Oyunları)

2016 dışında, 2000 yılından itibaren 2000,2004,2008,2012 ve 2020'yle birlikte 5 kez olmak üzere Olimpiyatlar'dan en uzun süre vazgeçmeyen kenttir. 17 Nisan 2013 tarihinde 5. kez İstanbul 2020 Oyunları için adaylık dosyasını Lozan'da IOC 'ye sunmuştur. (Dönemin İstanbul Belediye Başkanı Kadir Topbaş, TMOK Başkanı Uğur Erdener ve İstanbul 2020 Adaylık Komitesi Başkanı Hasan Arat büyük bir basın açıklaması ile İstanbullularla bu haberi paylaşmışlardır.)

Topbaş,İstanbul'un bu adaylık sürecine verdiği önemi; " Bugün, İstanbul ve Türk milleti adına tarihi bir gündür. İstanbul 2020, Türkiye Cumhurbaşkanı tarafından resmi olarak açıklanan ilk spor organizasyonu adaylığıdır ve biz bu adaylığı stratejik bir ulusal öncelik olarak tanımlıyoruz." sözleri ile aktarmıştır, Olimpiyatlar'ı bir spor etkinliği olmanın çok ötesinde gördüklerini vurgulamıştır (Url-24).

2008 Adaylığı'nda sonra İstanbul 2020 adaylık dosyasıyla, Madrid ve Tokyo ile birlikte ilk aşamayı geçerek adaylık aşamasına ikinci kez ulaşmıştır. Ancak Eylül

2013'te IOC tarafından 2020 Oyunları için Tokyo ikinci kez ev sahipliği yapmaya uygun bulunmuştur.

İstanbul 2020 Adaylık sürecine sonraki bölümde detaylı olarak değinilecektir.

3.1.4 İstanbul'un 2000-2020 adaylıklarının IOC değerlendirme kriterlerine göre karşılaştırması

2000,2004,2008 ve 2012 Oyunları için IOC adaylık kabul değerlendirme kriterleri 1-5 katsayılarında değişen 11 maddeden oluşmaktadır (Url-5):

- 1) Hükümet desteği,yasal konular ve kamu yararı (2)
- 2) Genel altyapı (5)
- 3) Spor yarışma tesisleri (4)
- 4) Olimpiyat köyü (4)
- 5) Çevresel koşullar ve etki (2)
- 6) Konaklama (5)
- 7) Ulaşım konsepti (3)
- 8) Güvenlik (3)
- 9) Geçmiş spor etkinliklerinden kazanılan deneyim (2)
- 10) Finansman (3)
- 11) Tüm proje ve miras durumu (3)

Çizelge 3.2 : 2008 ve 2012 IOC değerlendirme raporlarına göre İstanbul ve ev sahibi kentlerin karşılaştırılması.

Adım	Eylem
1	Bir şehrin Olimpiyatlar'a ev sahipliği yapması için gereken potansiyelleri tanımlamada kullanılan kriterlerin belirlenmesi
2	Her bir kritere önem derecesine göre katsayılandırmak
3	IOC ölçütünün belirlenmesi. Çalışma grubu min. IOC ölçütünü 6 olarak saptamıştır.
4	Aday kentlerin kriterlere göre değerlendirilmesi

Bu değerlendirme sistemine göre 2012 Oyunları'na aday olan İstanbul ile ev sahipliği yapan Londra'nın değerlendirmeden aldığı sonuçlar aşağıdaki gibidir:

**Çizelge 3.3 : İstanbul 2008 ve 2012 Olimpiyat Oyunları
adaylıklarının IOC rapolarına göre karşılaştırması.**

	2008	Min.	Mak.	2012	Min.	Mak.
Hükümet desteği, yasal konular ve	İSTANBUL	6.1	6.7	İSTANBUL	7.2	7.9
Kamu yararı(2)	PEKİN	6.8	7.4	LONDRA	6.5	7.2
Genel altyapı (5)	İSTANBUL	3.7	4.6	İSTANBUL	2.7	4.1
	PEKİN	3.8	5.4	LONDRA	5.3	7.0
Spor yarışma tesisleri(4)	İSTANBUL	5.9	7.9	İSTANBUL	4.3	6.0
	PEKİN	6.3	7.9	LONDRA	5.2	7.1
Olimpiyat köyü (4)	İSTANBUL	5.5	7.2	İSTANBUL	4.2	6.3
	PEKİN	8.0	9.0	LONDRA	5.5	8.0
Çevresel koşullar ve etki(2)	İSTANBUL	5.8	7.2	İSTANBUL	4.6	7.6
	PEKİN	5.3	6.8	LONDRA	7.2	8.6
Konaklama (5)	İSTANBUL	5.9	6.5	İSTANBUL	5.9	6.5
	PEKİN	9.8	10.0	LONDRA	10.0	10.0
Ulaşım konsepti(3)	İSTANBUL	6.1	7.6	İSTANBUL	3.4	5.1
	PEKİN	6.3	7.6	LONDRA	4.8	6.7
Güvenlik(3)	İSTANBUL	5.7	7.1	İSTANBUL	3.4	4.6
	PEKİN	6.4	7.7	LONDRA	6.7	7.7
Geçmiş spor etkinliklerinden	İSTANBUL	4.5	6.5	İSTANBUL	3.4	6.0
Kazanılan deneyim(2)	PEKİN	6.0	7.0	LONDRA	4.8	6.8
Finansman (3)	İSTANBUL	+	+	İSTANBUL	4.2	6.1
	PEKİN	+	+	LONDRA	6.0	8.0
Tüm proje ve miras durumu (3)	İSTANBUL	6.0	7.0	İSTANBUL	3.0	5.0
	PEKİN	7.0	8.0	LONDRA	6.0	8.0

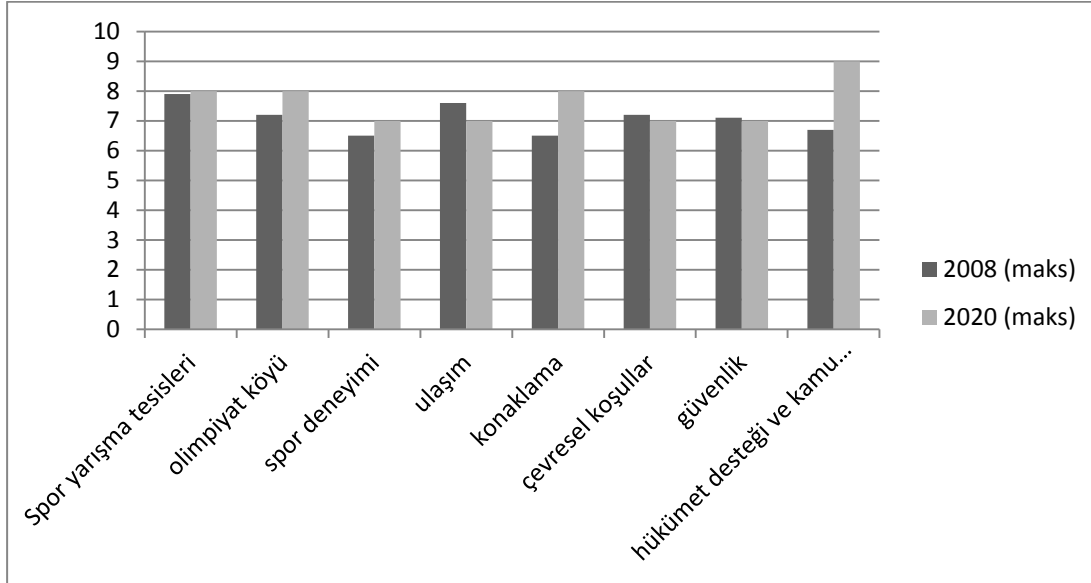
2012 Oyunları'nda önem derecesine göre katsayı verme sistemi ile gerçekleştirilen değerlendirme sistemine göre; genel altyapı ve konaklama en üst seviyededir. Bunların ardından spor yarışma tesisleri ve Olimpiyat köyü gelmektedir. Bu başlıklar altında 2012 yılında Oyunlara ev sahipliği yapan Londra'nın İstanbul'un çok daha ilerisinde olduğu ve 2008 yılında ev sahipliği yapan Pekin'in de bir çok açıdan İstanbul'a göre daha iyi bir durumda olduğu yukarıdaki tabloda açıkça görülmektedir.

2012 ve 2020 Aday adaylığı değerlendirme kriterlerinde çeşitli değişiklikler olduğu göze çarpmaktadır. (2020 Seçim Kriterlerindeki değişikliklere 3.4. 2020 Olimpiyat Oyunları Ev Sahibi Kent Seçimi başlığı altında detaylı olarak değinilecektir.) Bu değişiklikler göz önünde bulundurularak İstanbul'un 2008,2012 ve 2020 aday adaylıklarında IOC'nin değerlendirme notları Çizelge 3.4'tev karşılaştırılmıştır.

Çizelge 3.4 : İstanbul 2008,2012 Ve 2020 Olimpiyat Oyunları adaylıklarının IOC raporlarına göre karşılaştırması.

	2008		2012		2020	
	Min.	Maks.	Min	Maks.	Min.	Maks.
Spor yarışma tesisleri (Oyunların konsepti ve yarışma tesisleri)	5.9	7.9	4.3	6.0	6	8
Olimpiyat köyü	5.5	7.2	4.2	6.3	6	8
Spor deneyimi	4.5	6.5	3.4	6.0	5.5	7
Ulaşım (konsepti)	6.1	7.6	3.4	5.1	5	7
Konaklama	5.9	6.5	5.9	6.5	6	8
Çevresel koşullar ve etki (Çevre ve meteoroloji)	5.8	7.2	4.6	7.6	5	7
Finansman(ve pazarlama)	+	+	4.2	6.1	5	7
güvenlik	5.7	7.1	3.4	4.6	6	7
Tüm proje ve miras durumu (vizyon ve miras)	6.0	7.0	3.0	5.0	+	+
Hükümet desteği,yasal konular ve kamu yararı (Yasal konular ve özel ve göçmen formaliteleri hükümet desteği)	6.1	6.7	7.2	7.9	7(8)	9(9)

İstanbul'un adaylık süreci başlığında detaylı olarak açıklandığı üzere, 2012 adaylık başvurusu sırasında yaşanan sorunlardan dolayı adaylık dosyası hazırlanamamış, 2008'de teslim edilen dosya üzerinde çeşitli değişiklik ve eklemelerle teslim edilmiş, bu yüzden de geçen yıllar içerisindeki değişim yeterli ölçüde yansıtılmadığından başarısız olunmuş ve İstanbul adaylık aşamasına yükselememiştir.

Şekil 3.6 :IOC raporları'na göre İstanbul 2008 ve 2020'nin karşılaştırması.

2008 ve 2020 Oyunları içinse adaylık konumuna yükselebilen değişiminin tüm IOC kriterleri için çok zaman olumlu yönde olduğu görülmektedir (Bkz. Şekil 3.6).

3.2 İstanbul 2020 Adaylık Süreci

2000,2004,2008,2012 adaylıklarında edindiği deneyimle, Oyunlar'a ev sahipliği yapabilmek için kapsamlı ve detaylı bir aday kitapçığı hazırlamıştır. Çalışmanın bu kısmında İstanbul 2020 Adaylığı için hazırlanan Aday Kitapçığı temel kaynak olarak kabul edilerek bu kaynak üzerinde inceleme yapılmıştır. İki ciltten oluşan kitapçıkta Olimpiyatlar'a yaklaşım 10 başlık altında açıklanmıştır. Bu başlıklar aşağıdaki gibidir:

- 1) Vizyon, kentsel miras ve iletişim
- 2) Olimpiyat Oyunları'nın genel konsepti
- 3) Siyasi destek ve halk desteği
- 4) Yasal konular
- 5) Çevre
- 6) Finans
- 7) Pazarlama
- 8) Spor ve spor tesisleri
- 9) Paralimpik Oyunlar
- 10) Olimpiyat köyü

Çalışmanın bu kısmında İstanbul'un 2020 Yaz Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliğine adaylık sürecinde hazırladığı kitapçık incelenecek ve İstanbul 2020 Önerisi belirtilen başlıklara göre değerlendirilecektir.

3.2.1 Vizyon ve Oyunların genel konsepti

Daha önceki adaylıklarda olduğu gibi 2020 adaylığında da İstanbul'un iki farklı kıtanın ortasında konumlanmasına vurgu yapılarak, farklı kıtaların İstanbul'da Oyunlar kapsamında buluşmasına odaklanılmıştır. İstanbul 2020 vizyonunu, sporun, farklı kültürleri, inançları ve gelenekleri biraraya getirerek, Olimpiyat tarihinde ilk defa Müslüman ve demokratik bir ülkede; aynı anda iki kıtada Oyunların gerçekleştirilmesi şeklinde özetlemektedir. Aday kitapçığının girişinde yer alan ve IOC başkanına ithafen, T.C. Cumhurbaşkanı Abdullah GÜL, T.C.Başbakanı Recep Tayyip ERDOĞAN, T.C. Gençlik ve Spor Bakanı Suat KILIÇ, İstanbul Valisi Hüseyin Avni MUTLU ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Kadir TOPBAŞ imzalı mektup ile, 2020 Oyunları'na verdiği önemi göstermektedir (İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013):

" Adaylığın yeni Türkiye vizyonu ve bölgemizdeki gelişmeler nezdinde emsalsiz bir yeri vardır. (...) 1992 senesinde 3796 sayılı Olimpiyat Kanunun çıkarılmasından bu yana, ülkemiz Olimpiyat ve Paralimpik Oyunları'na ev sahipliği yapmayı arzu etmektedir. Bu arzu artık güçlü ulusal planımızın ayrılmaz bir parçasıdır. (...)Bu adaylık ülkemiz için çok önemli addedebileceğimiz bir zamanda, 2023 yılında Cumhuriyetimizin kuruluşunun yüzüncü yıl kutlamalarına hazırlanırken sunulmuştur. Türkiye'nin hızlı dönüşüm süreci Oyunlar'ın da getireceği itici güç sayesinde daha da ivme kazanacaktır. aynı zamanda, Oyunlar altyapısının çok önemli bir bölümü, Türkiye'nin uzun vadeli 2023 hedeflerinde halihazırda tanımlanmıştır ve Oyunlar'a hazırlık takviminden daha önce tamamlanmış olacaktır.(...) Oyunlar için planlanan görkemli spor tesisleri, Türkiye'de spor alanında bugüne kadar yapılmış en büyük yatırımın bir parçası olarak,Ulusal Spor Planı'nı tamamlayıcı niteliktedir. 2014 senesine kadar Türkiye çapında 415 spor tesisi ve 24 yeni stadyum inşa etmek için 3.1 milyar Türk Lirası(1.77 milyar ABD Doları) yatırım yapılacaktır."

İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı'nda Oyunlar'ın Konsepti, "İstanbul'un zengin kentsel dokusu üzerine, bu harikulade şehrin büyümesine kapılan herkesin hayatını güzelleştirmek üzere titizlikle işlenmiş olan Oyunlar Planı, Oyunlar'ın kusursuz ve ilham verici bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlayacaktır. Tesisler, Avrupa'nın en genç nüfusuyla dolup taşacak ve bütün şehir, baş döndürücü manzaralar sunan, dört bir yanı tarihle bezeli görkemli bir sahneye dönüşecektir." cümleleriyle tanımlanmıştır (İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013: vol1:s.32).

Şehrin Master Planı ile Oyunlar Konsepti arasındaki ilişkiye bakıldığında ise, ilk olarak 2008 yılında geliştirilmeye başlanılan Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Master Eylem Planı'na, İstanbul Olimpik ve Paralimpik Oyunlar konseptinin tamamen entegre edildiği söylenmekte ve Çizelge 3.5'te Oyunlar planıyla desteklenecek uzun vadeli hedefler ile İstanbul 2020 Olimpiyat Tesisleri ve Olimpiyat Köyü başlığı altında ayrıntılı olarak değinilecek olan 4 Olimpiyat Bölgesi uyumluluğu incelenmiştir.

Organizasyon Komitesi tarafından hazırlanan bu tabloya göre; 4 bölge de toplu taşımanın da kullanılmasıyla şehir içi hareketlilikte önemli iyileştirmeler kaydedilmesinde, halk sporları ve yüksek performanslı spor tesisleri ve programlarının geliştirilmesinde, çevre standartlarının ve bu standartlara uyumun geliştirilmesinde, uygun yapı tasarımıyla enerji tasarrufunun arttırılmasında ve depreme dayanıklılığın arttırılmasında uzun vadeli hedefleri destekler niteliktedir.

Ancak tarihi yerlerin koruma altına alınmasına,Boğaziçi bölgesi gösterilmiştir. Bu noktada Haydarpaşa silüetini etkileyerek Garın dönüşmesine neden olacak bir planlamanın ve stadyum tasarısının da adaylık kitapçığının ilerleyen sayfalarında bulunduğunu söylemek gerekmektedir.

Çizelge 3.5 : Oyunlar planıyla desteklenecek uzun vadeli hedefler.
(İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,Vol1:S. 34)

İstanbul 2020 Oyunlar planıyla desteklenen Türkiye'nin hedeflerine yönelik 2013 Master Planı	Olimpik Şehir Bölgesi	Sahil Bölgesi	Boğaziçi Bölgesi	Orman Bölgesi
Toplu taşımanın da kullanılmasıyla şehir içi hareketlilikte önemli iyileştirmeler kaydedilmesi	X	X	X	X
Halk sporları ve yüksek performanslı spor tesisleri ve programlarının geliştirilmesi	X	X	X	X
Tarihi yerlerin koruma altına alınması		X	X	
Çevre standartlarının ve bu standartlara uyumun geliştirilmesi	X	X	X	X
Uygun yapı tasarımıyla enerji tasarrufunun artırılması	X	X	X	X
Orman alanlarının geri kazanılması ve şehrin çokça ihtiyaç duyduğu yeşil alanların yaratılması	X			X
Sahil bölgelerinin halkla yeniden buluşturulması		X	X	
Depreme dayanıklılığın artırılması	X	X	X	X
Yeni toplu modellerinin geliştirilmesi	X			
Şehrin tarihi değerlerini tamamlayacak yeni ve çarpıcı mimari yapıların sergilenmesi			X	

3.2.2 Paralimpik Oyunlar

2020 Paralimpik Oyunları'nın, ayrımcılığı önleme ve çeşitlilik konularındaki özel taahhütler sayesinde engelli 8.5 milyon Türk vatandaşının yaşamını iyileştirmede katalizör olması öngörülmektedir. Paralimpik Oyunları'nın planlarında temel alınan altı anahtar tema; Kusursuz entegrasyon, Evrensel Erişilebilirlik, İstanbul Şehri Master Planı'na Uygun Kentsel Miras, İlham, Tüm bölgede engellilik konusunda

farkındalık ve Kapsayıcılık ve çeşitliliğidir. Paralimpik Oyunlar'ın bu başlıklar altında erişilebilirlik kavramı etrafında geliştirilmesi önerilmiştir.

Paralimpik Tesislerin Seçimi

Paralimpik Oyunlar'da Olimpiyat Oyunları'nda kullanılan tesislerin aynen kullanılması, Türkiye 2023 Master Planı ile uyumlu olması, Oyunlar sonrasında kalacak kentsel mirasın Ulusal Spor Planı ile uyumuna ve sporcuların en iyi şartlarda performans sergileyebilmelerine imkan tanınması için İstanbul 2020 Paralimpik Oyunları tesis seçiminde dikkat edilen kriterlerdir.

Çizelge 3.6'da Olimpiyat Oyunları'nda kullanılan tesislerin neredeyse aynen kullanıldığı, gerekli modifikasyon/inşaatın %1 oranında olduğu görülmektedir.

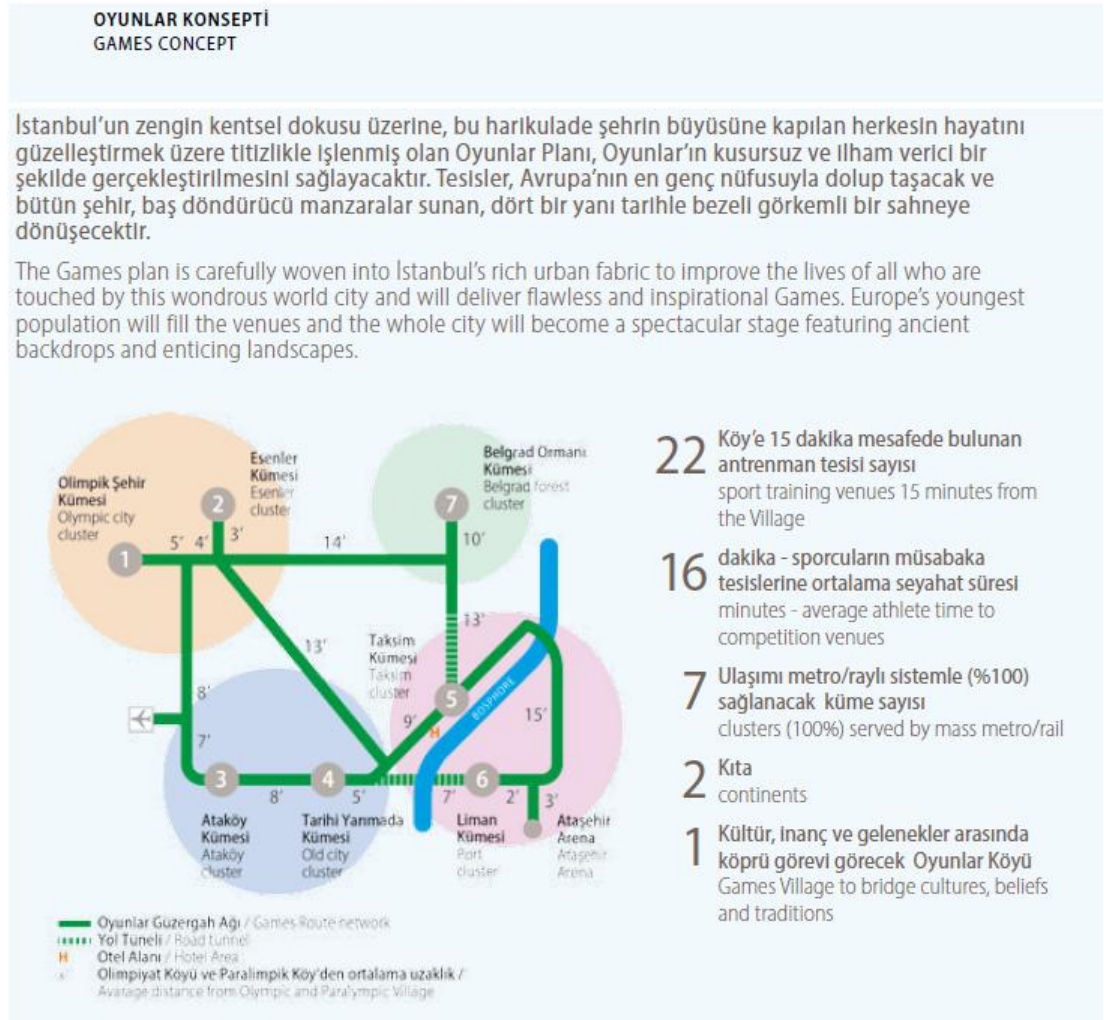
Çizelge 3.6 : Paralimpik tesisler. (İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013:vol2.s.72)

Tesisler (Müsabaka tesisleri)	Koltuk kapasitesi (+ mevcut erişilebilir koltuk kapasitesi)	Gerekli modifikasyon/inşaat (+ planlanan erişilebilir koltuk kapasitesi)	Tahmini modifikasyon maliyeti (Amerikan Doları 2012 milyon)
Atatürk Olimpiyat Stadyumu	76.000	Paralimpik Tefrişat (%1)	601.920
Boğaziçi Stadyumu	70.000	Paralimpik Tefrişat (%1)	491.340
Boğaziçi Kürek Merkezi	14.000	Paralimpik Tefrişat (%1)	526.110
Olimpik Antrenman Merkezi Salon 4	5.000	Paralimpik Tefrişat (%1)	368.220
Sinan Erdem Spor Salonu	16.000	Oyun alanı/Paralimpik Tefrişat (%1)	321.480
Olimpik Antrenman Merkezi Salon 1	10.000	Oyun alanı/Paralimpik Tefrişat (%1)	427.500
Olimpik Veledrom	5.000	Paralimpik Tefrişat (%1)	239.400
Altın Kapı Parkı	5.000	Paralimpik Tefrişat (%1)	610.470
Ulusal Binicilik Merkezi	12.000	Paralimpik Tefrişat (%1)	1.195.200
Ulusal Arena	12.000	Oyun alanı/Paralimpik Tefrişat (%1)	333.450
Abdi İpekçi Arena	10.500	Oyun alanı/Paralimpik Tefrişat (%1)	253.650
Olimpik Hokey Merkezi	10.000/5.000	Geçici sporcu tesisleri/Geçici oturma(%1)	558.320
Ataköy Atletizm Arena	8.000	Oyun alanı/Paralimpik Tefrişat (%1)	321.480
Olimpik Antrenman Merkezi Salon 3	5.000	Oyun alanı/Paralimpik Tefrişat (%1)	395.580
Olimpik Su Sporları Merkezi	18.000	Paralimpik Tefrişat (%1)	902.880
Olimpik Tenis Merkezi	10.000/5.000/3.000/2 50	Paralimpik Tefrişat (%1)	602.490
Olimpik Antrenman Merkezi Salon 2	10.000	Oyun alanı/Paralimpik Tefrişat (%1)	457.710
Ulusal Atıcılık Merkezi	4.000/3.000	Paralimpik Tefrişat (%1)	302.100
Altın Kapı Marina	5.000	Paralimpik Tefrişat (%1)	645.240
Ataköy Marina	5.000	Paralimpik Tefrişat (%1)	427.500
Boğaziçi Okçuluk Parkı	4.000	Paralimpik Tefrişat (%1)	377.910
Müsabaka tesisi sayısı: 21			

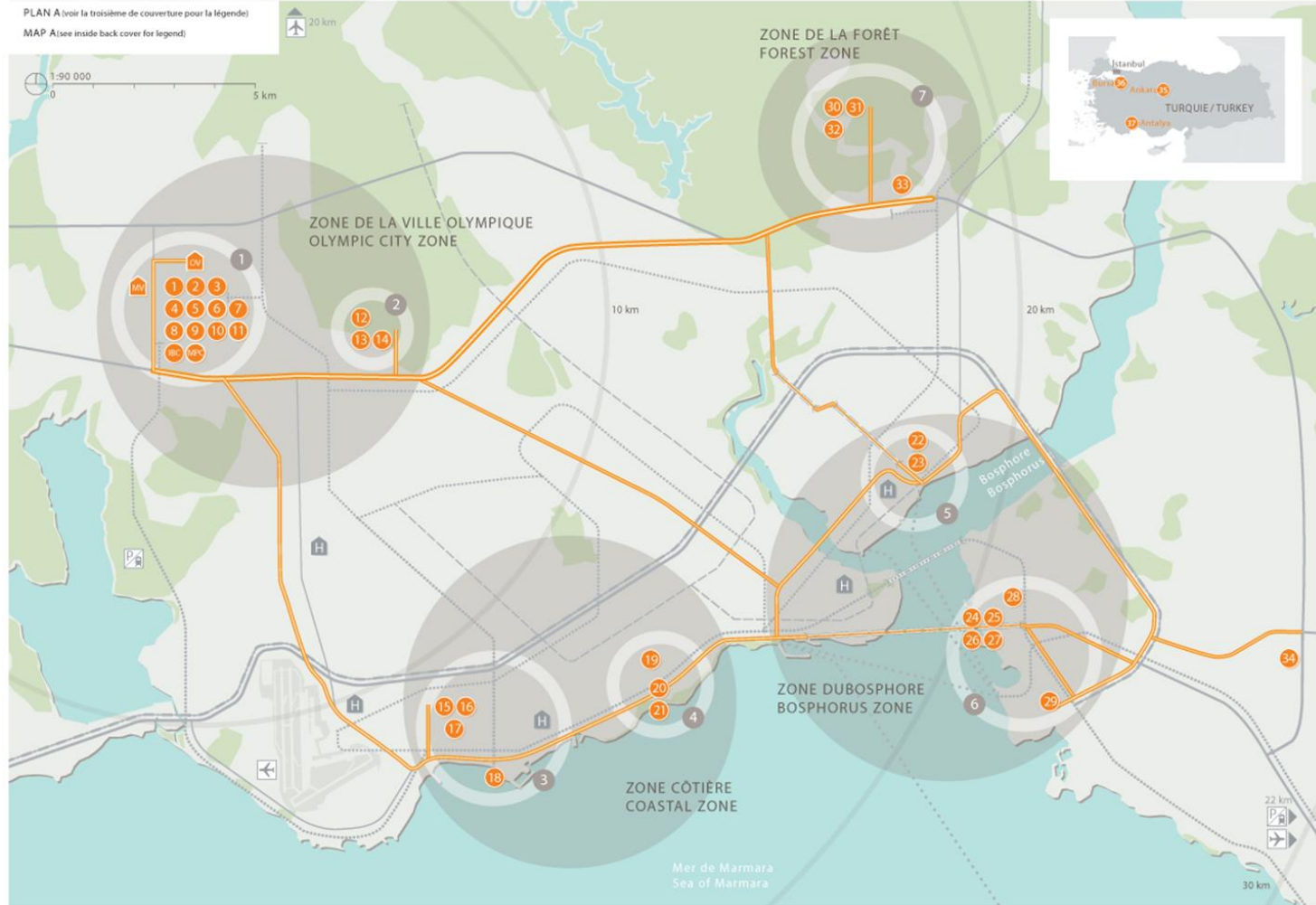
Paralimpik Oyunları'nın bütçesi Olimpiyat Oyunları finansman politikası ile paralel niteliktedir. Tesislerin paralimpik Oyunlara göre geçişi için özel olarak 11 milyon ABD Doları tahsis edilmesi planlanmıştır (İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı, 2013: vol.2, s.90)

3.2.3 Olimpiyat tesisleri ve Olimpiyat köyü

İstanbul 2020 Olimpiyat ve Paralimpik Oyunlar hazırlık sürecinde, Organizasyon Komitesi tarafından iki kıtada 4 bölgede 37 müsabaka tesisi belirlenmiştir. Spor tesislerinin iki kıtayı birden canlandırması için belirlenen dört bölge kendi içerisinde operasyonel olarak toplam 7 kümeye ayrılmaktadır (Bkz Şekil 3.7-8).

Şekil 3.7 : Oyunlar konsepti. (İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı, 2013, vol1: s.32)

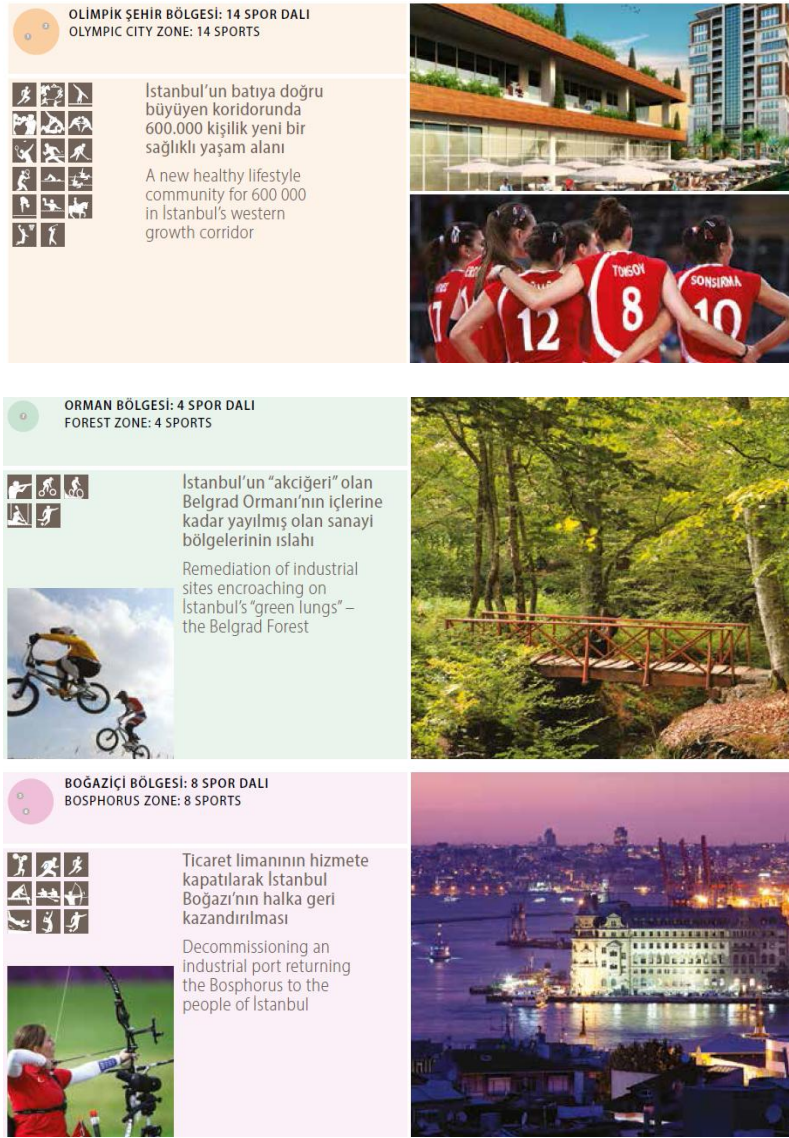

Şekil 3.8 : İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları önerisi. (İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013)

3.2.3.1 Olimpiyat tesisleri

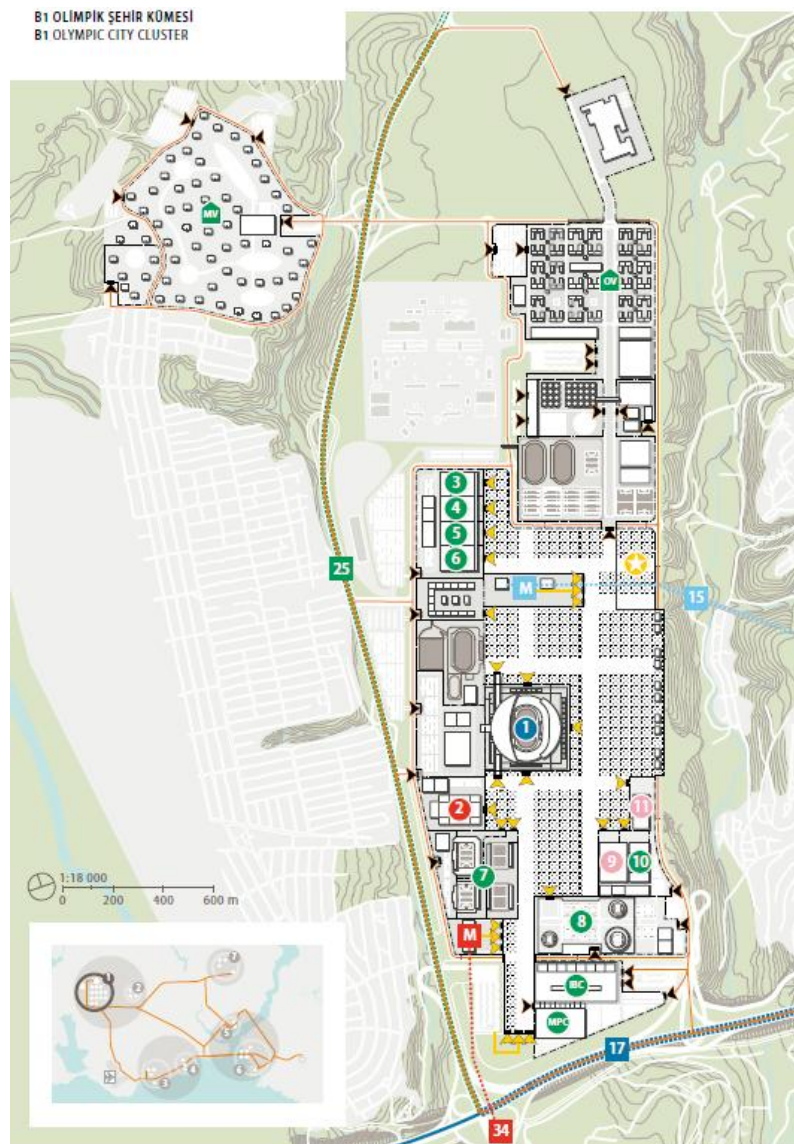
İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı'nda Olimpiyat tesislerinin konumları ve özellikleri detaylı olarak açıklanmıştır. Olimpiyat Oyunları tesisleri 4 bölgeye ve bu bölgeler altında yer alan toplam 7 kümeye ayrılmıştır (Bkz. Şekil 3.9):

1. Olimpik Şehir Bölgesi
2. Sahil Bölgesi
3. Boğaziçi Bölgesi
4. Orman Bölgesi

Şekil 3.9 : İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları bölge önerileri.
(İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı, 2013: vol1:s.32-33)

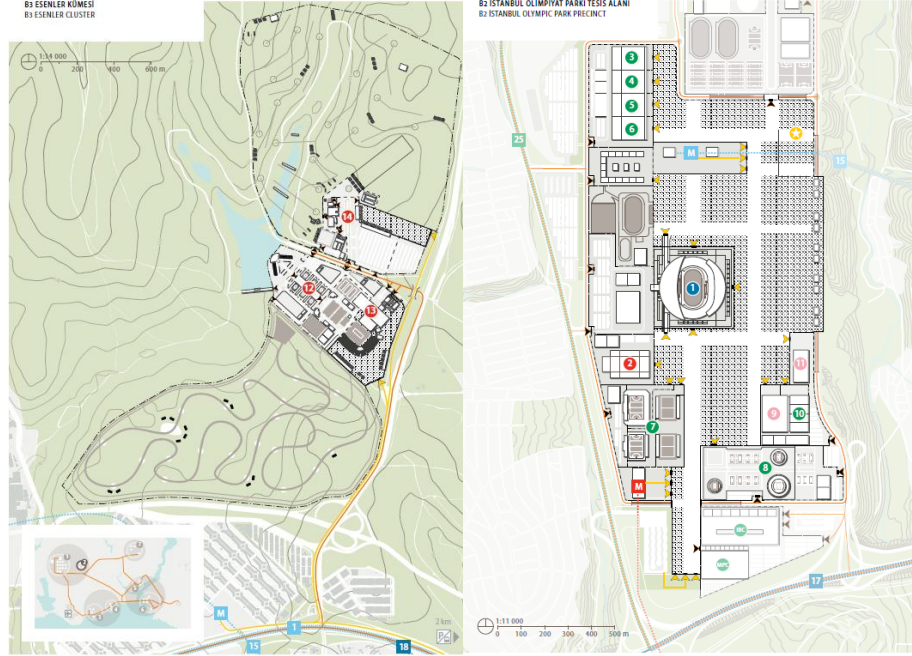
1.Olimpik Şehir Bölgesi : Olimpik Şehir Bölgesi; Olimpik Şehir Kümesi ve Esenler Kümesi'nden ve toplamda 1 tesis alanı ile 14 tesisten oluşmaktadır (Bkz. Şekil 3.10).

Şekil 3.10 : İstanbul 2020 Olimpik şehir kümesi planı.
(İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013)

a)Olimpik Şehir Kümesi'nin geliştirilmesiyle, İstanbul'un hızlı büyüyen batıya doğru genişleme koridorunda yeni bir coğrafi merkez oluşturulması hedeflenmektedir. Oyunlar sonrasında, bu alan spor müsabakaları ve antrenmanlar için kullanılabilecek sayıda spor tesisine sahip olmakla birlikte; Master Plan dahilinde yeterli ölçüde konut, alışveriş ve ticari merkezlerin inşasıyla, İstanbul Olimpiyat Parkı Tesis Alanı'nın kentsel bir miras haline geleceği söylenmektedir (İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013:vol2:s.26).

b)Esenler Kümesi'ne ise Olimpik Basketbol Merkezi, Esenler Golf Kulübü ve Ulusal Binicilik Merkezi olmak üzere 3 yeni spor tesisinin inşa edilmesi ve bölgenin şehrin akciğeri olmasını destekleyecek peyzaj tasarımının yapılması planlanmaktadır (İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013: vol2:s.26).

Şekil 3.11 : İstanbul 2020 Olimpiyat parkı tesis alanı planı.
(İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013)

2.Sahil Bölgesi : Sahil Bölgesi, Tarihi Yarımada ve Ataköy Kümeleri'nden oluşmaktadır. İstanbul'un sahil şeridindeki mekanlardan oluşan Sahil Bölgesi'nde günümüzde ciddi ve tartışmalı bir dönüşüm yaşanmaktadır.

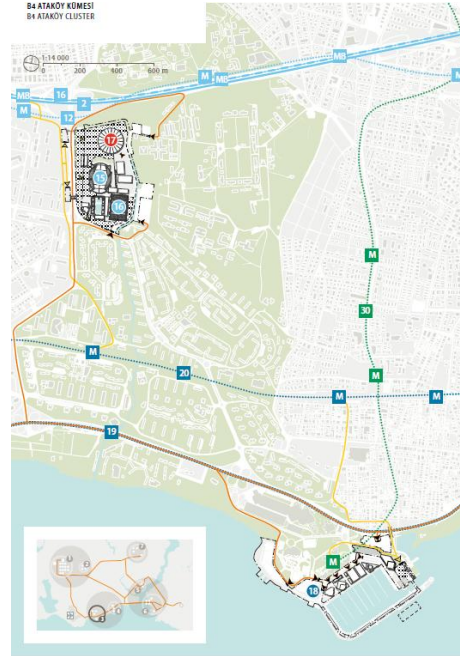
a)Tarihi Yarımada Kümesi : Tarihi Yarımada Kümesi'nde Altın kapı Parkı, Altın Kapı Marina ve Abdi İpekçi Arena olmak üzere 3 spor tesisi, bir etkinlik alanı ve yol müsabakalarının en iyi biçimde izlenmesi için yükseltilmiş bir izleyici meydanı bulunmaktadır(Bkz. Şekil 3.12). Adaylık Kitapçığı'nda bu alan ile ilgili öneriler şöyle belirtilmiştir:

"Halihazırda sürmekte olan restorasyon programını desteklemek üzere, Altın Kapı çevresinde yaklaşık 100 hektarlık bir park alanı oluşturulacaktır. bu çalışma da, bu alana verilen önemin en iyi göstergesidir. "(İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013:vol2:s.27)

Şekil 3.12 : İstanbul 2020 Tarihi yarımada kümesi planı.
(İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013)

b)Ataköy Kümesi: Ataköy Kümesi, Sinan Erdem Spor Salonu, Ataköy Atletizm Arena ve Olimpik Veleddrom'dan oluşan Ataköy Tesis Alanı ve Ataköy Marina'dan oluşmaktadır (Bkz. Şekil 3.13).

Şekil 3.13 : İstanbul 2020 Ataköy kümesi planı.
(İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013)

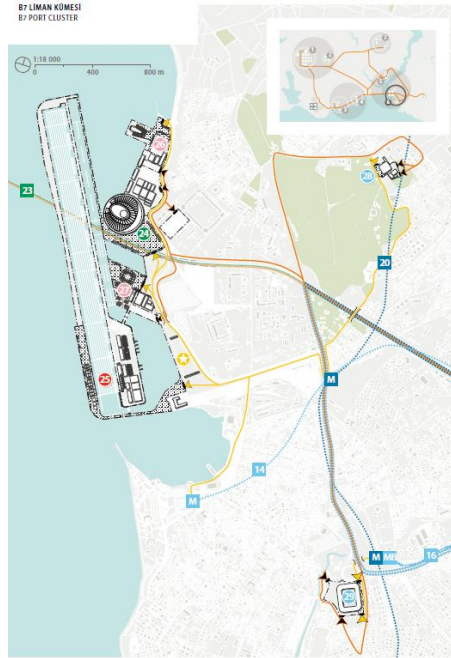
3.Boğaziçi Bölgesi : Boğaziçi Bölgesi tarihi yarımadanın kalbinde, Liman ve Taksim Kümeleri'nden oluşmaktadır. Toplamda 2 küme, 1 tesis alanı, 8 spor tesisini

kapsayan bu bölge aynı zamanda Açılış ve Kapanışlar'da kullanılacak olan Seremoni Tesisi'ni de içermektedir.

a)Liman Kümesi: Liman Kümesi, Boğaziçi Stadyumu, boğaziçi kürek merkezi, boğaziçi plaj voleybolu merkezi, burhan felek spor salonu ve boğaziçi okçuluk parkı olmak üzere 5 spor tesisinden oluşan Liman Tesis alanı, şükrü saraçoğlu stadyumu ve yeniden imar edilen haydarpaşa limanından oluşmaktadır (Bkz. Şekil 3.14).

" Yeniden imar edilecek olan haydarpaşa limanı,boğaziçi bölgesi'nin odak noktası olacaktır. olimpiyat Oyunları, istanbul'un en önemli kentsel projelerinden biri olan bu projede katalizör görevi görecektir. Liman faaliyetlerinin kademeli olarak taşınmasına şimdiden başlanmıştır." (İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013:vol2. s.28)

İstanbul'un tarihi kimliğinin ve silüetinin bir parçası olan Haydarpaşa Limanı'nın dönüştürülmesi akademik çevrelerce eleştirilen ve Mimarlar Odası gibi STKların karşı durduğu tartışmalı bir dönüşüm projesidir. Buna ek olarak İstanbul 2020 önerileri, tarihi dokunun önüne geçen, silüeti kati bir şekilde değiştirmeye yönelik tasarım kararları bulunan tesislerdir(Bkz Şekil 3.15-17).

Şekil 3.14 : İstanbul 2020 liman kümesi planı.
(İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013)

Şekil 3.15 : İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları Haydarpaşa limanı önerisi. (Url-25)

Şekil 3.16 : İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları atıcılık tesisi önerisi. (Url-25)

Şekil 3.17 : İstanbul 2020 Olimpiyat tesisi önerisi. (Url-25)

b)Taksim Kümesi : Taksim Kümesi; İnönü Stadyumu ve Harbiye Açık Hava Tiyatrosu'ndan oluşmaktadır. Harbiye Açık Hava Tiyatrosu'nun mevcut açık amfiteyatronun üzeri yeni bir çatı ile örtülerek halter müsabakalarında kullanılması hedeflenmektedir. Bu küme ayrıca Oyunlar Ailesi otellerinin bir çoğunu da içermektedir (İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013:vol2:s.28)

4.Orman Bölgesi: Orman Bölgesi; Belgrad Ormanı Kümesi'ni kapsamaktadır. Şehrin kuzeyindeki Belgrad Ormanları'nı içeren bu bölgede İstanbul 2020 kapsamında, "İstanbulcular'ı tekrar yeşil alanlarla buluşturmayı hedefleyen" büyük bir ıslah programı uygulanması planlandığı belirtilmiştir. Ancak bu alanların yapılaşmaya açılması mevcut yeşil alanların da kaybedilmesi tehditini oluşturmaktadır.

a)Belgrad Orman Kümesi: Belgrad Orman Kümesi; Belgrad Ormanı Bisiklet Parkuru, Olimpik Durgunsu Stadyumu ve Ulusal Atıcılık Merkezi olmak üzere 3 spor tesisinden oluşan Belgrad Ormanı Tesis Alanı ve Türk Telekom Arena'dan oluşmaktadır (Bkz. Şekil 3.18).

Bu kümede önerilen spor tesislerinin tamamının, Oyunlar sonrasında açık hava etkinliklerinde kullanılmak üzere kentsel miras olarak kalması ve bu alanlarda

halihazırda başlamış olan çevre ıslah projeleri ile Oyunlar'ın mevcut planlara anında ivme kazandırması hedeflenmektedir(İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013:vol2. s.28)

Şekil 3.18 : İstanbul 2020 Belgrad ormanı kümesi planı.
(İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013)

Bağımsız Tesisler : 4 Bölgeye ek olarak 4 Bağımsız spor tesisi de Oyunlar için önerilmiştir. Bu tesisler; mevcut Ülker Spor Arenası ve futbol müsabakaları için Yeni Ankara Stadı, Yeni Antalya Stadı ve Yeni Bursa Stadıdır.

Bahsi geçen 4 bölge yalnızca spor tesislerinden oluşmamakta; kentsel ve halka açık alanlar da sunduğu Çizelge 3.7'de belirtilmiştir:

Çizelge 3.7 : İstanbul 2020 kentsel ve halka açık alanlar.
(İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013:vol2.,s.28)

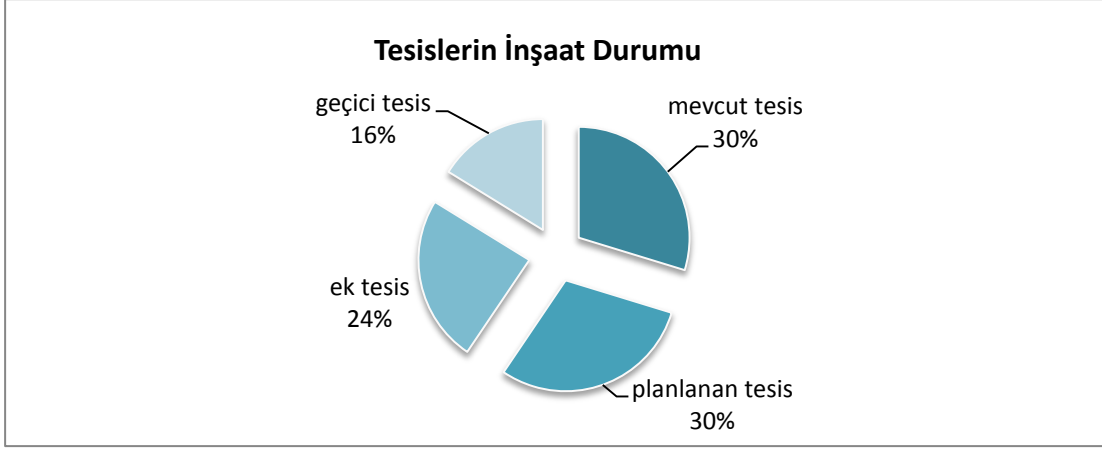
Bölge	Alan	Tanım	İnşaat Maliyeti ABD Doları 2012 (000)	Geçici kurulum maliyeti ABD Doları 2012 (000)
Olimpik Şehir Bölgesi	İstanbul Olimpiyat Parkı Tesis Alanı	Birçok imkanın mevcut olduğu seyirci meydanı (mevcut ve tefrişat) ve Olimpiyat Etkinlik Alanı; iki Metro istasyonuna otobüs terminaline,müsabaka tesislerine ve Sponsor Ağırlama Merkezi'ne yaya bağlantısı; mevcut düzende ilave otopark alanı; geniş bir vadi manzarası	323.917	19.072
Sahil Bölgesi	Ataköy Tesis Alanı	Birçok imkanın mevcut olduğu seyirci meydanı (mevcut ve tefrişat) Metro istasyonuna ve Ataköy Kümesi müsabaka tesislerine yaya bağlantısı	12.694	2.240
Boğaziçi Bölgesi	Liman Tesis Alanı	Birçok imkanın mevcut olduğu seyirci meydanı (mevcut ve tefrişat); Olimpiyat Etkinlik Alanı ve sahil şeridi doluşım alanı; iki Metro istasyonuna, Boğaziçi Stadyumuna, müsabaka tesislerine ve tarihi Haydarpaşa İstasyonu'na yaya bağlantısı; Boğaz ve Marmara Denizi manzarası	63.621	1.479
Orman Bölgesi	Belgrad Ormanı Tesis Alanı	Birçok imkanın mevcut olduğu seyirci meydanı (mevcut ve tefrişat); Metro istasyonuna ve müsabaka tesislerine giden izleyici servislerine yaya bağlantısı,geniş bir orman gezinti yolu	3.089	1.682

Olimpiyat Tesislerinin İnşaat Durumu

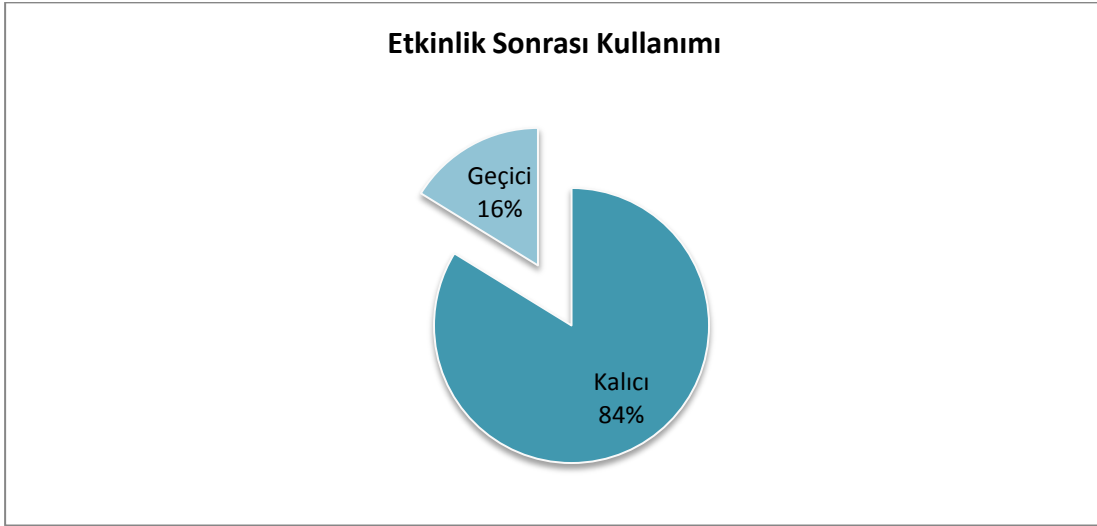
İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları kapsamında yapılması planlanan tesislerin inşaat durumu; mevcut, uzun vadeli master plan doğrultusunda planlanan, Olimpiyat Oyunları için ek ve geçici olmak üzere dörde ayrılmaktadır (İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013). İstanbul 2020 kapsamında kullanılması planlanan 37 spor tesisinin;

- 11'i mevcut ancak bunlardan 5'inin inşaatı ihtiyacı bulunmaktadır.
- 11'i planlanan tesis,
- 9'u ek tesis ve
- 6'sı geçici tesistir.

Şekil 3.19 ve 3.20'de grafike edildiği üzere, Olimpiyat Oyunları'nda kullanılacak toplam tesislerin yalnız %16'sının hiçbir müdahale ihtiyacı gereksinimi olmadan kullanılır durumda olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak gerekli eklemelerle birlikte toplamın %29'u mevcut, yine %29'u uzun vadeli master planında yer alan, %24'ü Olimpiyat Oyunları'na özel olarak inşa edilecek ek ve% 16'sı geçici tesislerdir (Bakınız Çizelge A.6).

Şekil 3.19 : İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları'nda kullanılması planlanan tesislerin inşaat durumu. (İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı'ndan hazırlanmıştır.)

Şekil 3.20 : İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları'nda kullanılması planlanan tesislerin etkinlik sonrası kullanımı.

Ulaşım Planı

Adaylık dosyasının hazırlandığı 2013 yılında 13 milyon olan İstanbul nüfusunun Oyunlar'ın gerçekleşeceği 2020 yılında 16 milyona çıkması beklenmektedir. Güney batı Avrupa'nın en hızlı ve çok büyüyen metropoliten alanı İstanbul'da yıllık kişisel araç sahipliği artış oranı yaklaşık %10 ve bu nedenden son 10 yılda otoyol ve kamusal ulaşım yapıları artmıştır.

Trafikle başa çıkabilmek için son 8 yılda İstanbul, ulaşım altyapısı için yılda 1.2 milyar ABD Doları yatırım yapmıştır ve bunun 'Entegre Kentsel Ulaşım Master Planı 2009-2023' ün bir parçası olarak devam etmesi planlanmaktadır. Bu öngörülen planda; toplamda 9.8 milyar ABD Doları yatırımla (2.3 Milyarı otoyol, expressway

ve havalimanı ekleri için, 7.5 milyar ise yeni raylı sistem için) 18 ulaşım projesi tasarlanmaktadır (Report of the IOC 2020 Evaluation Commission,2013)

Marmaray 2012'de açılmıştır. İstanbul metrosuna 43 km lik yeni bir hat eklenmekte ve yeni transit boğaz yolu tüneli (Avrasya Tüneli)'nin 2017'de açılması hedeflenmektedir.

Buna ek olarak İstanbul'da Asya ve Avrupa Kıtaları'nda 2 havalimanı bulunmaktadır. Avrupa yakasındaki Atatürk Uluslararası Havalimanı yılda 45 milyon yolcu kapasitesine, Asya Yakası'ndaki Sabiha Gökçen Uluslararası Havalimanı ise yılda 32 milyon yolcu kapasitesine sahiptir (Report of the IOC 2020 Evaluation Commission,2013).

İstanbul'da 2019 yılında açılması planlanan 3. bir havalimanı projesi de bulunmaktadır.

Oyunlar Süresince Trafik Yönetimi

Trafik yönetimine ilişkin taahhütler 4 ana alanda yoğunlaşmaktadır.

1. Toplu taşıma araçları (metro, tramvay, funiküler, metrobüs ve diğer otobüsler). Toplu taşıma ulaşımının %20'den %50'ye yükselmesi,
2. Yenilenmiş otoyol ve ekspres yollarda Olimpiyat yolları ağının 210 km'lik Oyunlar rotasının yapılması,
3. Olimpiyat mekanlarında hiçbir şekilde genel otopark bulunmayacak şekilde ; biletli seyircilerin, Olimpiyat ailesinin ve akredite çalışanların bedava toplu taşınmaları (karayolu ve feribot ile),
4. Tek ve çift numaralı plakaları içererek Oyunların arkaplandaki trafik zamanını azaltmak için İstanbul ulaşım kontrol merkezine ve diğer çeşitli trafik yönetim birimlerine ekler yapılması (Report of the IOC 2020 Evaluation Commission,2013:s.25).

Uzaklık Ve Seyahat Süreleri

Yaklaşık 60km/sa hızla hesaplanmış sürelerdir. Geçmişteki Olimpiyat Oyunları'ndan edinilen tecrübeler ve öncekilerde başarılı olan ulaşım sistemleri dikkate alınarak,

komisyon bu hesaplamaların birtürlü iyimser olduğuna ve seyahat süresinin artabileceğine inanmaktadır (Report of the IOC 2020 Evaluation Commission,2013:s.25).

<10 Dakika	11-20 dakika	21-30 dakika	31-40 dakika	>40 dakika
14	4	11	6	0

Şekil 3.21 : İstanbul 2020 Olimpiyat tesisleri öneri uzaklık ve seyahat süreleri.

3.2.3.2 Olimpiyat köyü

Olimpiyat Köyü, İstanbul 2020 kapsamında belirlenen 4 bölgeden Olimpiyat Bölgesi’nde, 11 spor dalında müsabakaların gerçekleştirileceği öngörülen İstanbul Olimpiyat Parkı Tesis Alanı’nın bitişiğinde , şehrin kuzey batısında Oyunlar’a ev shaipliği yapacak tüm tesislere ortalama 35 dakikalık mesafede yer alması planlanmıştır (Bkz Şekil 3.22).

Olimpiyat ve Paralimpik Oyunlar’ın tüm katılımcılarının tek bir köyde konaklamaları ve Olimpiyat Oyunları’ndan 12 ay önce teslim edilmesi vaadedilen bu Olimpiyat Köyü’nün 11 spor müsabaka tesisine 11 dakikalık ve 22 antrenman tesisine 15 dakikalık yürüme mesafesinde konumlanmasına karar verilmiştir.

Köy için saptanan arazinin lokasyonu, Türkiye’nin 2023 Master Planı’nda büyüme ve kalkınma koridoru olarak işaretlenen stratejik bir konumdur. İstanbul’un Entegre Kentsel Ulaşım Master Planı’nda öncelikli bir merkez olarak belirlenen bu alan; mevcut ve planlanmış ulaşım ağları sayesinde Köy’ün kent merkezi ile bağlantısını güçlendirir durumdadır. Kara ulaşımına ek olarak havaalanına da yakın bir konumdur. Atatürk Uluslararası Havalimanı’na 15 dakikalık uzaklıkta iken, yapılması planlanan yeni havalimanına 30 dakikalık uzaklıkta bulunmaktadır.

Olimpik Köyü, Olimpiyat Oyunları ve Paralimpik Oyunlar’ın tüm katılımcılara hizmet vermesi planlanan yaklaşık 72 hektarlık bir alana yayılacak şekilde tasarlanmıştır (Bkz. Şekil 3.24).

Olimpiyat Köyü, Olimpiyat Köyü Meydanı, Olimpiyat Konut Bölgesi, Operasyon Bölgesi, Sporcu Dinlenme Merkezi, Köy Antrenman Tesis, Sporcular Caddesi ve Ana Durak’tan oluşmaktadır (İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013,vol.2).

Olimpiyat Köyü Meydanı

Olimpiyat Köyü Meydanı, Konut Bölgesi'nin güneyinde ve Ana Giriş'in bitişiğinde 72 hektarlık bir alana yayılmaktadır. Olimpiyat Köyü Meydanı, Köy Medya Merkezi, Köy Amfi tiyatrosu, Sponsor Sergi Meydanı ve Köy Pazarı'nı içermektedir. İstanbul 2020 Organizasyon Komitesi, Olimpiyat Köyü'nün tasarımını şöyle tanımlamaktadır: dünyaca ünlü Kapalı Çarşının otantik atmosferi ve olağanüstü canlılığının bir parçası Köye getirilmiş olacaktır. Köy Pazarı'nda, restoran/kafe, ticaret ve alışveriş merkezi, sporcu dinlenme salonu, banka, postane ve internet kafe dahil olmak üzere Olimpiyat Köyü Meydanı'nın pek çok hizmeti ve tesisi yer alacaktır. Meydan'ın bulunduğu alan, tesisler ve aktiviteler "gerçek bir yer" hissi veren, benzersiz ve hareketli bir Olimpiyat Köyü Çarşısı oluşturacak şekilde tasarlanmasına karar vermiştir (İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı, 2013, vol.2).

Olimpiyat Konut Bölgesi

Olimpiyat Köyü'nün kuzeyinde 28 hektarlık bir alana yayılan Konut Bölgesi, Toplamda 32 binada bulunan 3.456 adet 2 ve 3 odalı daireden oluşması planlanan Köy'ün toplam 10.368 odasında asgari 17.500 yatak bulunacak şekilde tasarlanmıştır. konut yapıları 10 katlı binalar olup, toplamda 32 binadan ve toplam oda kapasitesine bakıldığında % 45 çift ve %55 oranında tek kişilik odadan oluşmaktadır.

— Tek kişilik odaların büyüklüğü 9,2-12 m²

— Çift kişilik odaların büyüklüğü 12,0-15,9 m²

2020 Adaylık sürecinde yapılması planlanan bu Olimpiyat Konut Bölgesi'ndeki yeni apartmanların, en fazla 10 katlı olması ve kentsel miras olarak kente kalması hedeflenen bu yapılarda halihazırda uygulanmakta olan 40 milyar ABD Doları tutarındaki Depreme Dayanıklılık Planı'nın şartlarına harfiyen uyması vaadedilmiştir. Dairelerin Oyunlar sonrasında sosyal konut olarak kullanılacak olmasından dolayı dairelerin ortak alanlarının daha sonra yaşam alanlarının dönüştürülmesine ihtiyaç duyulmayacak şekilde tasarlanmaya çalışılmıştır. Paralimpik Oyunları'nın da aynı köydeki konutlarda ikamet etmesi planlanmıştır. Dairelerdeki banyoların %10'unun erişilebilir ve geri kalanının da adapte edilebilir olduğuna Kitapçık'ta yer verilmiştir.

Olimpiyat Köyü'ne ek olarak İstanbul 2020 IOC misafirleri için öngördüğü konaklama planı bulunmaktadır. İstanbul'da 50km lik yarı çapta yaklaşık 55,000 (9,000'i üniversite yatakhane odası olmak üzere) otel odası kapasitesi bulunmaktadır ve bu sayı Oyunlar kapsamında gelecek misafirleri ağırlamak için yeterli olarak görülmektedir (İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013,vol.1).

İstanbul konaklama planı yaklaşık 46.000 oda önermektedir. Bu plana göre 2-5 yıldızlı 212 otelde 24.000 oda, 2 yıldızlı otel konforunda 2.500 üniversite odası ve 3 köyde 3 yıldız denkliğinde 19.500 oda, IOC gerekliliklerini sağlamaktadır.

Oyunların merkezinin (Kongre Vadisi/ Boğaz zone) 10 km yarı çapında ise yaklaşık yalnızca 16,000 oda garanti edilmektedir. 10-50 km yarı çapında 29.000 oda garanti edilmektedir. Bu da **yaygın bir konaklama planı** olduğunu göstermektedir.

Operasyon Bölgesi

Olimpiyat Köyü Meydanı'nın karşısında 4,5 hektarlık bir alana yayılan Operasyon Bölgesi, lojistik depoları ve park alanlarından oluşmaktadır.

Sporcu Dinlenme Merkezi

8 hektarlık bir alanda yer alan Sporcu Dinlenme Merkezi, Konut Bölgesi'nin kuzeyinde ve tüm konaklama birimlerine yürüme mesafesinde bulunmaktadır. Buna ek olarak Olimpiyat Köyü içerisinde ring servisi yapacak araç ile de Konut Bölgesi'nden Sporcu Dinlenme Merkezi'ne ulaşılabilmesi planlanmaktadır.

Köy Antrenman Tesisi

72 hektarlık Olimpiyat Köyü'nün %25'ini kapsayan 18 hektarlık bir alana yayılması planlanan Köy Antrenman Tesisi Alanı'na Sporcular Caddesi'nden ulaşılabilir. Köy Antrenman Tesis ile Konut Bölgesi arasındaki uzaklık yürüme mesafesidir. Ayrıca Olimpiyat Köyü'nün bir ögesi olan Ana Durak'tan CNR Fuar Merkezi'ndeki kapalı antrenman sahalarına ulaşım da araçla 15 dakikadır.

Sporcular Caddesi

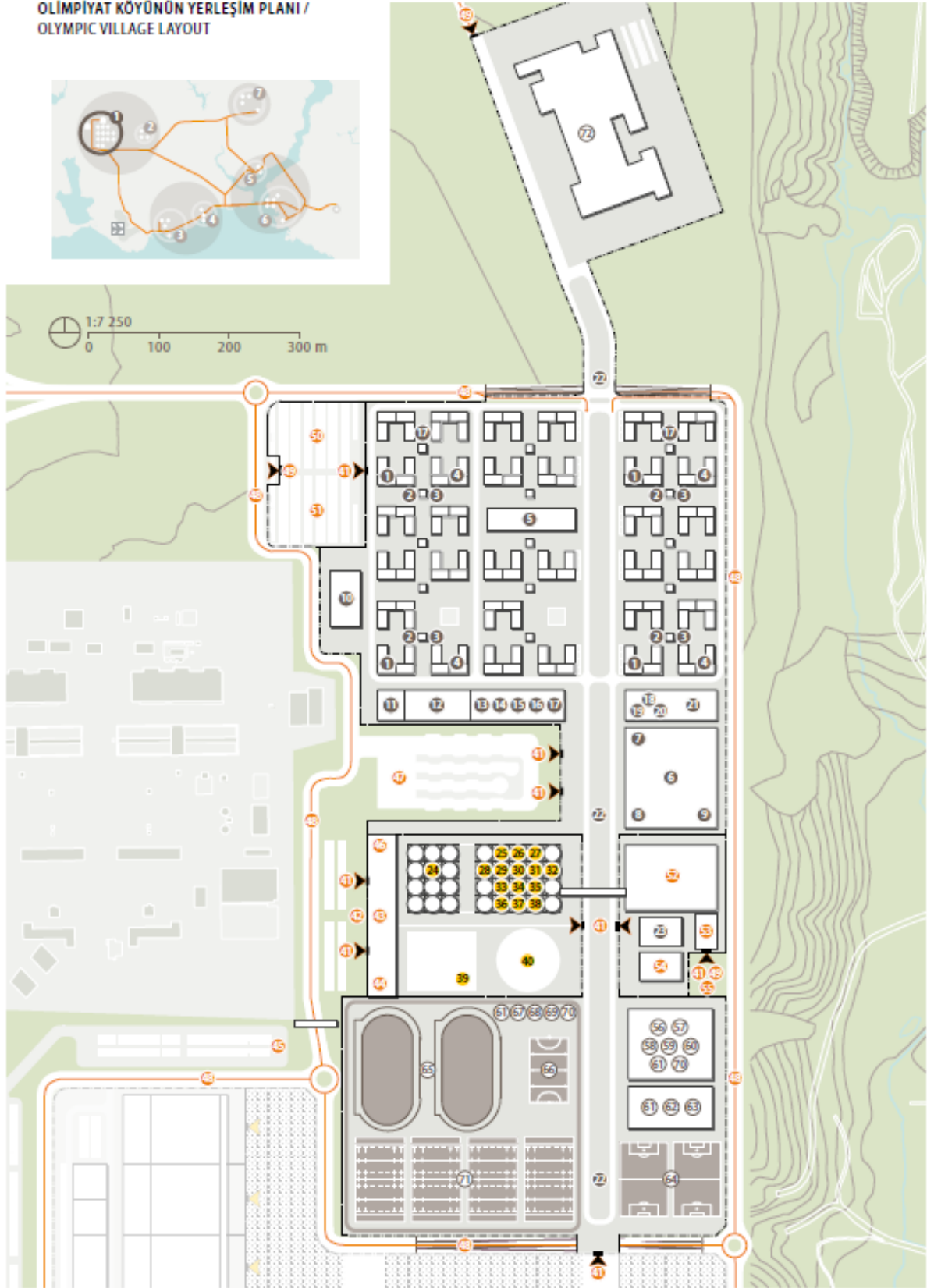
Sporcular Caddesi, Olimpiyat Köyü'nün ana aksıdır ve Konut Bölgesi'nin de sosyal açıdan kalbi niteliğinde olması hedeflenmiştir. Konut Bölgesi'nden Köy Antrenman

Tesis Alanı'na kadar uzanan 1 100m uzunluğunda ve 50m genişliğindeki caddede yaya yoluna ek olarak koşu ve bisiklet yolları da tasarlanmıştır. Sporcular Caddesi, kamusal alanları ve yeme-içme birimlerini de barındıracaktır.

Ana Durak

Toplam 30.000 m²'lik bir alanı kapsayacak Ana Durak'ta 45 otobüs peronu ve otobüs bekleme alanı olacaktır.

OLİMPİYAT KÖYÜNÜN YERLEŞİM PLANI /
OLYMPIC VILLAGE LAYOUT

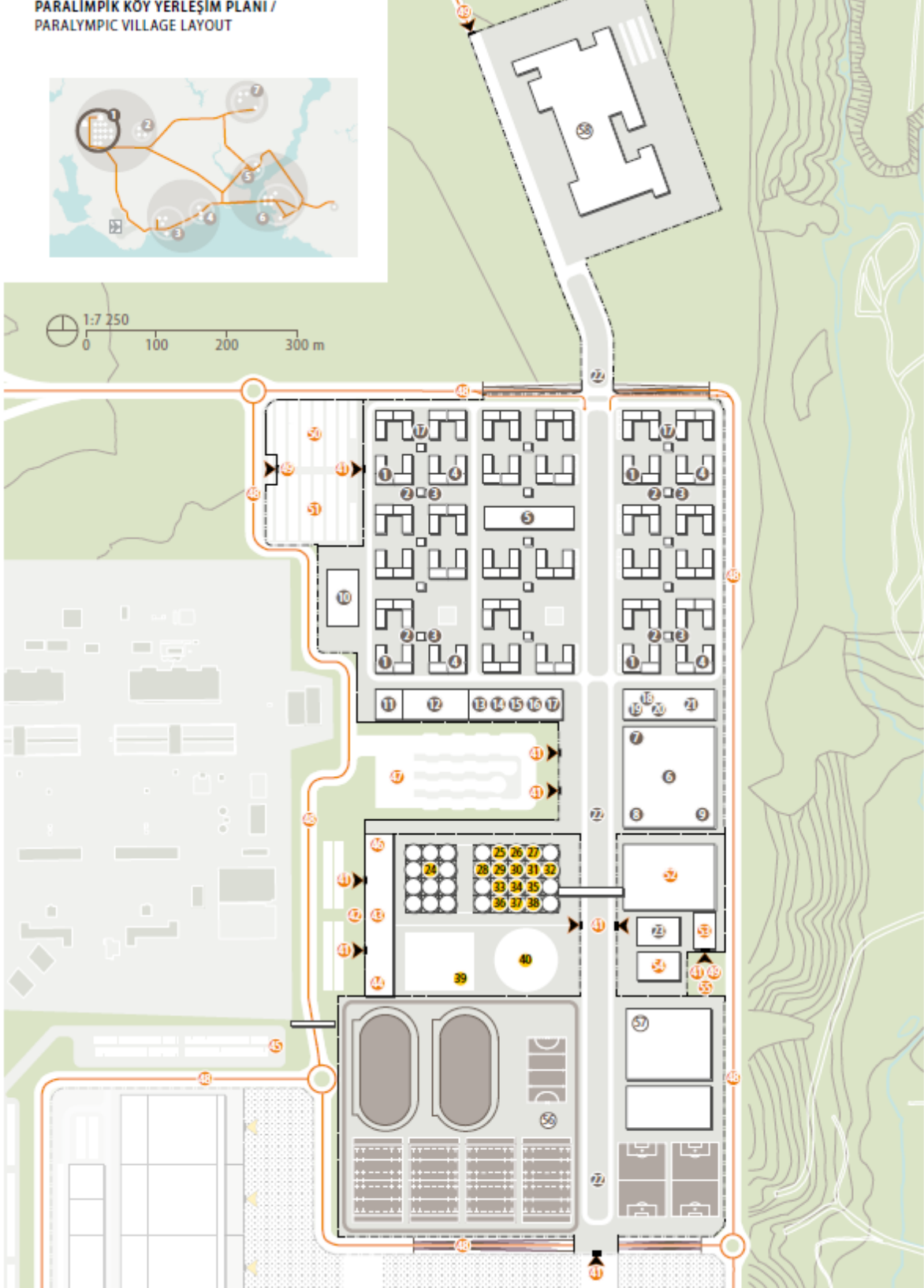

Şekil 3.22 : İstanbul 2020 Olimpiyat köyü yerleşim planı.
(İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013,vol.2:s.115)

Konut Bölgesi Residential Zone	Operasyon Bölgesi Operational Zone
1 Konutlar Housing	41 Bölge kontrol noktası Zone control point
2 Bakım ve temizlik hizmetleri Housekeeping services	42 Ana giriş Main entry
3 Olimpiyat Köyü Merkezleri/Repsiyon Olympic Village Resident Centres/Front Desk	43 Karşılama Merkezi Welcome Centre
4 MOK ofis alanı, sağlık alanı, atölye/depolama alanı NOC office space, medical space, workshop/storage space	44 Konuk Giriş Merkezi Guest Pass Centre
5 Yemekhane Casual dining	45 Taksiden indirme noktası ve konuk park alanı Taxi drop off & guest parking
6 Ana yemek salonu Main dining hall	46 Silah depolama merkezi Rifle storage centre
7 IOC Ofisi IOC Corner & office	47 Ana Durak Transport Mall
8 WADA Sporcu Erişim Programı WADA Athlete's Outreach Programme	48 Loop yol Loop road
9 Personel Yemekhanesi Staff dining	49 Araç kontrol noktası Vehicle control point
10 Poliklinik Polyclinic	50 MOK park alanı NOC parking
11 Çoklu İbadet Merkezi Multi-Faith Centre	51 Köy Araç Havuzu Village Motor Pool
12 Eğlence Amaçlı Spor Kompleksi Recreational Sports Complex	52 Lojistik Depo Logistics warehouse
13 MOK Hizmetleri Merkezi NOC Services Centre	53 Malzeme Transfer Alanı Material transfer area
14 Spor Bilgilendirme Merkezi Sports Information Centre	54 Personel Merkezi Staff Centre
15 Olimpiyat Kafitesi Başkanları salonu Chefs de Mission hall	55 Araç Kontrol Alanı Vehicle screening area
16 Spor izleme merkezi Sports viewing centre	
17 Personel mola alanı Staff break area	Köy Antrenman Tesisi Alanı Village Training Precinct
18 Güvenlik Komuta Merkezi Security Command Centre	56 Antrenman yönetim merkezi Training management centre
19 Köy yönetim ofisi Village management office	57 Su sporları - Yüzme Aquatics - Swimming
20 Köy İletişim Merkezi Village Communications Centre	58 Su Sporları - Yüzme Maratonu Aquatics - Marathon
21 Eğlence ve Dinlenme Merkezi Recreation Centre	59 Su Sporları - Senkronize Yüzme Aquatics - Synchronised Swimming
22 Sporcular Caddesi ve Olimpiyat Köyü dahili ulaşım sistemi Athletes Strait & Olympic Village internal transport system	60 Su Sporları - Su Topu Aquatics - Water Polo
23 Testis hizmetler merkezi Facility services centre	61 Modern Pentatlon Modern Pentathlon
	62 Halter Weightlifting
Olimpiyat Köyü Meydanı Olympic Village Plaza	63 Basketbol Basketball
24 Köy Medya Merkezi Village Media Centre	64 Futbol Football
25 Köy mağazası Village general store	65 Atletizm Athletics - Track and Field
26 Banka Bank	66 Hokey Hockey
27 Fotoğrafçı Photo store	67 Atletizm - Maraton Athletics - Marathon
28 Köy çağrı merkezi Village call centre	68 Atletizm - Yürüme Yarışı Athletics - Race Walks
29 İnternet merkezi Internet centre	69 Bisiklet - Yol Cycling - Road
30 Kuaför Hair salon	70 Triatlon Triathlon
31 Çiçekçi Florist	71 Ragbi Rugby
32 Kuru temizleme Dry cleaning	72 Sporcu Dinlenme Merkezi Athlete Recovery Centre
33 Kafe Café	
34 Seyahat acentesi Travel agent	
35 Posta hizmetleri	

Şekil 3.23 : Olimpiyat köyü yerleşim planı lejandı.

PARALİMPİK KÖY YERLEŞİM PLANI /
PARALYMPIC VILLAGE LAYOUT

Şekil 3.24 : İstanbul 2020 paralimpik köy yerleşim planı.
(İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013,vol.2,s.117)

İlk imar çalışmalarına 2010 yılında başlanan alan için İBB, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, arazi kullanımı, yoğunluk ve çevredeki alanlara ilişkin daha geniş hedefler açısından Köy projesinin bulunduğu bölgeye ait kentsel hedeflere tamamen uyduğuna dair garanti vermiştir.

Köyün arazisinin imar izni Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yetkisine tabi olmakla birlikte, Olimpiyat Oyunları'na verilen ulusal öncelikten dolayı TOKİ Oyunlar Birimi'nin imar izinlerini hızlandırmak için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile çalışmasına imkan tanınmıştır. Ayrıca Olimpiyat Köyü'nün temel konut alanını oluşturacağı Olimpik Şehrin geliştirilmesi Türkiye'de konut inşaat sektörüne yeni bir ölçüt getirecektir. Ayrıca, uydu şehir imarı açısından da yeni bir model teşkil edecektir (Bkz Çizelge 3.8).

Çizelge 3.8 : İstanbul 2020 spor tesisi imarına ilişkin sorumluluklar.
(İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013,Vol.2)

	Kapsam ve geliştirmeye ilişkin kısa sorumluluk tanımı	Tasarım ve onay sorumluluğu	Teslim sorumluluğu	Finansman sorumluluğu
Spor tesis imarı (kalıcı yapıların inşaatı)	İstanbul 2020 spor tesisleri departmanı IOC,IPC ve UF teknik gerekliliklerini sağlayacak şekilde spor tesisi malikleri ve TOKİ ile işbirliği içinde çalışır.	TOKİ Oyunlar Birimi- Tasarım özetleri üzeririnden çalışır ve OCOG Spor Tesisleri Birimi'nden düzenli olarak alınan resmi onayları gözönüne alır.	TOKİ Oyunlar Birimi-8.15 referanslı soruda açıklanan Londra 2012 Düzenleme Ortağı Modeli kapsamında gerçekleştirilen izleme ve güvence faaliyetlerini göz önüne alır.	TOKİ Oyunlar Birimi
Oyunlar tefrişatı (geçici altyapı)	İstanbul 2020 Spor Tesisleri Departmanı IOC,IPC ve UF teknik gerekliliklerini sağlayacak şekilde spor tesisi sahipleri ve TOKİ ile işbirliği içinde çalışır.	İstanbul 2020 Spor Tesisleri Departmanı Öncelikle bir model spor tesisi süreci belirleyerek ve spor tesisi tasarım programı ile uyum içerisinde tüm müşteriler ve hizmet gruplarıyla işbirliği içinde çalışır.	İstanbul 2020 Spor Tesisleri Departmanı 8.15 referanslı soruda açıklanan Londra 2012 Düzenleme Ortağı Modeli kapsamında gerçekleştirilen izleme ve güvence faaliyetlerini göz önüne alır.	İstanbul 2020 Spor Tesisleri Departmanı

Hükümet, projenin her türlü finansman eksikliği de dahil olmak üzere tüm finansmanını karşılamayı taahhüt etmiştir.

Adaylık kitapçığında; inşaat sektörü ve TOKİ'ye şu bağlamla yer verilmektedir; "Konut sektörü, Türkiye'nin ekonomisindeki en önemli sektörlerinden biridir ve bu sektörün lideri olan TOKİ, Türk ekonomisinde hayati bir role sahiptir. Dolayısıyla, TOKİ genel idarenin bir parçası olmaktan ziyade doğrudan Başbakanlığa bağlı çalışmaktadır. Bu sayede TOKİ görevlerini yerine getirmek için büyük yetkilere ve esnekliğe sahiptir" (İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013,vol.2:s.100).

Çizelge 3.9 : İstanbul 2020 köy'ün finansmanı.
(İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013,vol.2,s.102)

Kalıcı Çalışmalar		Tefrişar/Tesis kira bedeli		TESİSLERİN TOPLAM MALİYETİ	
Toplam Kalıcı Yapılar	İstanbul 2020	Diğer	Toplam geçici çalışmalar	İstanbul 2020	Diğer
ABD Doları 2012 (000)	ABD Doları 2012 (000)	ABD Doları 2012 (000)	ABD Doları 2012 (000)	ABD Doları 2012 (000)	ABD Doları 2012 (000)
347.558		347.558	100	98.323	98.323
				100	
					445.88

Olimpiyat Oyunları ve Paralimpik Oyunlar sonrasında, Olimpiyat Köyü'nün kente miras kalması öngörülmektedir. Oyunlar sonrasında, Olimpiyat Köyü'nün, 'Olimpik Şehir' olarak adlandırılacak olan 600.000 kişilik konut alanının en önemli parçasını oluşturması hedeflenmiştir. Olimpik Şehrin içerisinde İstanbul Olimpiyat Parkı Tesis Alanı'nın spor ve eğlence ve dinlenme tesislerini, alışveriş merkezini, köye yakın 2682 yataklı yeni bir hastane ve yeni bir üniversite kampüsünü barındırması planlanmaktadır. Bu konseptin önemli bir bileşeni de, sağlıklı bir yaşam tarzı için sağlam bir temel üzerine inşa edilecek "iş, yaşam ve spor" alanlarını yaşam alanına katarak, gerçek bir toplum hissi yaratmasıdır. (İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013,vol.2,s.94)

Kitapçıkta; Olimpiyat köyü ve kentsel miras ilişkisine şöyle değinilmiştir:

"Olimpiyat Köyü ve Paralimpik Köyün inşa edilmesi TOKİ'nin, Türkiye'de, özellikle de İstanbul bölgesinde konut eksikliğini giderme hususundaki temel görevini gerçekleştirmesine de yardımcı olacaktır. Bu görev, Konut ve Kentsel Dönüşüm Acil Eylem Planı'nda açıklanmaktadır ve bu plana göre TOKİ Türkiye'nin 2,5 milyon adet tahmin edilen konut ihtiyacının %5-10'unu karşılamakla yükümlüdür. Olimpiyat Köyü ve Paralimpik Köy, TOKİ'nin bu hedefine ulaşmasına katkıda bulunacaktır" (İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı,2013,vol.2,s.100).

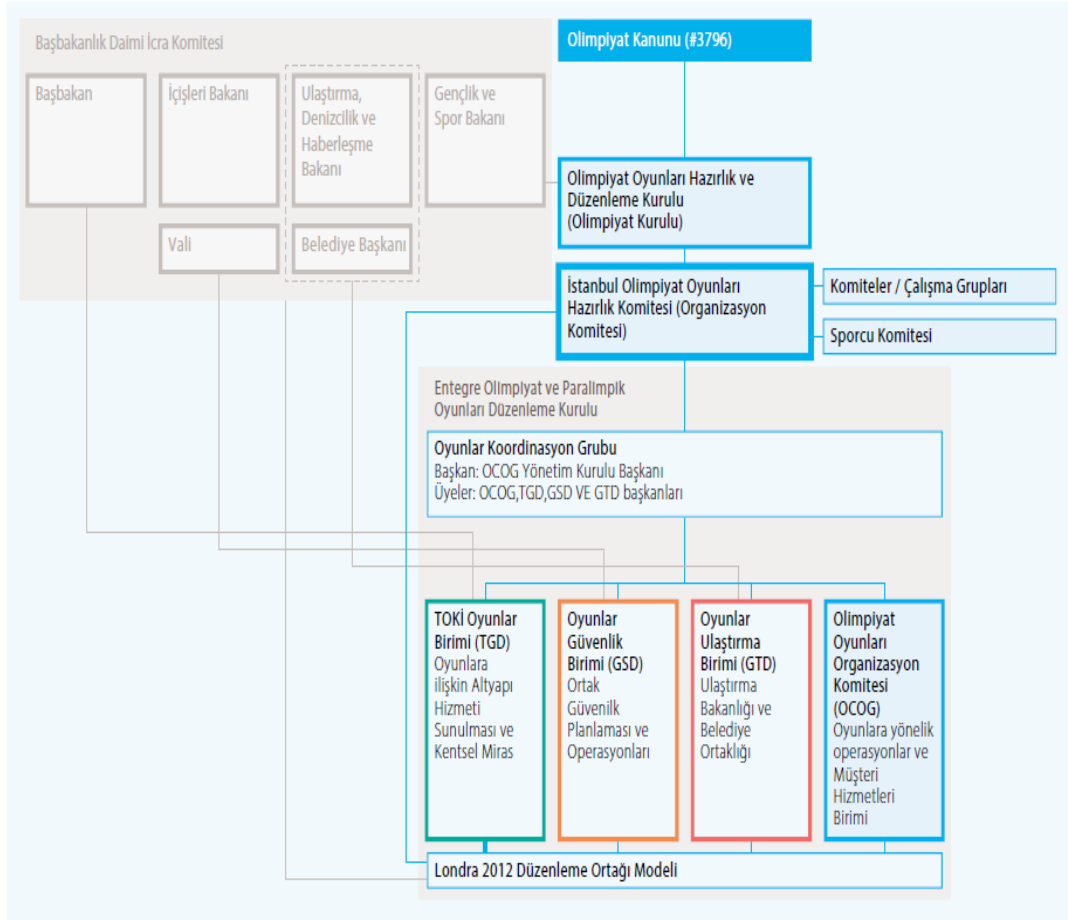
3.2.4.Organizasyon yapısı ve yasal konular

İstanbul 2020 adaylığı, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından desteklenmektedir.

Olimpiyat Oyunları Hazırlık ve Düzenleme Kurulu, Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapılması kesinleştiği noktada Olimpiyat Kurulu olarak anılacaktır ve bu kurul kapsamlı yetkilere sahip, mali sorumlulukları olan tüzel kişilikteki nihai karar alma organıdır. Kurul, Gençlik ve Spor Bakanı'nın başkanlığında; İstanbul Valisi, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Başkanı Ve Genel Sekreteri, Türkiye Milli Paralimpik Komitesi Başkanı, İstanbul Olimpiyat Oyunları Hazırlık Komitesi Başkanı, Gençlik ve Spor Bakanlığı Müsteşarı, Dış İşleri Bakanlığı'ndan Büyükelçi, İBB Genel Sekreteri (İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Tarafından Atanır), Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürü, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Başkanı tarafından görevlendirilen üye, Belediye Başkanı tarafından görevlendirilen özel sektör temsilcisi olmak üzere 12 kişiden oluşmaktadır. Burada akademisyen özel sektör vb. paydaşların olmaması eleştirilmektedir.

Oyunların organizasyon yapısına bakıldığında en üstte Olimpiyat Kanunu'nun yer aldığı görülmektedir. Olimpiyat Kanunu'nda belirlenen sınırlar doğrultusunda, Olimpiyat Oyunları Hazırlık ve Düzenleme Kurulu (Olimpiyat Kurulu),bu kurulun altında İstanbul Olimpiyat Oyunları Hazırlık Komitesi (Organizasyon Komitesi) bulunmaktadır. Komitenin altındaki Oyunlar koordinasyon grubu, TOKİ Oyunlar birimi, Oyunlar güvenlik birimi , Oyunlar ulaştırma birimi ve Olimpiyat Oyunları organizasyon komitesinden oluşmaktadır (Bkz. Şekil 3.25).

Olimpiyat Oyunları'nın organizasyon yapısının en tepesinde konumlanan 3796 sayılı Olimpiyat Kanunu; Olimpiyat Oyunları ve paralimpik Oyunlar'ın gerçekleştirilmesi için gerekli olan tüm müsabaka ve antrenman tesisleri, müsabaka dışı tesisler, ulaşım ile Oyunlar'a ilişkin operasyonların etkin bir şekilde yürütülmesini ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi ile Uluslararası Paralimpik Komitesi gereklilikleri ile tam uyumlu olunmasını sağlayacak diğer temel hizmetler ve her türlü tesis de dahil olmak üzere tüm altyapı unsurlarının finansmanı ve teslimi; güvenlik, sağlık, gümrük,sorgulama ve devlet tarafından sağlanan diğer tüm hizmetlerin Organizasyon

Şekil 3.25 : İstanbul 2020 organizasyon yapısı-Oyunculardan sorumlu tüzel kişiler. (İstanbul 2020 adaylık kitapçığı,vol1: s.58)

Komitesi'ne bedelsiz olarak sağlanması; kamu kurumlarına ait tüm müsabaka ve antrenman tesisleriyle müsabaka dışı tesislerin Organizasyon Komitesi'ne bedelsiz olarak tahsis edilmesi; İstanbul 2020'nin, Oyunlar'a ilişkin belli başlı ticari işlemlerin ve müşterilerinin vergiden muaf tutulması; Organizasyon Komitesi'nin, sponsorluk programı dahil olmak üzere, Oyunlar operasyonlarının etkin bir şekilde yürütülmesine engel olabilecek standart satın alma süreçlerinden muaf tutulması ve Organizasyon Komitesi bütçesinde oluşabilecek her türlü açığa karşı güvence verilmesi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile diğer futbol şehirlerine, Oyunlar dönemindeki operasyonel gereksinimlerini karşılayabilmeleri için yeterli fon sağlanması gibi maddeler ile Oyunlar için geniş yetkiler tanımlanmıştır. Ayrıca gelecekte Olimpiyat Kanunu'nun herhangi bir maddesinde, Oyunların gerekliliklerini karşılamak ve buna bağlantılı diğer konularda bir düzenleme yapılması için Hükümet mevzuatın gerektiği gibi değiştirileceğini taahhüt etmiştir (İstanbul 2020 Aday Kitapçığı,2013,vol1.s.42) (Bakınız Çizelge A.3).

3.2.5 Finansman yapısı

İstanbul 2020 Aday Adaylığı aşamasında, T.C. Cumhuriyeti Hükümeti ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Oyunların finansmanının garantilemiştir. Aday kitapçığında bu garantinin kapsamı şöyle belirtilmiştir:

"Hükümet potansiyel olarak çıkabilecek ekonomik açıklıkları da karşılama garantisi vermiştir. Bu garanti kapsamında, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından yapılan avans ödemelerinin veya yine IOC tarafından Olimpiyat Oyunları'nın tam veya kısmi olarak iptali gibi olağanüstü durumlarda üçüncü taraflara ödenmesi gereken fonlar da dahil olmak üzere, İstanbul 2020'ye yapılmış diğer katkıların iadesi de bulunmaktadır. Türkiye'nin ekonomik kapasitesi bu garantinin kesin güvencesidir." (İstanbul 2020 Aday Kitapçığı, 2013, vol1, s.80), (Bakınız Çizelge A3-A6).

Bu ifade Oyunlar'ın operasyonel maliyetine ek olarak altyapı gibi dolaylı maliyetinin de birleşerek, devletin ekonomisini etkileyeceğini göstermektedir. Buna ek olarak Olimpiyat Kanunu'nda belirtildiği üzere vergilerde ve standart satın alma ile arazi edinim işlemlerinde uygulanan muafiyetler de dahil olmak üzere ek finansal güvenceler de sağlanmaktadır.

Oyunlar'a paralel olarak Gençlik ve Spor Bakanlığı, Ulusal Spor Planı geliştirmiştir. Bu planla, Olimpiyatlar'a ek olarak, 2014 yılına kadar ülke genelinde, spor altyapısının inşa edilmesi için 1,77 milyar ABD Doları yatırım yapmayı hedeflemektedir (Bakınız Çizelge A.6).

Oyunların bütçesine bakıldığında OCOG dışı bütçenin, Oyunların operasyonu için 2,6 milyar ABD Doları ve altyapı projeleri için 16,6 milyar ABD Doları olmak üzere toplamda 19,2 milyar ABD Doları olması öngörülmektedir (İstanbul 2020 Aday Kitapçığı, 2013, vol1, s.88). Hükümet ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından garanti edilen OCOG-dışı bütçe Çizelge A4 ve A5'da detaylı olarak açıklanmıştır.

Giderlerine karşılık, Oyunlar; tv hakları, sponsorluk, bilet, piyango, pul hatıra parası vb., bağışlar ve ticari satışlardan gelir elde etmektedir. İstanbul 2020 Oyunları'nda, Organizasyon Komitesi; İstanbul'un küresel şirketlerin hem Türkiye hem de dış pazarlara hizmet sunan uluslararası öneme sahip bir finans ve yönetim

merkezi haline gelmesini ve Türkiye'nin dünyada e-ticaretin en hızlı büyüdüğü ikinci, sosyal medyanın en yoğun kullanıldığı dördüncü ülke olmasını sponsorluk açısından önemli bir potansiyel olarak görmüştür (İstanbul 2020 Aday Kitapçığı,2013,vol.1). Yurt içi sponsorluk için; havayolları, otomobil endüstrisi, bankacılık, sigorta, mobil servis sağlayıcısı, akaryakıt ve petrol, paketlenmiş gıda, elektrik enerjisi, spor giyim, telekomünikasyon ve beyaz eşya/ev aletleri başta olmak üzere çeşitli sektörlerden toplamda 615 milyon ABD Doları gelir elde edilmesi öngörülmüştür (İstanbul 2020 Aday Kitapçığı,2013,vol.1:s.110).

Bir diğer gelir kaynağı olarak görülen Olimpiyat biletleri için İstanbul 2020 Adaylık Kitapçığı'nda yoğun ilgi olacağı söylenmektedir ve eklenmektedir: "gerçekleştirilen bağımsız anket çalışmasına göre, henüz yapılandırılmış bir pazarlama ve tanıtım kampanyası olmadığı halde halihazırda 23 milyon sporsever Olimpiyat bileti alma niyetinde olduğunu belirtmiştir." (İstanbul 2020 Aday Kitapçığı,2013,vol.1,s.112) Pazarlama ve tanıtım kampanyalarından sonra bilet satış oranının %80'e çıkması beklenmekle birlikte, hedef; mevcut 7.936.400 satılabilir biletin %90'ından fazlasını satmak olarak belirlenmiştir (İstanbul 2020 Aday Kitapçığı,2013,vol.1, s.112).

Oyunların gelir kaynaklarından lisanslı ticari satışlardan 50 milyon ABD Doları gelir elde edilmesi hedeflenmektedir. Bunlara ek olarak madeni para, piyango gibi ek gelirler yaratmak için Türkiye'de hiçbir yasal engel bulunmamaktadır ve bunlar da geliştirilebilir gelir kaynaklarıdır.

3.2.6 Kentsel miras ve çevre

İstanbul 2020'de Olimpiyat Oyunları'na yalnızca bir spor etkinliği olarak yaklaşılmamış; aksine Oyunlar, kentsel dönüşümün gerçekleştirilmesi için önemli bir fırsat olarak değerlendirilmiştir. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Başkanı Prof. Dr. Uğur Erdener ve Türkiye Milli Paralimpik Komitesi Başkanı Yavuz Kocaömer, Oyunlar'ın kent için önemini şöyle vurgulamıştır:

"Ülke ve kent gelişim planlarının Oyunlar'ın altyapı ve hizmet gereksinimleri ile uyumu, gerekli ekonomik güç ve Oyunlar ile Türkiye'yi yeniden konumlandırma arzusu, Oyunlar'ı hazırlamak ve gerçekleştirmek için sağlam bir çerçeve sunmaktadır. Bunun ötesinde Oyunlar, Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılının

kutlanacağı 2023 senesinde sonuçlanması tasarlanan kapsamlı 2023 Türkiye Ulusal Master Planı'nın da odak noktasıdır." (İstanbul 2020 Aday Kitapçığı,2013,vol.1,s.6)

Olimpiyat Oyunları ve Paralimpik Oyunlar ile İstanbul'un büyük bir sahneye dönüşmesi hedeflenmektedir. Burada Oyunlar'ın kusursuz gerçekleşmesi ve dünyaya İstanbul'un tarihi ve kültürel özelliklerine ek olarak gelişmiş kent dokusu da sunulmak istenmesinden dolayı Oyunlar için kentin altyapısının geliştirilmesi gereklidir. Oyunlar süresince atletlere ve etkinlik için gelen medya ve seyircilere hizmet verecek olan ulaşım, telekomünikasyon gibi altyapı projelerinin, mega etkinlik sonrasında kente miras kalması öngörülmektedir.

Aday kitapçığında Olimpiyat ve kentsel miras ilişkisine değinilmiştir. Özel olarak şehrin dolaşım sıkıntılarını hedef alan Oyunlar Planı, İstanbul'un mevcut ulaşım planına uygun olarak geliştirilmiştir; aynı zamanda kilit yatırımların hızlandırılması ve geliştirilmesi için fırsat sunmaktadır. Planın uygulanma aşamasında önemli bir yol kat edilmiş, bir takım büyük çaplı projeler halihazırda teslim edilmiş ve ulaşım altyapısının 2018 yılına kadar tamamlanması için belli bir program hazırlanmıştır (İstanbul 2020 Aday Kitapçığı,2013,vol.1.s.20).

Ulaşım ek olarak Türkiye'nin inşaat sektörünü, ekonomide öncü sektör olarak görmesinin bir sonucu olarak İstanbul inşaat alanına dönmüştür. T.C. Başbakanlığı'na bağlı Toplu Konut İdaresi (TOKİ), Oyunlar için gerekli olan Olimpiyat Köyü yapımını da üstlenmektedir. Aday Kitapçığı'nda, Abdullah Gül, Recep Tayyip Erdoğan, Suat Kılıç, H.Avni Mutlu ve Kadir Topbaş imzalı mektupta TOKİ'ye güvenlerini şöyle dile getirmekteledir:

"Sporcular ve Medya Köyü için inşa edilecek olan 8,000'in üzerindeki konutun, son sekiz sene içerisinde her çeyrekte tamamlanan 15,000 yeni konut inşaatı göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye'deki geniş çaplı konut inşaatı programının göreceli olarak küçük bir bölümünü teşkil ettiği görülmektedir." (İstanbul 2020 Aday Kitapçığı,2013,vol.1,s.2).

Olimpiyat Oyunları süresince atletler ve medya tarafından kullanılacak olan Olimpiyat Köyü, Oyunlar sonrasında 'Olimpik Şehir' olarak kente miras kalması ve uydu toplumu kavramını güçlendirmesi hedeflenmektedir. İstanbul 2020 Organizasyon Komitesi, Oyunlar sonrasında bu Olimpik Şehrin, İstanbul'un

hareketliliğini geliştirmesini ve 600,000'den fazla sakin için "*yaşa, çalış, spor yap*" mottosuyla yaşamları için planlanmıştır (İstanbul 2020 Aday Kitapçığı, 2013, vol.1).

Çizelge 3.10'da detaylı olarak açıklandığı üzere adaylık hazırlıkları sürecinde Kentsel Miras ve Sürdürülebilirlik Girişimleri adı altında 7 tema oluşturulmuştur: Türkiye'nin Dünyadaki Konumu, Kültürel Anlayış, Herkes İçin Spor, Gençlik-Gelecek Nesil İçin Yeni Bir Referans Noktası, Erişim, Eşitlik ve Sosyal İçerme, Olimpik Şehir ve Olağanüstü Bir Kültüre Ev Sahipliği Yapan Şehirde Kentsel Dönüşüm.

Çizelge 3.10 : Kentsel miras ve sürdürülebilirlik girişimleri.
(İstanbul 2020 Aday Kitapçığı, 2013, vol.1, s.22)

Tema	Oyunlarla İlgili Ulusal Hedefler	Fonlama ve Uygulama Sorumluluğu Olan Kurum
Türkiye'nin dünyadaki konumu	Türkiye'nin imaj ve itibarı ile ilgili çalışmaların ticaret ve topluma getirileri olacak şekilde hızlandırmak Önemli ulaşım ve ekonomik gelişim altyapısını ilerletmek Belirlenen sektörlerde inovasyon, yeni profesyonel ve iş standartları için fırsat yaratmak	Başbakan
Kültürel anlayış	Uluslararası arenada Türkiye'ye yönelik mevcut anlayışı geliştirmek ve daha fazla saygı görmesini sağlamak için Doğu ve Batı'nın İstanbul'da nasıl coğrafi ve kültürel açılardan biraraya geldiğini göstermek	Dış İşleri Bakanlığı Kültür ve Turizm Bakanlığı
Herkes İçin Spor	Olimpik ve Paralimpik soruların, yeni Ulusal Spor Planı aracılığıyla herkesin erişimine açık hale getirmek ve en önemli bileşeni olan Olimpik Antrenman Merkezi'ni kullanarak Türkiye'nin bütün sporlarda rekabet gücünü arttırmak.	Gençlik ve Spor Bakanlığı
Gençlik-gelecek nesil için yeni bir referans noktası	İstanbul'un genç girişimcilerinin girişim sermaye yatırımlarını güvenceye almak için Ulusal Spor Planı kapsamında girişimlerde bulunmak, eğitim programları hazırlamak, yenilikçi bir Olimpiyat işgücü eğitim modeli geliştirmek ve inovasyon laboratuvarları oluşturmak.	Gençlik ve Spor Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı
Erişim, eşitlik ve sosyal içerme	Olimpik Şehir ve tesis kümelerinde evrensel B19 erişilebilirlik tasarım standartları kullanmak Türkiye'nin Erişilebilirlik Stratejisi ve Ulusal Eylem Planı kapsamında belirlenen, engelli bireyler, aileler ve yaşlılar için uzun vadeli yararlar sağlayan kilit hedeflerin gerçekleştirme sürecini hızlandırma	Başbakanlık, Özürlüler İdaresi Bşklığı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Olimpik Şehir	Uygulama için temel oluşturacak şekilde, Türkiye'de referans " <i>yaşa, çalış ve oyna</i> " koşulları oluşturmak için yeni bir toplum modeli oluşturmak	Gençlik ve Spor Bakanlığı TOKİ
Olağanüstü bir kültüre ev sahipliği yapan şehirde kentsel dönüşüm	Yeni ulaşım altyapı ve sistemlerinin şehrin hareketlilik ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde geliştirilmesi Simgesel Haydarpaşa Limanı da dahil olmak üzere 16 tarihi mekanın restorasyonu Toplumsal uzun vadede fayda sağlayacak şekilde 900 hektardan fazla yeni ve restore edilmiş yeşil	İstanbul Büyükşehir Belediyesi, TOKİ

Bu hedefler arasında Olimpik Şehir ve Olağanüstü Bir Kültüre Ev Sahipliği Yapan Şehirde Kentsel Dönüşüm temalarında kentin fiziksel mekanına etkide bulunacak müdahalelerden bahsedilmektedir. Olimpik Şehir ile yeni bir uydu kent toplum

modeli önerilirken, Olağanüstü Bir Kültüre Ev Sahipliği Yapan Şehirde Kentsel Dönüşüm temasında, Simgesel Haydarpaşa Limanı da dahil olmak üzere 16 tarihi mekanın restorasyonundan bahsedilmektedir. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için fonlama ve uygulama sorumluluğu olan kurumlar belirtilirken, Olimpik Şehrin hangi kullanıcı grup için nasıl bir fiyat politikası ile ücretlendirileceği ya da restorasyon sonrası bu simge yapıların işlevlerinin ne olacağı hakkında bir bilgi verilmemektedir. İstanbul ve Türk mimarlığı için tarihi bir öneme sahip olan Haydarpaşa limanı dönüşüm projesi, Aday Kitapçığında şöyle yer almaktadır:

"Master Plan'ın 'Asya Merkezi' olan Liman Kümesi'nde, binlerce yıldır kültürleri ve kıtaları birleştirmekte olan, şehrin simgesi İstanbul Boğazı ile muhteşem sahil şeridi yer almaktadır. Bu tarihi sahnenin tam ortasında ise yeniden inşa edilen Haydarpaşa Limanı yer alacaktır. Yeni kurulan kalıcı eğlence tesis alanı, Seremoniler'in ve altı spor dalının odak noktası olacak; Oyunlar sırasında cazibesiyle dünyayı etkileyecek ve bir simgeye dönüşmüş olan bu limanı, Türk halkıyla yeniden buluşturarak, şehrin kentsel mirasına katacaktır." (İstanbul 2020 Aday Kitapçığı,2013,vol.1,s.30)

Oyunlara adaylığın, Haydarpaşa Limanı Dönüşüm projesine ek olarak, kentsel ormanlardaki kilit alanların yenilenmesi ve tarihi eserlerin korunmasına yönelik yapılan çalışmalara yeni bir ivme kazandırdığı ve İstanbul 2020 Oyunlar konseptini şehrin uzun vadeli planlama hedeflerini baştan sona pekiştirir nitelikte olduğu söylenmektedir(İstanbul 2020 Aday Kitapçığı,2013,vol.1,,s.20).

2020 Yaz Olimpiyat Oyunları ile birlikte Paralimpik Oyunlar'a ev sahipliği yapacak olmanın, engelli bireyler için yeni istihdam fırsatları yaratma, spora katılım amacıyla güncel mevzuat, evrensel erişilebilirlik politikaları ve Başbakanlık tarafından hazırlanan yeni Erişilebilirlik Stratejisi ve Ulusal Eylem Planı üzerinde kaldıraç etkisi yapması ve toplumsal farkındalıkla anlayışın kalıcı bir şekilde artmasını sağlaması beklenmektedir (İstanbul 2020 Aday Kitapçığı,2013,vol.1,s.24)

Aday Kitapçığı'nda, Kentsel Miras ve sürdürülebilirlik hakkında genel hedefler belirtilmekte, ancak bunların nasıl gerçekleştirileceğine dair detay verilmemektedir.

Oyunların çevresel etkilerine bakıldığında; çevrenin olumsuz anlamda etkilenmesini önlemek ve bu etkiyi azaltmak amacıyla İstanbul 2020 tarafından 4 kapsamlı çevresel hedef belirlenmiştir:

- 1) Öncelik 1- arazi kullanım ve tarihi alanların korunması
- 2) Öncelik 2- iklim ve temiz enerji
- 3) Öncelik 3- gençlerin eğitilmesi, çevreyle ilgili bilgilerin öğrenimi ve bu bağlamda katılım sağlanması
- 4) Öncelik 4- kamu erişimi ve temiz su

Bu hedefler; Tesislerin Sürdürülebilir Nitelikte Tasarımı ve İnşası, Ulaşım, Hava ve Gürültü Kirliliği, Katı Atık Yönetimi, Su ve Atık Yönetimi, Toprak, Enerji Tedarik ve Verimliliği, Doğal Çevrenin ve Kültürel Mirasın Korunması ve Çevre Konularında Farkındalık Yaratma gibi temel başlıklar altında incelenmiştir (İstanbul 2020 Aday Kitapçığı, 2013, vol.1, s.64-66)

Organizasyon Komitesi'nin hazırladığı Adaylık Kitapçığı'na göre; şimdiye dek gerçekleştirilen ilk çevresel etki çalışmaları, Oyunlar için önerilen imar çalışmalarının çevreye minimum etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Yerleri belirtilen tüm tesis alanlarının lokasyonlarının belirlenmesinde rol alan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, tesislerin imar çalışmalarının, kentsel gelişim planlarıyla ve mevcut çevresel yönetmelik ve düzenlemelerle uyum içerisinde olduğunu onaylamıştır (İstanbul 2020 Aday Kitapçığı, 2013, vol.1, s. 68). Ayrıca yeni yapılacak tesislerde 2872 sayılı Çevre Kanunu'nu esas alan Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği uygulanması öngörülmüştür.

İstanbul 2020 Olimpiyat Adaylık Kitapçığı'nda değinilen bir diğer önemli çevresel miras konusu da Çevre Konulu Pilot Projeler ve İmar Projeleri'dir. İstanbul'un çevresel kalkınma ve imar planlamasında pilot projeler kapsamında Olimpiyat Oyunları önemli bir fırsat olmaktadır. Adaylık kitapçığında, imar projeleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- 1) Kullanımdan kaldırılmış askeri bölgeler ve boş maden arazilerinin de dahil olduğu metruk arazilerin Oyunlar ile eğlence ve dinlenme amaçlı restorasyonu (Haydarpaşa Limanı),
- 2) Akarsu havzaları boyunca yeşil koridorların yeniden oluşturulması,
- 3) 16'yı aşkın önemli tarihi alanın restorasyonu, görsel olarak geliştirilmesi ve korunması,
- 4) Futbol şehirlerinin de dahil olduğu tesisler için yeşil alanların oluşturulması ve karbon tutma projesi olarak geniş çaplı ağaç dikimleri,
- 5) Eğlence ve dinlenme amaçlı kullanılacak yeşil alanlara ve deniz kıyısına halkın erişimini sağlayacak şekilde bazı metruk tesis alanlarının ve boğaziçi kıyı şeridinin bir kısmının ıslahı ve düzeltilmesi

- 6) Olimpiyat Köyü, Paralimpik Köy ve Medya Köyü imarı da dahil olmak üzere Oyunlar'ın kapladığı tüm alan dahilinde yeşil ve evrensel erişilebilirlik standartlarına uyumlu binalar olması
- 7) Olimpik Şehir'de yer alacak Olimpik Sürdürülebilirlik ve İklim Öğrenim Merkezi'nin kurulmasının da dahil olduğu, iş dünyasının çevresel girişimlerini de kapsayacak şekilde, çevre, eğitim ve hükümet kurumlarının katkılarıyla İstanbul 2020 Olimpiyat Eğitim Programı'nın oluşturulması (İstanbul 2020 Aday Kitapçığı,2013,vol.1,s.70)

Aday Kitapçığı'nda tüm bu hedefler belirtilirken, bu hedeflerin nasıl gerçekleştirileceğine dair bir yöntem belirtilmemiştir. Ayrıca sürdürülebilirliğin önemi önceki bölümlerde detaylı bir biçimde açıklanmasına rağmen, Oyunlar'a adaylık sürecinde özellikle tesislerin sürdürülebilirliğine dair çok genel üstü kapalı cümleler bulunmaktadır (Bakınız Çizelge A7).

3.3 2020 Olimpiyat Oyunları'nın IOC Değerlendirme Raporu Kapsamında Karşılaştırılması

Çalışmanın bu bölümünde Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) 'nin Report of the IOC 2020 Evaluation Commission kaynağı esas alınmıştır ve bu kaynak kapsamında karşılaştırma yapılmıştır.

Tokyo

Kenti merkeze alan Olimpik değerlerin güçlenmesini sağlayacak sıradışı ve kente özgü bir kutlama ve 1964 Oyunları'nda olduğu gibi spora ivme kazandırma vizyonu ve Yarını Keşfet (Discover Tomorrow) mottosu ile yola çıkmıştır. Vizyon, Tokyo Metropoliten İdaresi'nin uzun vadeli TokyoKörfezi'nin gelişim planı vb. spor ve sağlıklı yaşamı temel alan “Tokyo Vision 2020” u ile tamamen uyum içerisindedir.

Futbol müsabakaları dışında tüm Oyunların Tokyo'da gerçekleştirildiği kompakt bir Oyun konsepti geliştirilmiştir. Oyun tesislerinin büyük çoğunluğu Tokyo kent merkezinde yer alması planlanmıştır. Bu plana göre yerleşim planı 2 zona ayrılmaktadır: Dünyadaki en modern ve etkili kamusal ulaşım sistemleri ile, tüm atlet ve izleyiciler kısa seyahat sürelerinde istedikleri yerlere erişebilecektir. Bu da, Tokyo'nun kent merkezli Olimpiyat kutlama yapmasına imkan tanımaktadır.

Tokyo 1964 Oyunları'nın, Tokyo kentinin 50 yıllık spor mirasında önemli katkıları olmuştur; 2020 Oyunları'nın da gelecek jenerasyonlara benzer bir miras bırakmayı amaçlamaktadır. Tokyo'nun miras stratejisinin önemli bir bölümünü de Olimpik

Köy'ün Oyunlar sonrasında Uluslararası Değişim Plaza (International Exchange Plaza)'ya dönüştürülmesi oluşturmaktadır. International Exchange Plaza, uluslararası araştırma, etkinlik ve işbirliği içinde olunan projelerin değişim yapıldığı, paylaşıldığı bir merkez olarak işlemesi düşünülmektedir (Report of the IOC 2020 Evaluation Commission, 2013:s.42).

Spor konsepti Tokyo'nun kent merkezi için uzun vadeli spor ve rekreatif gelişim vizyonuna uyumlu bir çerçevede oluşturulmuştur. Konsept, 1964 Oyunları'ndan kalan nirengi yapıların kullanımını ve Tokyo Körfezi Bölgesi'ndeki modernizasyon ve gelişim planını içermektedir. Tokyo 2020 Oyunları'nın toplamda 36 tesiste gerçekleştirilmesi önerilmektedir:

Olimpiyat Köyü'nün 8km lik yarıçapında %85 müsabaka tesisi ve %70 antrenman tesisi ile kompakt bir plan önermektedir.

Tokyo 2020, Olimpik Köy'ün tek bir alanda konumlanmasını ve suya kıyısı olan 44 hektarlık bir alana yayılması planlanmıştır. Olimpiyat Oyunları sonrasında, Köy'ün uluslararası exchange ve eğitim, kültür ve spor aktiviteleri gerçekleştirenler için konut bölgesine dönüştürülmesi planlanmaktadır.

Japonya, 2012'deki yaklaşık %2 oranındaki büyümesiyle Dünya'nın 3. En büyük ekonomisidir. 2013-16 yılları arasındaki süreçte, the Economist Intelligence Unit projeleri yıllık ortalama büyüme oranını %1 -2 olduğunu belirtmektedir (Nisan 2013'te olduğu gibi). IMF 2012 verilerine göre, Gayri safi Yurtiçi hasıla (GSYH) 5.964 milyar Dolar, ve kişi başına düşen milli gelir 47.000 Dolardır. IOC, Japonya'nın bu çalışmaları zamanında bitirebileceğine ve finansal olarak da bu yatırımları karşılayabileceklerine inanmaktadır.

OCOG Dışı bütçe 4.38 milyar ABD Doları'dır. Bunun en büyük kısmını (%70) 3.06 milyar ABD Dolarlık müsabaka tesislerinin inşaatı oluşturmaktadır. Öngörülen bütçenin 3.25 milyar dolarını hükümet finanse ederken, 1.13 milyar dolarının özel sektörden paydaşlar tarafında finanse edilmesi beklenmektedir.

Madrid

Madrid, yeşil alanları canlandırmasını, ulaşım altyapısını iyileştirmesini ve yeni spor tesisler inşa edilmesi planlanan uzun vadeli “Futuro ciudad madrid 2020” stratejik planı ile Oyunlar vizyonunu entegre bir biçimde tasarlamaktadır.

Madrid'in vizyonu genel olarak sosyo-ekonomik gelişime odaklanmaktadır ve Illuminate the Future mottosu ile yola çıkılmaktadır. Madrid'in mevcut modern altyapısı, Oyunlar için düşük finansal yatırımlarla Oyunlar'a arzu edilen yüksek kalitede ev sahipliği yapabilme olanağına sahiptir. Adaylığın sürdürülebilir ekonomik gelişim ve özellikle gençler için iş imkanları yaratacağına inanılmaktadır. 2020 Oyunları aracılığıyla, Madrid'de spor yoluyla sosyal bütünlüğün sağlanacağı ve İspanya'nın spor tutkusunun tüm dünyayı tetikleyeceği öngörülmektedir.

Madrid Oyunları'nın konsepti en çok sayıda mevcut tesisin kullanımı ve bu tesislere kamusal ulaşım araçları ile kolay erişimi sağlamaya dayanmaktadır. Madrid 2020'de yerleşim olarak çok kompakt bir düzen önermektedir. Tesisler 2 büyük bölgede konumlanmaktadır.

IOC raporunda Madrid'de tesislerin birbirlerine olan yakınlıkları ve modern ulaşım altyapıları sayesinde, tüm atlet ve misafirlerin kısa seyahat süreleri içerisinde istedikleri destinasyonlara ulaşabileceklerini belirtmiştir. Kompakt konsept, Madrid'de kent merkezli bir olimpiyat kutlaması gerçekleşmesine imkan tanıyacaktır.

2012 ve 2016 Oyunları'na da aday olan Madrid'de spor tesisi ve ulaşım altyapısı gelişmektedir ve miras yönünden de kenti olumlu katkılarda bulunmaktadır. 2020 Oyunları adaylığı da bu katkının devamı niteliğindedir.

2020 Oyunları aracılığıyla, Madrid'in kentsel dönüşümde ve 2 ana kentsel alanın entegrasyonu çalışmalarında devamlılığın sağlanması hedeflenmektedir. Madrid 2020 Oyunları kapsamında yalnızca uzun vadede spor mirası olarak kente kalacaksa kalıcı olarak yapılması garanti edilmektedir.

Spor tesislerinin konumu, mevcut iyi lokasyona sahip tesislerin yakın çevresinde olup kompakt bir yerleşim planı oluşturacak ve kentin batı kesimini geliştirmeye imkan tanıyacak şekilde tasarlanmıştır.

Madrid 2020 çok kompakt bir yerleşim planına sahip olduğu için tüm tesisler Madrid kent merkezini yarıçapın merkezi kabul edildiğinde 10 km lik bir alana yayılmaktadır. Atletler tüm müsabaka ve antrenman tesislerine yaklaşık 20-25 dakikada ulaşabilmektedir.

IOC, 2020 Madrid adaylık dosyasında inşa edilmesi planlanan tesislerin nicelik itibariyle Madrid'in zamanında ve kolaylıkla teslim edebileceğini öngörmektedir.

Madrid ve İspanya son 10 yıl içerisinde 28 olimpik sporunda dahil olduğu bir çok uluslararası etkinliğe ev sahipliği yapmış; bu da Madrid'in mega etkinlik deneyimini arttırmaktadır.

Olimpik Park'ın yakınında 64 hektarlık alana yayılan Olimpik Köy'ün 46 hektarı Olimpik köyün kullanımında olup 18 hektarı spor aktiviteleri ve göl/park alanına ayrılmıştır.

Parlamenter monarşi ile yönetilen İspanya'nın nüfusu yaklaşık 46 milyonken, nüfusun 6 milyonun üzerinde bir kesmi Madrid bölgesinde ikamet etmektedir. kent merkezinde ise yaklaşık 3.3 milyon kişi yaşamaktadır. İspanya dünyanın en büyük 13. Ekonomisine sahiptir. IMF 2012 verilerine göre, Gayri safi Yurtiçi hasıla (GSYH) yaklaşık olarak 1.352 milyar \$ ve kişi başına düşen milli gelir yaklaşık olarak 29.000 \$ dır.

OCOG dışı bütçe 1.94 milyar ABD Doları olarak hesaplanmıştır. Bu bütçenin en büyük kısmını 835 milyon ABD Dolarlık Olimpik Köy yatırımdır.

IOC, İspanya ekonomisinin içerisinde bulunduğu sıkıntıya rağmen; 7 yıllık süre zarfında İspanya'nın bu krizi atlatacağı ve Oyunları gerçekleştirebilecek ekonomik güce sahip olduğunu belirtmektedir (Report of the IOC 2020 Evaluation Commission, 2013, s.100-1)

3.3.1 2020 Olimpiyat Oyunları'na aday olan kentlerin karşılaştırılması başlığı altında 2020 Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliğinde aday konumuna yükselen üç kent Tokyo, Madrid ve İstanbul IOC 2020 Değerlendirme Komitesi Raporu'ndan elde edilen verilerin derlenmesi ile oluşturulan Çizelge 3.11'de karşılaştırılmakta ve aday kentlerin güçlü ve zayıf yönleri ortaya koyulmaktadır.

3.3.1 2020 Olimpiyat Oyunları'na aday olan kentlerin karşılaştırılması

Çizelge 3.11 : 2020 Olimpiyat Oyunları aday kent karşılaştırması. (Report of the IOC 2020 Evaluation Commission 2013)

	 İSTANBUL 2020	 TOKYO 2020	 MADRID 2020
MOTTO	BRIDGE TOGETHER	DISCOVER TOMORROW	ILLUMINATE THE FUTURE
VİZYON	İstanbul 2020 aracılığıyla, Türkiye'nin dünyadaki konumunu yeniden belirlemesi ve küresel anlayış ve kapsayıcılığı besleyen ilk laik Müslüman ülke olarak Oyunlara ev sahipliği yapmak Türkiye 2023 Master Planı ile uyumlu	Kenti merkeze alan Olimpik değerlerin güçlenmesini sağlayacak sıradışı ve kente özgü bir kutlama ve 1964 Oyunları'nda olduğu gibi spora ivme kazandırmak Tokyo Vision 2020 ile uyumlu	2020 Oyunları aracılığıyla, Madrid'de spor yoluyla sosyal bütünlüğün sağlanacağı ve İspanya'nın spor tutkusunun tüm dünyayı tetiklemek, sürdürülebilir ekonomik gelişim ve özellikle gençler için iş imkanları yaratmak Futuro Ciudad Madrid 2020 ile uyumlu
KONSEPT	Asya ve Avrupa kıtalarını birleştiren İstanbul Boğazı, Oyunları'n konseptinde kilit öğedir ve Oyunların farklı kültürleri biraraya getirmesi, bu kültürler arasında 'köprü kurması' vurgulanmaktadır. Yerleşim planı 4 bölgeye ayrılmaktadır: • Olimpik Bölge • Sahil Bölgesi • Boğaziçi Bölgesi • Orman Bölgesi YAYGIN	Futbol müsabakaları dışında tüm Oyunların Tokyo'da gerçekleştirildiği kompakt bir Oyun konsepti geliştirilmiştir. Oyun tesislerinin büyük çoğunluğu Tokyo kent merkezinde yer alması planlanmıştır. yerleşim planı 2 bölgeye ayrılmaktadır: • Miras Bölgesi • Tokyo Körfeşi Bölgesi KOMPAKT- KENT MERKEZLİ	Madrid Oyunları'nın konsepti en çok sayıda mevcut tesisin kullanımı ve bu tesislere kamusal ulaşım araçları ile kolay erişimi sağlamaya dayanmaktadır. yerleşim olarak çok kompakt bir düzen önermektedir. Tesisler 2 büyük bölgede konumlanmaktadır: • Campo de las Naciones Bölgesi • Manzanares Bölgesi ÇOK KOMPAKT KENT MERKEZLİ

MİRAS	İstanbul, Oyunları; kente yapılacak ulaşım altyapı projeleri ve genel olarak kentteki erişilebilirliğin geliştirilmesi için bir fırsat olarak görmektedir. İstanbul'un Anadolu kıtası sahilde konumlanan Haydarpaşa Sanayi Limanı Dönüşüm projesi de İstanbul 2020'nin kente bırakacağı en önemli miraslardan birisi olarak değerlendirilmiştir. Mevcut limanın taşınması ve yerine yeni rekreasyon alanı yaratılması ile Asya Kıtası'ndaki nüfusun Boğaz promanatına ve ihtiyaç duyduğu yeşil alana kavuşacağının vurgusu yapılmıştır.	Tokyo, 2020 Olimpiyat Oyunları ile engelli bireyler için sporu da desteklemeye yönelik adımlar atmayı hedeflemektedir. Tokyo 1964 Oyunları'nın, Tokyo kentinin 50 yıllık spor mirasında önemli katkıları olmuştur; 2020 Oyunları'nın da gelecek jenerasyonlara benzer bir miras bırakmayı amaçlamaktadır. Tokyo'nun miras stratejinin önemli bir bölümünü de Olimpik Köy'ün Oyunlar sonrasında Uluslararası Değişim Plaza (International Exchange Plaza)'ya dönüştürülmesi oluşturmaktadır. International Exchange Plaza, uluslararası araştırma, etkinlik ve işbirliği içinde olunan projelerin değişim yapıldığı, paylaşıldığı bir merkez olarak işlemesi düşünülmektedir.	2020 Oyunları aracılığıyla, Madrid'in kentsel dönüşümde ve 2 ana kentsel alanın entegrasyonu çalışmalarında devamlılığın sağlanması hedeflenmektedir. Madrid 2020 Oyunları kapsamında yalnızca uzun vadede spor mirası olarak kente kalacaksa kalıcı olarak yapılması garanti edilmektedir. Buna ek olarak Oyunlara ev sahipliği adaylığının, engellilik bilincini ve engellilerin kente kazandırılmasında etkili olduğu söylenmektedir.
SPOR TESİSLERİ	toplam 38 tesis önerilmiştir. • 11 mevcut durumda (5'i kalıcı çalışma ihtiyacı bulunmaktadır.) • 11 Olimpiyatlar'a bağlı yeni kalıcı tesis • 10 Ulusal Spor Planı'yla planlanan yeni kalıcı tesis • 6 geçici tesis	toplam 36 tesis önerilmiştir. • 25'i mevcut durumda (2'sinin kalıcı çalışma ihtiyacı bulunmaktadır.) • 9 Olimpiyatlar'a bağlı yeni kalıcı tesis • Olimpiyat Stadyumu ve 1 diğer tesisi Japon Spor Konseyi tarafından planlanan • 10 geçici tesis	Toplam 35 tesis önerilmiştir. • 28 mevcut durumda (3'ünün kalıcı çalışmaya ihtiyacı bulunmaktadır.) • 4 kalıcı yeni tesis • 3 geçici yeni tesis
OLİMPİK KÖY	72 hektar (tek bir bölgede) 18 hektar antrenman alanı Yatak kapasitesi: 17,500	44 hektar (tek bir bölgede) Yatak kapasitesi: 17,000	64 hektar (tek bir bölgede) 18 hektar antrenman alanı Yatak kapasitesi: 17,800

	"yaşa,çalış,spor yap" sloganıyla tasarlanan 600.000 kişilik yaşam alanının büyük bir bölümünü oluşturacak konut alanına dönüştürülmesi planlanmaktadır.	Paralimpik Oyunlar: 8,000 tek kişilik oda 1,120 araç park alanına (tercihen açık park) +150 park alanı köyün dışında Olimpiyat Oyunları sonrasında, Köy'ün uluslararası exchange ve eğitim,kültür ve spor aktiviteleri gerçekleştirenler için konut bölgesine dönüştürülmesi planlanmaktadır.	Paralimpik Oyunlar için ise yarısı çift yarısı tek kişilik olmak üzere 8,000 yatak kapasitesi Köy içerisinde, 3,000 bisikletin ulaşım için kullanılmak üzere bulunması planlanmaktadır. 1,910 ile 2,320 araç park alanı da tasarlanmaktadır. Oyunlar sonrasında Köy'ün, sosyal konut ve yaşam alanına dönüştürülmesi hedeflenmektedir. Olimpik Köy meydanı, göl ve park alanları yerel halkın rekreasyonu için kullanılacaktır.																														
KONAKLAMA	50km yarıçapı alanında: 46,000 otel odası + 9,000 yurt odası Oyunların merkezinin 10 km yarı çapında yaklaşık yalnızca 16,000 oda bulunmaktadır ve bu, yaygın bir konaklama planı olduğunu göstermektedir.	50km yarıçapı alanında: yaklaşık 140,000 uluslararası stilde otel odası + geleneksel Japon konaklarında da 9,500 oda Oyunların merkezinin 10 km yarı çapında yaklaşık 37,000 oda bulunmaktadır ve çok kompakt bir sistemi yansıtmaktadır.	50 km lik yarıçaplık alanda 45,000 otel odası +3,000 yurt odası Oyunların merkezinin 10 km yarı çapında Yaklaşık 33,500 oda bulunmaktadır ve kompakt bir konaklama planına işaret etmektedir.																														
ULAŞIM	Trafik sıkışıklığının artması olasıdır ek ulaşım altyapısına ihtiyacı <u>bulunmaktadır</u>. havalimanları yeterli kapasitedir UZAKLIK VE SEYAHAT SÜRELERİ <table><tr><td><10 Dakika</td><td>11-20 dakika</td><td>21-30 dakika</td><td>31-40 dakika</td><td>>40 dakika</td></tr><tr><td>14</td><td>4</td><td>11</td><td>6</td><td>0</td></tr></table> IOC öngörülen bu sürelerin optimistik hesaplamalar olduğunu ve seyahat sürelerinin	<10 Dakika	11-20 dakika	21-30 dakika	31-40 dakika	>40 dakika	14	4	11	6	0	Trafikte değişim beklenmemektedir. ek ulaşım altyapısına ihtiyacı bulunmamaktadır. havalimanları yeterli kapasitedir UZAKLIK VE SEYAHAT SÜRELERİ <table><tr><td><10 Dakika</td><td>11-20 dakika</td><td>21-30 dakika</td><td>31-40 dakika</td><td>>40 dakika</td></tr><tr><td>20</td><td>5</td><td>5</td><td>1</td><td>1</td></tr></table> konseptin kompakt yapısı ve trafik yönetim sistemleri ile tüm grupların makul seyahat	<10 Dakika	11-20 dakika	21-30 dakika	31-40 dakika	>40 dakika	20	5	5	1	1	Trafikte değişim beklenmemektedir. ek ulaşım altyapısına ihtiyacı bulunmamaktadır. havalimanı yeterli kapasitedir UZAKLIK VE SEYAHAT SÜRELERİ <table><tr><td><10 Dakika</td><td>11-20 dakika</td><td>21-30 dakika</td><td>31-40 dakika</td><td>>40 dakika</td></tr><tr><td>19</td><td>10</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr></table> konseptin çok kompakt yapısı ve trafik yönetim sistemleri ile tüm grupların makul seyahat	<10 Dakika	11-20 dakika	21-30 dakika	31-40 dakika	>40 dakika	19	10	0	0	0
<10 Dakika	11-20 dakika	21-30 dakika	31-40 dakika	>40 dakika																													
14	4	11	6	0																													
<10 Dakika	11-20 dakika	21-30 dakika	31-40 dakika	>40 dakika																													
20	5	5	1	1																													
<10 Dakika	11-20 dakika	21-30 dakika	31-40 dakika	>40 dakika																													
19	10	0	0	0																													

	artacağını belirtmektedirler.	sürelerinde istenilen destinasyona ulaşacaklarına inanmaktadır.	sürelerinde istenilen destinasyona ulaşacaklarına inanmaktadır.
ÇEVRESEL	ÖNEMLİ GİRİŞİMLER - BREEAM sertifika sistemi (tüm kalıcı yapılarda) - Karbon Disclosure Project - zero waste games önerilmektedir Olimpik Şehir Zonu, gelişim planı içerisinde önemli bir yere sahiptir. Buranın gelecek 10 yılda 1.5 milyon kişi için yaşam alanı olması öngörülmektedir.	ÖNEMLİ GİRİŞİMLER 2020 Oyunlar kapsamında, - Yeşil yapı programı (green building programme) - Yeni yapılacak her yapının CASBEE(uluslararası sürdürülebilirlik standartlarına eşdeğer Japon standartları) sisteminin yüksek derecelerinde inşa edilmesi, - Kentin kapsamlı kamusal ulaşım sistemlerinin tamamen kullanılması ve Oyunlarda kullanılacak araç filosunun yalnızca düşük emisyonlu ve yakıt tasarruflu araç olması, - Carbon neutral games - Zero waste hedeflenmektedir. - Tokyo'nun merkezinde önemli ölçüde park ve yeşil alanlardaki biyolojik çeşitliliğin korunmasını ve Tokyo Körfezinde yeni yeşil alanların yaratılması desteklenmektedir.	ÖNEMLİ GİRİŞİMLER - yeni her yapıda İspanya ve Avrupa Birliği'nin kabul ettiği Environmental Impact Assessments (çevresel etki değerlendirmesi) mevzuatının uygulanması - Olimpik Köy'de sürdürülebilir peyzaj ve climate mitigation projeleri için örnek oluşturma amacıyla buraya yeşil alanlar önerilmiştir. ayrıca Oyunlar madrid'in greenbelt alanını ve biyodiversity koridorunun arttırılmasını desteklemektedir. - Olimpiyat kapsamında kullanılacak resmi ulaşım araçlarının düşük emisyon ve düşük sesli araçlar belirlenmiştir.
YASAL	Yasal olarak Oyunlar desteklenmektedir.	Yasal olarak Oyunlar desteklenmektedir.	Yasal olarak Oyunlar desteklenmektedir.
EKONOMİK	dünyanın 17. en büyük ekonomisi 2013-16 yılları arasındaki süreçte, the Economist Intelligence Unit projeleri yıllık ortalama büyüme oranını %4 -5 olduğunu belirtmektedir (Nisan 2013'te olduğu gibi).	Dünya'nın 3. En büyük ekonomisi 2013-16 yılları arasındaki süreçte, the Economist Intelligence Unit projeleri yıllık ortalama büyüme oranını %1 -2 olduğunu belirtmektedir (Nisan 2013'te olduğu gibi).	Dünya'nın 13. En büyük ekonomisi 2013-2016 yılları arasında yıllık ortalama büyüme oranının % -1.7 (2013)ile % +1.1 (2016) oranında değişeceğini öngörmektedir. the international monetary fund shows a nominal

	The International Monetary Fund shows a nominal GDP of USD 794 billion (2012) and a nominal GDP per capita of USD 11,000 (2012).			The International Monetary Fund shows a nominal Gross Domestic (GDP) of USD 5,964 billion (2012) and a nominal GDP per capita of USD 47,000 (2012).			Gross Domestic Product(GDP) of approximately USD 1,352 billion (2012) and a nominal per capita GDP of approximately USD 29,000 (2012).		
	OCOG BÜTÇE (ABD Doları)	OCOG DIŞI BÜTÇE (ABD Doları)	TOPLAM BÜTÇE (ABD Doları)	OCOG BÜTÇE (ABD Doları)	OCOG DIŞI BÜTÇE (ABD Doları)	TOPLAM BÜTÇE (ABD Doları)	OCOG BÜTÇE (ABD Doları)	OCOG DIŞI BÜTÇE (ABD Doları)	TOPLAM BÜTÇE (ABD Doları)
	2.9 milyar	16.8 milyar	19.7 milyar	3.4 milyar	4.38 milyar	7.78 milyar	3 milyar	1.94 milyar	4.94 milyar

3.4 2020 Olimpiyat Oyunları Ev Sahibi Kent Seçimi

2020 Yaz Olimpiyat Oyunları örneği üzerinden bakıldığında adaylık takviminin şöyle olduğu görülmektedir:

Çizelge 3.12 : Olimpiyat Oyunları ev sahibi kent seçimi.
(2020 Candidature Acceptance Procedure,2011:s.29)

Aşama I	Adaylık mektubunun gönderilmesi	29 temmuz 2011'e kadar
	IOC'nin aday adaylığına uygunluk yanıtı	29 Ağustos 2011'e kadar
	NOC'un IOC'ye Aday Adayı kenti açıklaması	1 Eylül 2011
	Adaylık Kabul Prosedürü'nün imzalanması	15 Eylül 2011
	Adaylık Kabul Ücretinin ödenmesi (150,000 ABD Doları)	15 Eylül 2011
	Aday Adayı Kentler için IOC bilgilendirme semineri	kasım 2011
	IOC'ye Başvuru dosyalarının ve garanti mektuplarının teslimi	15 şubat 2012
	IOC ve uzmanlar tarafından Başvuru Dosyası'nda verilen cevapların incelenmesi	Şubat-Nisan 2012
	IOC Yönetim Kurulu'nun Aday Kent seçimi	Mayıs 2012
	Olimpiyat Oyunları gözlem programı-Londra 2012	27 Temmuz-12 Ağustos 2012
Aşama II	Rio de Janerio'da Londra 2012 üzerinden bilgi edinilmesi	kasım 2012
	IOC'ye Adaylık dosyasının teslimi (uluslararası tanıtımın başlangıcı)	7 Ocak 2013
	2020 IOC Değerlendirme Komisyon Raporu	Haziran 2013
	Aday Kentlerin IOC üyelerine sunumu	Haziran 2013
	2020 Olimpiyat Oyunları ev sahibi kentin seçimi	7 Eylül 2013

Yukarıda belirtilen kriterler doğrultusunda aday adaylığı değerlendirilen ve adaylık aşamasına yükselen İstanbul, Tokyo ve Madrid'in minimum ve maksimum aldıkları değerlendirme notları Çizelge 3.13'teki gibidir.

2020 Olimpiyat Oyunları ev sahibi kent oylamasına 103 IOC üyesinden, kendi ülkeleri olmasından dolayı 4 üye katılamamış ve toplamda 97 üye katılmıştır. İlk oylamada Tokyo 42 olumlu oy alırken, Madrid ve İstanbul 26'şar oy almıştır. Yaşanan eşitlikten dolayı Madrid ve İstanbul arasında ara bir oyalama daha yapılmış ve Madrid'e 45 olumlu oy kullanılırken İstanbul 49 oyla 2. Oylamaya geçmiştir. 2.

Oylamada ise İstanbul 36, Tokyo 60 olumlu oy almıştır ve Tokyo 2020 Oyunları' na ev sahipliği yapmaya hak kazanmıştır

Çizelge 3.13 : 2020 Olimpiyat Oyunları değerlendirmesi. (final report 2020 working group 2012'den elde edilen verilerle hazırlanmıştır.)

Değerlendirme kriterleri	Aday adayı kent	minimum	maksimum
Oyunların konsepti ve yarışma tesisleri	İSTANBUL	6	8
	TOKYO	7	9
	MADRİD	8	9
Olimpik köy(ler)	İSTANBUL	6	8
	TOKYO	8	9
	MADRİD	7	9
IBC/MPC	İSTANBUL	6	8
	TOKYO	8	9
	MADRİD	6	9
Spor deneyimi	İSTANBUL	5.5	7
	TOKYO	7	8
	MADRİD	7.5	8.5
Çevre ve meteoroloji	İSTANBUL	5	7
	TOKYO	5.5	8
	MADRİD	7.5	9
Konaklama	İSTANBUL	6	8
	TOKYO	9	10
	MADRİD	8	9
Ulaşım	İSTANBUL	5	7
	TOKYO	8	9
	MADRİD	8	9
Sağlık hizmetleri ve doping kontrolü	İSTANBUL	7	8
	TOKYO	8	9
	MADRİD	8	9
Emniyet ve güvenlik	İSTANBUL	6	7
	TOKYO	7	9
	MADRİD	7	8
Telekomünikasyon	İSTANBUL	6	8
	TOKYO	9	9
	MADRİD	9	9
Enerji	İSTANBUL	6	8
	TOKYO	5	8
	MADRİD	8	9
Yasal konular ve özel ve göçmen formaliteleri	İSTANBUL	7	9
	TOKYO	7	9
	MADRİD	7	9
Hükümet ve kamu desteği	İSTANBUL	8	9
	TOKYO	6	9
	MADRİD	7	9
Finansman ve pazarlama	İSTANBUL	6	8
	TOKYO	7	8
	MADRİD	5	8

3.5 İstanbul 2020 Eleştirileri

İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları'na ilişkin adaylık kitapçığı ve elde edilen diğer veriler incelendiğinde İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları adaylığının çeşitli yönlerinin eleştirildiği görülmüştür. Bu eleştiriler çalışma kapsamında temel olarak altı başlık altında toplanmıştır. Bu eleştirileri temel olarak şöyle sıralamak mümkündür;

- 1) Öngörülen yüksek bütçenin ekonomik krize yol açma ihtimali,
- 2) Olimpiyat Stadyumu ile kentte başlayan dönüşüm projelerinin soylulaştırmaya neden olması,
- 3) Önerilen Olimpiyat Tesisleri'nin tarihi kent merkeziyle ve doğal kaynaklarla kurduğu ilişki(sizlik),
- 4) Önerilen Olimpiyat Tesisleri'nin 2000 sonrasında ortaya çıkan aşırı kapasite problemine çözüm olarak gösterilen geçicilik konseptine olumsuz yaklaşımı,
- 5) Oyunlara adaylık aşamasında Meslek Odaları, Üniversiteler gibi yetkin kurumlar ile işbirliğine gidilmemesi,
- 6) Sosyal içirme ve istihdama ilişkin yeterli ve spesifik bilginin bulunmaması.

Öngörülen Yüksek Bütçenin Ekonomik Krize Yol Açma İhtimali

İstanbul 2020 için 19,2 Milyar Amerikan Doları bütçe öngörülmüş ve hükümet tarafından tamamının karşılanması taahhüt edildiği önceki bölümde belirtilmiştir. Cardiff Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü öğretim üyesi Prof. John Lovering (2013), İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları bütçesi ile ilgili eleştirisini şöyle belirtmektedir;

" İstanbul, bütün maliyetin 19,2 milyar Dolar olacağını söylüyor. Bu diğer kentlerin öngördüğü maliyetten oldukça fazla bir rakam: Tokyo 4,9 milyar Dolar, Madrid 1,9 Milyar Dolarlık bütçeler açıkladılar. Bu arada İstanbul'un açıklanan bütçesi, Londra'nın gerçekleştirmiş bütçesinden de daha yüksek. Londra'dakinin toplam maliyeti 11 Milyar Dolar Pound (16,5 Milyar Dolar) idi, fakat Londra ekonomisi Türkiye ekonomisinin 3 katı büyüklüğünde. Londra, adaylığını açıkladığı zaman aslında toplam maliyet olarak verdiği rakam 2,7 Milyar Pound idi; Olimpiyatlar gerçekleşikten sonra hesaplanan toplam maliyet ise 11 Milyar Pound; yanı arada inanılmaz derecede bir sapma söz konusu oldu."

Lovering, bu eleştirisini şöyle desteklemektedir:

" Aslında şundan emin olabiliriz: İstanbul her ne kadar 19,2 Milyar Dolar gibi bir maliyetten bahsetse de bütçe 2020'de gerçekleştiğinde çok çok daha fazla bir rakam çıkacaktır. Geçen sene gerçekleşen doğrudan yabancı yatırım (fdı) 8 Milyar Dolar civarıydı. İstanbul'daki Olimpiyatlar'ın gerçekleşmesinin Türkiye bütçesinde yaratacağı açık çok daha büyük olacak. Londra'da bu anlamda sadece %3 gibi bir açığa neden oldu. İstanbul Olimpiyatları'nda ileri sürülen toplam maliyeti gayri safi yurtiçi hasıla'ya oranlayacak olursak, İstanbul Olimpiyatları'nın Türkiye ekonomisi üzerinde yaratacağı maliyet ya da finansal açık Londra'ninkinden 3-4 kat daha fazla olacaktır. Yani emin olduğumuz şey, Olimpiyatlar'ın maliyetinin çok yüksek olacağı ve bunun finansal olarak inanılmaz derecede zorlanmaya neden olacağıdır; bilemediğimiz şey ise bu organizasyonun mirasının ne olacağı."

Olimpiyat Stadyumu İle Kentte Başlayan Dönüşüm Projelerinin Soylulaştırmaya Neden Olması

İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları'nın bir diğer eleştirildiği nokta ise soylulaştırmaya neden olmasıdır. Önceki bölümlerde Olimpiyat Oyunları'nın Olimpiyat tesislerinin inşası ve kentin güzelleştirilmesi hareketine bağlı olarak Olimpiyat tesisi için önerilen alanda ikamet eden yerli halkın ve kent merkezindeki evsizlerin yerlerinden edilmesini genel olarak "soylulaştırma" altında tarif edilmiştir. İstanbul'un Olimpiyat serüveninde de henüz Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği kesinleşmeden Olimpiyat Oyunları için inşa edilen Atatürk Olimpiyat Stadyumu kentte soylulaşmaya yol açmıştır. Fransız Araştırmaları Enstitüsü (IFEA) Müdürü Jean François Perouse (2013), Olimpiyat Oyunları'nın İstanbul'da soylulaştırmaya yol açtığını şu sözleri ile belirtmektedir: "Somut bir şekilde Olimpiyat Oyunları ile kentsel dönüşüm süreci arasındaki etkileşime değinmek istersek eğer, Ayazma Mahallesi'nin kaderine bakmak faydalı olacaktır. Neden?Çünkü Küçükçekmece, yeni kurulan Bahçeşehir ilçesine bağlı, İkitelli Ayazma Mahallesi'nin kaderi erken Olimpiyat Oyunları olasılığı tarafından etkilenmişti. Ayazma, çok erken, 2000'de uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından ziyaret edildi ve büyük etkinlik düzenlemek üzere potansiyel bir utanç kaynağı olarak damgalandı. (...) Değinmek istediğim sorunsal çok basit; uluslararası düzlemde yürütülen kent pazarlamasının bir parçası olan Olimpiyat Oyunları adaylığı ve düzenlemesi bir 'imaj' meselesine indirgenmiş bulunuyor. Bu doğrultuda öne çıkarılmak istenen imaja aykırı bütün unsurların kaldırılması gerekiyor."

2001 yılında Küçükçekmece Belediye Başkanı; "Olimpiyatları düzenlemek için bu çarpık, pis görüntüden kurtarmamız lazım." sözleri ile ana akım medyada o tarihten

itibaren Olimpiyat projesi ile çarpık yapılaşma arasındaki sözde zıtlaşmanın yer almasında ilk adımı atmıştır (Perouse,2013).

Şubat 2007'de İstanbul'un ikincil olarak nitelendirilmiş oluşumları yıkılmaya başlanıyor ve bu ilk büyük "kentsel dönüşüm" temalı mahalle tahliyesidir (Perouse, 2013). Perouse 2020 İstanbul Olimpiyat Oyunları ve soylulaştırma sorunsalını şöyle eleştirmektedir:

Şekil 3.26 : Atatürk Olimpiyat Stadyumu. (Radikal, 12 Ağustos 2003)

Şekil 3.27 : Zulümpiyat Stadi.(Cumhuriyet, 11 Kasım 2007)

" Şubat 2012'de ilan edilen İstanbul Olimpiyat adaylığı resmi söylemine bakacak olursak zaten hedefler çok açık ilan ediliyor. İlk olarak; 'kentsel dönüşüm çalışmalarının başlatılacağı İstanbul'da tüm salaş ve kaçak yapılar yerine modern ve sağlam binalar yapılacak. İstanbul'da kentsel dönüşüm ivedilikle Olimpiyat Köyü'nün bulunduğu alandan çember halinde genişletilerek Avrupa bölgesine yayılacak.' Sıra Ayazma Mahallesi'den sonra, Altınşehir, Bayramtepe ve Güvercintepe'de, temizleme çalışmaları ise çok kolay gözükmüyor. Burada öncelikle mekansal çıkarlar ve ölçekler çelişiyor; küresel olma iddiası yerel olma isteklerini ve haklarını çiğniyor.

Büyük organizasyonlar küçük oluşumları ezer, mega proje mantığı kaçınılmaz bir şekilde egemen söylemler tarafından görünmez kılınan mikro oluşumlarla çelişir. Büyük düşünerek, kent imajı olarak gösterilmesi istenene uymayan unsurları küçük görmemek mümkün mü acaba? “medeniyetler ittifakı” Olimpiyat ruhu ile “iki kıtayı buluşturuyoruz” sloganı ile 2020 adaylığının peşine gidiyoruz, fakat bu slogan soyut kalırsa gayet boş oluyor. ‘farklı dinlere ve kültürlerle’ ev sahipliği yapılması ‘ büyük koz’ olarak kullanılacak çok güzel, ama sahada bazı gerçeklere bakacak olursak o büyük anlatımlara, o büyük söylemlere uymayan gerçekler var; mevcut mahallelerdeki din ve kültür sahibi insanlara ne olacak? Büyük organizasyon sahipliği yapmak, güzel, hoş; olumlu yan etkileri, içeri yansımaları olabilir

ama böyle olabilmesi için uzun erimli ve katılımcı bir planlama süreci gerekir. 2001’de hala ayakta olan Ayazma Mahallesi’ne ilişkin Olimpiyat Stadyumu’nun gölgesinde başka türlü, alternatif, yumuşak ve katılımcı bir Olimpiyat Oyunları eklemelenmesi ve değer olarak “bir mahalle duruşundan” bahsedildi, ama dönüşümün sonunda büyük özel bir inşaat şirketinin kulelerine bakakaldık, artık bu umutlar yerle yeksan oldular. Ayazma’dan Bezirganbahçe’deki “modern lüks konutlar” olarak lanse edilen TOKİ konutlarına, borçlanma yoluyla taşınma imkanına sahip olanların ciddi bir kısmı bile, borcun altında ezilerek, eğer var olduysa tabi ki, “modern aidalı, çok katlı, asansörlü, az odalı” hayatı çoktan terketmek zorunda kaldılar. Şimdi yeni bir adaylık süreci, yeni arsa devirleri, istismlar, kentsel dönüşüm projeleri. Yeniden arsalar satılıyor özel sektöre, yeni spora gönderme yapılıyor; final minal vs... yeni Olimpiyat Stadyumu ne dönüşümlere, ne silikleştirilmiş acılara gebe, işte bunları da konuşulabilir hale getirmek lazım.”

Şekil 3.28 : Ayazma Mahallesi'nde Olimpiyat'a Bağlı Dönüşüm. (Zaman, 26 Subat 2007)

Şekil 3.29 : Ayazma Mahallesi'nde Dönüşüm. (Evrensel, 25 Mart 2009)

Önerilen Olimpiyat Tesisleri'nin Tarihi Kent Merkezi ve Doğal Kaynaklarla Kurduğu İlişki(sizlik)

İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları Adaylık Kitapçığı'nda yer verilen Olimpiyat tesislerinin kent merkezi ile kurduğu ilişki ve kentin akciğerlerini oluşturan Belgrad Ormanları gibi doğal kaynaklara yaklaşımı özellikle de Haydarpaşa Limanı'nda yapılması planlanan tesisler ve kentsel dönüşüm projesi eleştirilere hedef olmaktadır.

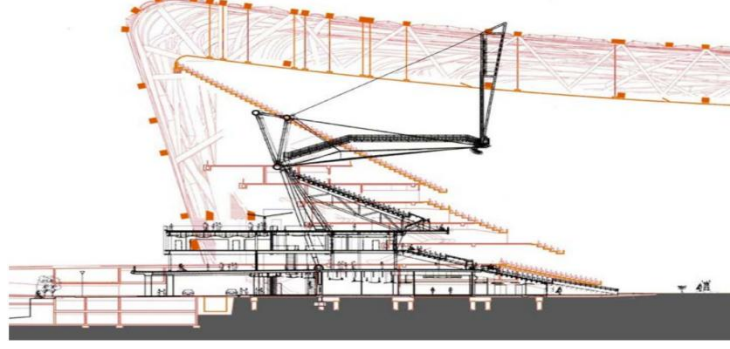
MSGSÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü tarafından düzenlenen "Olimpiyatlar Fırsat mı Tehdit mi?" panelinin konuşmacılarından MSGSÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü öğretim üyesi Prof. Haydar Karabey (2013), İstanbul 2020'ye ilişkin görüşlerini Londra 2012 Oyunları ile karşılaştırmalı olarak şöyle belirtmektedir:

"Londra'da Olimpiyatlar'ın yapıldığı alan (...) uzunca analiz ediliyor. Biz Haydarpaşa'yı veriyoruz. Buna karşılık, mendirekleri de yanında hediyesi olarak. İnşaat sırasında zehirlenmiş toprağın tedavi edildiği hastane, 'remedation' deniyor buna. Türkiye'de henüz oturmamış bir kavram; 'gri toprak' yani 'brown field' bölgesi seçilmiş. Sanayi tarafından kirletilmiş alanları, bataklıkları, kanalları kapsıyor ve içinde çok fazla insanın oturmadığı bir bölge seçiliyor. Yani kentin mücevherleri alınıp; 'Biz bu Olimpiyatlar'ı o kadar istiyoruz ki alın bunlar sizin olsun, biz bu iş için bütün bunları feda ederiz' denmiyor.(...) Sürdürülebilirlik dediğimiz zaman Belgrad Ormanı'nın geleceğine bir bakalım, ne görüyorsunuz. Hızını alamamış arkadaşlar, doğrudan ormanlara girmişler."

Önerilen Olimpiyat Tesisleri'nin 2000 Sonrasında Ortaya Çıkan Aşırı Kapasite Problemine Çözüm Olarak Gösterilen Geçicilik Konseptine Yaklaşımı

Olimpiyat Oyunları'nın büyümesi 2000 ve sonrasında aşırı kapasite problemine neden oluşturmaktadır. Bu probleme çözüm olarak mevcut tesislerin ve altyapının kullanımının maksimuma çıkarılması, buna ek olarak kalıcı miras olarak kente kalması öngörülmeleyen tesislerin 'geçici' olarak inşa edilmesi önerilmektedir. Ancak İstanbul 2020 kapsamında kullanılması planlanan tesislerin yalnızca %16'sı geçicilik ilkesi gözetilerek tasarlanmaktadır. Karabey (2013), İstanbul 2020 Aday Kitapçığı'nı şu sözleri ile eleştirmektedir;

"Biz öyle 'uyduruk,sökülebilir yapılar değil kalıcı yapılar yapacağız.' bildiğiniz gibi. (...) Yüzme havuzu Olimpiyatlar sırasında 25.000 kişilik yapılıyor sonra yapılan o geçici eklentiler sökülerek 5.000-6.000 kişilik hale dönüşecek. Peki, sökülenler nereye gidiyor? Brezilya'ya gidiyor. Çünkü bir kez daha kullanılacak, bundan daha doğru bir kavram henüz hayata geçirilmedi Olimpiyatlar'da. Yani Olimpiyatlar'ı temel olarak da reddedebilirsiniz ama bir tesis yapımında bundan daha akıllıca bir şey olabileceğini düşünemiyorum. (...) Bizim okçuluk alanımız ve 70.000 kişilik stadımız, ikisi de Kadıköy'de deniz üzerinde, oradan suriçi silüetine bakacaklar, muhteşem bir görünüş. Şimdi bana; 'Üzülme sökülecek' dediler, 'Türkiye'nin hiçbir yerinde yapılan sökülmez,çürümeye bırakabilir' dedim. Bir de denizin üzerine bir şey yapılırsa nasıl sökülür onu anlayamıyorum."

Şekil 3.30 : Londra 2012 Olimpiyatları için inşa edilmiş Olimpiyat Stadı kesiti (siyah) ve Pekin Olimpiyat kesiti Kırmızı. (Url-26)

Oyunlara Adaylık Aşamasında Meslek Odaları, Üniversiteler Gibi Yetkin Kurumlar İle İşbirliğine Gidilmemesi

İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları'nın eleştirilen bir diğer noktası da adaylık sürecinde meslek odaları, üniversiteler gibi konunun yetkili kişilerinin fikirlerine başvurulmamasıdır. Olimpiyat Oyunları'na adaylık kitapçığının hazırlanmasında detaylı bir çalışma yapıldığı açıktır, ancak halkın desteğini almak ve kent için en ideal Oyunlar'ı gerçekleştirmek için şeffaf bir süreç geçirilmesi gereklidir.

Sosyal İçerme ve İstihdama İlişkin Yeterli Ve Spesifik Bilginin Bulunmaması

Kentlerin Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmak istemelerinin nedenlerinin arasında sosyo-ekonomik kalkınma bulunmaktadır. Kentler Olimpiyatlar'a adaylıklarını açıkladıkları noktada, yüksek bütçelerine karşılık halkın kazanımlarından bahsedilmektedir. Ancak İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları'nın bu konuda kesin bilgiler verdiği ve provizyon yapabildiğini söylemek mümkün değildir. Lovering(2013), 2012 Londra Olimpiyatları ile karşılaştırmalı olarak İstanbul 2020'yi şöyle değerlendirmektedir: " Londra'nın hazırlık sürecinde en azından söz verdiği, tamamen gerçekleştiremeye bile denediği; ancak İstanbul'un Olimpiyatlar'a hazırlık dokümanlarının hiçbirinde bahsedilmeyen temel noktaların neler olduğundan bahsedeceğim şimdi: İstanbul'un Olimpiyatlar'a hazırlık kitapçıklarında bahsedilmeyen temel unsurlardan birincisi "sosyal içerme" meselesi. Yani bütün o dokümanları araştırdığımızda sosyal içermeye dair herhangi bir söz ya da yorum olmadığını görüyoruz. Ayrıca ne kısa dönem ne de uzun dönemde herhangi bir "istihdam" hedefinin olmadığını, ne kadar meslek ya da iş imkanı yaratılacağından bahsedilmediğini görüyoruz. Ne kadar ödenekli ya da uygun fiyata satın alınabilir konut yapılacağı konusunda da herhangi bir plan ya da karar söz konusu değil. Son olarak, bütün bu projelerin ne kadarının özel sektör ne kadarının kamu sektörü

tarafından gerçekleştirileceğine dair de herhangi bir yorum ya da bilgilendirme söz konusu değil."

3.6 Bölüm Değerlendirmesi

İstanbul'un Olimpiyat Oyunları'na adaylığının irdelendiği bu bölümde, 2000'li yılların başlarındaki adaylıklarında İstanbul'un daha az kümeli Olimpiyat Tesisi modelleri benimsediği görülürken, 2020 adaylığında kente yayılan 4 kümeli Olimpiyat modelinin tercih edildiği görülmektedir. Ayrıca altyapı ve tesislerde kapasite de yükselmiştir. İstanbul'un spor altyapısına bakıldığında ilk adaylık sürecine denk gelen 1990'lı yıllarda İstanbul'daki uluslararası spor tesislerinin sayısı artmaya başlamış ve 1990-2013 yılları arasında inşa edilen uluslararası tesislerin sayısının toplam tesislerin %67'sini oluşturduğu görülmektedir.

İstanbul 2020 önerisi, 2000 sonrasında Olimpiyat Oyunları'nda yaşanan aşırı kapasite problemini oluşturan etkenleri ve Oyunlar'a bağlı ekonomik krizlerin oluşmasına neden olan bulguları taşımaktadır. Öncelikle 19.2 Milyar dolar bütçesi ile o tarihe kadar en yüksek adaylık bütçesi olan İstanbul'un ev sahipliği yapması durumunda, önceki ev sahibi örneklerden yola çıkarak, Oyunlar'ı bütçesinin çok daha üzerinde bir rakama mal edeceği öngörülmektedir. Bu öngörünün arkasında; 2000 sonrasında mevcut tesis kullanımının düşen yüzdesinin bile altında bir yüzdede mevcut tesise sahip olması, dolaylı bütçesinin toplam yüzdesinin %86.1'ini oluşturması ve etkinlik sonrasında tesislerin sürdürülebilirliğine yönelik kesin bir stratejinin bulunmaması yatmaktadır. Sonuç olarak, elde edilen bulgular İstanbul 2020 önerisinin, 2000 sonrasında ev sahibi olmuş diğer kentlerin sorunları ile paralellik taşıdığına işaret etmektedir.

Olimpiyat Oyunları'nın ev sahibi kent üzerindeki olumsuz etkileri başlığı altında bahsedilen soylulaştırma problemi, İstanbul henüz Olimpiyat Oyunları'na ev sahibi olmadan Olimpiyat Stadı çevresinde görülmüştür.

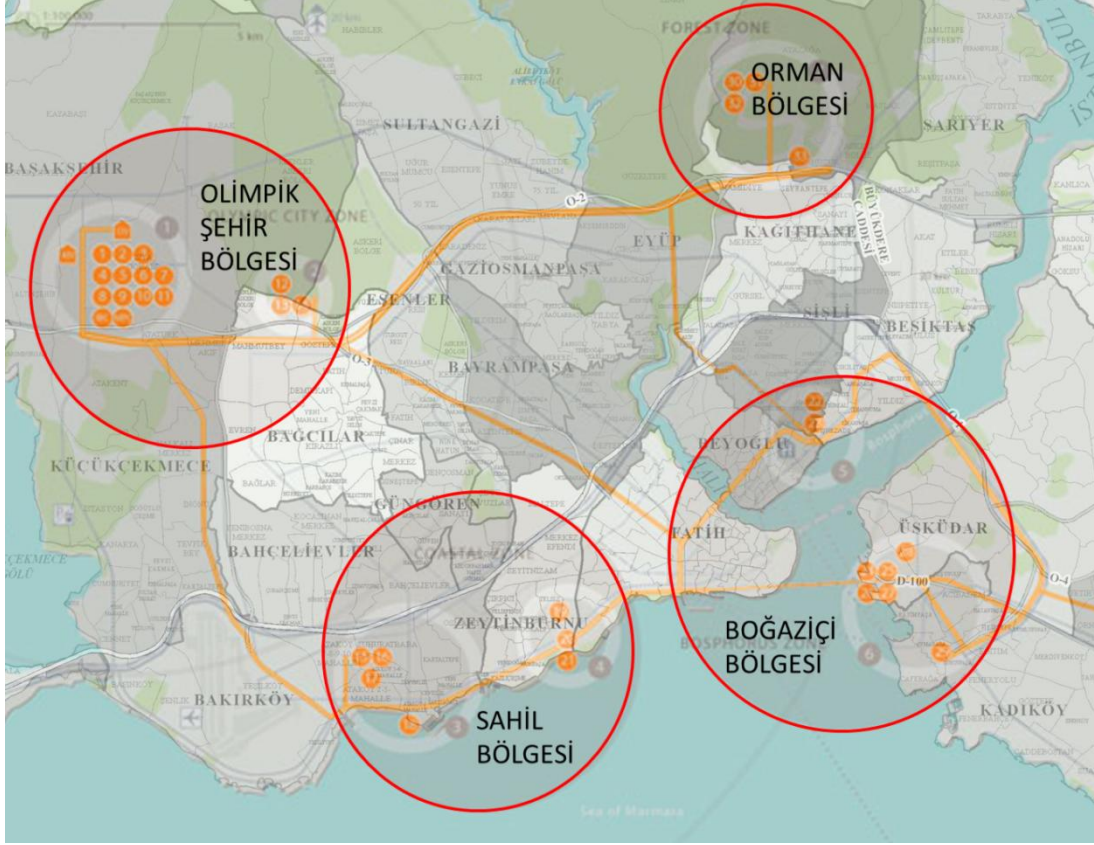
Ayrıca İstanbul, Olimpiyat Oyunları'nın aşırı kapasite problemine çözüm olarak önerdiği geçicilik ve sürdürülebilirlik konularında detaylı bir çalışmaya sahip olmamakla birlikte, etkinlik sonrasında Oyunların bırakacağı olimpik mirasa Adaylık dosyasında genel olarak değinilmiş ancak spesifik bir plan paylaşılmamış ve bu konularda eleştiri almıştır.

4. YEREL YÖNETİMLERİN İSTANBUL OLİMPİYATLARI'NA BAKIŞI

Önceki bölümlerde Olimpiyat Oyunları'nın kuramsal ve kavramsal çerçevesi çizilmiş, Olimpiyat ev sahibi kent örnekleri ve İstanbul'un 2000'den 2020'ye kadar olan Olimpiyat Oyunları adaylık yolculuğu incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda Olimpiyatlar'ın ev sahibi kentlere fırsatlar sunduğu kadar; etkinlik sonrası süreç tasarlanmadığı takdirde ev sahibi kentler için tehdit oluşturduğu da görülmektedir. Çalışmanın bu bölümünde, gerçekleşmesi halinde ev sahibi kentleri bir çok açıdan önemli bir biçimde etkileyen Olimpiyat Oyunları'na kentsel gelişimde etkili rol oynayan yerel yönetimlerin Oyunlar hakkındaki görüşlerinin ortaya konması hedeflenmekte ve bu sayede gelecekteki olası Olimpiyat Oyunları için de rehberlik etmek amaçlanmaktadır.

4.1 İstanbul Anket Çalışması Sonuçları Ve Değerlendirmesi

Çalışmada İstanbul 2020 Aday Kitapçığı'nda önerilen harita ile “Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun” çerçevesinde hazırlanan ve ilçe sayısı 39'a çıkan İstanbul'un yeni İstanbul Büyükşehir İdari Sınır haritası karşılaştırılmıştır (Url-27). Bunun sonucunda elde edilen yeni haritaya göre (Bkz.Şekil4.1); İstanbul 2020 için belirlenen 4 Olimpiyat Bölgesi, 16 Belediye'nin sınırları içerisinde konumlanmaktadır. Burada belediyeler ve İstanbul çeperinde konumlanan Tuzla ve Çatalca Belediyeleri ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi olmak üzere toplam 19 belediyenin İmar ve Şehircilik Müdürlükleri'ne bağlı olarak çalışan mimar, şehir bölge planlamacısı, inşaat mühendisi, harita mühendisi vb. disiplinlerinden ilçenin kentsel gelişimi hakkında bilgi ve yetkili (5x19) 95 kişi ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir.

Şekil 4.1 : İstanbul 2020 önerisi ile Belediye idari sınırları haritasının çakıştırılması ile elde edilen anket alanı

Aday Kitapçığı'nda 4'e ayrılan Olimpiyat Bölgeleri ve bağlı oldukları belediyeler Çizelge 4.1'de belirtildiği gibidir.

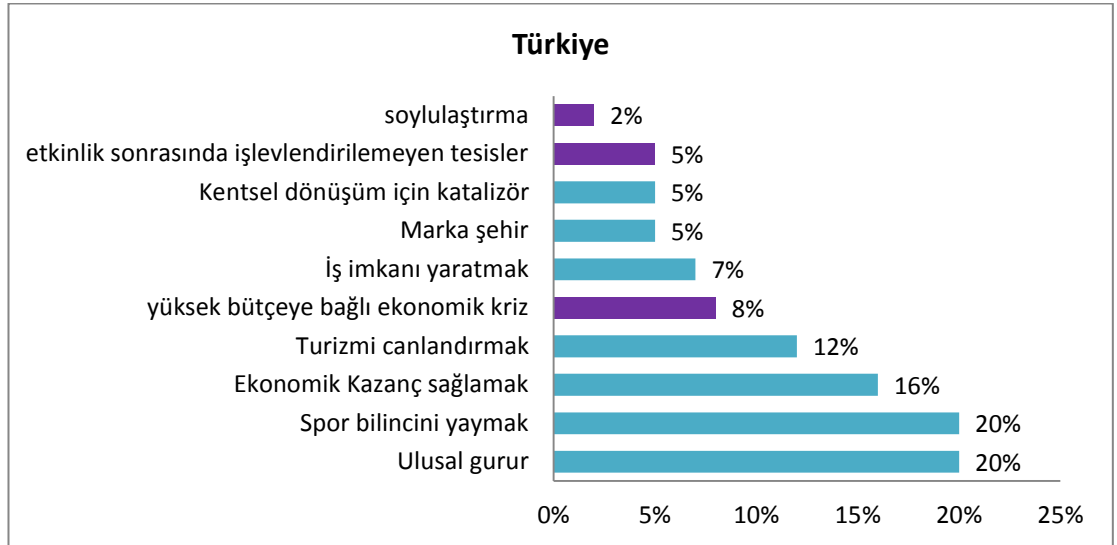
Çizelge 4.1 : İstanbul 2020 önerisi ile belediye idari sınırları haritasının çakıştırılması ile elde edilen anket alanı.

OLİMPİK ŞEHİR BÖLGESİ	SAHİL BÖLGESİ	BOĞAZİÇİ BÖLGESİ	ORMAN BÖLGESİ
Başakşehir Belediyesi	Güngören Belediyesi	Fatih Belediyesi	Şişli Belediyesi
Küçükçekmece Belediyesi	Bahçelievler Belediyesi	Beyoğlu Belediyesi	Eyüp Belediyesi
Bağcılar Belediyesi	Zeytinburnu Belediyesi	Şişli Belediyesi	Kağıthane Belediyesi
Esenler Belediyesi	Bakırköy Belediyesi	Beşiktaş Belediyesi	
		Üsküdar Belediyesi	
		Kadıköy Belediyesi	

Olimpiyatlar'ın Önemi Ve Ev Sahipliği Yapılmak İstenmesi Nedenleri

Anket çalışmasında katılımcılardan 2000,2004,2008,2012 ve 2020 Yaz Olimpiyat Oyunları'na aday olan İstanbul'un Oyunlar'a ev sahipliği yapmak istemesinin ardında yatan olası nedenleri sıralamaları istenmiştir. Katılımcılara göre İstanbul'un Oyunlar'a ev sahipliği yapmak istemesinin en önemli nedeni marka şehir/imaaj yenileme faktörüdür; bunu sırasıyla, ekonomik kazanç sağlama, ulusal gurur, turizm, kentsel dönüşüm için katalizör, iş imkanı yaratmak ve spor bilincini yaymak izlemektedir.

Olimpiyat Oyunları'nın Türkiye'ye,İstanbul'a ve ilçelerine etkisinin/katkısının araştırıldığı 2. soruda katılımcılar birden çok şıkkı aynı anda işaretleyerek görüşlerini belirtmeleri şeklinde yönlendirilmişlerdir. Bu doğrultuda katılımcıların verdiği yanıtların %20'si ulusal gurur, diğer %20'si spor bilincini yayma, %16'sı ekonomik kazanç sağlama, %12'si turizmi canlandırma, %7'si iş imkanı yaratma, %5'i marka şehir/imaaj yenileme ve diğer %5'i kentsel dönüşüm için katalizör olma biçiminde Olimpiyat Oyunları'nın Türkiye'yi etkileyeceği yönündedir. Olimpiyat Oyunları'nın Türkiye'ye katkısı olacağı yönündeki yanıtlar toplamın %85'ini oluştururken; %15'i Olimpiyat Oyunları'nın Türkiye'yi olumsuz yönde etkileyeceği şeklindedir. Bu %15'lik kısmın %8'ini yüksek bütçeye bağlı ekonomik kriz, %5'ini etkinlik sonrasında işlevlendirilemeyen dev tesisler ve %2'sini soylulaştırma oluşturmaktadır.

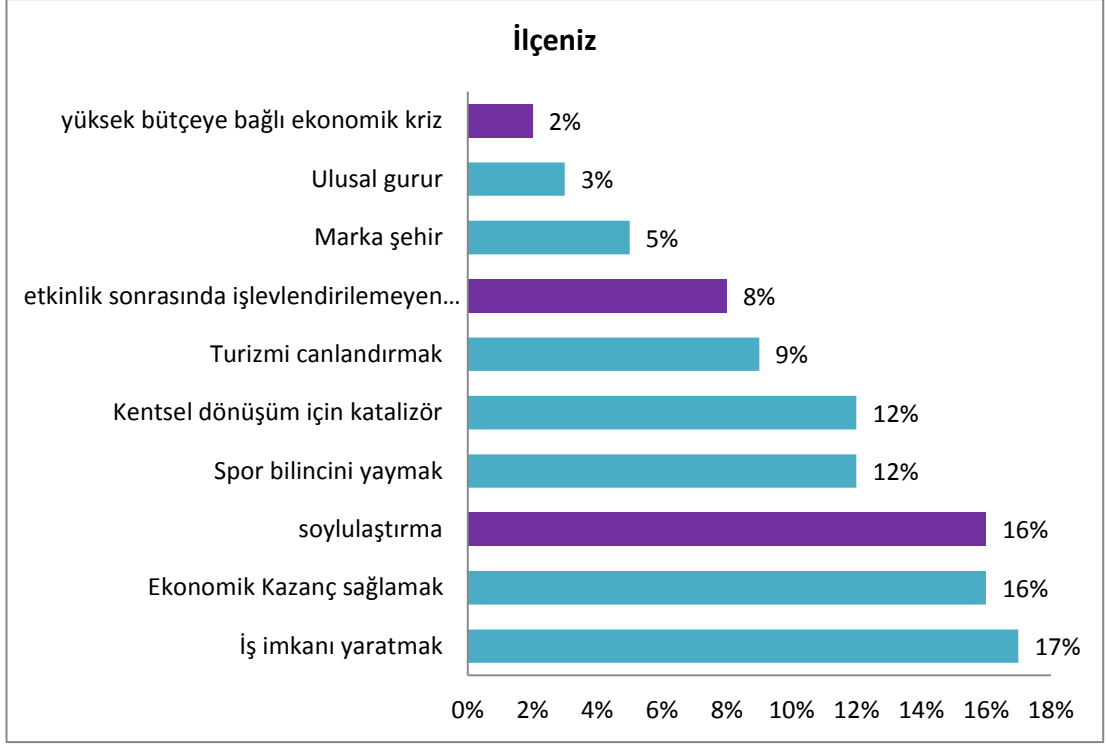
Şekil 4.2 : Olimpiyatlar'ın önemi ve ev sahipliği yapılmak istenmesi nedenleri. (a)

Yanıtların %20'si Olimpiyat Oyunları'nın İstanbul'a marka şehir/imaj yenileme yönünde katkısının olacağını belirtmektedir. Yanıtların %17'si Oyunlar'ın İstanbul'a turizmi canlandırma; %13'ü iş imkanı yaratma; %10'u kentsel dönüşüm için katalizör olma; diğer bir %10'u ekonomik kazanç sağlama; %5'i spor bilincini yayma ve diğer %5'i ulusal gurur sağlama açılarından etkileri olacağını belirtmektedir. Toplam yanıtların %80'i Oyunlar'ın İstanbul'a katkılarının olacağı yönünde iken; %20'si Oyunlar'ın İstanbul'u etkileyeceği yönündedir. Yanıtların %11'i etkinlik sonrasında işlevlendirilemeyen dev tesisler, %6'sı soylulaştırma (tesislerin çevresindeki yerel halkın zorla yerinden edilmesi) ve kalan %3'lük bölümü de yüksek bütçeye bağlı ekonomik kriz yoluyla Oyunlar'ın İstanbul'u etkileyeceği yönündedir (Bkz Şekil 4.2).

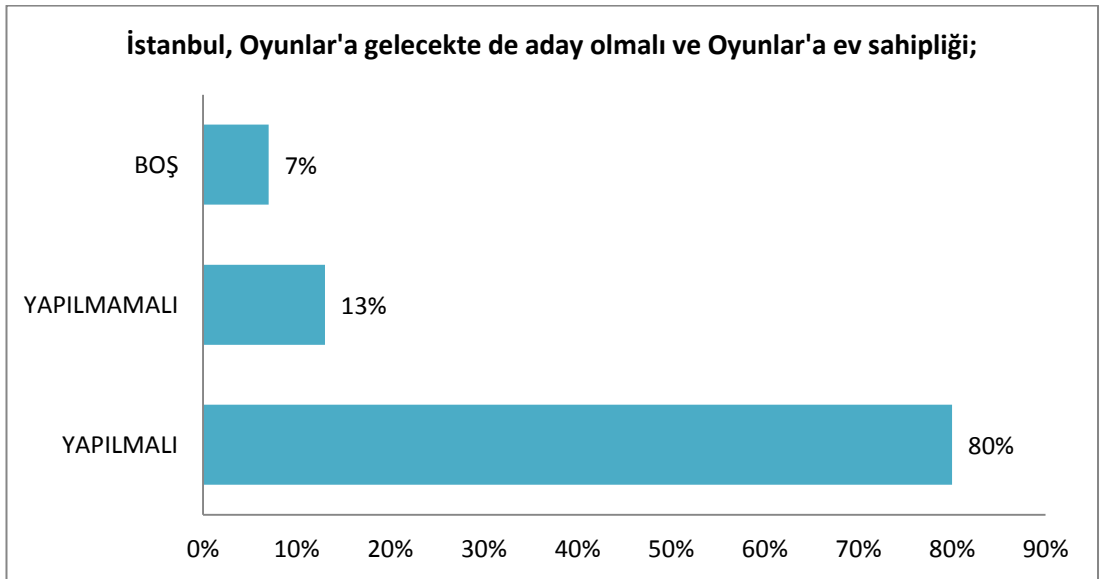
Şekil 4.3 : Olimpiyatlar'ın önemi ve ev sahipliği yapılmak istenmesi nedenleri. (b)

Aynı sorunun ilçeleri kapsamında Oyunlar'ın etkileri/katkıları kısmına katılımcılardan gelen yanıtların %17'si iş imkanı yaratma, %16'sı ekonomik kazanç sağlama, %12'si spor bilinci yayma, diğer %12'si kentsel dönüşüm için katalizör olma, %9'u turizmi canlandırma, %5'i marka şehir/imaj yenileme ve %3'ü ulusal gurur yoluyla Olimpiyat Oyunları'nın ilçelerine katkıda bulunacağı şeklindedir. Oyunlar'ın ilçelerine katkı sağlayacağı yönünde olan yanıtlar toplamın % 74'ünü oluştururken; geri kalan %26'sı Olimpiyat Oyunları'nın ilçelerine soylulaştırma, etkinlik sonrasında işlevlendirilemeyen dev tesisler ve yüksek bütçeye bağlı ekonomik kriz ile etkileyeceği yönündedir (Bkz Şekil 4.3-4).

Şekil 4.4 : Olimpiyatlar'ın önemi ve ev sahipliği yapılmak istenmesi nedenleri. (c)

Şekil 4.5'te grafike edildiği üzere ankete katılanların %80'i 5 kez Olimpiyat Oyunları'na aday olan İstanbul, Oyunlar'a gelecekte de aday olmalı ve Oyunlar'a ev sahipliği yapmalıdır demektedir, buna karşılık yalnızca 13'ü İstanbul'un gelecekte aday olmaması gerektiği yönünde fikrini beyan ederken %7'si soruyu yanıtlamamayı tercih etmiştir.

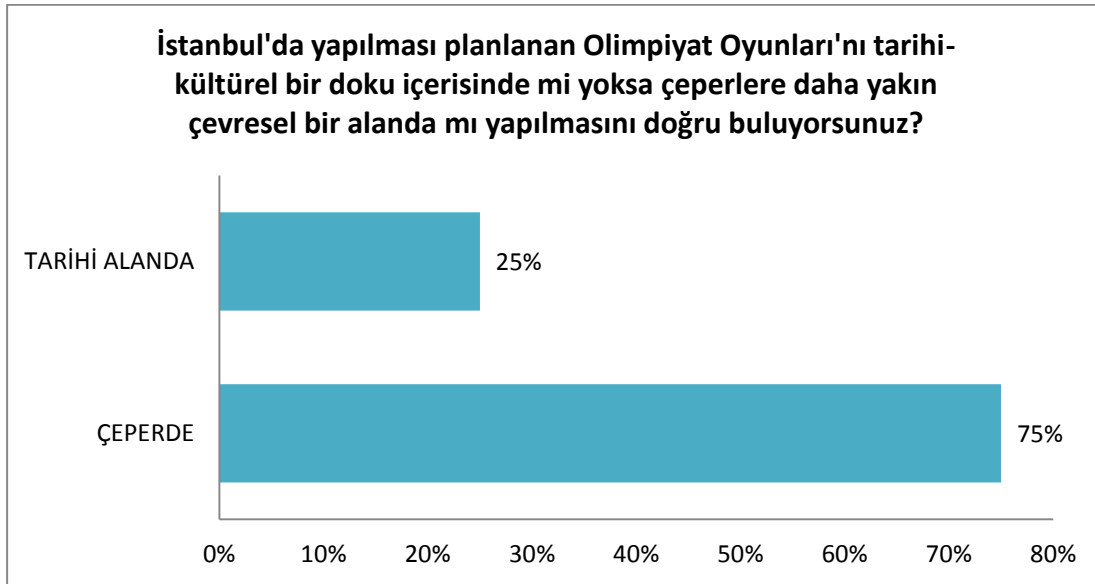
Şekil 4.5 : Olimpiyatlar'ın önemi ve ev sahipliği yapılmak istenmesi nedenleri. (d)

Aday olmalı diyen katılımcılar bu yanıtlarının nedenini genel olarak *İstanbul markasının sağlamlaştırılması, yetersiz spor altyapısının güçlendirilmesi, spor bilincinin sağlanması, tecrübe ve prestij sağlanması, turizmin canlandırılması ve ekonomik imkanlar sunması* şeklinde açıklamaktadırlar.

İstanbul gelecekte Oyunlar'a aday olmamalıdır diyen katılımcılar neden olarak; *altyapının yetersizliğini, spor bilincinin yetersizliği ve Olimpiyat Oyunları'na bağlı yüksek bütçeyi karşılayacak güce sahip olunmamasını* göstermektedirler.

Olimpiyat Tesislerinin Konumu ve Mekansal Modeli

İstanbul'da yapılması planlanan Olimpiyat Oyunları'nın tarihi-kültürel bir doku içerisinde mi yoksa çeperlere daha yakın çevresel bir alanda mı yapılmasını doğru buluyorsunuz sorusuna katılımcıların %75'i çeperde derken %25'i tarihi kent merkezinde yanıtını vermiştir (Bkz. Şekil 4.6).

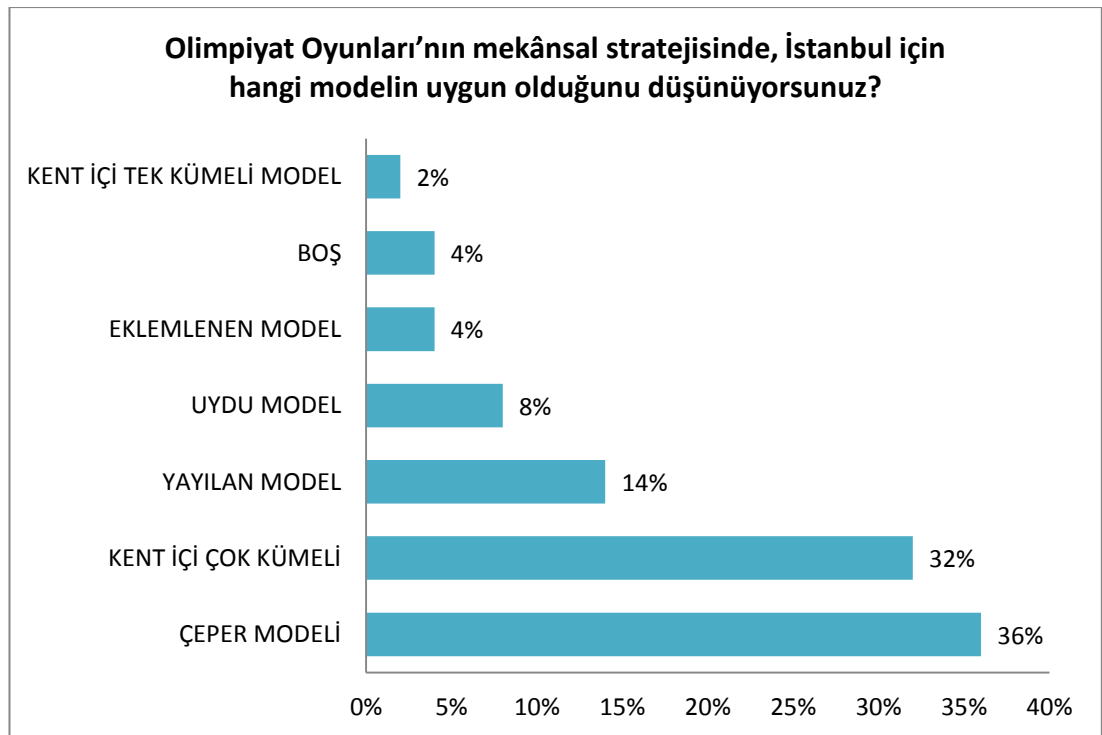

Şekil 4.6 : Olimpiyat tesislerinin konumu ve mekansal modeli (a)

Genel olarak katılımcılar; *tarihi kültürel dokunun Olimpiyatlar'ın yoğunluğunu kaldıramayacağı ve zarar görmemesi için, tesislerin birarada tutulabilmesi güvenlik ve hizmet kolaylığı için, tarihi dokuya yakın devasa kütlelerin yapılması silüeti bozmasından ve kent merkezindeki ulaşım sorunundan dolayı* İstanbul'da yapılması planlanan Olimpiyat Oyunları'nın çeperlere daha yakın çevresel bir alanda yapılmasını doğru bulduklarını belirtmektedirler. Tarihi alanda yapılmasını doğru bulan katılımcılar buna neden olarak *tarihi mirasımızın dünyaya tanıtılmasını, turizmi ve kompakt olmasını* göstermektedirler. Ayrıca " Tarihi bölgelerde veya

merkezde olmasını isterim, turizme katkı açısından, ayrıca Olimpiyat köyü veya silivri gibi kent dışı alanlarda gecekondur olduğu alanlarda sportif faaliyetler uygun değil (örneğin maraton)." şeklinde görüşünü paylaşan katılımcılar da bulunmaktadır.

Çalışmanın kuramsal bölümünde açıklanan Olimpiyat Oyunları'nın mekansal stratejilerinden, hangilerinin yerel yönetimler tarafından İstanbul için uygun olduğunun araştırıldığı soruya, katılımcıların %4'ü yanıt vermemiş, %2'si kent içi tek kümeli modelin, %32'si kent içi çok kümeli modelin; 36'sı çeperde konumlanan modelin; 14'ü kente yayılan modelin; 8'i uydu kümeleri modelin ve 4'ü eklemelenen modelin, İstanbul için uygun olduğunu düşünmektedir (Bkz. Şekil 4.7).

Şekil 4.7 : Olimpiyat tesislerinin konumu ve mekansal modeli (b)

%36 oranla çeperde konumlanan modelin İstanbul'un Olimpiyat Oyunları mekansal düzeninde izlemesi gereken strateji olarak gören katılımcılar bu yanıtlarının nedenini genel olarak şöyle açıklamaktadırlar; kent çevresinde çeperde yapılacak metro,metrobüs veya motorlu ulaşım ile daha kolay hizmet verebilme, hem kente yakın hem de yoğunluğu kent dışına verme , İstanbul'un tarihi dokusuna zarar vermemesi ve zaten insan popülasyonunun yoğun olduğu şehir merkezinden uzak olması gerekmesi, trafiğin kent dışında kalması, kentin çeperlerinin gelişiminin Oyunlar aracılığıyla desteklenmesi, etkinliğin çeperde olması ile alt merkez oluşturma politikalarına yardımcı olma ve beraberinde getirilecek çevre düzenleme, yenileme

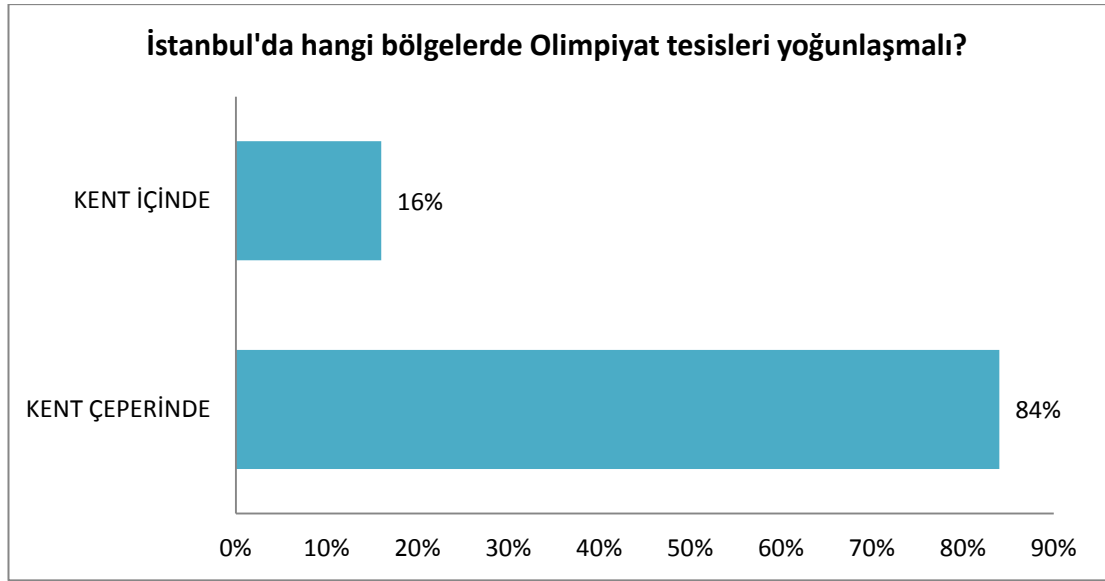
ya da dönüşüm gibi süreçlerle gelişmemiş kırsal alanlara da gelişme fırsatı, yayılma sayesinde etkinlik alanlarının daha geniş bir alana dağılması şehrin turizm, ekonomi gibi imkanlardan daha fazla yararlanmasını sağlamak.

%32 oranı ile çeperde konumlanan modelin ardından gelen kentiçi çok kümeli modeli uygun görenler ise neden olarak; *kent içerisinde Olimpiyat Oyunları'na bağlı oluşması olası yoğunluğun çok kümeli model ile tek bir alana odaklanmasını önlemek,kazancın paylaşılması, fayda-zarar hususunda birden fazla ilçenin koordineli çalışmasının sağlanması; şehrin gelişmişlik seviyesinin, çeperlerin merkezelere oranla daha düşük olmasına bağlı olarak kent içinde şehrin imajının daha başarılı olması,kent içinde birden fazla merkezli faaliyetlerin hem hazırlık hem de dinamizm açısından daha etkili olacağı düşüncesi, farklı spor dallarının farklı merkezlerde toplanması ile daha düzenli ulaşım ve hazırlık süreci geçirilmesini göstermektedirler.*

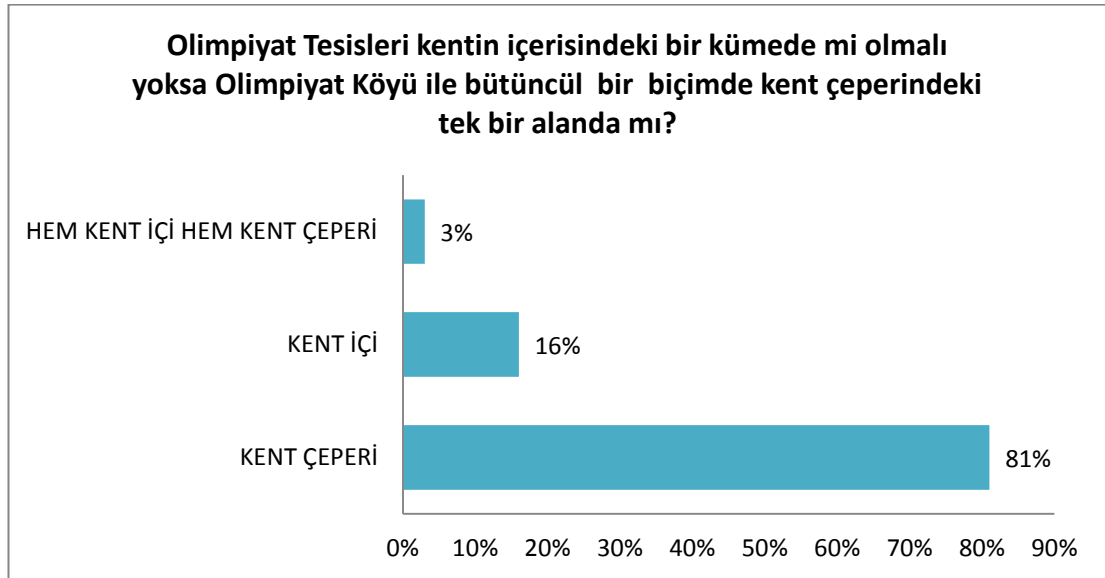
Kente yayılan modelin uygun olduğunu belirten katılımcılar *istanbul'un geneline yayılarak daha kapsamlı olmasını sağlama,uydu kümeleri modelinin uygun olduğunu belirten katılımcılar ise İstanbul'a yakın yapılacak bir uydu köy inşaat çalışanların ulaşımı Olimpiyata katılacak sporcuların güvenlikleri açısından daha uygun olacağı* öngörüsü ile bu modelleri seçtiklerini açıklamaktadırlar.

Katılımcıların %16'sı İstanbul'da Olimpiyat tesislerinin kent içi bölgelerde yoğunlaşması gerektiğini düşünürken; %84'ü kentin çeperlerinde yoğunlaşması gerektiğini düşünmektedir. Kent içi bölgelerde yoğunlaşması gerektiğini düşünenler genel olarak düşüncelerini *İstanbul imajını destekleme ve İstanbul'un tarihi değerlerine yakın olmak* nedenlere dayandırmaktadırlar. Buna karşılık kentin çeperlerinde yoğunlaşması gerektiğini düşünenler ise, *kent içi olağan yoğunluğuna ek Olimpiyat yoğunluğunun da eklenmesini engellemek,kent içi ulaşım sorununa bir de Olimpiyatlar'ın trafiğinin eklenmesini engellemek, tarihi dokunun bozulmasının önüne geçmek, kentin yoğunluğunu yaymak, çeper bölgelerin kalkınmasını sağlamak ve kent içi devasa tesislerin gereksiz yer kaplayacak olması* nedenleri öne sürmektedirler.

Ankete katılan katılımcıların %16'sı Olimpiyat tesislerinin kent içerisindeki bir kümede olmasını savunurken, geri kalan %81'i Olimpiyat Köyü ile bütüncül olarak kent çeperinde tek bir alanda olması gerektiğini belirtmektedir (Bkz. Şekil 4.9).

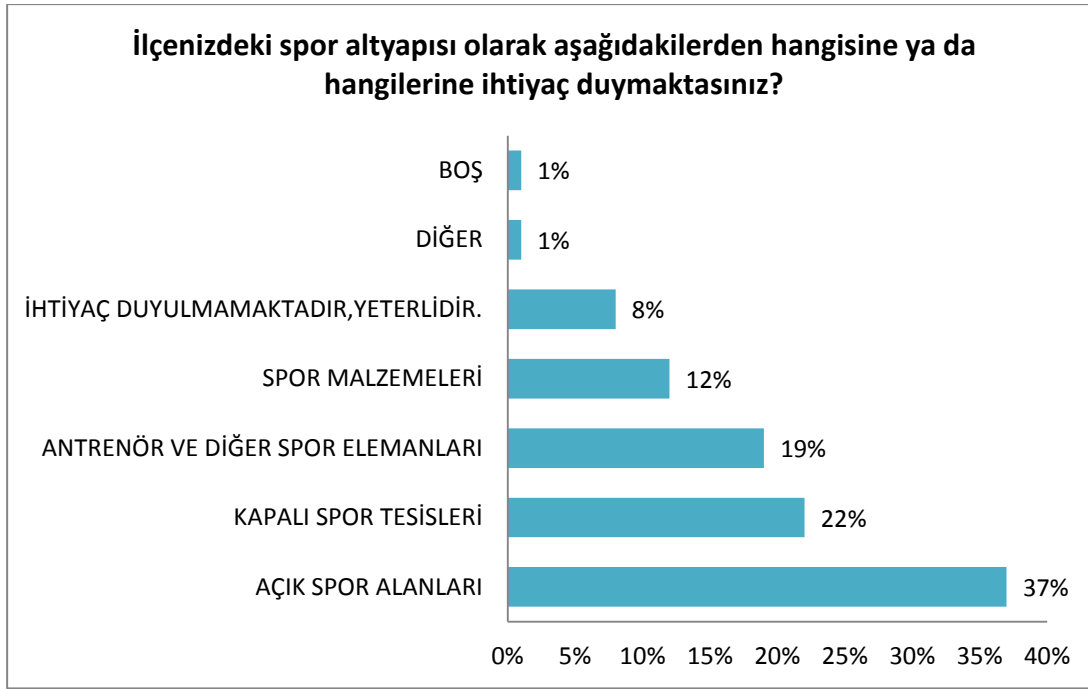
Şekil 4.8 : Olimpiyat tesislerinin konumu ve mekansal modeli (c).

Şekil 4.9 : Olimpiyat tesislerinin konumu ve mekansal modeli (d).

İstanbul 2020 Oyunları Adaylık Süreci

Anket kapsamında 'İlçenizdeki spor altyapısı olarak aşağıdakilerden hangisine ya da hangilerine ihtiyaç duymaktasınız' sorusuna alınan yanıtların %8'i ihtiyaç duyulmamakta, yeterlidir, %37'si açık spor alanlarına; 22'si kapalı spor tesisleri'ne; 19'u antrenör ve diğer spor elemanlarına; %12'si spor malzemelerine, %1'i de diğer seçeneği altında bisiklet ve yürüyüş yollar ihtiyaçları olduğunu belirtmiş ve % 1'i soruyu yanıtsız bırakmıştır (Bkz. Şekil 4.10).

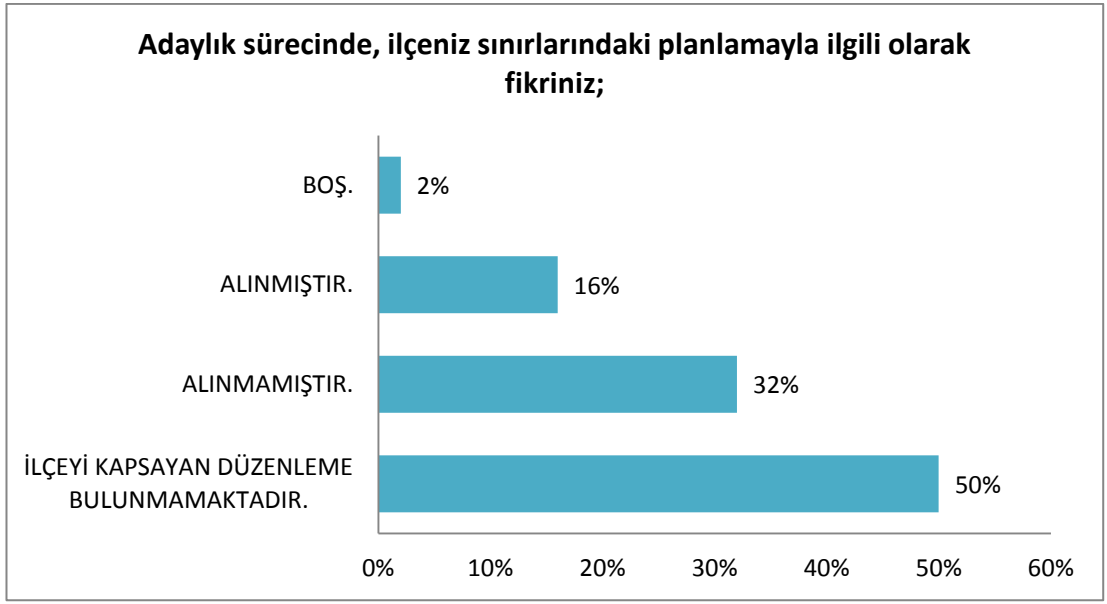

Şekil 4.10 : İstanbul 2020 oyunları adaylık süreci (a).

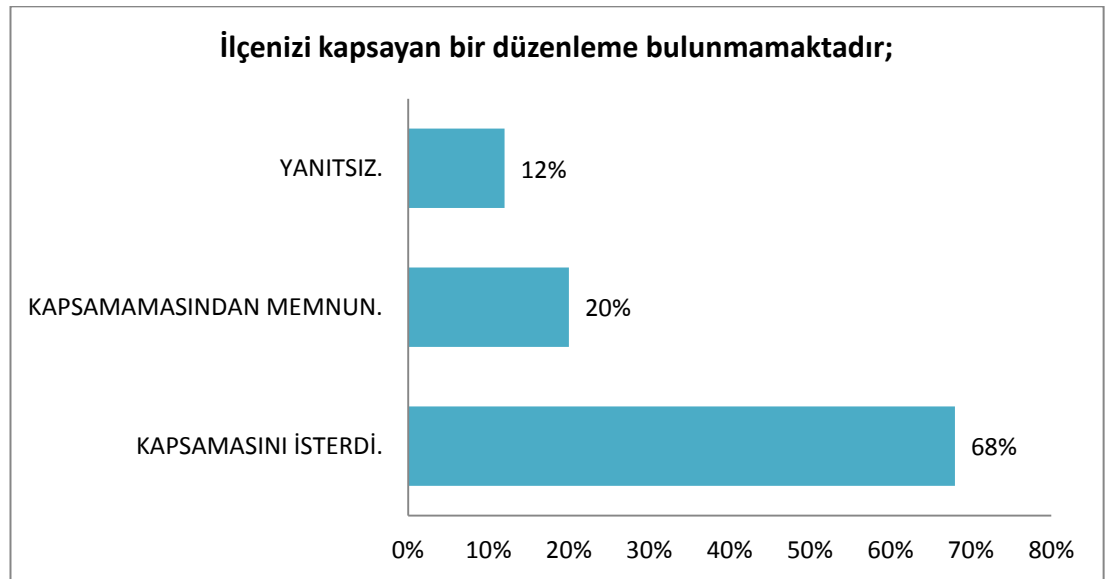
Bu soruya yanıt verenlerin %20'si yalnızca açık spor alanlarına ihtiyaç duyduklarını, %4'ü yalnızca kapalı spor tesislerine ihtiyaç duyduklarını, %2'si yalnızca antrenör ve diğer spor elemanlarına ve %2'si yalnızca spor malzemelerine ihtiyaç duyduklarını söylemektelerken; hem açık hem de kapalı spor tesislerine ihtiyaç duyduklarını belirtenlerin oranı %8, açık spor alanları ve antrenör ve diğer spor elemanları diyenlerin oranı %4 iken kapalı spor tesisi ve antrenör ve diğer spor elemanları diyenlerin oranı % 2'dir. Kalan katılımcıların %4'ü açık spor alanları ve spor malzemelerine; 14'ü açık-kapalı spor tesislerine ve antrenör ve diğer spor elemanlarına; 8'i açık-kapalı spor tesislerine ve spor malzemelerine; 2'si hem açık spor alanlarına hem de antrenör ve diğer spor elemanları ile spor malzemelerine ve 6'sı da hepsine ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir.

Katılımcılardan %16'sı adaylık sürecinde, ilçeleri sınırlarındaki planlamayla ilgili olarak fikrinin alındığını; 32'si ise fikrinin alınmadığını ve 50'si ilçelerini kapsayan bir düzenleme bulunmadığını belirtirken %2'si soruyu yanıtlamamıştır. Buna ek olarak ilçelerini kapsayan bir düzenleme bulunmadığını belirten katılımcıların %69'u düzenlemenin ilçelerini de kapsamasını isterken; %19'u düzenlemenin ilçelerini kapsamamasından dolayı memnun olduğunu söylemekte, %12'si ise ilçelerini kapsayan bir düzenleme bulunmamasına ilişkin görüşünü paylaşmamayı tercih etmiştir. İlçelerini kapsamalarını isteyenler bu isteklerine neden olarak; *ilçesinin hem*

tarih hem de sosyal açılardan canlandırılması, turizmin canlandırılmasını, Olimpiyatlarla birlikte ilçenin temel ulaşım ağlarının (karayolları-raylı sistemler vs.) çözümlenmesi gerekeceğinden ilçeye hizmet gelecek olması,ilçe gelişimini olumlu etkileyecek olmasını, ekonomik canlılık açısından yararı olmasını ve spor ile ilişkinin güçlenmesini göstermekte iken; ilçelerini kapsamamasından dolayı memnun olanlar; Olimpiyat Oyunları için yeterli altyapıya sahip olmaması ve kültürel olarak yetersiz olması nedenlerinden dolayı Olimpiyat Oyunları önerisinin ilçelerini kapsamamasından memnun olduklarını belirtmektedirler.

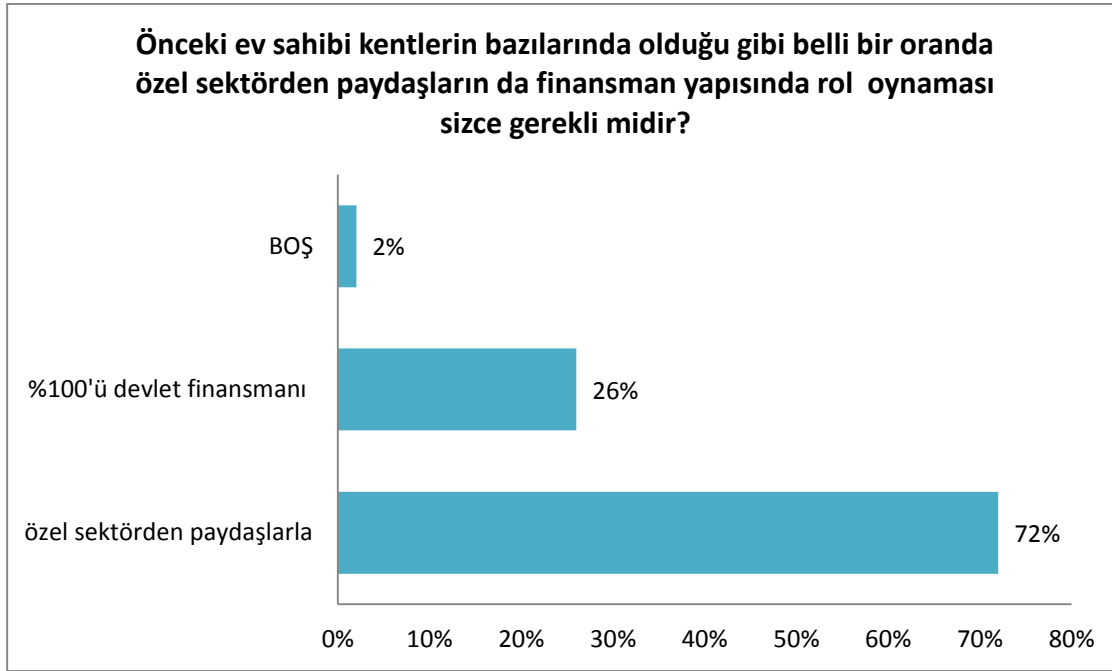

Şekil 4.11 : İstanbul 2020 oyunları adaylık süreci (b).

Şekil 4.12 : İstanbul 2020 oyunları adaylık süreci(c).

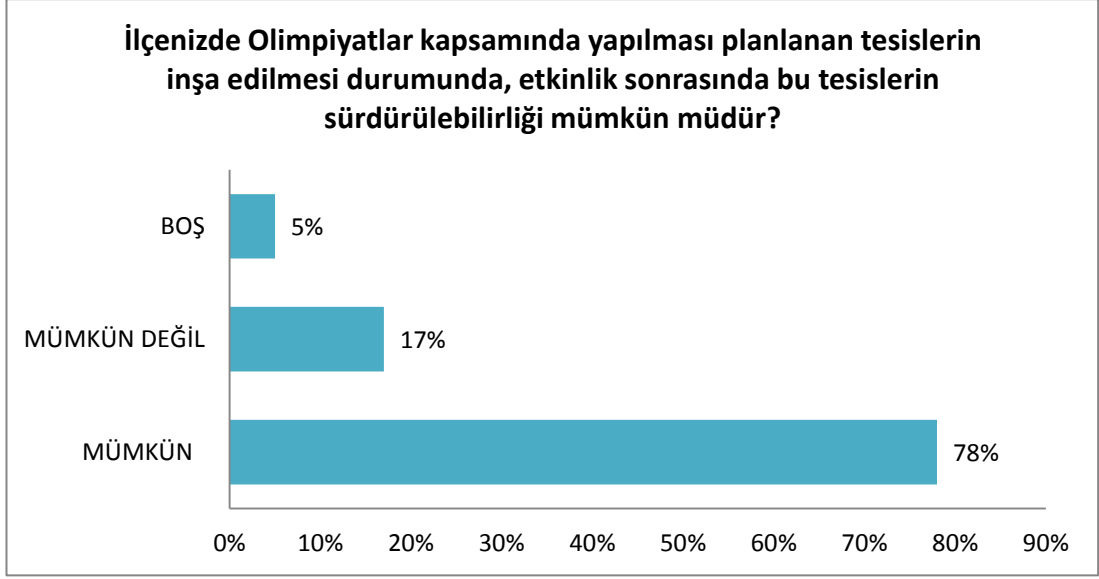
Şekil 4.13 göstermektedir ki, anket kapsamında katılımcılara yöneltilen "Olimpiyat Oyunları için ayrılan bütçenin yaklaşık 20 Milyar ABD Doları olduğu bilinmekte ve bu bütçenin %100'ünün devlet tarafından karşılanması taahhüt edilmektedir. Maliyetin tamamının devlet tarafından karşılanmasını doğru buluyor musunuz? Yoksa önceki ev sahibi kentlerin bazılarında olduğu gibi belirli bir oranda özel sektörden paydaşların da finansman yapısında rol oynaması sizce gerekli midir?" sorusuna katılımcıların %26'sı %100'ü devlet finansmanı ile gerçekleştirilmelidir derken; %72'si özel sektörden paydaşlar da bulunmalıdır demektedir.

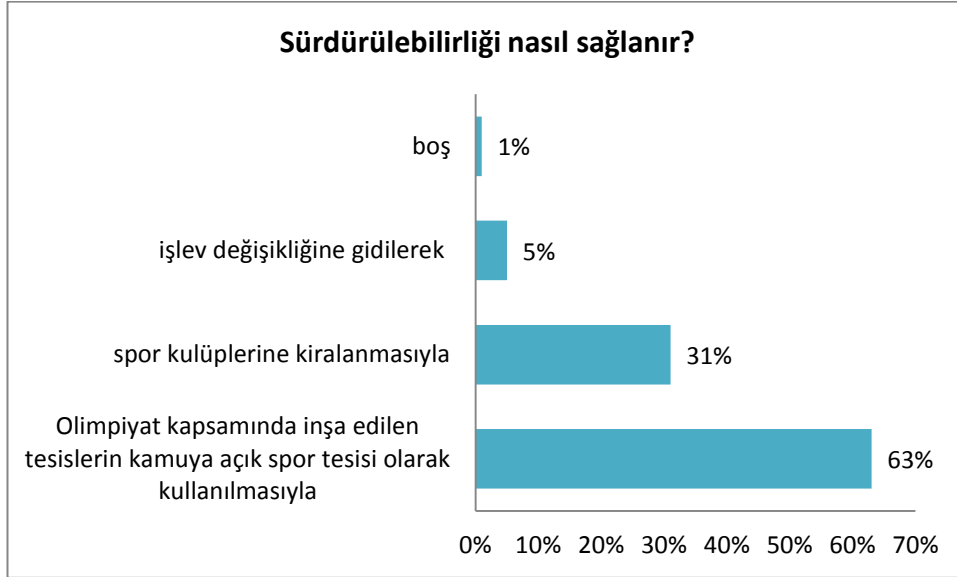
Şekil 4.13 : İstanbul 2020 oyunları adaylık süreci(d).

Olimpiyat Oyunları Etkinlik Sonrası Süreci

Katılımcıların %17'si Olimpiyatlar kapsamında yapılması planlanan tesislerin inşa edilmesi durumunda, etkinlik sonrasında bu tesislerin sürdürülebilirliğinin olmadığını düşünürken; %78'i ise sürdürülebilirliğinin olduğunu düşünmektedir. Sürdürülebilirliğinin olduğunu düşünen katılımcıların %63'ü bunun, Olimpiyat kapsamında inşa edilen tesislerin kamuya açık spor tesisi olarak kullanılmasıyla; %31'i spor kulüplerine kiralanmasıyla, %5'i kültürel etkinlik ve multi-fonksiyonel yapılar gibi işlev değişikliğine gidilerek sağlanabileceğini belirtmekte ve %1'i ise diğer yanıtını vermiştir (Bkz. Şekil 4.14).

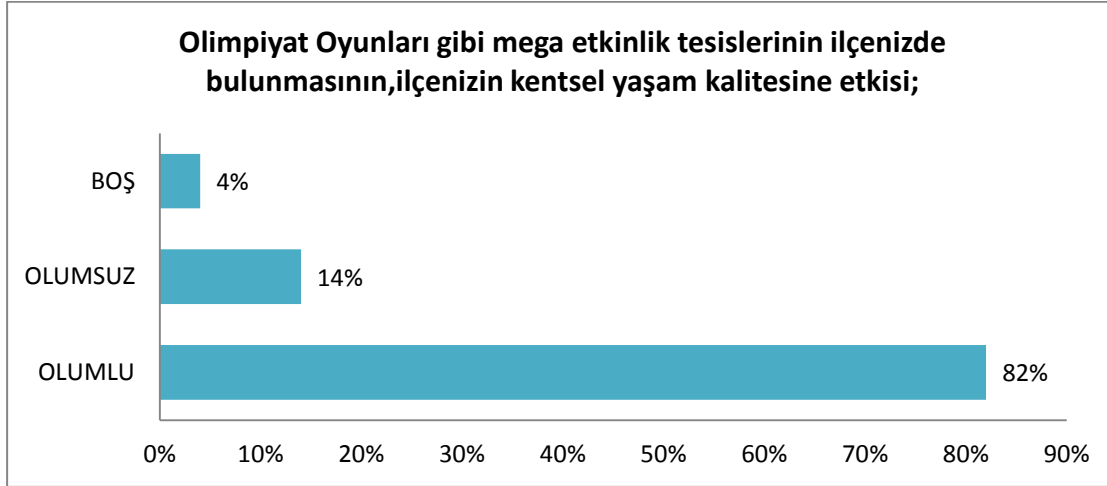
Şekil 4.14 : Olimpiyat Oyunları etkinlik sonrası süreci (a).

Şekil 4.15 : Olimpiyat Oyunları Etkinlik sonrası süreci (b).

Katılımcıların 582'si Olimpiyat Oyunları, Dünya Kupası ya da Fuarlar gibi mega etkinlik tesislerinin ilçelerinde bulunmasının, ilçelerinin kentsel yaşam kalitesine etkisinin; olumlu yönde olacağını düşünmektedir (Bkz. Şekil 4.16). Buna karşılık %14'ü bu durumun ilçelerinin kentsel yaşam kalitesine etkisinin olumsuz yönde olacağını düşünmekte ve kalan %4'ü soruyu cevaplamamıştır. Olumlu yönde olacağını düşünen %82'lik grubun %23'ü imaj-marka değeri sağlamasıyla; %3'ü kira emlak değer artışıyla değer kazanmasıyla, 10'u etkinlik için yapılan altyapı iyileştirmelerinin kente miras kalmasıyla; 5'i hem imaj- marka değer artışı ile hem de kira emlak değer artışı ile; %32'si hem imaj-marka değer artışı hem de etkinlik için

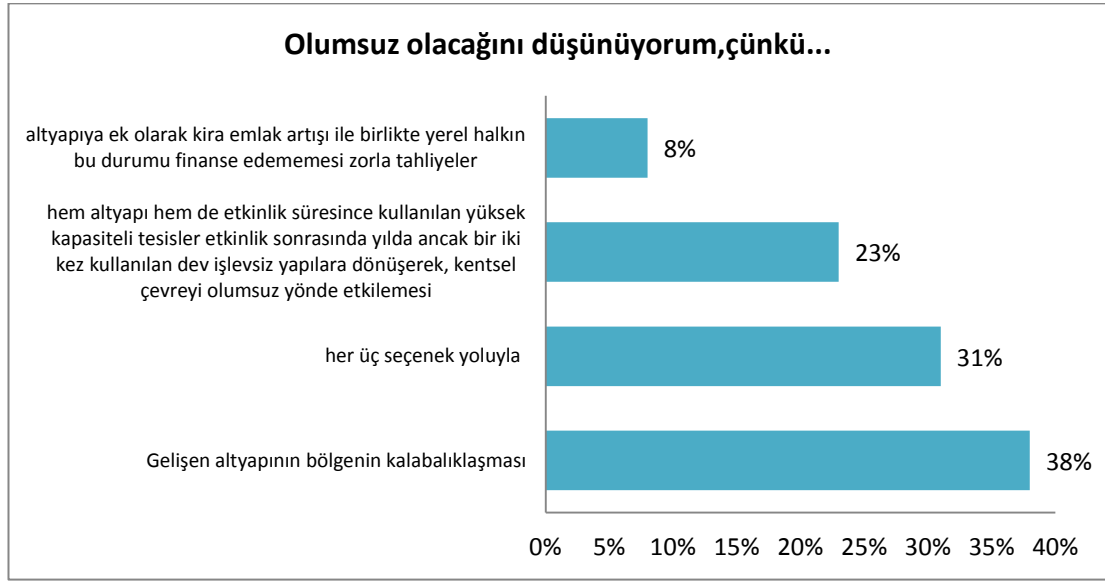
yapılan altyapı iyileştirmelerinin kente miras kalmasıyla; %6'sı hem kira emlak değer artışı hem de yine için yapılan altyapı iyileştirmelerinin kente miras kalmasıyla ve kalan % 21'i de her üç seçenek yoluyla yaşam kalitesinin artacağını belirtmektedir. Buna karşılık Olimpiyatlar'ın kentsel yaşam kalitesine etkisinin olumsuz olacağını düşünen katılımcıların %38'i gelişen altyapının bölgenin kalabalıklaşmasına neden olacağını söylemektedir. %8'i altyapıya ek olarak kira emlak artışı ile birlikte yerel halkın bu durumu finanse edememesi zorla tahliyelere neden olmasıyla; %23'ü hem altyapı hem de etkinlik süresince kullanılan yüksek kapasiteli tesisler etkinlik sonrasında yılda ancak bir iki kez kullanılan dev işlevsiz yapılara dönüşerek, kentsel çevreyi olumsuz yönde etkilemesiyle ve %31'i ise her üç seçenek yoluyla Olimpiyatlar'ın kentsel yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileneceğini düşünmektedir (Bkz Şekil 4.18).

Şekil 4.16 : Olimpiyat Oyunları etkinlik sonrası süreci (c).

Şekil 4.17 : Olimpiyat Oyunları etkinlik sonrası süreci (d).

Şekil 4.18 : Olimpiyat Oyunları etkinlik sonrası süreci (e).

4.2 Bölüm Değerlendirmesi

İstanbul'un Olimpiyat Oyunları serüvenine bakıldığında, Oyunlar 2000 yılındaki ilk adaylık sürecinden 2020 yılındaki 5. adaylık sürecine kadar olan zaman zarfında gerek değişen iktidarların duruşuna gerekse kentin fiziksel ve sosyo-kültürel gelişimine bağlı olarak Olimpiyat Oyunları'nın ele alınış biçiminin değiştiği söylenebilmektedir. Başka bir deyişle, 2000 yılı Olimpiyat Oyunları adaylık sürecinde Olimpik Standartlar'a uygun tek bir tesisi bile bulunmayan İstanbul'un, geçen zaman zarfında Olimpik Standartlar'a uygun tesisler inşa etmiş ve spor altyapısını geliştirmiştir. Yine 2000 yılındaki adaylık, bir imaj yenileme çalışmasının çok da ötesine geçememişken 2020 adaylık sürecinde Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ne sunulan adaylık dosyası detaylı olarak hazırlanmıştır. İstanbul, 2000-2020 yılları arasındaki 6 Oyun'dan 5'ine aday olarak Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmayı büyük bir kararlılıkla istediğini göstermiştir. Buna karşılık bu 5 adaylık sürecinin başında mütevazı bir mekansal strateji benimsenirken, 2020 Adaylığı'na gelindiğinde, Oyunlar milli mesele haline getirilmiştir. Bu doğrultuda Olimpiyat Yasası'na dayandırılan çok geniş kapsamlı yetkiler tanımlanmış ve Oyunlar'ın bütçesinin tamamı ve oluşabilecek tüm öngörülme giderlerin T.C. Hükümeti tarafından karşılanacağı T.C. Başbakanı R.Tayyip Erdoğan tarafından taahhüt edilmiştir. İstanbul 2020'ye bakıldığında, bütçenin tamamı kamu yatırımları

oluşturmaktadır. Buna ek olarak, İstanbul 2020, 19.2 milyar dolarlık öngörülen bütçesi ile Olimpiyat tarihinin en yüksek bütçeli oyunu olma özelliğine sahiptir. Her ne kadar Pekin Oyunları 40 milyar dolar mal olmuş olsa da adaylık sürecinde öngörülen bütçe 14 milyar dolaylarındadır. Ayrıca Flyvbjerg (2012), Olimpiyat Yaz Oyunları'nın öngörülen bütçeyi ortalama %252 oranında aştığını, bu oranın %796'yı bulan örnekleri olduğuna dikkat çekmektedir. Londra gibi güçlü bir ekonomiye sahip ev sahibi kent bile 18.2 milyar dolarlık bütçeden olumsuz yönde etkilenmektedir. Bu bağlamda, İstanbul 2020 adaylığı kent ve ülkesine ekonomik olarak tehdit oluşturmasından dolayı eleştiriye açıktır. Ayrıca çalışmada karşılaştırılmalı olarak incelenen önceki ev sahibi kentlere bakıldığında, Olimpiyat Oyunları'nın tamamen devlet finansmanı ile gerçekleştirilmesinin ekonomik olarak olumsuz sonuçlar doğurduğu bilgisine karşın; İstanbul 2020 Oyunları'nın tamamının devlet tarafından finanse edilmesi öngörülmüştür.

Olimpiyat Oyunları'nın mekansal stratejilerinde her ev sahibi kent kendine özgü bir model uygulamıştır. Ancak genel olarak bakıldığında, her ne kadar medya yayınları ve ziyaretçileri en üst düzeyde kalitede görsel olarak kenti deneyimlemelerine imkanlar nitelikte inşa edilmeye özen gösterilmişse de, Londra Big Ben Kulesi'ni, Atina Partenon Tapınağı'nın ya da Sidney Opera Binası'nın silüetinin önüne geçecek bir stadyum tasarımı uygulanmamıştır. Buna karşılık 2020 İstanbul Olimpiyat Oyunları'nın Boğaziçi Kümesi'nde yer alan Tarihi Haydarpaşa Limanı bölgesine inşa edilmesi önerilen stadyumun İstanbul silüeti üzerinde ezici bir etkisi bulunmaktadır.

İstanbul 2020'de Olimpiyatlar kentsel dönüşüm projeleri için katalizör olarak görülmüş ve strateji de bu yaklaşımla belirlenmiştir. Olimpiyat Köyü'nün de bu yaklaşımla, sonrasında bir uydu kent olacak şekilde dönüştürülmesi planlanmış ve 600.000 kişilik yeni yerleşim alanının bir bölümü olarak tasarlanmıştır. TOKİ tarafından inşa edilmesi öngörülen bu alanın, etkinlik sonrasında sosyal konut olarak işlevlendirilmesi planlanırken, adaylık dosyasında bu sosyal konutların hedef kullanıcı kitlesine yönelik bir bilgilendirme bulunmamaktadır.

21. yüzyıl Olimpiyat Oyunları'nın ortak problemi olarak görülen aşırı kapasite problemi, Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin de gündemindedir ve komite, çeşitli önlemler alınması gerektiğinin farkındadır. Londra 2012 Oyunları'nda da bu endişeye cevap olarak Oyunlar geçicilik, sürdürülebilirlik ve kentsel miras kavramları temellerine dayandırılmıştır. Olimpiyat Oyunları'nın etkinlik sonrası sürecine vurgu

yapılmıştır. İstanbul 2020 Oyunları adaylık dosyasına bakıldığında 2020 Oyunları için detaylı bir çalışma yapıldığı görülmekle birlikte, Oyunlar'da kullanılacak tesis ve altyapı projelerinin etkinlik sonrasındaki durumları hakkında genel görüşler dışında spesifik bilgi bulunmamaktadır.

Çalışmanın Yerel Yönetimlerin İstanbul Olimpiyat Oyunları'na Bakışı bölümünde yerel yönetimlerin İstanbul Olimpiyat Oyunları ile ilgili görüşlerinin yansıtılmasının amaçlandığı anket çalışmasında Oyunlar'ın mekansal stratejileri üzerinde odaklanan 3,4,11 ve 12 numaralı sorulardan (Bakınız Çizelge A.7) elde edilen sonuçlara göre; katılımcıların %75'i Olimpiyat tesislerinin kentin çeperinde yapılmasını isterken %25'i tarihi kent merkezinde yapılmasını istemekte; İstanbul için toplamda %68'i kent içi çok kümeli ve çeper kümeleri modelini uygun bulmaktadır. Bu yanıtları destekler biçimde 11. soruda sorulan "İstanbul'da hangi bölgelerde Olimpiyat tesisleri yoğunlaşmalı?" sorusuna katılımcıların %84'ü kentin çeperlerinde cevabını verirken; 12. soruda "Olimpiyat tesislerinin kent içerisindeki bir kümede mi yoksa Olimpiyat Köyü ile bütüncül bir biçimde kent çeperinde tek bir alanda mı?" sorusuna da katılımcıların %81'i kent çeperindeki tek bir alanda cevabını vermiştir.

Çalışma kapsamında katılımcıların Olimpiyat Oyunları'nın Türkiye'ye, İstanbul'a ve ilçeye etkisinin/katkısının nasıl olacağı sorusuna alınan yanıtların Türkiye için %85'i, İstanbul için %80'i ve ilçeler için %74'ü Oyunlar'ın katkı sağlayacağı yönünde iken; Türkiye için %15'i, İstanbul için %20'si ve ilçeler için %26'sı Oyunlar'ın olumsuz etkileyeceği yönündedir. Buna ek olarak alınan yanıtların %20'si Olimpiyat Oyunları'nın Türkiye'ye ulusal gurur sağlayacağı şeklinde, yine yanıtların %20'si İstanbul için marka şehir ve imaj yenileme açılarından katkıda bulunacağı ve %17'si ilçeleri için iş imkanı yaratacağı şeklindedir. Bu soruda alınan yanıtlara paralel olarak 2000,2004,2008,2012 ve 2020 Yaz Olimpiyat Oyunları'na aday olan İstanbul'un Oyunlar'a ev sahipliği yapmak istemesinin ardında yatan nedenleri önem sırasına göre sıralayınız yönlendirmesiyle yanıtlanan soruda katılımcılar en önemli olarak marka şehir/imaj yenileme nedenini belirtirken, en az spor bilincini yaymayı söylemişlerdir. Olimpiyat Oyunları'nın bir mega etkinlik olarak kente farklı disiplinlerde getirilerinin olması gerekli bir koşuldur, ancak Olimpiyat Oyunları'nın bir spor etkinliği olmasına karşılık, önem sıralamasında spor bilincini yaymanın en alt sırada olması,Oyunlar'ın ele alınış biçiminde ve algısında oluşan hatalı davranışı göstermektedir.

Anket çalışmasına göre katılımcıların %80'i İstanbul'un Oyunlar'a gelecekte de aday olunması gerektiğini ve Oyunlar'a ev sahipliği yapılması gerektiğini söylemektedir. Bu kanıyı destekler bir biçimde katılımcıların %86'sı Olimpiyat Oyunları,Dünya Kupası ya da Fuarlar gibi mega etkinlik tesislerinin ilçelerinde bulunmasını, ilçelerinin kentsel yaşam kalitesine etkisinin olumlu olacağını düşünmektedir. Buna karşılık adaylık sürecinde, ilçeleri sınırlarındaki planlamayla ilgili olarak katılımcıların yalnızca %16'sının fikri alınmış ve planlama sürecine dahil iken, %50'si ilçelerini kapsayan bir düzenleme bulunmadığını belirtmekte ve düzenlemelerin ilçelerini de kapsamasını isteyenlerin sayısı %69'dur. Bu noktada anketin İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları önerisinde Olimpiyat tesislerinin konumlandığı belediyeler ile yapıldığının altını çizmek gerekmektedir.

Katılımcıların %78'i Olimpiyatlar kapsamında yapılması planlanan tesislerin inşa edilmesi durumunda, etkinlik sonrasında bu tesislerin sürdürülebilirliğinin sağlanabileceği yönünde fikirlerini belirtirlerken, katılımcılardan gelen cevapların %63'ünde sürdürülebilirliğin kamuya açık spor tesisi olarak kullanılarak sağlanılacağı yönündedir.

Çalışmanın kuramsal çerçevesinin çizildiği ve önceki Olimpiyat Oyunları ev sahibi kentlerin incelendiği bölümlerde detaylı olarak bahsedildiği üzere, ev sahibi kentlerin ekonomik olarak Oyunlar'dan etkin bir biçimde yararlanması ve Oyunlar'ın ülkenin ekonomisinde zarar vermesinin önlenmesi için Olimpiyatlar, devlet ve özel sektör iş birliği içerisinde gerçekleştirilmelidir. Yapılan anket çalışmasında da katılımcıların %72'si Olimpiyat Oyunları için devlete ek olarak özel sektörden paydaşlar da bulunması gerektiğini belirtmektedir. Buna karşılık, İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları Adaylık Kitapçığı'nda Olimpiyat Oyunları'nın tüm maliyetinin devlet tarafından gerçekleştirileceği açıklanmaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 Olimpiyat Oyunları'na İlişkin Genel Değerlendirme

Çalışmanın bu bölümünde önceki bölümlerde edinilen veriler doğrultusunda saptanan bulgular ve Olimpiyat Oyunları'nın ev sahibi kentler için oluşturduğu tehditleri fırsatlara dönüştürmek için kullanılabilecek öneriler sıralanacaktır.

Çalışmanın başlangıç aşamasında aşağıdaki hipotezler öne sürülmüştür;

- Olimpiyat Oyunları'nın ev sahibi kentlere sosyo-kültürel açıdan olumlu etkileri bulunsa da, Oyunlar kentlerde mekansal ve ekonomik olarak olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.
- Olimpiyat Oyunları'nın genellikle kısa vadeli etkileri olumlu olurken, bu etkilerin uzun vadede sürdürülebilirlikleri çoğunlukla sağlanamamaktadır.
- 2000 sonrasında Olimpiyat Oyunları aşırı kapasite problemine bağlı bir kırıma yaşamaktadır.

Araştırmada elde edinilen veriler bu hipotezlerin doğruluğunu kanıtlar niteliktedir. Buna ek olarak çalışmanın sonucunda her bir kentin kendine özgü özelliklerinin olmasından dolayı aynı model uygulansa da hiç bir kentte bir diğeri ile birebir aynı sonuçların oluştuğunu söylemek mümkün değildir. Ancak çalışmanın sonucunda genel olarak Olimpiyat Oyunları'na dair yapılan saptamalar şöyledir:

- Olimpiyat Oyunları, ev sahibi kentin yerel halkı ve özellikle gençleri için Olimpik hareketi yaymak adına eğitim programları düzenlemekte ve bu sayede spor bilinci oluşturulmakta ve halk bilgilendirilerek spora teşvik edilmektedir.

- Olimpiyat Oyunları, ev sahibi kent ve ülke genelinde, ulusal gurur kaynağı olarak algılanmaktadır ve ev sahibi kentin marka değerine olumlu katkıda bulunmaktadır.
- Olimpiyat Oyunları, ev sahibi kentte soylulaşmaya neden olmaktadır.
- Olimpiyat Oyunları etkinliğin hazırlık ve etkinlik sürecinde yerel halka iş imkanı sağlamaktadır, ancak kalıcı bir istihdam yaratmada etkili değildir.
- Olimpiyat Oyunları, ev sahibi kentte kısa vadede turizmin canlanmasına neden olmakta, ancak bu etkinin sürdürülebilirliği istisnalar dışında sağlanamamaktadır.
- Ev sahibi kentin uzun vadeli gelişim planında öngördüğü fakat gerçekleştiremediği kentsel dönüşüm projelerinde, Olimpiyat Oyunları katalizör görevi görmekte ve bir çok kent, kentleri için uzun vadeli planlarını realize etmek adına Oyunlar'a ev sahipliği yapmak istemektedir.
- Ancak Olimpiyat Oyunları'nı kentsel dönüşüm için katalizör olarak gören kentlerde Oyunlar'a bağlı dolaylı yatırımlar, bütçenin büyük bir bölümünü oluşturmakta ve yüksek maliyetler ekonomik olarak ev sahibi kenti ve ülkeyi olumsuz yönde etkilemektedir.
- Mevcut tesisleri ve altyapı projeleri ile Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapabilecek donanımda olan kentlerde, Oyunlar'ın maliyeti azalmakta ve Oyunlar'dan kazanç sağlanmaktadır.
- Genellikle Olimpiyat Oyunları'nın adaylık sürecinde öngörülen bütçeler ile toplam maliyetler arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır ve bu farklılıklar devletlerin ekonomilerini olumsuz yönde etkilemektedir.
- Olimpiyat Oyunları'nda 2000 yılında bir kırılma yaşanmıştır. Bu kırılmanın nedeni; artan etkinlik-atlet sayısına ve popüleriteye bağlı olarak aşırı kapasite problemi ve bu problem Olimpiyat tesislerinin etkinlik sonrasında white elephantlara dönüşmelerinde önemli rol oynamaktadır.

- 2000 ve sonrasında görülen aşırı kapasite probleminin, Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapan ülkelerin ekonomilerini de olumsuz yönde etkilediği görülmektedir.
- Aşırı kapasite probleminin, IOC tarafından da Oyunlar'ın geleceği için bir tehdit olarak görülmesiyle birlikte gelecekteki Olimpiyat Oyunları'nda bu problemin aşılmasına yönelik adımlar atılmaya çalışılmaktadır. Nitekim Londra 2012 Olimpiyat Oyunları'nda Oyunlar'ın konsepti geçicilik, kentsel miras ve sürdürülebilirlik kavramlarına dayandırılarak oluşturulmuş ve etkinlik sonrası süreç vurgulanmıştır.
- Olimpiyat Oyunları kapsamında inşa edilen tesislerin etkinlik sonrasındaki kullanımlarının tasarlanmadığı durumlarda, bu tesisler yüksek kapasitelerine bağlı olarak dev işlevsiz yapılara (white elephant) dönüşmektedir.
- Olimpiyat Oyunları hazırlık sürecinde, Olimpiyat Oyunları'nın iki haftalık sürecine olduğu kadar etkinlik sonrasını da gözönünde bulunduran tasarımlarla Oyunları şekillendiren ev sahibi kentlerin, Oyunları kentleri için bir fırsata dönüştürmeyi başardıkları; buna karşılık etkinlik sonrası süreç gözönünde bulundurulması gerektiğinde Oyunlar'ın kentleri tehdit ettiği saptanmıştır.

Bu saptamalar; kentlerin stratejileri doğrultusunda Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmak için yarışırken; neden halen Olimpiyatlar'ın çeşitli çevrelerce eleştirildiğini ve ev sahibi kent için ne tür tehditler oluşturduğunu anlamayı mümkün kılmaktadır.

5.2 İstanbul Adaylık Sürecine İlişkin Değerlendirme

Çalışma kapsamında detaylı olarak incelenen İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları adaylığının yukarıda bahsi geçen tehdit unsurlarına paralellik gösterdiği saptanmıştır. Çalışmanın sonucunda İstanbul'un adaylık sürecine ilişkin edinilen değerlendirmeler şöyledir:

- İstanbul Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmak, Türkiye'de bir gurur kaynağı olarak değerlendirilmektedir.

- Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği adaylık sürecinde Türkiye, İstanbul için istikrarlı ve kararlı bir tutum izlemiş ve kenti bu doğrultuda geliştirmeye çalışmıştır.
- Mevcut altyapı ve kentin iç dinamiğine bakıldığında ve önceki ev sahibi kentler ile İstanbul karşılaştırıldığında, İstanbul'un etkinlik süresince altyapıya bağlı çeşitli problemlerle karşılaşacağı öngörülmektedir.
- İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği adaylık kitapçığında Oyunlar'a bağlı tüm maliyetinin kamu kaynakları ile karşılanacağı belirtilmiştir. Buna karşılık, önceki örnekler incelendiğinde, Olimpiyat Oyunları'nın tamamının kamu tarafından desteklendiği durumlarda, Oyunlar'ın ev sahibi kentlerin ekonomilerini olumsuz yönde etkilediği saptanırken, kamu ve özel sektör paydaşlığının daha uygun bir finansman şekli olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, Oyunlar'ın yalnızca kamu desteği ile gerçekleştirilmesi eleştirilmektedir.
- Önceki maddeye ek olarak, çalışma kapsamında detaylı olarak açıklanan Olimpiyatlar'ın öngörülen maliyeti ile etkinlik sonucundaki toplam maliyetinin arasında büyük farklılıklar olması, buna karşılık İstanbul 2020'nin Olimpiyat tarihindeki en yüksek bütçe öngörüsüne sahip aday kent İstanbul, 2020 Oyunları'na ev sahibi olsaydı bu ev sahipliğinin Türkiye'nin ekonomisini olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmektedir.
- Olimpiyat Oyunları'nın yol açtığı soylulaştırma, İstanbul ev sahipliği yapmamasına rağmen adaylık sürecinde inşa edilen Olimpiyat Stadyumu çevresinde bulunan Ayazma mahallesinde net bir biçimde görülmekte ve ev sahipliğinin gerçekleşmesi durumunda meydana gelecek soylulaştırmadan endişe edilmektedir.
- İstanbul 2020 adaylığı, Olimpiyat Oyunları'nda 2000 sonrasında yaşanan aşırı kapasite problemine paralel niteliktedir. Olimpiyat Oyunları'nda kullanılan tesis sayısı 1960-1996 yılları arasındaki Oyunlar'da ortalama 30 iken 2000-2012 yılları arasındaki Oyunlar'da ortalama 36,5 tesis kullanılmış ve İstanbul 2020 adaylığında da 37 tesis kullanılması önerilmektedir. Buna ek olarak Oyunlar'da kullanılan bu tesislerden mevcut tesis olarak

kullanılanlarının sayısı 1960-1996 yılları arasında 46 iken; 2000-2012 yılları arasındaki Oyunlar'da 36'ya düşmüş; İstanbul 2020'de ise 30'a düşmesi öngörülmektedir. Olimpiyat Oyunları 1960-1996 yılları arasında ortalama 2.2 Milyar Dolar'a gerçekleştirilirken bu sayı 2000 ve sonrasındaki Oyunlar'da yaklaşık 9 kat artarak 19.2 Milyar Dolar'a ulaşmış ve İstanbul 2020 Oyunları'nda 19.2 Milyar Dolarlık bir bütçe öngörmektedir. Bu özellikleri ile İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları'nın, aşırı kapasite problemine çözüm üretmediği görülmektedir.

- Aşırı kapasite problemine çözüm olarak, Londra 2012 Oyunları'nda geçicilik, sürdürülebilirlik ve miras konularına hassasiyet gösterilirken, 2020 İstanbul adaylığında bu konulara genel olarak değinilmiş, ancak etkili ve yere özgü spesifik çözümler üretilmemiştir.
- Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliğinde Olimpiyat Oyunları'nın kendisi kadar kentin de önemli bir unsur olduğu görülmektedir. Ev sahibi kentlerin yaklaşımlarına bakıldığında, her bir ev sahibi kentin kendine özgü özellikleri ile birlikte, kentlerinin de en özel biçimde deneyimlenmesine imkan tanıyan yerleşim kararları aldıkları okunmaktadır; ancak, 1960 Roma Oyunları'na bakıldığında Colosseum'un önüne, 2004 Atina Oyunları'nda Parthenon'un önünde ya da 1980 Moskova Oyunları'nda Kızıl Meydan'ın ortasına Olimpiyat Açılış Kapanış Seremonilerinin görkemli olması için tesis tasarlandığına rastlanılmamıştır. Buna karşılık, İstanbul 2020 Oyunları'nın Açılış Kapanış Seremonileri için Haydarpaşa Limanı'nda kent silüetine müdahalede bulunacak tesis önerilmektedir. Bu açıdan İstanbul 2020 Olimpiyatları'na ev sahipliği yapmamasının kent için olumlu olduğu düşünülmektedir.
- İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları'na adaylık sürecinde, katılımcılık esası gözardı edilmiş ve sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, ilgili meslek odaları da adaylık kitapçığının lansmanı ile kent için oldukça etkili bu etkinliğin detaylarına ilişkin bilgi edinmiş ve bu yönüyle de eleştirilmektedir.

5.3 Öneriler

Çalışmanın önceki dört bölümde elde edilen veriler doğrultusunda, Olimpiyat Oyunları'nın etkinlik süresince olduğu kadar etkinlik sonrasında da düşünülerek tasarlanması halinde, Oyunlar'ın kentler için fırsat olarak değerlendirilmesi mümkündür. Olimpiyat Oyunları'nın aşağıdaki önerilere uyularak tasarlanmasının Oyunlarla ilgili tartışmalı hususların giderilmesine katkıda bulunulacağı düşünülmektedir. Çalışma kapsamında geliştirilen öneriler şöyledir:

- Olimpiyat Oyunları kapsamında mevcut tesislerin kullanımı en üst düzeye çıkartılmalıdır (Üniversite Yurtlarının, konaklamada kullanılması gibi)
- Özellikle Olimpiyat Oyunları sonrasında miras olarak değerlendirilmeyecek tesisler başta olmak üzere tüm tesisler kalıcı olarak inşa edilmektense geçici olarak inşa edilmelidir.
- Tesisler mümkün olduğunca birden çok fonksiyonu birarada bulundurabilen çok amaçlı yapılar olarak tasarlanmalıdır.
- Küme modelinin maliyeti bir çok bağımsız tesisin maliyetinden daha uygun olmasından dolayı Olimpiyat tesisleri kümeler modelinde tasarlanmalıdır.
- Tesisler arasındaki mesafenin artması, ulaşım ağlarıyla desteklenmesi ve bu da daha çok dolaylı yatırım maliyeti anlamı taşımasından ve ayrıca tesisler arası seyahat mesafesinin mümkün olduğunca az olmasının talep edilmesinden dolayı, tesisler kompakt bir düzende konumlandırılmalıdır.
- Olimpiyat Oyunları mekansal stratejisine karar verilirken, ev sahibi kentin mevcut altyapısı da göz önünde bulundurulmalı ve çok yüksek maliyetli ek altyapı projelerine ihtiyaç duyulacak bir mekansal düzense, mevcut altyapının maksimumda kullanıldığı bir düzen tercih edilmelidir.
- Olimpiyat Oyunları'nın dolaylı bütçesinin temelini oluşturan altyapı projelerinin, etkinlik sonrasında kentsel miras değeri öngörülerek projeler uygulamaya kalıcı olacak bir biçimde geçirilmelidir.

- Başta Olimpiyat Stadyumu olmak üzere, Olimpiyat tesislerinin yol açtığı soylulaştırmaya karşı önlemler geliştirilmeli, en azından tasarım aşamasından itibaren bu konuya hassasiyet gösterilmelidir.
- Olimpiyat Oyunları'nı destekleyen Olimpiyat yasalarının kapsamı, Olimpiyat Oyunları'nın sonuçta mega ölçekte bir spor etkinliğı olmanın ötesine çıkmayacak şekilde gerektiğı durumlarda daraltılmalı ve Oyunlar'dan toplumun çoğunluğunun yararlanması sağlanmalıdır.
- Olimpiyat Oyunları'nda kullanılan tesislerin etkinlik sonrasındaki işlev-geçicilik vb. kriterleri Oyunlar'a adaylık sürecinde belirlenmeli ve bu aşamada devlet özel sektörden paydaşlarla iş birliğı içerisinde bulunmalıdır.
- Olimpiyat Oyunları yalnızca devlet finansmanı ile değı mutlaka özel sektör-kamu paydaşlığında gerçekleştirilmelidir.
- Olimpiyat Oyunları, ev sahibi kentin bütüncül gelişim planının bir parçası olarak tasarlanmalıdır.
- Olimpiyat Oyunları'nın tasarımı sürecinde akademisyenlerin, sivil toplum kuruluşlarının, meslek odalarının fikirlerine danışılmalı ve şeffaf bir süreç sonucunda adaylık gerçekleşmeli ve katılımcılık esasına önem verilmelidir.
- Olimpiyat Oyunları'nın bir spor etkinliğı olduğı gözden kaçırılmamalıdır.

KAYNAKLAR

2012 Candidature Acceptance Procedure:

:http://www.olympic.org/Documents/Reports/EN/en_report_711.pdf

2012 Candidature Acceptance Procedure:

http://www.olympic.org/Documents/Reports/EN/en_report_295.pdf

Aköz, Y. (ed.) (1994). Türkiye Ve Olimpiyat Sempozyum Kitabı, İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları, İstanbul, Türkiye

Aksoy, A. (1997). İstanbul: Between The Global And The Local

Aksoy, A. ve Kamışlı, E. (2008). Kültürlerarası Diyalog İçin Türkiye-Avrupa Sanat Köprüsü, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, Türkiye

Artun, A. (ed.) (2008-2009). Sanat-Siyaset: Kültür Çağında Sanat Ve Kültürel Politika

Atayurt, U. (2013). Olimpiyat Oyunları İstanbul İçin Fırsat mı Tehdit mi?, MSGSÜ Sedat Hakkı Eldem Oditoryumu, 15 Mayıs 2013 Panel Kitapçığı

Baillieu, A. (15 August 2012). Is the Olympic Stadium legacy's first white elephant?, adres: <http://www.bdonline.co.uk/5041122.article> Alındığı tarih: 29.10.13

Baim, D. and Misch, M., "Beijing Olympics 2008: What Kind of Games Do You Want to Play?" Review of Business Research, 8(6), November 2008.

Baysal, C. U., (2013a). Mega Etkinlikler ve Olimpiyatların Karanlık Yüzü, http://www.academia.edu/2456193/MEGA_ETKINLIKLER_ve_OLIMPIYATLARIN_KARANLIK_YUZU, erişim: 06.12.13.

Baysal, C. U., (2013b). Olimpiyat Kenti Olursa İstanbul'u Neler Bekliyor, http://www.academia.edu/3764978/Olimpiyat_Kenti_Olursa_Istanbul_u_Neler_Bekliyor, erişim: 06.12.13.

Baysal, C. U., (2013c). Dünyanın En Büyük Gösterisine Hoş Geldiniz: Olimpiyatlar ve İstanbul 2020, http://www.academia.edu/3764950/Dunyanin_En_Bu_yuk_Gosterisine_Hos_Geldiniz_Olimpiyatlar_ve_Istanbul_2020_Evre_nsel_Kultur_Haziran_2013, erişim: 06.12.13.

Baysal, C. U., (2013d). İstanbul Olimpiyat şehri olmamalı, Radikal Gazetesi, 07 Nisan, İstanbul.
http://www.radikal.com.tr/radikal2/istanbul_olimpiyat_sehri_olmamali-1128587

Bid Procedure For The Games of the Olympiad Of 2008:

http://www.olympic.org/Assets/OSC%20Section/pdf/QR_10E.pdf

Bid Procedure For The Games of the Olympiad Of 2012:

http://www.olympic.org/Assets/OSC%20Section/pdf/QR_8E.pdf

- Bittar, C.,**(2012). BEYOND THE GAMES : A LOOK INTO THE LONDON 2012 OLYMPIC PARK adres: <http://www.ceosforcities.org/blog/beyond-the-games-a-look-into-the-london-2012-olympic-park/> Alındığı tarih: 21.10.2013
- Brunet, F. ve Zuo,X.,**(2008). The economy of the Beijing Olympic Games: an analysis of first impacts and prospects.Barcelona: Centre d’Estudis Olímpics UAB. <http://olympicstudies.uab.es/pdf/wp116_eng.pdf>
- Brunet,F.** (1994).Economy of the 1992 Barcelona Olympic Games.Lausanne: International Olympic Committee.
- Brunet,F.** (2005). The economic impact of the Barcelona Olympic Games, 1986-2004: Barcelona: the Legacy of the Games, 1992-2002.Barcelona: Centre d’Estudis Olímpics UAB. (http://olympicstudies.uab.es/pdf/wp084_eng.pdf ,erişim:02.01.2014)
- Cana,B. ve Zelef,H.**(2011). Mega Events in İstanbul from Henri Prost’s Master Plan of 1973 to the twenty-first-century Olympic bids,Planning Perspectives,26:4,621-634
- Candidature Acceptance Procedure 2020:**
http://www.olympic.org/Documents/Host_city_elections/2020_CAP.pdf
- Cashman,R.,** (2003). Impact of the Games on Olympic host cities, Barcelona : Centre d’Estudis Olímpics (UAB).Universitat Autònoma de Barcelona.
- Chalip, L.,** (2002).Using the Olympics to Optimise Tourism Benefits: University Lecture on the Olympics [online article]. Barcelona : Centre d’Estudis Olímpics (UAB). International Chair in Olympism (IOC-UAB). <<http://olympicstudies.uab.es/lectures/web/pdf/chalip.pdf>>
- Chen ,Y.,Qu,L. and Spaans, M.** (2013). Framing the Long-Term Impact of Mega-Event Strategies on the Development of Olympic Host Cities, Planning Practice & Research.DOI:10.1080/02697459.2013.750072
- Chen,Y.** (2012). Urban Strategies And Post-Event Legacy: The Cases Of Summer Olympic Cities, AESOP 26th Annual Congress 11-15 July 2012 METU, Ankara
- Coaffee,J.** (2008). Sport, Culture And The Modern State: Emerging Themes In Stimulating Urban Regeneration In The UK, International Journal of Cultural Policy, 14:4, 377-397
- Coaffee,J.,** (2007). Urban Regeneration and Renewal in Gold J and Gold M (eds) Olympic Cities; City Agendas, Planning and the World’s Games pp 150-164 London, Routledge
- COHRE** (2007). Mega-Events and Housing Rights
- COHRE Beijing Report,**(2008). <http://www.cohre.org/news/documents/one-world-whose-dream-housing-rights-violations-and-the-beijing-olympic-games-0>, erişim: 08.12.13
- Coubertin,P.,** (1906). Olympie. Revue Pour Les Français,April:135-9
- Debord,G.** (1967).Gösteri Toplumu

- Degen,M. ve Garcia,M.** (2012). The Transformation Of The 'Barcelona Model': An Analysis Of Culture, Urban Regeneration And Governance, International Journal Of Urban And Regional Research, Vol.36.5 September 2012, 1022-38
- Deng,Y. ve Poon, W.** (2011). Mega-challenges For Mega-event Flagships, Architectural Engineering And Design Management
- Doralp,B.** (2010). Olimpiyat Yerleşkeleri Tasarımında Bir Girdi Olarak Sürdürülebilirlik, Y.Lisans tezi,Yıldız Teknik Üniversitesi
- Duran, P.**(2005).The Impact of the Games on Tourism: Barcelona: the Legacy of the Games, 1992-2002.Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics UAB. <http://olympicstudies.uab.es/pdf/wp083.pdf> erişim: 09.01.2014)
- Erdem,S.** (2004). Adanmış Bir Hayat: Spor ve Olimpizm'li Yıllar,Dünya Kitapları,İstanbul.
- Erten, S.** (2008). Spatial Analysis Of Mega-Event Hosting:Olympic Host And Olympic Bid Cities, doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
- Erten,S.** (2005). Büyük Ölçekli Kentsel Projeler ve Olimpiyat Oyunları: Atina 2004 Olimpiyatları Deneyimi, Planlama 2005/2, p.45-52.
- Essex, S.ve Chalkley, B.,** (2004). Mega-sporting Events in Urban and Regional Policy: A History of the Winter Olympics, in “Planning Perspectives”, 19 (2), pp. 201-232.
- Essex, S.ve Chalkley, B.,** (1998). The Olympics as a Catalyst of Urban Renewal: A Review,Leisure Studies,Vol.17, No.3, s.187-206.
- Essex, S.ve Chalkley, B.,** (2001). The Changing Infrastructural Implications of the Winter Olympics, 1924-2002, Bolletino della Societa Geografica Italiana,Serie XII,Volume VII,4,Draft Copy.
- Essex, S.ve Chalkley, B.,** (2002). The Infrastructural legacy of the Summer and Winter Olympic Games, a comparative analysis. In: Proceedings of the International Symposium on the Legacy of the Olympic Games,1984-2000,14-16 November,Lausanne,International Olympic Committee,s.94-101.
- Essex, S.ve Chalkley, B.,** (2003). Urban transformation from hosting the Olympic Games: university lecture on the Olympics [online article]. Barcelona : Centre d'Estudis Olímpics (UAB). International Chair in Olympism (IOC-UAB). Alındığı tarih: 13/11/13 <<http://olympicstudies.uab.es/lectures/web/pdf/essex.pdf>.>
- Essex, S.ve Chalkley, B.,**1994,“Urban development through hosting international events: a history of the Olympic Games”. Planning Perspectives, 14, pp. 369-394.
- Event-based regeneration.** (2010).Regional and Local Economics (RELOCE) Lecture notes – Lecture10a.Centre for Local and Regional Economic Analysis, University of Portsmouth
- Factsheet Host City Election 2020:**
- Factsheet Legacies Of The Games , IOC, Update 17 July 2012**

Factsheet The Environment And Sustainable Development:

http://www.olympic.org/Documents/Reference_documents_Factsheets/Environment_and_sustainable_development.pdf

Factsheet The Olympic Movement:

http://www.olympic.org/Documents/Reference_documents_Factsheets/The_Olympic_Movement.pdf

Fair Play Housing Rights Report, (2007). Centre on Housing Rights and Evictions (COHRE), <http://www.ruiggian.org/ressources/Report%20Fair%20Play%20FINAL%20FINAL%20070531.pdf> erişim: 10.12.2013

Final Report Of The IOC Coordination Commission Beijing 2008:

<http://www.olympic.org/Documents/Reports/EN/Br-Beijing-ENG-web.pdf>

Final Report Of The IOC Coordination Commission London:

http://www.olympic.org/Documents/Games_London_2012/Final%20Cocom%20Report%20London%202012%20EN.pdf

Flyvbjerg ,B. (2003). Rationality and Power: Democracy in Practice, University of Chicago Press

Flyvbjerg, B., Bruzelius, N., ve Rothengatter, W. (2003). Megaprojects and risk: an anatomy of ambition. Cambridge, UK: Cambridge University Press

Flyvbjerg,B. ve Stewart,A. (2012). Olympic Proportions: Cost And Cost Overrun At The Olympics 1960-2012. Saïd Business School working papers (Draft copy). Saïd Business School, University of Oxford.

Focus on OVEP:

http://www.olympic.org/Documents/Reports/EN/en_report_1376.pdf

Fontannaz,J.R., (2002). Legacy of the Olympic Games 1984-2000, Olympic Museum, Lausanne.

Furrer,P. (2002) Sustainable Olympic Games: A Dream or reality? Bolletino della Societa Geografica Italiana, Serie XII, Volume VII, Draft Copy ([http://www.omero.unito.it/web/Furrer%20\(eng.\)PDF](http://www.omero.unito.it/web/Furrer%20(eng.)PDF))

Games of the XXXII Olympiad 2020 Working Group Report:

http://www.olympic.org/Documents/Host_city_elections/Final-report-2020-Working-Group-English.pdf

Garcia,B. (2004). Cultural Policy in European Cities: Lessons From Experience, Prospects for the Future, Local Economy. 19(4), s.312-326.

Garcia,B., (2008). The Cultural Olympiad: Pylon of the Olympic Movement, Routledge.

Getz,D. (1991). Festivals, Special Events and Tourism, Van Nostrand Reinhold, New York.

Gluckman,R. , After The Olympics. (t.y.) Alındığı tarih: 31.10.2013, adres: <http://www.gluckman.com/Beijing%20Olympics%20Legacy.html>

- Gold, J.R. and Gold, M.M.,**(2007). “Olympic Cities: Urban Planning, City Agendas and the World's Games, 1896 to the Present” (Planning, History and Environment), London: Routledge,
- Gold,J.R. ve Gold,M.M.,** (2008).Olympic Cities: Regeneration, City Rebranding and Changing Urban Agendas, *Geography Compass* 2/1 (2008): 300–318, 10.1111/j.1749-8198.2007.00080.x
- Gold,J.R. ve Gold,M.M.,** (2012).After the Games: Olympic Architectural Heritage, Alındığı tarih: 21.10.2013, adres: <http://www.buildingconservation.com/articles/olympic-architectural-heritage/olympic-architectural-heritage.htm>
- Göktürk,L. Soysal,İ.Türelİ.** (2010) İstanbul Nereye? Küresel Kent,Kültür,Avrupa,Metis Yayınları,İstanbul,Türkiye
- Gratton,C. ve Preuss,H.,**(2008). Maximising Olympic Impacts by Building up Legacies. *The International Journal of the History of Sport*,Volume 25, Issue 14,Special Issue: Olympic Legacies: Intended and Unintended – Political, Cultural, Economic, Educational,s. 1922-1938
- Grodach,C. ,** Looking Beyond Image And Tourism: The Role Of Flagship Cultural Projects In Local Arts Development,
- Habermas, J.** (1998). Kamusalığın Yapısal Dönüşümü, İletişim Yayınları
- Hall,C.M.** (1992). Hallmark Tourist Events: Impact,Management and Planning,Belhaven,Londra.
- Hall,C.M.,**(1987).The Effects of Hallmark Events on Cities.*Journey of Travel Research*,26(2):44-5.
- Harvey,D.** (1989).The Condition of Postmodernity,Basic Blackwell,UK.
- Harvey,D.** (2008).Umut Mekanları, Metis Yayınları,İstanbul,Türkiye.
- Haynes,J.,** (2001). Socio-economic Impact of the Sydney 2000 Olympic Games. Barcelona : Centre d’Estudis Olímpics (UAB). International Chair in Olympism (IOC-UAB). http://olympicstudies.uab.es/pdf/wp094_eng.pdf>
- Heinemann (2002).** ,The Legacy of the Olympic Games 1984-2000: International Symposium Lausanne, 14th, 15th and 16th November 2002. Lausanne: International Olympic Committee. ISBN: 9291149-091-1: s.191
- Hiller,H.H.,** (1998)., Assessing the Impact of Mega-Events: ALinkage Model,Current Issues in Tourism, Vol.1,No.1,s.47-57. <http://www.multilingual-matters.net/cit/001/0047/cit0010047.pdf>
- Hiller,H.H.,** (2000). Toward an Urban Sociology of Mega-Events, Construction of Urban Space, ed. R.Hutchison,JAI Press Inc. USA.
- Hiller,H.H.,** (2006). Post-event Outcomes And The Post-modern Turn: The Olympics And Urban Transformations, *European Sport Management Quarterly*
- Host City Elections:** <http://www.olympic.org/host-city-elections/documents-reports-studies-publications>

http://www.olympic.org/Documents/Reference_documents_Factsheets/2020-Host_City_Election.pdf

Inayatullah,S. (2011).City Futures In Transformation: Emerging Issues And Case Studies

Ingerson, L., (2001). “A comparison of the economic contribution of hall mark sporting and performing arts events”, Gratton, C. and Henry, I. (eds.) Sport in the City: The Role of Sport in Economic and Social Regeneration. London and New York: Routledge, pp.46-60

ibid: 577

ibid:215

ibid:235

İlgüner, M. ve Asplund, C. (2011). Marka Şehir, Markating Yayınları, İstanbul, Türkiye

Jeong,G. (1992). Perceived Post-Olympic Socio-cultural Impacts by Residents from a Tourism Perspective: A Case Study in Chamsil,Seoul,Korea,PhD thesis,Griffith University,Avustralya.

Karabey,H.(2013). Olimpiyat Oyunları İstanbul İçin Fırsat mı Tehdit mi?, MSGSÜ Sedat Hakkı Eldem Oditoryumu, 15 Mayıs 2013 Panel Kitapçığı

Kearns,G. ve Philo,C.,(eds.)(1993). Selling Places; The City as Cultural Capital,Past and Present, Oxford:Pergamon.

Keleş,R.,(2013).Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi Yayınları,İstanbul.

Kelly,W.W. (2011). East Asian Olympics, Beijing 2008, and the Globalisation of Sport, The International Journal of the History of Sport, 28:16, 2261-2270

Keyder,Ç. (1999). İstanbul, Küresel İle Yerel Arasında,Metis Yayınları, İstanbul,Türkiye

Koolhaas,R. (1994). Bigness or the problem of large, S,M,L,XL, The Monagelli Press, NY.,p.494-518

Koolhaas,R. (1995). What Ever Happened To Urbanism?, S,M,L,XL, The Monagelli Press, NY,USA

Lee,M., (2004).Aspects of the Olympic Games,IOC

Lefebvre,H.(1976).Reflections on the Politics of Space,Antipode,Vol.8:2,s.30-37

Lenskyj, H.J. (2002).The Best Olympics Ever? Social Impacts of Sydney 2000. Albany: Suny press.

Liao,H. & Pitts,A. (2006). A brief historical review of Olympic urbanization, The International Journal of the History of Sport Volume 23, Issue 7, Special Issue: Olympism: The Global Vision: From Nationalism to Internationalism,s:1232-1252

Liao,H. & Pitts,A. (2009).Sustainable Olympic Design and Urban Development,Routledge:s.42-45

- Literature Rewiev:** Olympic Venues- Regeneration Legacy, London Assembly- A Report Submitted By Oxford Brookes University,Oxford, June 2010,p.16-27
- Liu, M.** (14.08.2012).Architectural White Elephants: Beijing, London, and the Post-Olympics Curse, Alındığı tarih: 21.10.2013, adres: <http://www.thedailybeast.com/articles/2012/08/14/architectural-white-elephants-beijing-london-and-the-post-olympics-curse.html>
- Lovering,J.(2013).** Olimpiyat Oyunları İstanbul İçin Fırsat mı Tehdit mi?, MSGSÜ Sedat Hakkı Eldem Oditoryumu, 15 Mayıs 2013 Panel Kitapçığı
- Mangan,J.A.(2008).**Prologue: Guarantees of Global Goodwill: Post-Olympic Legacies – Too Many Limping White Elephants?, The International Journal of the History of Sport Vol. 25, No. 14, December 2008, 1869–1883
- Marshall, T.** (1996) Barcelona—fast forward? City entrepreneurialism in the 1980s and 1990s, European Planning Studies, 4, pp. 147– 166.
- Marshall, T.** (2004) Transforming Barcelona (London, New York: Routledge).
- Mega-Events and Housing Rights,(2007).** Centre on Housing Rights and Evictions (COHRE), <http://www.cohre.org/topics/mega-events>, erişim:10.12.2013
- Miquel de Moragas; Christopher Kennett; Nuria Puig (eds.)** (2002): The Legacy of the Olympic Games 1984-2000: International Symposium Lausanne, 14th, 15th and 16th November 2002. **Lausanne: International Olympic Committee. ISBN: 9291149-091-1**
- Morgan,N. ve Pritchhard,A.(1998).** Tourism Promotion and Power: Creating Images, Creating Identities. Wiley,Kanada.
- No white elephants for London 2012 Olympics,** (14 November 2008). adres:<http://www.fm-world.co.uk/news/fm-industry-news/no-white-elephants-for-london-2012-olympics/> Alındığı tarih:31.10.2013
- Olympic Cities: Rethinking Urban Stadium Designs.** (t.y.) adres: <http://thisbigcity.net/olympic-cities-rethinking-urban-stadium-designs> Alındığı tarih:21.10.13
- Olympic Legacy Brochure: :** http://www.olympic.org/Documents/Olympism_in_action/Legacy/2013_Booklet_Legacy.pdf
- Olympic Legacy,(2013).** International Olympic Committee,Lozan,İsviçre.
- Özfiliz,S.** (2013).Hangi Olimpiyat, Dosya: Olimpiyatlar Ve İstanbul,Mimarlık Dergisi, No.373,İstanbul,Türkiye
- Özfiliz,S.** (2013).Hangi Olimpiyat, Dosya: Olimpiyatlar Ve İstanbul,Mimarlık Dergisi, No.373,İstanbul,Türkiye
- Paddison,R.,** (1993). City Marketing,Image Reconstruction and Urban Regeneration,Urban Studies, 30(2),339-50.

- Parkins, J.,** London Putting an End to White Elephant Olympic Building, adres: <http://designbuildsource.com.au/london-olympics-earning-gold-green-building-sector> Alındığı tarih:21.10.2013
- Perouse,J.F.,** (2013). Olimpiyat Oyunları İstanbul İçin Fırsat mı Tehdit mi?, MSGSÜ Sedat Hakkı Eldem Oditoryumu, 15 Mayıs 2013 Panel Kitapçığı
- Pound,R.W.,**(2003). Report of the 115th IOC Session,Olympic Games Study Commission, Temmuz 2003, Prag.
- Preuss,H.** (2000). Globalization and Its Economic Impact on the Olympic Games, in Report of the Thirty-Ninth Session,1999 Athens: Hellenic Olympic Committee,s.123-142)
- Preuss,H.**(2001). Legacy of the XXXII Olympiad,Sidney 2000,Presentation to the 2000 National Olympic Academy
- Preuss,H.**(2002). Economic dimension of the Olympic Games: university lecture on the Olympics [online article]. Barcelona : Centre d'Estudis Olímpics (UAB). International Chair in Olympism (IOC-UAB). <<http://olympicstudies.uab.es/lectures/web/pdf/preuss.pdf>>
- Preuss,H.**(2004). The Economics Of Staging The Olympics, A Comparison Of The Games 1972-2008 Cheltenham,Glos:Edward Elgar
- Preuss,H.**(2006).Winners And Losers Of The Olympic Games.In B.Houlihan(Ed.),Sports & Society,2.Edition,London,Thousand Oaks,CA& Nex Delhi:Sage
- PricewaterhouseCoopers** 2002,S.71, Business and economic benefits of the Sydney 2000 olympics: a collation of evidence)
- PricewaterhouseCoopers,** (2004). PricewaterhouseCoopers European Economic Outlook June 2004, <http://www.pages.drexel.edu/~rosenl/sports%20Folder/Economic%20Impact%20of%20Olympics%20PWC.pdf>, erişim 02.04.14
- Quirk,V.,** How (Not) To Host The Olympics, (20.07.2012), alındığı tarih:21.10.13, adres:<http://www.archdaily.com/242480/>
- Regulations Regarding Participation in the Olympic Games - Rule 45 Of The Olympic Charter**14 November 2011: http://www.olympic.org/Documents/Fight_against_doping/Rules_and_regulations/Rule_45-eng-08-05-2008.pdf
- Report Of By The IOC Candidature Acceptance Working Group To The IOC Executive Board 2008. (2000):** IOC, Lozan,İsviçre. :http://www.olympic.org/Documents/Reports/EN/en_report_287.pdf
- Report of the 2012 Evaluation Commission** :http://www.olympic.org/Documents/Reports/EN/en_report_299.pdf
- Report of the 2012 Evaluation Commission:** http://www.olympic.org/Documents/Host_city_elections/2012_OG-Report_of_the_Evaluation_Commission.pdf

Report of The 2020 Evaluation Commission:

http://www.olympic.org/Documents/Host_city_elections/2020_Evaluation_Commission_report.pdf

Review And Analysis Of Tourism To Previous Olympic Destinations ,(2007). Lessons and Implications for London 2012.2007:s.3
http://www.eventmanagementhub.com/download/files/Industry_Reports/Olympic_Impact_on_Tourism_Study_2007.pdf

Ritchie,B. (1984). Assessing the Impact of Hallmark Event: Conceptual and Research Issues,Journal of Travel Research,Vol.23(1).

Roche, M. (1994) Mega-events and urban policy, Annals of Tourism Research, 21, pp. 1 –19.

Roche, M. (2000) Mega-Events and Modernity: Olympics and Expos in the Growth of Global Culture (London, New York: Routledge).

Roche,M. (1992). Mega Events and Urban Policy, Annals of Tourism Research, Vol.21(1).

Short,J.R. ve Kim, Y.H. (1999). Globalization And The City

Shrawan,K.A. (2005).Urban Development İn Post-reform China: Insights From Beijing, Norsk Geografisk Tidsskrift- Norwegian Journal Of Geography,

Sönmez,M. (2013).2020 Olimpiyat Tuzağının Farkında Mıyız?, Dosya: Olimpiyatlar Ve İstanbul,Mimarlık Dergisi, No.373,İstanbul, Türkiye

Şeni,N. (2010). İstanbul'da Özel Kültür Politikası Ve Kentsel Alan, T.C.Bilgi Üniversitesi Yayınları,İstanbul,Türkiye

Tekeli,İ. (2009). Modernizm,Modernite Ve Türkiye'nin Kent Planlama Tarihi,Tarih Vakfı Yurt Yayınları

The Legacy of the Olympic Games 1984-2000: International Symposium Lausanne, 14th, 15th and 16th November 2002. Lausanne: International Olympic Committee. ISBN: 9291149-091-1: s.191

The Olympic Movement , The Olympic Museum, 2rd Edition 2007

The Olympics, Amateurism And Britains Coaching Heritage, (2012). International Journal Of Heritage Studies

Thornley,A. (2012) The 2012 London Olympics. What legacy?, Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events, 4:2,July, 206-210

Thorns,D. C. (2002). Kentlerin Dönüşümü: Kent Teorisi Ve Kentsel Yaşam,

TMOK (1985).Olimpik Hareket: Citius,Altius,Fortius,Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Olimpik Akademi Komisyonu,İstanbul.

TMOK (1997).TMOK Tarihi:Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'nin 90.Yılı,İstanbul Mülkiyeliler Vakfı Sosyal Araştırmalar Merkezi,İstanbul.

Url-1:http://tr.wikipedia.org/wiki/1980_Yaz_Olimpiyatlar%C4%B1

Url-10:<http://www.cohre.org/topics/mega-events>

Url-11:<http://www.ecohustler.co.uk/2012/04/12/the-london-olympics-as-creative-destruction/>

- Url-12:**http://www.cracked.com/article_19617_the-6-most-mind-blowing-modern-ghost-towns_p2.html
- Url-13:**[http://en.wikipedia.org/wiki/Olympic_Village_\(Montreal\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Olympic_Village_(Montreal))
- Url-14:**<http://www.archdaily.com/242480/>
- Url-15:**<http://www.photorepublik.com/citizen/634/galleries/its-better-top-my-favourite-aerials/organic-architecture-big-owe-montreal-queb>
- Url-16:** <http://mashable.com/2012/07/31/olympic-architecture/>
- Url-17:**[http://www.forbes.com/sites/sportsmoney/2011/08/05/how-does-londons-olympics-bill-compare-to-previous-games/4/;](http://www.forbes.com/sites/sportsmoney/2011/08/05/how-does-londons-olympics-bill-compare-to-previous-games/4/)
- Url-18:**<http://big5.bjoe.gov.cn/hayjj/>
- Url-19:** [http://www.tripomatic.com/Sweden/Stockholm/Stockholm-Olympic-Stadium/\)](http://www.tripomatic.com/Sweden/Stockholm/Stockholm-Olympic-Stadium/)
- Url-2:**
<http://www.imd.org/uupload/IMD.WebSite/wcc/WCYResults/1/scoreboard.pdf>
- Url-20:**<http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=235110>
- Url-21:**[http://inhabitat.com/hok-unveils-london-olympic-stadiums-hemp-facade/\)](http://inhabitat.com/hok-unveils-london-olympic-stadiums-hemp-facade/)
- Url-22:**<http://www.istanbulenvanteri.com>
- Url-23:**<http://www.tccb.gov.tr>
- Url-24:**<http://www.istanbulolimpiyat.com>
- Url-25:**[http://www.dubleyol.com/istanbul-2020-olimpiyatlari-spor-tesisleri/\)](http://www.dubleyol.com/istanbul-2020-olimpiyatlari-spor-tesisleri/)
- Url-26:**<http://www.arkitera.com/haber/16638>
- Url-27:**
<http://www.ibb.gov.tr/trTR/SiteImages/Haber/nisan2009/04052009idarisinirharitasi.jpg>
- Url-3:**<http://www.bcn.cat/estadistica/angles/dades/anuari/cap13/C1302010.htm>
- Url-4:**<http://bcn.es/estadistica/angles/dades/turisme/historic/anual/index.htm>
- Url-5:** <http://www.olympic.org>
- Url-6:**<http://www.telegraph.co.uk/sport/olympics/2617980/London-2012-cannot-match-Beijing-Olympics-opening-ceremony-because-of-trade-unions.html>
- Url-7:**<http://www.bbc.co.uk/news/world-16245075>
- Url-8:**<http://www.ecohustler.co.uk/2012/04/12/the-london-olympics-as-creative-destruction/>
- Url-9:**<http://www.cohre.org>
- Urry, J. (1995).** Consuming Places. Routledge, Londra.
- Warrack, A.A. (1985, December).** Resource megaproject analysis and decision making. Victoria, BC: Institute for Research on Public Policy, Western Resources Program.
- Warrack, A.A. ve Dale, L. (1982, May-June).** Megaprojects and small communities: Do they mean progress? Small Town

- Warrack,A.A.,**(1993). Megaproject Decision Making Lessons and Strategies, Western Centre for Economic Research University of Alberta Faculty of Business Edmonton, Alberta (<http://www.business.ualberta.ca/en/Centres/CIBS/Outreach/PublicationsResearch/~media/business/Centres/CIBS/Documents/Publications/16.ashx>)
- Wong,F.J.** (2000).Event Tourism and the Product Life Cycle: The Brimfield,Massachusetts Antiques and Collectibles Show,MsA,Thesis,Florida University,USA.
- Yaratıcı İstanbul: Yaratıcı Sektörler Ve Kent,** (2011). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Yardımcı,S.** (2005). Kentsel Değişim Ve Festivalizm:Küreselleşen İstanbul'da Bienal
- Yıldızci,A.C.,**(1994).İstanbul Olimpiyat Organizasyonu'nda Çevre Düzenleme Sorunları,Türkiye ve Olimpiyat Sempozyumu,s:102,Editör: Yalçın Aköz,İTÜ Beden Eğitimi Bölümü Yayını 1995,17-18 Kasım 1994,İTÜ,İTÜ Vakfı,HDK,TMOK,Maçka-İstanbul
- Zarnowski, F.**(1993). A Look At Olympic Costs. International Journal of Olympic History.Vol 1,No: 2, Spring. (https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:mcr2ER-AnnIJ:faculty.msmay.edu/Zarnowski/Publications%2520and%2520Pres/A%2520LOOK%2520AT%2520OLYMPIC%2520COSTS.doc+cost+of+summer+olympics+mt+saint+marys&hl=en&gl=us&pid=bl&srcid=ADGEESho3DxGCZEfjM5jDwTeqtacE_27zIfV0Xu0NTHLrIgQh4yk5r-LlLUiVlXJJeJGgB6Vh3ycd_Q6FGkD1A4_sEwYD8u900dqdjM_Sbr9mgREWNXI1X6MrBQMP13ZIJMsM0dFN2pwi&sig=AHIEtbSrLkmoGdqRbZx0Hav5uKeG9GMI7g)
- Zukin,S.,**(1995). The Cultures of Cities,Blackwell Publishers,Oxford,UK

ETKİNLİKLER

- 12 Aralık 2012 Konut Hakkı Ve Kentsel Dönüşüm;Prof.Dr. Ruşen Keleş, İ.Kültür Üniversitesi
- 16 Ekim 2012 İksv Tasarım Bienali Kapsamında /İlhan Tekeli & Murat Güvenç, Koleksiyon Mağazası
- 16-17 Ekim 2012 Ytü, Afet Ve Dönüşüm Kıskaçında İstanbul Ve Planlama, Afet Riski Altında Planlama Oturumu
- 19Şubat2013 Turgut Cansever Anısına Kentsel Dönüşüm Ve İstanbul, Kentsel Dönüşüm Ve Koruma Oturumu, Aykut Köksal,Günkut Akın,Edhem Eldem,İclal Dinçer,Gülşen Özaydın,Msgsü,Fındıklı
- 16 Nisan 2013 , Yeni Bir Olimpik Branş Adayı: Mega Etkinliklere Karşı Kent Hakkını Savunmak" ,Yaşar Adanalı, İstanbul Bilgi Üniversitesi S.Santral Kampüsü

EKLER

EK A :Çizelge ve Şekiller

EK B: Anket Çalışması

Çizelge A.1 : 1960-2012 Olimpiyat Oyunları karşılaştırması.

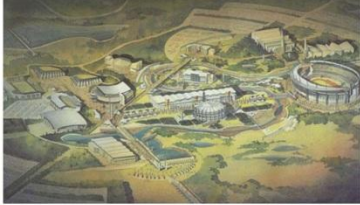
	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020
OLİMPİYAT OYUNLARI	1960 ROMA	1964TOKYO	1968MEKSİKA	1972MÜNH	1976MONTREAL	1980MOSKOVA	1984LOSANGELES	1988SEUL	1992BARCELONA	1996ATLANTA	2000SIDNEY	2004 ATİNA	2008PEKİN	2012LONDRA	2020 İSTANBUL
															ÖNGÖRÜLEN
OLİMPİYAT OYUNLARI'NDA UYGULANAN MODELLER	ÇEPER KÜMELERİ	KENT İÇİ ÇOK KÜMELİ	YAYGIN	KENT İÇİ TEK KÜMELİ	KENT İÇİ TEK KÜMELİ	KENT İÇİ ÇOK KÜMELİ	YAYGIN	ÇEPER KÜMELERİ	KENT İÇİ ÇOK KÜMELİ	UYDU KÜMELERİ	EKLEMLENMİŞ KÜMELER	ÇEPER KÜMELERİ	ÇEPER KÜMELERİ	KENT İÇİ TEK KÜMELİ	
TÜRKİYE OLİMPİYAT OYUNLARI PLANLARI											1000 ADAYLIĞI	2004 ADAYLIĞI	2008 ADAYLIĞI	2012 ADAYLIĞI	2020 ADAYLIĞI
OLİMPİYAT TESİSLERİNİN MEKANSAL STRATEJİLERİ	savaş sonrası kentsel gelişime ivme kazandırmak	savaş sonrası kentsel gelişime ivme kazandırmak		ulusal prestij ve imaj yenilemek	kentin uluslararası imajını pazarlamak ve Quebec'in Kanada'dan bağımsız-			ulusal prestij sağlamak ve ülkelerini dünyaya tanıtmak	bölgesel ekonomik gelişimi canlandırmak yeni bir kentsel planlama şeması	prestij kazanma, ekonomik gelişim, Olimpik park ve çevresel iyileştirmek	uluslararası pozisyon, turizm ve kongre endüstrisini geliştirme	turizm ve kongre endüstrisini geliştirme Atina'nın uluslararası platformdaki yerini güçlendirmek,	uluslararası pozisyon, ulusal prestij sağlamak ve ülkelerini dünyaya	İmaj yenileme, kentsel iyileştirme, ulusal prestij	turizm ve kongre endüstrisini geliştirmek ekonomik canlanma, kentsel dönüşüm uluslararası pozisyon,
OYUNLARIN KAPASİTESİ/OLİMPİYAT TESİSLERİ															
KATILAN ÜLKE SAYISI:	83	93	112	121	92	80	140	159	169	197	199+4	201	204	204	
ATLET SAYISI	5.338	5.151	5.516	7.134	6.084	5.179	6.829	8.391	9.356	10.318	10.651	10.625	10.942	10.500	
SPOR BRANŞI	150	163	172	195	198	203	221	237	257	271	300	301	302	302	
OLİMPİYAT STADYUMU KAPASİTESİ(renovasyon sonrası)	90.000(N.A)	52.000(57.300)	70.000 (63.000)	80.000 (69.250)	58.000 (46.000)	103.000(85.000)	101.500(65.000)	100.000(69.000)	56.000(-)	85.000(45.000)	110.000(81.500)	72.000(-)	100.000(bakı)	80000(25.000plan)	
OYUNLARDAKİ KULLANILAN TOPLAM TESİS SAYISI	24	30	22	32	26	27	33	32	40	32	37	39	37	33	37
MEVCUT TESİSLERİN KULLANIMI (%)	%29.4	%44.0	%58.8	%38.1	%41.2	%52.2	%69.6	%43.5	%52.2	%33.3	%21.2	%33.3	30%		29%
YENİ KALICI TESİSLERİN (%)	%47.1	%40.0	%41.2	%42.9	%58.8	%47.8	%21.7	%47.8	%39.1	%45.9	%69.7	%57.6	38%		53%
OLİMPİYAT OYUNLARI İÇİN AYRILAN T.ALAN	22ha. Foro Italico 9ha. E.U.R Toplam: 31ha.	41ha Olimpik park	Olimpik Park yok	208ha. olimpik park	55ha. olimpik park	olimpik park yok tesisler 6 orta ölçek alanda	54ha. EXPO Park		Montjuic Diagonal Vall d'Hebron Poble Nou	8.5ha Central Park 12ha. Olimpik park	450ha. homebush olimpik kompleks	240 ha. Olim.park 210ha. Hellinikon 77ha. Faliron 45ha. Goudi			
OYUNLARA BAĞLI PARK ALANI (KM²)	0.664			2.830	0.460		0.538	2.505		0.085	7.600	2.000	10.850	2.000	
MEDİA KATILIMCI						5.615	9.190	11.331	13.082	15.108	16.033	21.500	24.562	21.000	
TV'DEN İZLEYİCİ SAYISI										3.2 milyar	3.7 milyar	4.3 milyar	4.3milyar	4.8milyar	
SATILAN BİLET SAYISI	1.408.075	2.061.183		3.311.105	3.195.170	5.446.321	5.720.000	3.305.944	3.811.916	8.384.290	6.679.792	3.598.444	6.500.000	8.210.000	
ETKİNLİK SONRASI OLİMPİYAT TESİSLERİ KULLANIMI															
EKONOMİ															
DİREKT YATIRIMLAR(%)		% 3.7	%90.6		89%		YAKLAŞIK %100	%46.5	%26.2	82%		67%	25%		%13.9
DOLAYLI YATIRIMLAR (KENTSEL ALTYAPI)(%)		% 96.3	%9.4		11%			%53.5	%73.8	18%		33%	75%		%86.1
TOPLAM BÜTÇE (MİLYON DOLAR)	264 MİLYON \$	2 MİLYAR \$	175 MİLYON \$	611 MİLYON \$	1.42 MİLYAR \$	2 MİLYAR \$	546 MİLYON \$	4 MİLYAR \$	9.4 MİLYAR \$	1.8 MİLYAR \$	3.8 MİLYAR \$	15 MİLYAR \$	40 MİLYAR \$	18.2 MİLYAR \$	19.2 MİLYAR \$
KAMU/ÖZEL SEKTÖR YATIRIM ORANI		%100 KAMU	N/A	%100 KAMU	%100 KAMU	%100 KAMU	%100 ÖZEL	%54 ÖZEL	%62 ÖZEL	%85 ÖZEL	%70 ÖZEL	%27 ÖZEL	%15 ÖZEL	%21 ÖZEL	%100 KAMU
SOYLULAŞTIRMA															
GENEL DEĞERLENDİRME															
OLİMPİYAT YILI NÜFUSU	2.161.000	15.424.000	9.800.000	1.339.000	1.211.000	8.142.000	11.819.000	10.612.000	6.059.000	3.600.000	3.502.000	3.761.000			

Çizelge A.2 : 1960-2012 Dünya'daki gelişmeler ve Olimpiyatlar'ın etkileşimi.

	1960ROMA-1964TOKYO-1968MEKSİKA-1972MÜNİH-1976MONTREAL-1980MOSKOVA-1984LOS ANGELES-1988SEUL-1992 BARCELONA-1996ATLANTA-2000SİDNEY-2004ATİNA-2008PEKİN-2012LONDRA					
	1950'ler	1960'lar	1970'ler	1980'ler	1990'lar	2000 ve sonrası
DÜNYADA KENTSEL PLANLAMA DİSİPLİNİNDEKİ KIRILMA NOKTALARI VE DÖNEMLERİ TANIMLAYAN ÖZELLİKLERİ	*medeni haklar hareketi *Yersizlik duygusu (modernizm) *fiziksel ve sosyal konuların ilişkisini vurgulayan fikirler olmasına rağmen, fiziksel konular ağırlıkta * kentsel tasarım disiplini (1956) *CIAM modern mimarlık konferanslarının sonuncusu, TEAM 10'in kurulması(1959) *Savaş sonrası konut ihtiyacına cevap olarak Toplu Konut projeleri gündemde (Chandigarh Master Planı, Brazilian Plan..) *1955: Disneyland,USA *1956: The National Interstate & Defense Highway Act *Kentsel Ütopyalar (Friedman, Soleri,Otto,vd.)	*endüstrinin getirdiklerine çözüm aramaya ve modernizmin olumsuz etkilerine karşılık, imaj algı ve toplum psikolojisi kavramları ile cevap aranmaktadır. *güncel kent problemlerine çözüm tarihi kentlerde aranıyor. *entegrasyon, yolkamusal ortak alan ilişkileri biçimlenme ve bütüncül tasarım *insan ölçeği+kamusal alan(Habermas)+otoyol *1964:Urban Mass Transportation Act *1967: Urban Riots *1967: Milton Keynes *1969: The National Environmental Policy Act *Lynch,Mumford,Jacobs,Cullen ve diğerleri *çevresel psikoloji kavramı	*environmentalism *fiziksel ve sosyal konular eşit önemde *1972 Pruitt Igoe'nin yıkılışı, modernizme başkaldırı çok yoğun *kapsamlı şehirleşme *Essex kentsel tasarım rehberi *adaptive reuse *kentin fiziksel olarak bilinçli bir şekilde algılanması *Beaux Arts binalar sergisi *Pritzker Ödülü	*Post modernizm *kent formunun tanımlanması ve analiz edilmesi, insanın fiziksel çevre ile ilişkisi konuları *kişiselleştirme *toplum,sosyal yaşam ve kayıp mekan tartışılıyor. *kentsel tasarımda sergi ve yarışmalar açılıyor. *otomobilin yaygın kullanımı ile şehirler yayılıyor. *ortak/kamusal mekan, kent dışı alanlar önem kazanıyor (1983 Parc de la Villette,Tschumi) *Seaside projesinin uygulanması (Duany, 1981) *1980-89: London Dockland Projesi *1981: IBM kişisel bilgisayar *1986: Healthy Cities Movement *Alışveriş merkezi tipolojisi oluşmaya başlıyor.	*küreselleşme *kent büyümesinin ve metropolisin getirdiği sorunlar *kentlerin kontrolsüz bir biçimde yayılmaları ve büyümelerinin birey ve toplum hayatına getirdiği olumsuz etkiler, bu süreç içinde kent merkezlerinin boşalması ve fonksiyonlarını yitirmeleri gibi sorunlara çözüm aranmıştır. *yerellik, yere özgün olma ve yerele dönüş *bölgeselcilik, bölgesel mimari *sürdürülebilirlik ve ekoloji *1992-günümüzde: Brownfield kullanımı *1993: Yeni Şehircilik Akımı (Kongresi) *1997: Akıllı Büyüme (Smarth Growth) @ABD *informationalism *Internet,GIS *Asya'nın kentleşmesinde artış	*yerel-küresel savaşının olduğu dönemdir. *küresel düşün,yerel hareket et mottosu benimsenmiştir. *sürdürülebilirlik ön planda. *marka şehir kavramı ortaya çıkmıştır. *Bilbao etkisi: ikonik yapılar inşa edilmeye başlanmıştır. *Yapı ölçeği büyümüştür. *yüksek güvenlik ve afet planlamaları *soyulaştırma *Çin kentsel genişleme * Aging infrastructure *Başta ABD olmak üzere kent içi ve dışı alandaki yerleşmelerin Yeni Şehircilik akımı ilkelereyle tasarlanması
TÜRKİYE'DEKİ KENTSEL PLANLAMA DİSİPLİNİNDEKİ KIRILMA NOKTALARI VE DÖNEMLERİ TANIMLAYAN ÖZELLİKLERİ	*Toplu konut uygulamaları örnekleri (Kemal Ahmet Aru; 4 Levent ve Koşuyolu)	*göçlerle birlikte özellikle İstanbul'da gecekondulaşma ve yapsatçı müteahhitler *ekonomik kriz yapı sektörünü olumsuz etkiliyor. *Menderes dönemi:İstanbul imgesi ideali,yıkımlar *1951: Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu 1956-1957: Vatan ve Millet Caddelerinin açılması *1958 İmar Planlama Müdürlüğü *Boğaziçi Köprüsü'nün inşaatına başlanıyor.	*sanayi hız kazandı ve malzemenin iç pazardan sağlanmaya başlanması ile prefabrikasyon tipi projeler ortaya çıktı. organize sanayi bölgeleri oluşturuldu.	*binalar arasındaki mekanlar,açık mekan, kamusal mekan,şehir dışı yerleşmeler banliyölerin nasıl olması gerektiği konuşuluyor *kentsel tasarım yarışmaları (Taksim meydanı düzenlemesi gibi) *1983: Özal Turizm Teşvik Yasası Akdeniz sahillerinin iskana açılması	*gökdele ve teknolojik yapılar *kapalı yerleşmeler *alışveriş merkezi *bütüncül yaklaşımdan uzaklaşmış ve parçacıl tasarlama gidilmiştir.	
DÜNYADAKİ EKONOMİK KRILMA NOKTALARI VE DÖNEMLERİ TANIMLAYAN ÖZELLİKLERİ	*1948 Krizi		*1970 PETROL KRIZI *1978 Krizi		*1994 Meksika Krizi *Brezilya Krizi *1997 Asya Krizi *Arjantin krizi	*11 Eylül 2001 *2008 Küresel Ekonomik Kriz
TÜRKİYE'DEKİ EKONOMİK KRILMA NOKTALARI VE DÖNEMLERİ TANIMLAYAN ÖZELLİKLERİ	*1954 Krizi *1958 Krizi	*1969 Krizi		*1981 II.İzmir İktisat Kongresi *1985 IMKB *1986 Krizi	*1992 III.İzmir İktisat Kongresi *1994 Krizi (özelleştirme) *1995 İstanbul Altın Borsası	*Kasım 2000 Krizi *Şubat 2001 Krizi *14 Nisan 2001 Ekonomik İstikrar Kararları ve Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı
İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLARI	*27 Mayıs 1960			*12 Eylül 1980		
	Bedrettin Dağın - (26 Mart 1984 - 28 Mart 1989)			Nurettin Sözen - (28 Mart 1989 - 27 Mart 1994) R.Tayyip Erdoğan - (27 Mart 1994 - 6 Kasım 1998)		Ali Müftü Gürtuna - (12 Kasım 1998 - 1 Nisan 2004) Kadir Topbaş - (1 Nisan 2004 -)
İSTANBUL'DAKİ ULUSLARARASI STANDARTLARDAKİ SPOR TESİSLERİ	İSTANBUL VELİEFENDİ HİPODRUMU İSTANBUL YELKEN KULÜBÜ TESİSLERİ MASLAK BİNİCİLİK TESİSLERİ	YEŞİLYURT SPOR KULÜBÜ TESİSLERİ KINALIADA SU SPORLARI DERNEĞİ SPOR TESİSLERİ	GALATASARAY FLORYA METİN OKTAY TESİSLERİ	ENKA SADI GÜLÇELİK SPOR SİTESİ ABDİ İPEKÇİ SPOR SALONU BJK İNTEGRAL ARENA SPOR TESİSİ TED SPOR KULÜBÜ	İSTANBUL TENİS KULÜBÜ DERNEĞİ SPOR TESİSLERİ ERGÜN GÜRSOY OLİMPİK YÜZME HAVUZU DARÜŞŞAFAKA AYHAN ŞAHENK SPOR SALONU SUTOPU FEDERASYONU OLİMPİK YÜZME HAVUZU AHMET CÖMERT SPOR SALONU BAĞCILAR OLİMPİK SPOR KOMPLEKSİ BJK NEVZAT DEMİR SPOR TESİSLERİ BURHAN FELEK MİLLİ TAKIMLAR KAMP VE EĞİTİM MERKEZİ FENERBAHÇE CAN BARTU TESİSLERİ	FENERBAHÇE ŞÜKRÜ SARAÇOĞLU STADI RIVA MİLLİ TAKIMLAR KAMP VE EĞİTİM MERKEZİ AYAZAĞA ECZACIBAŞI SPOR SALONU ATATÜRK OLİMPİYAT STADI RECEP TAYYİP ERDOĞAN STADI SİLİVRİKAPI BUZ PİSTİ BURHAN FELEK VOLEYBOL SALONU SİNAN ERDEM SPOR SALONU FENERBAHÇE ÜLKER SPORTS ARENA TÜRK TELEKOM ARENA ASLI ÇAKIR ALPTEKİN ATLETİZM SALONU CEBECİ SPOR KOMPLEKSİ KAMP VE EĞİTİM MERKEZİ İBB CEBECİ SPOR KOMPLEKSİ KEMERBURGAZ KASIMPAŞASPOR TESİSLERİ ÖKMEYDANI ATICILIK OKÇULUK TEKKESİ

****TABLODA 1950 YILINDAN BAŞLANMASININ NEDENİ, OLİMPİYAT OYUNLARI'NIN GERÇEKLEŞTİKLERİ TARİHTEN ÖNCEKİ 7 YILLIK HAZIRLIK SÜRECİNİN DE OYUNLARIN MEKANSAL STRATEJİLERİ ÜZERİNDEKİ BELİRLEYİCİ ÖNEMLERİDİR.**

--	--	--	--	--	--	--

1935-1950: Lütfi Kırdar ve Prost Planı 1980'ler Dalan dönemi Marka Kent İstanbul: Olimpiyatlara Ev sahipliği 	1990 Şubat: 2000 Adaylığı açıklandı. 30 Nisan 1992: OLİMPİYAT YASASI 1995 Kasım: 1/50000 İstanbul Metropoliten Alt-Bölge Master Planı hazırlanmıştır. . 	1997 Kasım: 2004 Adaylığı açıklandı 2001 Aralık: Atatürk Olimpiyat Stadyumu inşaatına başlanmıştır. 17 Ağustos1999: Marmara Depremi 	2000 Ağustos: 2008 Adaylığı açıklandı. 2001 Aralık: Atatürk Olimpiyat Stadyumu'nun inşası tamamlanmıştır.. 	2003 Haziran: 2012 Adaylığı açıklandı. 2004: Atatürk Olimpiyat Stadyumu kullanılmaya başlamıştır. 2007 Şubat: Ayazma Mahallesi yıkımı 	2013 Ocak: 2013 Adaylığı açıklandı. 2013 Mayıs: Gezi Olayları 2013 Ekim: Marmaray Açılışı Abdullah Gül:“2005'ten bu yana ulaşım alanında her yıl ortalama 1.5 milyar Dolar harcadı.”
Adaylık öncesi	2000 adaylığı (ADAY ADAYLIĞI)	2004 adaylığı (ADAY ADAYLIĞI)	2008 adaylığı	2012 adaylığı (ADAY ADAYLIĞI)	2020 adaylığı
Lütfi Kırdar (1938-49) ve Prost Planı (1930-50) Şehir plancısı Prost, İstanbul için I ve II no.'lu parkları önermiştir. 1935'lerde Prost, Tarihi Yarımada'da bulunan I no'lu parkın Olimpiyat Oyunları için işlevlendirilmesini tasarlandı. Dönemin Belediye Başkanı Kırdar, İstanbul'un 500. Fetih Yıl Dönümü kutlamalarında bu tasarımı gerçekleştirmek istiyordu, ancak 1939-50 yıllarındaki ekonomik kriz, planın realize edilmesine engel oldu.	Eylül 1993'te 7kabule karşın 89 redle elendi. İstanbul neden elendi? 1. Spor yarışma alanlarının yetersizliği 2.Ulaşım ağlarının yetersizliği 3. Çevresel problemler 4. Mega etkinlik ev sahipliği deneyim eksikliği Bu tarihler İstanbul'da Olimpiyat Standartları'na uygun tek bir spor tesisi bulunmamaktadır. 3769 Olimpiyat Yasası: Olimpiyat tarihinde bir ilk	Önceki nedenlerden dolayı adaylık tekrar reddedildi. Toplam Spor alanı ihtiyacı 2400 ha iken İstanbul'da spor için ayrılan alan 369ha 'dır. 1998: Gençlik ve Spor Bakanlığı, Olimpiyat Stadyumu'na ek olarak kente 10 yeni spor tesisi yapılmasına karar verdi. Bu dönemde Olimpiyat Standartları'na uygun tek tesis Abdi İpekçi Spor Salonu'dur.	Paris, Toronto,Osaka ve Pekin ile birlikte İstanbul ilk kez 2008 Olimpiyatları'na Ev sahipliği için aday. Paris, Pekin ve Toronto, Olimpiyat Oyunları'nın Düzenlenmesi için 'az risk taşıyan' , İstanbul ve Osaka ise 'yüksek risk taşıyan' adaylar olarak belirtildi. 2001 yılında Atatürk Olimpiyat Stadyumu'nun inşaatı tamamlandı. Ancak lokasyon ve ulaşım gibi temel nedenlerden dolayı çok eleştirildi. Açıldığı zaman GS tarafından kullanılan stad için taraftarlar 'Zulümpiyat Stadı' benzetmesini kullandı.	İstanbul 2012 Adaylığı reddedildi. HDK ve İBB arasındaki anlaşmazlıklardan dolayı, yeni bir adaylık dosyası hazırlanmadan adaylık duyuruldu. IOC Başkanı Jaques Rogge, İstanbul 2012 adaylığında bir gelişme görülemediğini, 2004 ve 2008 adaylık dosyaları ile neredeyse aynı olduğunu vurguladı. Bu eleştirilere karşın İstanbul, 2001 Formula 1, 2010 Avrupa Kültür Başkenti gibi mega etkinliklere ev sahipliği yaparak deneyim kazandı.	2008'den sonra 2. kez İstanbul, Madrid ve Tokyo ile Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği için aday. K.Topbaş: “ Bugün, İstanbul ve Tür milleti adına tarihi bir gündür.İstanbul 2020, T.C. Başbakanı tarafından resmi olarak açıklanan ilk spor organizasyonu adaylığıdır ve biz bu adaylığı stratejik bir ulusal öncelik olarak tanımlıyoruz.”

Şekil A.1 : İstanbul Olimpiyat Oyunları yaklaşımı.

**Çizelge A.3 : Tesis kullanımı ve mülkiyeti. (İstanbul 2020 Aday
Kitapçığı,2012,vol1.,s s.42-44)**

Müsabaka Tesisleri	Tesis Kullanımı		Mülki yet		İşletim		Tesis Garantile ri		UF Anlaşması	
Tesis adı(mevcut/yeni adı)	Mevcut	Oyunlar Sonrası	Mevcut	Oyunlar Sonrası	Mevcut	Oyunlar Sonrası	Tesis Kullanımı	Ticari hakkı	UF adı	Evet/ Hayır
Olimpiyat Köyü ve Paralimpik Köy (yeni tesis)	x	Konut	x	Hükümet	x	hükümet	evet	evet	x	x
Medya Köyü (yeni tesis)	x	Konut	x	Hükümet	x	hükümet	evet	evet	x	x
Uluslararası Yayın Merkezi/ Ana Basın Merkezi (yeni tesis)	x	ticaret merkezi	x	Hükümet	x	hükümet	evet	evet	x	x
Boğaziçi Okçuluk Parkı (geçici)	x	x	x	x	x		evet	evet	WA	evet
Atatürk Olimpiyat Stadı (mevcut)	Futbol/ Atletizm/ Çokamaçlı Stadyum	Çok amaçlı Stadyum	Gençlik ve Spor Bakanlığı	Gençlik ve Spor Bakanlığı	Gençlik ve Spor Bakanlığı	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	IAFF UIP M	evet
Boğaziçi Stadyumu (yeni tesis)	x	Açık hava Eğlence Tesisi	x	Hükümet	x	hükümet	evet	evet	IAAF	evet
Altın Kapı Parkı (geçici)	x	x	x	x	x	x	evet	evet	IAAF /UCI	evet
Olimpik Atlama Stadyumu(yeni tesis)	x	sosyal tesis	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	X	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	FINA	evet
Altın Kapı Marina (geçici tesis)	x	x	x	x	x	x	evet	evet	FINA /ITU	evet
Olimpik Su Sporları Merkezi (geçici)	x	x	x	x	x	x	evet	evet	FINA	evet
Olimpik Su Topu Stadyumu (geçici)	x	x	x	x	x	x	evet	evet	FINA	evet
Olimpik Antrenman Merkezi Salon3 (yeni tesis)	x	Olimpik Antrenman Merkezi	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	BWF	evet
Sinan Erdem Spor Salonu (mevcut tesis)	Basketbol Çokamaçlı Kapalı Spor Salonu	Basketbol Çokamaçlı Kapalı Spor Salonu	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	evet	evet	FIBA	evet
Olimpik Basketbol Merkezi (yeni tesis)	x	Çokamaçlı Kapalı Spor Salonu	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	FIBA	evet
Olimpik Antrenman Merkezi Salon1 (yeni tesis)	x	Olimpik Antrenman Merkezi	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	AIB A	evet
Olimpik Durgunsu Stadyumu (yeni tesis)	x	Su Eğlence Parkı	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	ICF	evet
Boğaziçi Kürek Merkezi	x	Kürek ve Kano	x	Gençlik ve	x	Gençlik ve	evet	evet	ICF	evet

(yeni tesis)	Merkezi		Spor Bakanlığı		Spor Bakanlığı				FISA	
Olimpik Veleddrom (yeni tesis)	x	Veleddrom/ Çok amaçlı Arena	x	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	UCI	evet
Belgrad Ormanı Bisiklet Parkuru (yeni tesis)	x	Halka Açık Bisiklet Parkuru	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	UCI	evet
Ulusal Binicilik Merkezi (yeni tesis)	x	Binicilik Merkezi	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	FEI	evet
Ataköy Atletizm Arena (mevcut tesis)	Çok amaçlı Kapalı Spor Salonu	Çok amaçlı Kapalı Spor Salonu	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	evet	evet	FIE WTF	evet
Şükrü Saraçoğlu Stadyumu (mevcut tesis)	Futbol	Futbol	Fenerbahçe SK	Fenerbahçe SK	Fenerbahçe SK	Fenerbahçe SK	evet	evet	FIFA	evet
Türk Telekom Arena (mevcut tesis)	Futbol	Çok amaçlı Stadyum	Gençlik ve Spor Bakanlığı	Gençlik ve Spor Bakanlığı	Galatasaray SK	Galatasaray SK	evet	evet	FIFA	evet
Yeni Ankara Stadı (yeni tesis)	x	Stade polyvalent	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	FIFA	evet
Yeni Bursa Stadı (yeni tesis)	x	Çok amaçlı Stadyum	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	FIFA	evet
Yeni Antalya Stadı (yeni tesis)	x	Çok amaçlı Stadyum	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	FIFA	evet
Ulusal Arena (yeni tesis)	x	Çok amaçlı Kapalı Spor Salonu	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	FIG	evet
Esenler Golf Kulübü(yeni tesis)	x	Golf Sahası	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	IGF	evet
Abdi İpekçi Arena (mevcut tesis)	Çok amaçlı Kapalı Spor Salonu	Çok amaçlı Kapalı Spor Salonu	Türkiye Basketbol Federasyonu	Türkiye Basketbol Federasyonu	Türkiye Basketbol Federasyonu	Türkiye Basketbol Federasyonu	evet	evet	IHF	evet
Olimpik Hokey Merkezi (yeni tesis)	x	Olimpik Antrenman Merkezi	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	FIH	evet
Olimpik Antrenman Merkezi Salon 2 (yeni tesis)	x	Olimpik Antrenman Merkezi	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	IJF FILA	evet
İnönü Stadyumu (mevcut tesis)	Çok amaçlı Stadyum	Çok amaçlı Stadyum	Gençlik ve Spor	Gençlik ve Spor	BJK	BJK	evet	evet	IRB	evet

			Bakanl ığı	Bakanlığı						
Ataköy Marina (mevcut tesis)	Marina	Marina	TOKİ	TOKİ	DATİ	DATİ	evet	evet	ISAF	evet
Ulusal Atıcılık Merkezi (yeni tesis)	x	Ulusal Atıcılık Merkezi	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	ISSF	evet
Olimpik Antrenman Merkezi	x	Olimpik Antrenman Merkezi	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	ITTF	evet
Salon4 (yeni tesis)										
Olimpik Tenis Merkezi (yeni tesis)	x	Olimpik Antrenman Merkezi	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	x	Gençlik ve Spor Bakanlığı	evet	evet	ITF	evet
Ülker Sports Arena (mevcut tesis)	Çok amaçlı Kapalı Spor Salonu Salonu	Çok amaçlı Kapalı Spor Salonu Salonu	Fenerb ahçe SK	Fenerbah çe SK	Fenerb ahçe SK	Fenerbah çe SK	evet	evet	FIVB	evet
Burhan Felek Spor Salonu (mevcut tesis)	Voleybol	Ulusal Voleybol Merkezi	Türkiy e Voley bol Federa syonu	Türkiye Voleybol Federasyo nu	Türkiy e Voley bol Federa syonu	Türkiye Voleybol Federasyo nu	evet	evet	FIVB	evet
Boğaziçi Plaj Voleybolu Merkezi (geçici tesis)	x	x	x	x	x	x	evet	evet	FIVB	evet
Harbiye Açık Hava Tiyatrosu (mevcut tesis)	Eğlence tesisi	Açık hava Eğlence Tesis	İstanb ul Büyük şehir Beledi yesi	İstanbul Büyükşeh ir Belediyes i	İstanb ul Büyük şehir Beledi yesi	İstanbul Büyükşeh ir Belediyes i	evet	evet	IWF	evet

Çizelge A.4 : OCOG bütçesi. (İstanbul 2020 Aday Kitapçığı,2012,vol.1,s.90)

A-GELİRLER	TL 2012(000)	ABD Doları 2012 (000)	TL 2020 (000)	ABD Doları 2020 (000)	%
IOC katkısı	932 395	531 465	1 385 965	790 000	18
TOP sponsorluğu	395 383	225 368	587 719	335 000	8
Yerel Sponsorluk	980 000	558 600	1 403 398	799 937	19
Resmi tedarikçiler	166 000	94 620	237 719	135 500	3
Bilet satışları	718 185	409 365	989 864	564 222	14
Lisanslama	82 636	47 102	123 768	70 548	2
Piyangolar	-	-	-	-	0
Bağışlar	35 000	19 950	50 886	29 005	1
Elden çıkarılacak varlıklar	81 455	46 430	121 734	69 388	2
Teşvikler					
hükümet	970 000	552 900	1 381 794	787 623	19
bölgesel idare	-	-	-	-	0
yerel idare	-	-	-	-	0
Diğer	729 415	415 793	1 052 838	600 118	14
TOPLAM GELİRLER	5 090 515	2 901 593	7 335 684	4 181 340	100

29 NET FİNANSAL SONUÇ (FAZLALIK/EKSİKLİK)

Bütçe Aralık 2012'de kesinleştirilmiştir- Döviz kuru 1 TL=0.57 ABD Doları

B-GİDERLER	TL 2012(000)	ABD Doları 2012 (000)	TL 2020 (000)	ABD Doları 2020 (000)	%
B1 Sermaye Yatırımları					
Spor tesisleri	-	-	-	-	0
Olimpiyat Köyü(leri) ve diğer köyler	-	-	-	-	0
ABM	-	-	-	-	0
UYM	-	-	-	-	0
Diğer(belirtiniz)	-	-	-	-	0
B2 Operasyonlar					
Spor mekanları	733 458	418 071	1 052 072	599 681	14
a)Kira/tefrişat					

b)işletme giderleri	34 518	19 676	50 234	28 634	1
Olimpiyat Köyü(leri) ve diğer Köyler	382 799	218 195	549 435	313 178	8
a)Kira/tefrişat					
b)işletme giderleri	30 799	17 556	44 543	25 390	1
ABM	39 612	22 579	56 775	32 362	1
a)Kira/tefrişat					
b)işletme giderleri	7 165	4 084	10 427	5 943	0
UYM	59 941	34 166	85 913	48 971	1
a)Kira/tefrişat					
b)işletme giderleri	2 270	1 294	3 277	1868	0
Diğer müsabaka dışı tesisler	181 129	103 243	259 623	147 985	4
a)Kira/tefrişat					
b)işletme giderleri	8 018	4 570	11 648	6 640	0
İş gücü	469 266	267 482	654 228	372 910	9
Bilgi sistemleri	414 029	235 997	602 188	343 247	8
Telekom ve diğer teknolojiler	308 225	175 689	442 793	252 392	6
İnternet	33 850	19 295	48 405	27 591	1
Seremoniler ve kültür					
Açılış Seremonisi	100 000	57 000	145 485	82 926	2
Kapanış Seremonisi	60 000	34 200	87 275	49 747	1
Diğer	86 174	49 119	125 289	71 415	2
Tıbbi hizmetler	40 946	23 339	59 398	33 857	1
Catering	69 139	39 409	100 801	57 457	1
Ulaşım	186 283	106 181	270 871	154 396	4
Güvenlik	106 998	60 989	156 451	89 177	2
Paralimpik Oyunlar	385 189	219 558	564 399	321 708	8
Reklam ve Tanıtım	216 788	123 569	313 931	178 941	4
İdare	358 463	204 324	516 301	294 292	7
Olimpiyat öncesi etkinlikler ve koordinasyon	89 128	50 803	126 829	72 293	2
Diğer	258 571	147 385	360 978	205 757	5
Beklenmedik Durumlar	427 757	243 821	635 842	362 430	8
TOPLAM GELİRLER	5 090 515	2 901 593	7 335 414	4 181 186	100

Çizelge A.5 : OCOG-dışı bütçe. ((İstanbul 2020 Aday Kitapçığı,2012,vol.1,s.92)

C-Sermaye Yatırımları	Oyunlara ek maliyetler TL 2012(000) Kamu kaynakları/ özel sektör kaynakları	TOPLAM maliyetler TL 2012(000) Kamu kaynakları/ özel sektör kaynakları	Oyunlara ek maliyetler ABD Doları 2012(000) Kamu kaynakları/ özel sektör kaynakları	TOPLAM maliyetler ABD Doları 2012(000) Kamu kaynakları/ özel sektör kaynakları	Oyunlara ek maliyetler TL 2020(000) Kamu kaynakları/ özel sektör kaynakları	TOPLAM maliyetler TL 2020(000) Kamu kaynakları/ özel sektör kaynakları	Oyunlara ek maliyetler ABD Doları 2020(000) Kamu kaynakları/ özel sektör kaynakları	TOPLAM maliyetler ABD Doları 2020(000) Kamu kaynakları/ özel sektör kaynakları
Havalimanları,limanlar	-	86 000	-	49 020	-	113 974	-	64 965
Yollar ve demiryolları	394 737	14 977 193 (2 149123)	225 000	8 537 000 (1 225000)	544 060	18 843 681 (2 736002)	310 114	10 740 898 1 559521)
Konaklama	-	160 780 (478 965)	-	91 645 (273 010)	-	230 243 (527 986)	-	131 239 (300 952)
Spor Tesisleri	-	-	-	-	-	-	-	-
a)Müsabaka tesisleri	1 023 559 (148 101)	4 869 554 (162 822)	583 429 84 418)	2 775 646 (92 809)	1 457 815 (204 126)	5 173 811 (224 415)	830 955 (116 352)	2 949 072 (127 917)
b)Antrenman tesisleri	-	104 575	-	59 608	-	149 755	-	85 361
Olimpiyat Köyü(ler)	-	609 750	-	347 558	-	873 186	-	497 716
Medya Köyü(leri)	-	1 081 690	-	616 563	-	1 549 022	-	882 943
Enerji/elktrik altyapısı	-	1 710 000	-	974 700	-	2 158 193	-	1 230 170
Çevre yönetim sistemleri	196 859	384 370	112 209	219 091	254 905	497 706	145 296	283 693
Tıbbi hizmetler	-	502 200 (334 800)	-	286 254 (190 836)	-	-	-	-
Güvenlik	20 000	20 000	11 400	11 400	27 566	27 566	15 712	15 712
Telekom ağı ve altyapısı	-	-	-	-	-	-	-	-
Meteoroloji	-	-	-	-	-	-	-	-
Diğer	-	-	-	-	-	-	-	-
a)Bölgeler/müşterek alanlar	209 730	1 268 050	119 546	722 789	311 755	1 815 897	177 700	1 035 061
b)UYM	-	369 060	-	210 364	-	528 508	-	301 250
c)ABM	-	150 895	-	-	-	216 088	-	123 170

d)İstanbul Medya Merkezi	-	7 575	-	4 318	-	10 848	-	6 183
ARA TOPLAM C-Sermaye Yatırımları	1 992 985	29 427 401	1 136 002	16 773 619	2 800 226	35 676 880	1 596 129	20 335 822

D-FAALİYETLER	OYUNLARA EK MALİYETLER	TOPLAM MALİYETLER	OYUNLARA EK MALİYETLER	TOPLAM MALİYETLER
	TL 2012(000)	TL 2012(000)	ABD Doları 2012 (000)	ABD Doları 2012 (000)
güvenlik	1 200 000	2 380 000	684 000	1 356 600
ulaşım	201 000	201 000	114 570	114 570
medikal	12 000	12 000	6 840	6 840
çevre ve yönetim sistemleri	110 877	139 825	63 200	79 700
meteoroloji	500	1 000	285	570
gümrük ve sorgulama	6 750	9 750	3 848	5 558
devlet kuruluşları koordinasyonu	65 000	120 000	37 050	68 400
diğer				
olimpiyat düzenleme ortakları	1 052 068	1 052 068	599 679	599 679
inovasyon fonu	295 062	295 062	168 185	168 185
kültür ve eğitim	75 734 (26 316)	218 734 (26 316)	43 169 (15 000)	124 679 (15 000)
kutlama ve etkinlik alanları	145 000	145 000	82 650	82 650
geçiş	5 000	5 000	2 850	2 850
ARA TOPLAM D-FAALİYETLER	3 168 991 (26 316)	4 579 438 (26 136)	1 806 325 (15 000)	2 610 280 (15 000)
	3 195 307	4 605 754	1 821 325	2 625 280
TOPLAM OCOG-Dış BÜTÇE (C+D)	5 013 875 (174 417)	30 881 130 (3 152 026)	2 857 909 (99 418)	17 602 244 (1 796 655)
	5 188 292	34 033 155	2 957 326	19 398 899

Bütçe Aralık 2012'de kesinleşmiştir.-Döviz kuru 1TL=0.57 Doları

Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın Ulusal Spor Planı'nın (Oyunlar'a İlişkin olmayan) 2012 tahminleriyle 7 milyar TL(4 milyar ABD Doları) OCOG-Dışı bütçeye dahil değildir.

Çizelge A.6 : Spor tesisi finansmanı.

Spor Tesisi	Tesis İnşaat Durumu	Çalışmaların Finansmanı		
		Kalıcı Çalışmalar* ABD Doları 2012 (000)	Geçici Çalışmalar ABD Doları 2012 (000)	TESİS TOPLAM MALİYETİ ABD Doları 2012 (000)
Olimpiyat Köyü ve Paralimpik Köy	Planlanan	347 558	98 323	445 880
Medya Köyü	Planlanan	616 563	33 733	650 296
Ana Basın Merkezi	Planlanan	86 010	18 583	104 593
Uluslararası Yayın Merkezi	Planlanan	210 364	32 834	243 198
Boğaziçi Okçuluk Parkı	Geçici		8 413	8 413
Boğaziçi Stadyumu	Planlanan	463 774	10 939	474 713
Atatürk Olimpiyat Stadyumu	Mevcut Tesisler + inşaat	178 573	13 402	191 975
Altın Kapı Parkı	Geçici		13 597	13 597
Olimpik Su sporları Merkezi	Geçici	122 529	20 107	142 637
Olimpik Su Topu Stadyumu	Geçici		21 369	21 369
Olimpik Atlama Stadyumu	Planlanan	110 276	3 976	114 253
Boğaziçi Kürek Merkezi	Ek	373 873	12 478	386 351
Olimpik Antrenman	Planlanan	44 043	8 801	52 845

Merkezi Salon 3				
Sinan Erdem Spor Salonu	Mevcut		7 160	7 160
Olimpik Basketbol Merkezi	Ek	8 478	12 974	21 451
Olimpik Antrenman Merkezi Salon 1	Planlanan	44 043	9 520	53 563
Olimpik Durgunsu Stadyumu	Ek	22 665	9 599	32 265
Olimpik Veledrom	Ek	62 506	5 326	67 832
Belgrad Ormanı	Ek	6 422	7 535	13 957
Bisiklet Parkuru				
Ulusal Binicilik Merkezi	Ek	9 412	26 617	36 029
Ataköy Atletizm Arena	Mevcut		7 161	7 161
Şükrü Saraçoğlu Stadyumu	Mevcut		5 733	5 733
Türk Telekom Arena	Mevcut		5 930	5 930
Yeni Ankara Stadı	Planlanan	289 675	3 395	293 070
Yeni Bursa Stadı	Planlanan	313 232	3 395	316 626
Yeni Antalya Stadı	Planlanan	289 675	3 395	293 070
Esenler Golf Kulübü	Ek	34 420	11 523	45 943
Ulusal Arena	Ek	134 415	7 423	141 838
Abdi İpekçi Arena	Mevcut +inşaat	25 641	5 644	31 285
Olimpik Hokey Merkezi	Planlanan	75 103	12 393	87 496
Olimpik Antrenman Merkezi Salon 2	Planlanan	44 043	10 192	54 236
İnönü Stadyumu	Mevcut +inşaat	22 308	11 459	33 767

Ataköy Marina	Mevcut +inşaat	16 782	16 754	33 536
Ulusal Atıcılık Merkezi	Ek	15 654	6 720	22 374
Olimpik Antrenman Merkezi Salon 4	Planlanan	44 043	8 190	52 234
Olimpik Tenis Merkezi	Planlanan	100 277	13 410	113 687
Altın Kapı Marina	Geçici		14 375	14 375
Ülker Sports Arena	Mevcut		8 540	8 540
Ulusal Voleybol Merkezi	Mevcut		4 357	4 357
Boğaziçi Plaj Voleybolu Merkezi	Geçici		15 047	15 047
Harbiye Açık Hava Tiyatrosu	Mevcut +inşaat	16 590	6 021	22 612
TOPLAM		4 128 949	556 344	4 685 294

* Kentsel miras kullanımı olacağı durumlarda geçici inşaat bedeli

Kalıcı Çalışmaların %100'ü İstanbul 2020 harici çalışmalardır.

Geçici Çalışmaların %100'ü İstanbul 2020'ye ait çalışmalardır ve Tefrişat/Tesis kira giderlerini kapsamaktadır.

vol 2. s.38-41

Çizelge A.7 : İstanbul 2020 Oyunlar konsepti ve yeni spor tesislerinin sürdürülebilirliği. (İstanbul 2020 Aday Kitapçığı,2013,vol.2,s.48)

Kentsel miras/Kentsel Mirastan Sorumlu Kurum
Olimpik Şehir Bölgesi <i>Olimpik Şehir Bölgesi,şehrin nüfus yoğunluğu yüksek ve büyüyen batı kısmında yer almakta olup,halihazırda ve plan aşamasında olmak üzere önemli bir ulaşım altyapısına sahiptir.Oyunlar sonrasında müsabaka ve antrenman amaçlı kullanıma uygun çok sayıda spor tesisi ile konut,alışveriş ve ticaret merkezlerinin bir arada bulunacağı dengeli bir yapı içerisinde, blge için önemli kentsel miraslar bırakılacaktır.</i>
Olimpik Şehir Kümesi -Önemli bir spor ve etkinlik adresi -600.000 kişilik yeni nüfus için özünde sağlık ve refahı hedefleyen yenilikçi bir Olimpik Şehir -8.000 apartman dairesi ile bir konut mirası -Çevre ıslahı -Yeniden yapılandırılarak amaca uygun hale getirilecek mevcut stadyum -Yüksek performanslı sporlar ve halk sporları için Olimpik Antrenman Merkezi -Paralimpik sporcuların gelişimi için özel tesisler -Elit antrenörlük akademisi -Olimpik ziyaretçi merkezi -TMOK/TMPK ve Ulusal Federasyonlar için yeni ofisler -8 yeni spor tesisi -Olimpik Eğitim Merkezi yerleşkesi -Spor Tesisleri İmarı için standartlar -Konut bölgesine hizmet veren,biri Anadolu yakasına kesintisiz ulaşım sağlayan (Marmaray Hattı) 2 Metro hattı
Esenler Kümesi -Şehir Planına göre yeniden düzenlenecek araziler -Esenler semti iyileştirme ve sağlamlık programıyla entegre,yeni Olimpik Şehir banliyöleri -Yeşillendirilip ağaçlandırılarak koruma altına alınacak 380hektar alan -Halka açık golf kulübü -Halka açık park alanları
Sahil Bölgesi <i>Marmara Denizi kıyısı üzerinde bulunan Shil Bölgesi,İstanbul'un eski imparatorluklar zamanından kalan en önemli tarihi mekanlarını kapsayan ciddi bir yenileme ve restorasyon sürecinden geçmektedir. Bu bölgede sürmekte olan restorasyon programına uyumlu yapıdaki Olimpiyat Planı, kamusal alanlar ve park alanlarının geliştirilmesine odaklanacaktır.</i>
Ataköy Kümesi -Halka açık yeni spor tesisleri -Olimpiyat Evi'nin iyileştirilmesi -Cezaevinin taşınması -Şehir planına uygun biçimde yeniden düzenlenecek araziler -Sahil şeridinin yeniden bir bütün olarak bağlanması ve marina imarı -M3 Metro hattının,şehiriçi ulaşımında önem taşıması açısından, Bakırköy'e uzatılması
Tarihi Yarımada Kümesi -Yenilenen Abdi İpekçi Arena -Çevresel ve tarihi yapının korunması ve eğitim -Sahil şeridinin halka açık sahil parkına bağlanması
Boğaziçi Bölgesi <i>Tarihi yarımadaının merkezinde yer alan Boğaziçi Bölgesi,Oyunlar'ın Avrupa ve Anadolu yakalarında eşzamanlı olarak gerçekleştirilmesine imkan verecek ve müsabakalar ile halka açık etkinlikler için büyüleyici boğaz sularını canlandıracaktır. İstanbul sahil şeridinin ıslahı ve kentin bu bölgesindeki tarihi eserlerin korunması yönündeki sürmekte olan çalışmalar,önerilen Olimpik proje sayesinde hız kazanacaktır.</i>
Taksim Kümesi -Tarihi Harbiye Açık Hava Tiyatrosu'nun korunması -Açılır kapanır çatıya sahip yeni bir anfi tiyatro -Tamamıyla yenilenmiş çok amaçlı bir futbol stadyumu
Liman Kümesi -Endüstriyel ve ticari altyapının taşınmasını da içeren ıslah çalışmaları

- Tarihi yapının korunması
- Sembolik ve etkili yeni bir tesis
- Yeni bir eğlence tesisi alanı
- Sahil şeridinin mendirek yürüyüş yolu ve kafelerle yeniden bağlanması
- Kapsayıcılığı destekleyen yeni ortak toplanma ve eğlence yerleri

Orman Bölgesi

Şehrin kuzeyinde yer alan Belgrad Ormanı, "İstanbul'un Akciğeri"dir. Belediye,yeşil alanları İstanbul sakinlerine geri kazandırmayı hedefleyen önemli bir iyileştirme programı yürütmektedir. Oyunlar da, kentsel yapıların orman içlerine ilerlemesini durdurarak u muhteşem ormanı daha da güzelleştirecek ve etkileyici bir manzaraya sahip olan Haliç'e komşu, gençlerin faydalanabileceği yeni spor ve sosyal tesislerin inşa edilmesini sağlayacaktır.

Belgrad Ormanı Kümesi

- Taş ocaklarının ıslahını ve sanayi altyapısının taşınmasını da içeren ıslah programı
- Halka açık park alanları ve bisiklet parkuru
- Kentsel yapıların ormanın içine ilerleyişinin tersine çevrilmesi

Bağımsız Spor Tesisleri

İstanbul'da, şehrin Anadolu yakasında yer alan dünya çapındaki Voleybol tesisinden yararlanılarak, tek bir bağımsız spor tesisi önerilmiştir. Futbol müsabakalarına ev sahipliği yapacak şehirler stadyum kalitesi, teknik uygunluk ve lojistikle ilgili hususlar göz önüne alınarak seçilmiştir.

Ülker Sports Arena

- Bölgesel kent planını destekleme
 - Çevredeki Toplumsal gelişimi tamamlayıcı
- 3 Futbol Şehri
- Yeni stadyumları(inşaat halinde ya da planlanan)
-

EK B: Anket çalışması.

1.2000,2004,2008,2012 ve 2020 Yaz Olimpiyat Oyunları'na aday olan İstanbul'un Oyunlar'a ev sahipliği yapmak istemesinin ardında yatan olası nedenleri 1-7'ye kadar önem sırasına göre sıralayınız. (1 en önemli-7 en az)

- ☐ Ulusal gurur ()
- ☐ Marka şehir/imağ yenileme ()
- ☐ Kentsel dönüşüm için katalizör ()
- ☐ Ekonomik kazanç sağlamak ()
- ☐ Turizmi canlandırmak ()
- ☐ İş imkanı yaratmak ()
- ☐ Spor bilincini yaymak ()
- ☐ Diğer (.....)

2.Olimpiyat Oyunları'nın Türkiye'ye, İstanbul'a ve ilçenize etkisinin/katkısının aşağıdakilerden hangisi/hangileri gibi olduğunu düşünmektesiniz, işaretleyiniz.(X)

	TÜRKİYE	İSTANBUL	İLÇENİZ
Ulusal gurur			
Marka şehir/imağ yenileme			
Kentsel dönüşüm için katalizör			
Ekonomik kazanç sağlamak			
Turizmi canlandırmak			
İş imkanı yaratmak			
Spor bilincini yaymak			
Yüksek bütçeye bağıli ekonomik kriz			
Soylulaştırma (tesislerin çevresindeki yerel halkın zorla yerinden edilmesi)			
Etkinlik sonrasında işlevlendirilemeyen dev tesisler			
Diğerleri (.....)			

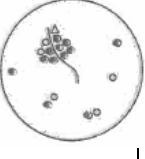
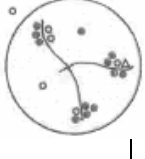
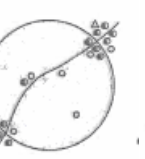
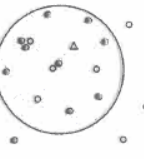
3. İstanbul'da yapılması planlanan Olimpiyat Oyunları'nın tarihi-kültürel bir doku içerisinde mi yoksa çevrelere daha yakın çevresel bir alanda mı yapılmasını doğru buluyorsunuz, işaretleyiniz. (X)

☐ TARİHİ ALANDA ()

☐ ÇEPPERDE ()

Neden?.....
.....
.....
.....
.....

4. Olimpiyat Oyunları'nın mekânsal stratejisinde, İstanbul için aşağıdaki modellerden hangisinin uygun olduğunu düşünüyorsunuz, işaretleyiniz. (X)

					
Kent içi Tek kümeli model	Kent içi çok kümeli model	Çeperde konumlanan model	Kente yayılan model	Uydu kümeleri Modeli	Eklemlenen model

Neden?.....
.....
.....
.....
.....

5. İlçenizdeki spor altyapısı olarak aşağıdakilerden hangisine ya da hangilerine ihtiyaç duymaktasınız?

☐ İhtiyaç duyulmamaktadır, yeterlidir. ()

☐ Açık spor alanları ()

☐ Kapalı spor tesisleri (Kapasite belirtiniz.) ()

☐ Antrenör ve diğer spor elemanları ()

☐ Spor malzemeleri ()

☐ Diğer (.....)

6. 5 kez Olimpiyat Oyunları'na aday olan İstanbul, Oyunlar'a gelecekte de aday olmalı ve Oyunlar'a ev sahipliği yapmalıdır;

çünkü.....
.....
.....
.....

İstanbul gelecekte Oyunlar'a aday
olmamalıdır;çünkü.....

7. Adaylık sürecinde, ilçeniz sınırlarındaki planlamayla ilgili olarak fikriniz;

- ☐ Alınmıştır ve planlama sürecine dahildiniz. ()
- ☐ Alınmamıştır. ()
- ☐ İlçenizi kapsayan bir düzenleme bulunmamaktadır. ()
 - ☐ İlçenizi de kapsamasını isterdiniz,
çünkü.....
 - ☐ İlçenizi kapsamamasından dolayı memnunsunuz,
çünkü.....

8.İlçenizde Olimpiyatlar kapsamında yapılması planlanan tesislerin inşa edilmesi durumunda, etkinlik sonrasında bu tesislerin sürdürülebilirliği mümkün müdür?

- ☐ Hayır ()
- ☐ evet. Nasıl? ()
 - ☐ Spor tesisi olarak kullanılarak (kamuya açık) ()
 - ☐ Spor kulüplerine kiralanılarak ()
 - ☐ İşlev değişikliğine gidilerek (hangi
işlev?.....)
 - ☐ Diğer (.....)

9.Olimpiyat Oyunları için ayrılan bütçenin yaklaşık 20 milyar ABD Doları olduğu bilinmekte ve bu bütçenin %100'ünün devlet tarafından karşılanması taahhüt edilmektedir. Maliyetin tamamının devlet tarafından karşılanmasını doğru buluyor musunuz? Yoksa önceki ev sahibi kentlerin bazılarında olduğu gibi belli bir oranda özel sektörden paydaşların da finansman yapısında rol oynaması sizce gerekli midir?

- ☐ %100 devlet finansmanı ile gerçekleştirilmeli. ()
- ☐ Özel sektörden paydaşlar da bulunmalı. ()

10. Olimpiyat Oyunları, Dünya Kupası ya da Fuarlar gibi mega etkinlik tesislerinin ilçenizde bulunmasının, ilçenizin kentsel yaşam kalitesine etkisinin;

- ☐ Olumlu olacağını düşünüyorum; çünkü
 - ☐ İmaj –marka değer artışı sağlanır. ()
 - ☐ Kira-emlak değer artışı ile değer kazanır. ()
 - ☐ Etkinlik için yapılan altyapı iyileştirmeleri kente miras kalır. ()
 - ☐ Diğer(.....)
- ☐ Olumsuz olacağını düşünüyorum; çünkü
 - ☐ Kira-emlak artışı ile birlikte yerel halkın bu durumu finanse edememesi zorla tahliyelere neden olur.
 - ☐ Gelişen altyapı, bölgenin kalabalıklaşmasına neden olur.
 - ☐ Etkinlik süresince kullanılan yüksek kapasiteli tesisler etkinlik sonrasında yılda ancak bir iki kez kullanılan dev işlevsiz yapılara dönüşerek, kentsel çevreyi olumsuz yönde etkiler.
 - ☐ Diğer (.....)

11. İstanbul'da hangi bölgelerde Olimpiyat tesisleri yoğunlaşmalı? Neden?

- ☐ Kent içi (Taksim ve çevresi) ()
- ☐ Kentin çeperleri ()
- ☐ Neden.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

12. Olimpiyat Tesisleri kentin içerisindeki bir kümede mi olmalı yoksa Olimpiyat Köyü ile bütüncül kent çeperinde tek bir alanda mı?

- ☐ Kent içinde ()
- ☐ Kentin çeperinde ()

Zaman ayırıp fikirlerinizi paylaştığınız için teşekkür ederim.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: F.ASLI YALÇIN

Doğum Yeri ve Tarihi: İstanbul, 09.01.1988

Eğitim:

İstanbul Erkek Liseliler Eğitim Vakfı Özel İlköğretim Okulları, (1995-2002)

Kabataş Erkek Lisesi,(2002-2006)

T.C.Yeditepe Üniversitesi,Mimarlık-Mühendislik Fakültesi,Mimarlık Bölümü (2011)

Mesleki Deneyim ve Ödüller:

İstanbul Kültür Üniversitesi,Mimarlık Fakültesi, Mimar (2011-devam etmekte)

Avanos'un Yeni Köprüsü ve Çevresi Mimari Proje Yarışması (2013), 5.Mansiyon Ödülü.